

GÂNDIREA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ

ERIH PLUS
EUROPEAN REFERENCE INDEX FOR THE
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

DOAJ

E3
Central and Eastern European Online Library

EBSCO

R0AD
DIRECTORY OF OPEN ACCESS
SCHOLARLY
RESOURCES

FONDATĂ ÎN ANUL 1864 SUB TITLUL „ROMÂNIA MILITARĂ”
- SERIE NOUĂ, ANUL XXXIV -

3/2023

REVISTĂ DE ȘTIINȚĂ MILITARĂ ȘI STUDII DE SECURITATE EDITATĂ DE STATUL MAJOR AL APĂRĂRII

EDITOR STATUL MAJOR AL APĂRĂRII

CONSILIUL EDITORIAL

Președinte

general-locotenent Gheorghită VLAD

Membri

general-locotenent Iulian BERDILĂ
contraamiral Ion-Cristian LIȘMAN
general-locotenent Corneliu POSTU
general-maior Claudiu-Mihail SAVA
general de brigadă Florin-Marian BARBU
general-maior Liviu Marian MAZILU
general-maior Remus-Hadrian BONDOR
general de brigadă Daniel POP
general de brigadă Cornel TONEA-BĂLAN
general de brigadă Constantin SPÎNU
general de flotilă aeriană Eugen MAVRIȘ
general de brigadă Ghiță BÂRSAN
general de flotilă aeriană Marius ȘERBESZKI
contraamiral de flotilă Alecu TOMA
general de brigadă Constantin Iulian VIZITIU

COLEGIUL DE REDACȚIE

Șef Secție Publicații Militare

colonel Mircea BARAC
mbarac@mapn.ro

Secretar de redacție

Alina PAPOI
apapoi@mapn.ro

Redactori

Iulia SINGER
Diana Cristiana LUPU

DTP

Adelaida-Mihaela DANDEȘ

CONSILIERI EDITORIALI

colonel dr. Dan COLESNIUC
prof. univ. dr. Dumitru PREDĂ
contraamiral (r.) dr. Constantin CIOROBEA
comandor (r.) dr. Gheorghe-Cristian BOGDAN
colonel (r.) dr. Olivian-Constantin STĂNICĂ

ADRESA REDACȚIEI

București, str. Izvor nr. 110, sector 5
Cod poștal: 050564
Telefon: +4021.319.48.80/1005597; 1005596
Tel./fax: +4031.426.09.90
E-mail: gmr@mapn.ro
Web: gmr.mapn.ro

Tiparul a fost executat
la Centrul tehnic-editorial al armatei
sub comanda ____/2023 B 0207

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI

prof. univ. dr. Iulian CHIFU
prof. univ. dr. Alina BĂRGĂOANU
prof. univ. dr. Cristian BARNA
conf. univ. dr. Silviu NATE
lect. univ. dr. Antonia COLIBĂȘANU
dr. Olga R. CHIRIAC
lect. univ. dr. Iulia ANGHEL
colonel dr. Vasile MARINEANU
colonel conf. univ. dr. Ștefan-Antonio DAN-ȘUTEU
colonel conf. univ. dr. Cosmin OLARIU
colonel conf. univ. dr. Cristian Octavian STANCIU
colonel conf. univ. dr. Cristian ICHIMESCU
comandor conf. univ. dr. Lucian-Valeriu SCIPANOV
colonel conf. univ. dr. Daniel ROMAN
colonel conf. univ. dr. Ciprian PRIPOAE-ȘERBĂNESCU
colonel just. mil. dr. Mădălina Daniela GHIBA
locotenent-colonel conf. univ. dr. Andi-Mihail BĂNCILĂ
maior conf. univ. dr. Marinel-Adi MUSTAȚĂ
general de brigadă (r.) prof. univ. dr. Mircea VLADU
colonel (r.) prof. univ. dr. Sorin PÎNZARIU
colonel (r.) prof. univ. dr. Toma PLEȘANU
colonel (r.) prof. univ. dr. Gheorghe MINCULETE
conf. univ. dr. Anca Georgeta DINICU
locotenent-colonel prof. univ. dr. ing. Dorel BADEA
colonel conf. univ. dr. Aurelian RAȚIU
colonel conf. univ. dr. Lucian ISPAS
colonel conf. univ. dr. ing. Ioan VIRCA
colonel conf. univ. dr. Vasile CĂRUȚAȘU
colonel conf. univ. dr. Constantin GRIGORAȘ
colonel conf. univ. dr. Laviniu BOJOR
colonel conf. univ. dr. Marius MILANDRU
prof. univ. dr. Mihai Marcel NEAG
colonel (r.) dr. Mircea TĂNASE
colonel prof. univ. dr. Adrian LESENCIUC
colonel conf. univ. dr. Laurian GHERMAN
locotenent-colonel conf. univ. dr. Cătălin CIOACĂ
colonel conf. univ. dr. Cătălin POPA
prof. univ. dr. Ion CHIORCEA
conf. univ. dr. Romeo BOȘNEAGU
prof. univ. dr. ing. Gheorghe SAMOILESCU
colonel (r.) dr. Crăișor-Constantin IONIȚĂ
colonel conf. univ. dr. Dan-Lucian PETRESCU
dr. Mirela ATANASIU
dr. Cristina BOGZEANU
dr. Daniela LIȚĂ
dr. Cristian BĂHNĂREANU
colonel prof. univ. dr. Florin-Eduard GROSARU
colonel dr. Florin ȘPERLEA
prof. univ. dr. ing. Cezar VASILESCU
conf. univ. dr. Alexandru LUCINESCU
conf. univ. dr. Maria CONSTANTINESCU
conf. univ. dr. Aura CODREANU
dr. Lisa-Maria ACHIMESCU
dr. Șerban CIOCULESCU
dr. Manuel STĂNESCU
dr. Alexandru MADGEARU
dr. Iulian BOȚOGHINĂ
dr. Alexandru GEORGESCU
preot militar dr. Florin Alexandru PAVEL
colonel (r.) prof. univ. dr. Ioan CRĂCIUN
colonel (r.) prof. univ. dr. Ion GIURCĂ
colonel (r.) prof. univ. dr. Petre OTU
colonel (r.) prof. univ. dr. Constantin HLIHOR
colonel (r.) conf. univ. dr. Laurențiu GRIGORE

GÂNDIREA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ

Revistă de știință militară și studii de securitate
editată de Statul Major al Apărării

Fondată în anul 1864 sub titlul „*România Militară*”
– serie nouă, anul XXXIV –

ISSN Print: 1454-0460

ISSN Online: 1842-8231

10.55535/GMR.2023.3

Revista *Gândirea militară românească* este revistă științifică
cu prestigiu recunoscut din domeniul
„*Științe militare, informații și ordine publică*”, potrivit evaluării
făcute de către Consiliul Național de Atestare a Titlurilor,
Diplomelor și Certificatelor Universitare în anul 2011
(<http://www.cnatdcu.ro/wp-content/uploads/2011/11/reviste-militare1.pdf>)

Revista *Gândirea militară românească* este inclusă în bazele de date
ERIH PLUS, DOAJ, EBSCO, INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL, CEEOL,
domeniul International Security & Counter-Terrorism Reference Center,
și în **Catalogul ROAD**

Responsabilitatea pentru conținutul materialelor publicate
revine în exclusivitate autorilor, în conformitate cu prevederile
Legii nr. 206 din 27.05.2004

**COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente,
cu condiția indicării precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.**

O MOȘTENIRE DE LA 1864

Drumul spre modernitate al Oștirii Române a început în 1859, odată cu instituirea Corpului de Stat Major General al Principatelor Unite, actualmente Statul Major al Apărării.

La numai câțiva ani, în 1864, un grup de nouă căpitani, absolvenți ai celei dintâi promoții a Școlii de cadeți din București, a avut inițiativa creării unei „reviste de știință, artă și istorie militară”, cu denumirea „România Militară”.

Inițiatorii acestui demers publicistic – **G. Slăniceanu** (căpitan, șeful Batalionului de Geniu), **A. Gramont** (căpitan de stat major), **G. Borănescu** (căpitan de geniu), **G. Angheliescu** (căpitan de stat major), **A. Angheliescu** (căpitan de artilerie), **E. Arion** (căpitan de artilerie), **E. Boteanu** (căpitan de stat major), **E. Pencovici** (căpitan de stat major) și **C. Barozzi** (căpitan de geniu) –, educați nu doar în România, ci și în străinătate, erau animați de necesitatea dezvoltării, și în Armata Română, a unei activități teoretice consistente.

Programul¹ revistei, inclus încă din primul număr, apărut la 15 februarie 1864, conținea idei și demersuri novatoare, cu scopul de:

„- a lucra la organizarea sistemului nostru militar, ce Camera legiuitoare este chemată în curând a-l hotărî;

- a aduna și a cerceta instituțiile vechi militare ale Patriei, instituții ce au făcut atâtea veacuri gloria României și ne-au asigurat existența;

- a trata, în lipsă de orice uvraje militare, tot ce se raportă la instrucția Oastei, baza cea mai solidă a armatei;

- a întreține pe Oșteanul Român cu cunoștința evenimentelor militare ce se petrec în lume;

- a veni să lucrăm împreună și din toată inima la înălțarea și consolidarea edificiului ce este merit să asigure viitorul patriei noastre”².

Publicație independentă, dar aflată sub egida Ministerului de Război, „România Militară” și-a încetat apariția în 1866, din lipsă de fonduri și de abonați. Va reapărea după un sfert de veac, în 1891, tot la inițiativa unui grup de ofițeri din Marele Stat Major, care își propuneau „reproducerea studiilor serioase de organizare, de strategie, de arta de a conduce trupele în orice circumstanțe”³. La scurt timp, prin Înaltul Decret Regal nr. 3663 din 8 decembrie 1897, „România Militară” a devenit, de la 1 ianuarie 1898, „organul oficial de publicitate al Marelui Stat Major”.

C. Barozzi
(căpitan de geniu)

E. Pencovici
(căpitan de stat major)

E. Boteanu
(căpitan de stat major)

G. Borănescu
(căpitan de geniu)

G. Angheliescu
(căpitan de stat major)

A. Gramont
(căpitan de stat major)

E. Arion
(căpitan de artilerie)

G. Slăniceanu
(căpitan, șeful Batalionului de Geniu)

A. Angheliescu
(căpitan de artilerie)

¹ Din trecutul României Militare cu prilejul aniversării a 75 de ani de la apariția ei în viața armatei. 1864-1939, București, 1939, p. 31.

² Ibidem, p. 32.

³ România Militară, nr. 1, 1891, p. 6.

**Premiile revistei
GÂNDIREA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ
se acordă în fiecare an,
de către Statul Major al Apărării,
celor mai valoroase lucrări din domeniul
științei militare, editate în anul precedent**

*Premiul
„General de brigadă
Constantin Hîrjeu”*

*Premiul
„Locotenent-colonel
Mircea Tomescu”*

*Premiul
„General de corp
de armată
Ioan Sichițiu”*

*Premiul
„General de divizie
Ștefan Fălcoianu”*

*Premiul
„Mareșal
„Alexandru Averescu”*

CUPRINS

EDITORIAL	Gheorghită VLAD	6	Revitalizarea conceptului de apărare colectivă, valoare de bază a NATO, în contextul conflictului din Ucraina
	C. AMZĂRESCU	12	Cine ocupă Crimeea stăpânește Marea Neagră – reproducere din România Militară, anul LXXX, nr. 1-2, ianuarie-februarie 1943
TEORIE ȘI ARTĂ MILITARĂ	George-Ion TOROI Cristian-Octavian STANCIU	20	Aspecte privind planificarea acțiunilor de inducere în eroare la nivel operativ
	Lucian Valeriu SCIPANOV Valentin Costinel TOTIR	46	Nevoia de adaptare a tacticilor navale la evoluția tehnologică – drone și platforme port-drone –
	Romică CERNAT	66	Potențialul reprezentat de apărarea antirachetă – tehnologie emergentă și disruptivă – în echilibrul de putere global
INFORMAȚII ȘI SECURITATE	Iulian CHIFU	88	Politici europene privitoare la China: alinierea cu liniile roșii ale competiției economice globale
	Ionuț-Iulian CĂLUGĂRU	104	Implicațiile relațiilor sino-americane asupra ordinii mondiale – problematica Strămtorii Taiwan –
	Nicholas ZALEWSKI	120	Utilizarea statutului de membru al NATO ca armă: liderii Turciei și Ungariei folosesc procesul de aderare la Alianță prin dispute indirecte
MANAGEMENTUL RESURSELOR PENTRU APĂRARE	Cezar VASILESCU Daniel DOICARIU	136	Securitatea sistemelor de comunicații și informatică ale Alianței Nord-Atlantice în contextul amenințărilor hibride
	Adrian BĂLĂLĂU	152	Militarizarea operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării – considerații generale și delimitări conceptuale –
OPINII	Sorin LEARSCHI	166	„Orbirea mării”
	Mircea VLADU	186	Considerații privind concepția Alianței Nord-Atlantice și cea a Uniunii Europene vizând protecția infrastructurilor critice
	Diana-Cristiana LUPU	194	Analiza critică a discursului în era comunicării multimodale
ISTORIE MILITARĂ	Constantin NEAGU	210	Ecouri ale golgotei bisericii ortodoxe din regatul României în Episcopia Buzăului (1916-1918)
	Ion RÎȘNOVEANU	236	Acțiunile Detașamentului „18 Pază Zona Petroliferă” pentru apărarea zonei Ploiești în perioada 23 august-1 septembrie 1944

REVITALIZAREA CONCEPTULUI DE APĂRARE COLECTIVĂ, VALOARE DE BAZĂ A NATO, ÎN CONTEXTUL CONFLICTULUI DIN UCRAINA

General-locotenent Gheorghiță VLAD

Locțiitor al șefului Statului Major al Apărării

Revitalizarea conceptului de apărare colectivă, valoare de bază a NATO, în contextul conflictului din Ucraina

Mediul actual de securitate și, în special, cel regional a fost profund afectat după 24 februarie 2022, moment în care Federația Rusă a invadat Ucraina, încălcând flagrant ordinea internațională bazată pe un set de valori comune.

În acest sens, invazia a mobilizat eforturi concentrate pentru coordonarea sprijinului acordat Ucrainei, materializate consistent în ajutor umanitar, economic și militar, atât la nivel național, cât și în rândul statelor membre ale NATO. Totodată, NATO a inițiat un nou set de măsuri orientate spre descurajare și apărare, care au vizat inclusiv dislocarea de forțe de răspuns, pentru a consolida postura și prezența pe flancul estic. Având în vedere amplasarea geografică a Ucrainei, Zona Extinsă a Mării Negre a dobândit o importanță relevantă în noul context de securitate, securitatea maritimă fiind menționată, în noul Concept Strategic al NATO, adoptat la Madrid, în iunie 2022, ca element de importanță deosebită.

Un concept strategic NATO adaptat noului mediu de securitate

Noul Concept Strategic al NATO asigură rolul central al apărării colective în cadrul eforturilor aliate, pe baza unei abordări multidimensionale, și evidențiază trei sarcini esențiale: descurajarea și apărarea, prevenirea și gestionarea crizelor și securitatea prin cooperare. Invazia Rusiei în Ucraina a generat o recunoaștere a rolului strategic al regiunii Mării Negre pentru securitatea Alianței și necesitatea consolidării cooperării și sprijinului pentru partenerii vulnerabili din regiunea Mării Negre și Balcanii de Vest. Practic, prin adoptarea noului concept, pe flancul estic al Alianței nu mai există o abordare divizată – între partea de nord, unde fusese constituită o prezență înaintată consolidată (enhanced Forward Presence – eFP), și cea de sud, unde avem o prezență înaintată adaptată (tailored Forward Presence – tFP) –, ci este considerată și evaluată într-o manieră unitară, integrată și echilibrată, realizându-se astfel trecerea către apărarea înaintată (forward defence).

Pentru asigurarea unui proces de descurajare și apărare eficient împotriva noilor amenințări și acțiuni militare din partea Rusiei, Alianța a înființat patru noi grupuri de luptă în Slovacia, Ungaria, Bulgaria și România. Statele baltice și Polonia au beneficiat de înființarea unor structuri similare încă din 2017, ca răspuns la anexarea Crimeei de către Rusia, în 2014. De asemenea, pentru adaptarea și consolidarea pe termen lung a posturii colective de descurajare și apărare pe Flancul de Est, inclusiv la Marea Neagră, s-au luat în considerare o prezență terestră substanțială și robustă, întărirea apărării aeriene și antirachetă, poziționarea avansată de echipamente militare și îmbunătățirea infrastructurii pentru asigurarea logistică, aspecte deosebit de importante pentru România. În cadrul discuțiilor de la Summitul NATO de la Madrid s-a decis ca grupurile de luptă aliate, inclusiv cel din România, să crească progresiv până la nivel brigadă, dacă va fi nevoie, iar SUA au decis, la rândul lor, să-și sporească prezența militară în Europa, inclusiv în România. În prezent, atât nordul, cât și sudul Flancului Estic au structuri echilibrate, care se bazează pe prezența trupelor americane și a grupurilor de luptă, ceea ce asigură coerența posturii aliate pe întregul flanc.

România, actor cheie în asigurarea posturii NATO de descurajare și apărare în flancul estic

Pe fondul războiului ilegal și neprovocat lansat de Federația Rusă în Ucraina, România s-a aflat în prima linie a eforturilor NATO în vederea asigurării deciziilor și implementării măsurilor necesare consolidării posturii colective de descurajare și apărare la Marea Neagră.

Începând cu anul 2022, s-au materializat o serie de măsuri aliate de vigilență sporită (eVA), inclusiv în regiunea Mării Negre, în mod particular în România, fapt care a determinat consolidarea eforturilor și a prezenței aliate în sprijinul securității regionale.

În primul semestru al anului 2022, Forțele Armate Franceze au asigurat suplimentar, pe lângă asumarea rolului de națiune cadru a grupului de luptă al NATO dislocat pe teritoriul României, un sistem de apărare antirachetă sol-aer SAMP/T – MAMBA, în sprijinul inițiativei Alianței de a descuraja și a apăra flancul estic al Europei. În contextul creșterii eficienței măsurilor adoptate și pentru a răspunde nevoilor

Sistemului integrat al NATO de apărare antiaeriană și antirachetă, acesta este conectat și integrat la sistemele de apărare ale României și ale NATO.

În același context, la 78 de ani de la debarcarea din Normandia, Divizia 101 Aeropurtată a Forțelor Terestre ale SUA a revenit în Europa, mai exact la Baza Aeriană de la Mihail Kogălniceanu, ca urmare a angajamentului Statelor Unite pentru creșterea nivelului de securitate a regiunii Mării Negre și a aliaților NATO. Tot la Mihail Kogălniceanu, detașamente din diferite state aliate, precum Italia, Germania, Spania, Țările de Jos, Canada, Marea Britanie, au contribuit și continuă să participe, în sistem rotațional, alături de piloții români la misiunea NATO de Poliție Aeriană.

Obiectivul României, în acest context, a vizat identificarea opțiunilor de adaptare pe termen mediu și lung a posturii de apărare și descurajare, în paralel cu asigurarea participării la eforturile de dezvoltare a capacității de apărare a partenerilor regionali cei mai vulnerabili la acțiunile agresive ale Rusiei (Ucraina, R. Moldova, Georgia).

Eforturile naționale au fost concentrate pentru asigurarea nivelului operațional și concretizarea proiectelor multinaționale NATO de pe teritoriul național, respectiv: Unitatea de integrare a forțelor NATO/NFIU, Brigada Multinațională Sud-Est/MNBDE-SE, Comandamentul Diviziei Multinaționale de Sud-Est/MND-SE HQ, Comandamentul Corpului Multinațional de Sud-Est/MNC-SE HQ.

Consolidarea posturii aliate de descurajare și apărare și implementarea măsurilor specifice privind eFP în flancul nord-estic al NATO au constituit, de asemenea, o prioritate pentru Armata României, care și-a menținut contribuția privind dislocarea unui detașament de apărare antiaeriană în Polonia, în cadrul Grupului de Luptă condus de SUA (United States enhanced forward presence Battle Group/US EFP BG). Misiunea acestui grup este de asigurare a Prezenței Înaintate Consolidate, în sistem rotațional, în nord-estul Alianței, pentru descurajarea oricărei potențiale agresiuni, în conformitate cu măsurile adoptate în cadrul Summitului NATO de la Varșovia, din 2016. Totodată, în perioada aprilie-iulie a.c., un detașament al Forțelor Aeriene Române cu avioane F-16 a fost dislocat în Lituania, sub comandă NATO, pentru a asigura integritatea spațiului aerian al statelor baltice.

O altă urmare a conflictului din Ucraina a fost emiterea de către Consiliul Nord-Atlantic, la data de 24 februarie 2022, a directivei de execuție NATO (Execution Directive/NED) pentru autorizarea activării celor cinci planuri de răspuns gradual (Graduated Response Plan/GRP) ale Alianței. În consecință, comandantul Comandamentului Diviziei Multinaționale de Sud-Est – HQ MND-SE a ordonat pregătirea, în vederea dislocării, a unui modul dislocabil de comunicații și informatică (DCIM) din România pentru asigurarea sprijinului comenzii și legăturii cu Grupul de Luptă (Battle Group/BG) aliat dislocate în Bulgaria, aflat sub controlul său operațional.

Asigurarea prezenței navale permanente a NATO în vederea descurajării potențialelor amenințări la adresa Alianței constituie o preocupare constantă pentru Armata României, care participă în fiecare an la misiunile Grupărilor Navale Permanente ale NATO, SNMG 2 și SNMCMG2, cu nave tip fregată (cu elicopter ambarcat și echipă FOS) și dragor maritime.

De asemenea, România își menține contribuția pentru Operația Sea Guardian, cu fregata T22. Din cauza conflictului din Ucraina și a consecințelor acestuia pentru libera trecere a navelor militare prin strâmțorile Bosfor și Dardanele, misiunile au fost anulate succesiv.

În vederea asigurării securității maritime în Marea Mediterană, Marea Egee, Marea Baltică și Marea Nordului, Armata României contribuie la misiunile Grupărilor Permanente NATO cu personal de stat major în comandamentele ambarcate.

Securitate prin cooperare: contribuția României

O altă dimensiune a contribuției României la implementarea inițiativelor NATO o constituie participarea la proiectele de cooperare în domeniul dezvoltării capacităților pentru apărare derulate în context aliat. În acest sens, este remarcată participarea la Forța aeropurtată a NATO de avertizare timpurie și control (NAEW&C), un exemplu edificator de program de cooperare multinațională pentru generarea și finanțarea în comun a capacităților de apărare. NSIP – NATO Security Investment Programme reprezintă un alt model de securitate prin cooperare la care România participă în calitate de membru al NATO. Participarea națională la programele de dezvoltare a capacităților prin abordare multinațională în cadrul Inițiativei

NATO Smart Defence include un număr de 22 de proiecte, din cele 76 active la nivelul Alianței.

La nivelul UE, cooperarea europeană derulată sub egida Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) a cunoscut evoluții semnificative, amplificate de invazia Rusiei în Ucraina, precum și de schimbările geopolitice majore. Principalul efort instituțional cu impact asupra PSAC a fost aprobarea Busolei Strategice de către Consiliul Uniunii Europene, la 21 martie 2022, care afirmă angajamentul statelor membre pentru imperativul consolidării apărării europene, în special în fața amenințării sistemice constituite de Federația Rusă. Documentul aduce o recunoaștere explicită a rolului NATO în arhitectura europeană de securitate, nevoia de complementaritate și re poziționarea relației transatlantice în centrul dialogului european pe aspecte de apărare.

România a sprijinit eforturile Agenției Europene de Apărare (EDA) vizând promovarea colaborării între statele membre ale UE în domeniul de capacități militare, inclusiv prin conectarea industriei naționale de apărare și a unităților de cercetare-dezvoltare ale Ministerului Apărării Naționale la programele și proiectele care beneficiază de finanțare europeană nerambursabilă. Din cele 60 de proiecte PESCO aflate în derulare, România participă la 21 dintre acestea. În ceea ce privește participarea la proiectele de dezvoltare și utilizare în comun a capacităților militare derulate la nivelul EDA, România participă la 20 de proiecte, din care șase sunt dedicate cercetării și tehnologiei.

Concluzie

România se află în prima linie a eforturilor aliaților NATO și UE pentru menținerea unui climat de securitate în flancul estic al Alianței. Eforturile susținute depuse de autoritățile militare române pentru implementarea măsurilor de descurajare și apărare decise la nivelul Alianței pentru flancul estic și, în special, pentru regiunea Mării Negre poziționează România ca pilon al stabilității și furnizor de securitate în regiune.

ANUL LXXX, Nr. 1—2

Ianuarie-Februarie 1943

ROMÂNIA MILITARĂ

REVISTĂ GENERALĂ LUNARĂ

FONDATĂ ÎN ANUL

1864

CUPRINSUL:

	pag.
— Redactionale, coperta	2
— Miracolul Unirii	1
— Reteta victoriei, de Colonelul Metz, ofițer de stat major din armata germană	8
— Problema înzestrării teritoriului național, în strânsă legătură cu necesitățile economico-sociale și cele ale conducerii și execuției războiului, de Colonelul Ion Gheorghe	21
— 500 de ani de a bătăliile Românilor Transilvăneni pentru apărarea orașului străbun, 1442—1942, de An Tomita Răzașul	35
— Cine stăpânește Crimeea stăpânește Marea Neagră, de Maiorul C. Amzărescu	44
— Campania din Balcani, de Sublocot. parașutist Al. Costava	51
— Ideea Națională, de Prof. C. Rădulescu-Motru	77
— Spicuri din Războiul României cu Ungaria din anul 1919, de Colonelul C. Drăgănescu	82
— Generalul de corp de armată Dumitru Moțaș, de Generalul C. A. Adj. G. Athanasescu	119
— Generalul adjutant Al. Pastia, de Generalul Const. Dragu	121
— Bibliografie	123
— Administrative, coperta	4

BUCUREȘTI
1943

CINE OCUPA CRIMEEA STĂPÂNEȘTE MAREA NEAGRĂ

de Maior C. Amzărescu

Școala politică modernă germană are meritul de a fi introdus și precizat însemnata noțiune a geo-politicii, tinzând să constituie din ea o adevărată disciplină științifică.

Ținând seamă de datele geo-politice, conducerea celui de al treilea Reich, a acționat întotdeauna metodic, și după cum s'a văzut, a aplicat mereu cele mai juste soluții și cele mai potrivite hotăriri.

În revista misiunii militare germane în România, „Der deutsche Kamerad” din 8 Februarie 1942, era formulat articolul: „Cine ocupă Crimeea stăpânește Marea Neagră”. Această afirmație vădește hotărjit un raport geo-politic și socotim că ar fi interesant să privim „Crimeea” sub câteva aspecte, care să ne lamurească și mai mult asupra celor de mai sus.

Aspect geografic:

Peninsula Crimeei este o prelungire a stepei ucrainiene, ce se întinde în centrul mării Negre, în forma unui romb.

Are o suprafață de 38.556 km. 2 și o populație de circa 800.000 locuitori, din care majoritatea este formată din Tătari, după care urmează Rușii, apoi Grecii, Evreii, Germanii și Ucrainenii.

Din cauza majorității etnice tătarăști, ținutul Crimeei constituie o republică sovietică tătarăscă, așa zisă „autonomă”.

Peninsula Crimeei este adădată la Nord-Vest, la Vest și la Sud, de apele mării Negre, care oferă excelente posibilități pentru navigație.

Datorită acestui fapt, încă din antichitate au luat ființă pe coastele peninsulei, mai multe porturi, dintre care cele mai însemnate sunt portul Sevastopol și Kerchi.

La Estul peninsulei se află Marea Putridă — cu ape mlăștinoase și nesănătoase — pe care limba de uscat Arabat, o desparte de Marea de Azov.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Prin așezarea sa geografică, ca un intrând în centrul Mării Negre, Crimeea are influență directă asupra întregului sector pontic.

Pe lângă dominația Mării Negre și a Mării de Azov, peninsula Crimeei se leagă la Nord, prin istmul Perekop de blocul continental ruso-ucrainean; iar la Est de ținutul Caucazului, prin puntea de legătură întinsă de peninsula Kerci, spre peninsula Taman.

Din punct de vedere orografic, Crimeea prezintă următoarele caracteristici:

— Toată partea de Nord și Centru este o continuare a stepei ucrainiene, o stepă cu aspect variat, în parte ierboasă și fertilă, în parte nisipoasă și monotună, ca un pustiu african.

Stepa se întinde pe o lungime de aproape 250 km. și o lățime de 100 km.

Partea de Sud a peninsulei este cea mai interesantă prin aspectele sale pitorești și variate.

Dealungul coastei de Sud se întinde lanțul munților Iaila (Taurici), cu înălțimi de peste 1500 m., care constituie un adevărat paravan în contra vânturilor aspre dela Nord.

Din această cauză, coasta de Sud între Balaklava și Sudac, se bucură de o climă cu caracter mediteranian și cu o vegetație corespunzătoare. Pitorescul acestei regiuni din vecinătatea mării cu climatul dulce mediteranian și cu poziții încântătoare a dat prilejul să desvolte câteva stațiuni balneo-climatice, din care cea mai renumită este Livadia, fiind vizitată pe timpuri și de țarul Rusiei.

Anumiți geologi cred că munții Iaila au fost în vremurile îndepărtate legați de masivul Caucazului dela Est și de lanțul muntos ce străbătea Dobrogea. S'a stabilit chiar o mare asemănare între flora munților Dobrogei și aceea a Crimeei.

Aspect economic:

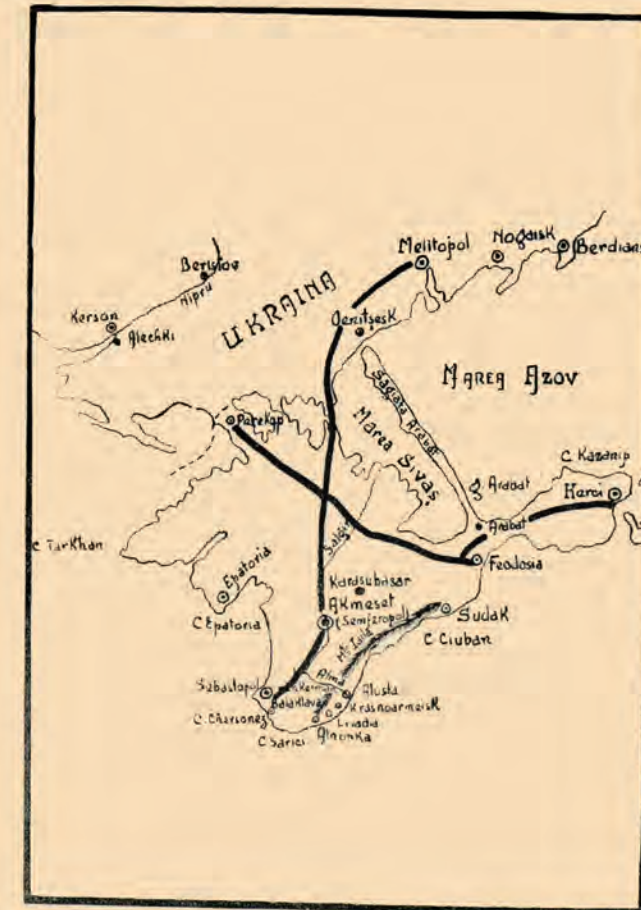
Deși Crimeea este o suprafață relativ restrânsă, totuși prin bogăția solului capătă o importanță deosebită.

În partea de Nord și Centru, care este o continuare a stepei ucrainiene, agricultura, creșterea vitelor și în deosebi a oilor, sunt ocupațiuni de primul ordin. Stepa Crimeeană este caracterizată de aceeași fertilitate deosebită ca și a solului ucrainian. Cerealele stau pe primul plan al producției agricole.

Ele prisosesc mult peste necesarul populației autohtone, ceea ce prezintă o importanță deosebită pentru autarhia alimentară a Europei de mâine și pentru hrana santinei care va sta de veghe în acest colț al Europei noi.

Tot în partea de Nord și Centru se pot cultiva pe scară mare, plantele oleaginoase și textile.

La adăpostul munților Iaila se întinde, între Balaklava și

Sudak, o adevărată coastă de azur a Europei răsăritene. Clima dulce, cu caracter mediteranian, favorizează o vegetație unică în aceste părți: lămâiul, portocalul, smochinul, rodia.

La bogăția atât de felurită a solului, care reprezintă avantajul de a avea pe un spațiu restrâns, o floră deosebită, se mai adaugă și bogăția minerală, în deosebi a peninsulei Kerchi.

Orașul Kerchi, poate servi din punct de vedere industrial, ca o pompă aspiro-respingătoare, a materiilor prime și a produselor fabricate.

Din aspectul economic al Crimeei, deducem că bogăția variată a acestui ținut poate să acopere printr-o exploatare rațională și nevoile altor state și în deosebi a acelor din bazinul Mării Negre.

Istoric:

Istoria frământată a acestui pînten al Continentului în Pontul Euxin, ne arată că „cine ocupă Crimeea, acela stăpânește și Marea Neagră”.

Dar nu numai atât. Imprejurările istorice ne vor dovedi că există un raport de interdependență și între peninsula Crimeei și statele riverane Mării Negre.

În decursul istoriei, această peninsulă a fost stăpînită succesiv de Greci, Români, Turci și Ruși, aparținând întotdeauna celei mai mari puteri, a cărei influență și tendința depășiau cu mult spațiul local. Evident că națiunile puternice, care-și făceau drum prin aceste locuri, nu puteau să desconsidere însemnătatea economică și strategică a Crimeei.

Cei dintâi cari, ca elemente civilizatoare, au pus piciorul pe pământul Crimeean au fost Grecii. Din legendele lor eroice, se desprinde pe lângă imaginația poetică și sămburele adevărurilor istorice. Astfel din legenda lui Frixos și Helles, se întrevede expansiunea spre Est prin strămtorile Mării Negre, iar din epopeea argonautică „cu lăna de aur”, se întrevede goana după mirajul bogățiilor din estul Mării Negre.

Odată cu pătrunderea în Marea Neagră, Grecii înființează numeroase colonii în peninsula Crimeei.

Cu instinctul lor de navigatori și buni organizatori ai intereselor proprii, Elinii au ales orașele portuare principale, cari prin situația lor geografică au fost sortite să joace un rol important în decursul istoriei. Astfel pe coasta de Vest a luat ființă Heracleea, numită de Bizantini Cherson, care a fost distrus de Turci în 1475, pentru a se construi din ruinele sale *Sevastopolul*. Pe coasta de Sud Est se ridică Teodosia, denumită sub Genovezi Caffa, spre a ajunge mai târziu *Feodosia*. În fața strămtorii ce desparte Azovul de Marea Neagră era *Panticapea*, pe ruinele căreia s'a ridicat mai târziu Kerchi.

Așezările grecești din Crimeea datează cam de prin secolul al VII-lea a Chr., fiind printre cele mai vechi colonii helene depe țărmurile Pontului Euxin.

Prin secolul al V-lea a Chr., Mitridate reușește să stăpânească pe lângă Crimeea, întreg perimetrul Mării Negre.

Cuceritorilor comerciali eleni le succede statul militar roman. De remărcat este faptul că Romanii cuceresc Crimeea la 47 a. Chr., deci ceva mai înainte de ocuparea celorlalte spații peripontice și a pacificării Scitiei minor. — Dobrogea de astăzi.

Observăm deasemenea că legionarii romani au cucerit în primul rând regiunile de coastă ale Mării Negre după care au trecut la reducerea regiunilor din interior.

Se poate deduce că există o strînsă interdependență între regiunile din interior și Mare, deci cine stăpânește una din acestea, în mod inevitabil domină și pe cealaltă.

După prăbușirea imperiului Roman, îndepărtatele colonii romane din Crimeea, sunt rînd pe rînd încălcate de năvălitorii mongoli.

In evul mediu, toți acei cari încercau să domine bazinul pontic, se perindau vremelnic în Crimeea, fiind înlocuiți de alții tot atât de puțin statornici. Astfel sunt Hafarii, veniți de prin stepele Caspice; apoi Genovezii cari, ca și Grecii, vin de pe Mare și se infiltrează cu scopuri comerciale.

Însfârșit Tătarii (Mongoli uralo-altaici), se stabilesc sub Batu, desprinzându-se din „Hoarda de aur”. Dinastia Ghirailor, descendenți ai lui Gingis-Han, conduce statul tătar din Crimeea, care este ocupată definitiv în 1427. Peninsula este denumită de Tătari „Krim” de unde i-a rămas și numele de Crimeea. Populația indigenă fiind foarte amestecată a fost ușor asimilată de Tătari, astfel că, Crimeea a devenit un stat *autonom*, cu înțipărire etnică tătară.

Mai târziu, apar din stepele Turchestanului, Turcii cari sub haina misionarismului religios, caută expansiune spre Europa de Centru și Vest.

Pentru această ei au nevoie să cucerească mai întâi orientul apropiat, unde se lovesc de apărătorii creștinătății dela gurile Dunării și Marea Neagră, care prin dărzenia lor, apără religia și voivodatele române, abia în curs de formație.

Suveranitatea turcă se întinde însă asupra Crimeei mai înainte ca Turcii să depășească linia Dunării.

Căderea cetăților moldovenești, Chilia Nouă și Cetatea Albă (1485), este o consecință a ocupării Crimeei de către Turci.

Marea Neagră devine astfel lac turcesc, iar voivodatele române și alte ținuturi riverane, pierd rînd pe rînd independența lor.

Europa occidentală pierde prilejul de a se opune la timp expansiunii turcești, cari mai târziu ajunge până la porțile Vienei. Imperiul otoman începe însă să-și piardă influența sa, și în secolul al XVIII-lea se găsește în vădit declin.

În acelaș timp imperiul țarist își mărește influența și testamentul apocrif al lui Petru cel Mare, de a ocupa strămtorile,

rămâne politica tradițională a Rusiei de mai târziu. Constantinopol devine pentru Ruși principalul obiectiv, așa cum pentru Turci fusese mirajul pistolului dela Roma. Poate că Rușii și-au dat seama că stăpânirea Mării Negre este garanția expansiunii în Europa și urmașii lui Petru cel Mare au acționat în bazinul pontic, în lumina acestor imperative politice.

Încă odată soarta țărilor române, în decursul istoriei, este legată de cea a Crimeei, căci la prima recunoaștere oficială a independenței sale, care se face în 1774, la Kuciuk Kainargi, se recunoaște pentru întâia dată imixțiunea rusă în principatele române, sub titlul de... protectori creștini.

După intrigi sistematice și jonglerii politice, Crimeea este cedată de către Turcia în 1785, Caterinei a II-a, împărăteasa Rusiei.

Socotelile imperialismului rus, au fost oarecum răsturnate de intervenție din Apus, prin ajutorarea Turcilor, în războiul din Crimeea (1853—1855).

Distrușirea *armatelor* ruse din acest bastion a dus la pacea dela Paris, care suprime orice flotă de război în Marea Neagră.

Infrângerea din Crimeea este sinonim cu infrângerea din Marea Neagră, năruindu-se tendința de expansiune a Rusiei în bazinul pontic.

Epoca ascensiunii imperiale rusești în Marea Neagră, își scrisese ultima pagină, căci țarismul n'a mai avut vreme să repete planul lui Petru cel Mare, prăbușindu-se în 1917.

Crimeea încearcă să devină un stat independent în haosul ce urmează după revoluția comunistă, însă această republică tătarăscă a avut o existență efemeră.

Bolșevicii întind stăpânirea lor asupra peninsulei, care devine republică autonomă tătarăscă în cadrul U. R. S. S.

Uniunea Sovietică, peste toate deosebirile ideologice, moștenește aceleași tendințe expansioniste ale țarismului, urmărind conținut aceiași politică în sectorul Mării Negre. Astfel, își dezvoltă baza navală dela Sevastopol și instalațiile portuare militare dela Nicolaev și Cherson, întărește cetatea Odesei, obține drepturi speciale în Marea Neagră și în Strâmători prin convenția dela Montreaux, profită în 1940 de situația grea în care se găsea România punând stăpânire vremelnic pe Basarabia și Bucovina de Nord, iar prin tratatul de neutralitate încheiat cu Turcia, caută să adoarmă guvernul din Ankara asupra politicii tradiționale în chestia strâmtoarelor și a Constantinopolului.

De data aceasta însă, forțele Reichului național-socialist și armata poporului român și a poporului Finlandez, încep la 22 Iunie 1941, cruciada războiului sfânt pentru apărarea credinței și a civilizației europene.

Valoarea strategică a peninsulei Crimeei:

Acest pinte înaintat în centrul Mării Negre, deschide bune căi de comunicație maritime, spre Odesa, spre Gurile Dunării, spre Strâmători și spre Vestul Caucaziei.

Totodată, Peninsula Crimeea se articulează cu uscatul, prin istmul Perekop, de Ucraina Centrală și orientală, și prin trambulina dela Kerci, spre Caucazia occidentală.

Datorită căilor sale de comunicație pe mare și pe uscat, peninsula Crimeea permite o manevră ușoară de forțe cu rază de acțiune sensibil egală pe întreg sectorul Mării Negre.

Baza navală sovietică dela Sevastopol, unica bază navală din Marea Neagră, se află la o distanță de 325 km. de Odesa; la 310 km. de Sulina; la 400 km. de Constanța și la 550 km. de Istanbul.

Portul Kerci domină strămoarea cu același nume, pe unde se face comunicația între Marea Neagră și Marea de Azov, precum și între Crimeea și Caucazia.

Prin căile sale de comunicație maritime, Crimeea poate supraveghea cu ușurință apele Mării Negre.

Prin legăturile sale cu uscatul, forțele terestre se pot deplasa ușor din Ucraina spre Sud și dela Sud spre Nord prin istmul Perekop, precum și din Crimeea spre Caucazia, prin trambulina dela Kerci.

Posibilitățile unei flote aeriene în Crimeea, depășesc cu mult pe acele navale și terestre, controlând cu ușurință gurile Dunării, Stămtorile, Ucraina și Caucazia.

Forțele aeriene pot să colaboreze în cele mai bune condițiuni, cu cele navale și terestre, în operațiunile din acest sector.

Astfel fiind, Crimeea poate influența în mod direct asupra gurilor Dunării — principala arteră de legătură a Europei occidentale și Centrale cu Orientul; poate interzice cheile dela Bosfor și Dardanele — principală legătură între bazinul sudic al Europei și orientul apropiat; poate influența asupra coastelor Septentrionale ale Turciei, precum și asupra Caucaziei — cu regiunea petroliferă — dela Baku.

În aceste condițiuni Crimeea poate îndeplini rolul unui post înaintat de control și de supraveghere având raza de acțiune, în tot sectorul Sud-Estic al Europei de mâine.

În concluzie, acest pinte înaintat în centrul Mării Negre, cu o suprafață relativ redusă, dar cu un sol fertil și o climă mediteraneană, a fost obiectivul principal de totdeauna al puterii celei mai dominante din Europa și a cel care a ocupat Crimeea, în mod implicit a dominat și Marea Neagră.

ASPECTE PRIVIND PLANIFICAREA ACȚIUNILOR DE INDUCERE ÎN EROARE LA NIVEL OPERATIV

Maior instructor avansat drd. George-Ion TOROI

Colonel prof. univ. dr. Cristian-Octavian STANCIU

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
10.55535/GMR.2023.3.1*

Inducerea în eroare a reprezentat, de-a lungul timpului, o componentă esențială a operațiilor militare. Aceasta poate fi considerată o tactică la fel de veche precum războiul, fiind folosită din timpuri imemorabile. De la „Arta Războiului” a lui Sun Tzu și până în zilele noastre, strategii militare au recunoscut puterea acestora de a întoarce soarta conflictelor. Deși, de-a lungul anilor, metodele, mijloacele și tehnicile specifice inducerii în eroare au evoluat continuu, odată cu dezvoltările tehnologice, principiul ei de bază rămâne același: portretizarea unei realități false, care să conducă spre materializarea unor oportunități operaționale, prin determinarea adversarului de a adopta cursuri de acțiune dezavantajoase pentru el. Pe măsură ce câmpul de luptă a devenit tot mai complex, abilitatea de a înșela adversarul a devenit și ea un atu tot mai important pentru succesul operațiilor militare. Astăzi, într-o eră a informațiilor instantanee și abundente, inducerea în eroare a devenit, paradoxal, mai dificil de realizat, dar și mai critică pentru succesul operațional. Acțiunea înșelătoare a ucrainenilor de la Kherson împotriva rușilor, din septembrie anul trecut, a demonstrat, încă o dată, importanța inducerii în eroare pe câmpul de luptă modern.

Cu toate acestea, mulți planificatori militari tind să ignore acest aspect-cheie al strategiei militare, în ciuda importanței sale. Această omitere poate conduce la consecințe grave pe câmpul de luptă modern, unde capacitatea inamicului de a colecta informații în întreg spectrul electromagnetic poate împiedica succesul operațional. Din acest motiv, lucrarea de față reprezintă o analiză a modului în care acțiunile de inducere în eroare pot fi integrate în cadrul procesului de planificare a operației la nivel operativ pentru a maximiza șansele de reușită a acestora și, în consecință, a operației militare. Necesitatea unui astfel de demers științific rezultă din complexitatea procesului de inducere în eroare, care pune un accent deosebit asupra minuțiozității în ceea ce privește planificarea acestor acțiuni, dar și asupra necesității integrării și sincronizării lor cu celelalte acțiuni militare.

Cuvinte-cheie: inducere în eroare, planificare, nivel operativ, informații, război.

INTRODUCERE

Războiul a constituit dintotdeauna o parte semnificativă a vieții umane. Oamenii au angajat conflicte armate pentru o varietate de motive, cum ar fi teritoriu, putere politică, resurse naturale, religie și ideologie. De-a lungul istoriei, războaiele au fost purtate sub diferite forme, de la confruntări mici între triburi sau state vecine până la conflicte mondiale de amploare, cum ar fi cele două războaie mondiale. Cu toate acestea, natura sa fundamentală rămâne, în esență, neschimbată. Este o ciocnire de voințe, o luptă violentă și un efort haotic. Războiul este adesea un amestec de elemente precum fricțiunea, incertitudinea continuă, manevrele operaționale, dar și inducerea în eroare, reprezentând un efort multifacțat și complex, care poate avea efecte devastatoare pentru ambele părți implicate în conflict.

Totuși, una dintre caracteristicile cheie ale sale este considerată a fi inducerea în eroare. Aceasta a fost înțeleasă de mult timp drept un factor uriaș pentru obținerea succesului în domeniul militar. Am putea chiar să afirmăm că este înrădăcinată în natura conflictelor, fiind la fel de veche precum acestea. Omul a încercat dintotdeauna să vină cu soluții pentru a-și surprinde adversarul și a câștiga o poziție de avantaj. Indiferent de caracterul războiului, înșelarea a fost o constantă a aproape fiecărei confruntări. Unul dintre cele mai faimoase exemple ne duce înapoi în timp, la Grecia antică. Este vorba de binecunoscutul cal troian, care a reprezentat, de fapt, o viclenie decisivă care i-a ajutat pe greci să doboare un oraș troian bine apărat în timpul războiului troian, acum mai bine de 3000 de ani. De atunci, istoria este presărată cu nenumărate exemple de inducere în eroare, care îi accentuează importanța în timpul conflictelor militare.

În plus, având în vedere complexitatea mediului de operare contemporan, capacitatea de a identifica soluții fezabile la problemele întâlnite pe câmpul de luptă a crescut exponențial. Acest aspect pune un accent crescut pe procesul de planificare a operațiilor, ca modalitate de identificare a soluțiilor optime ce pot crea condițiile dorite pentru starea finală a conflictului.

Războiul este adesea un amestec de elemente precum fricțiunea, incertitudinea continuă, manevrele operaționale, dar și inducerea în eroare, reprezentând un efort multifacțat și complex, care poate avea efecte devastatoare pentru părțile implicate în conflict.

Înțelegerea faptului că întregul este mai mult decât suma componentelor sale reprezintă considerentul cel mai important pentru obținerea succesului în conflictele moderne. În consecință, acțiunea complementară și întrunită a categoriilor de forțe este crucială în acest demers, accentuându-se, astfel, importanța nivelului operativ pentru planificarea și sincronizarea acelor efecte.

Mai mult, același mediu de operare actual amplifică importanța sincronizării efectelor tuturor categoriilor de forțe în întreg spectrul de domenii operaționale, pentru îndeplinirea obiectivelor strategice. Înțelegerea faptului că întregul este mai mult decât suma componentelor sale reprezintă considerentul cel mai important pentru obținerea succesului în conflictele moderne. În consecință, acțiunea complementară și întrunită a categoriilor de forțe este crucială în acest demers, accentuându-se, astfel, importanța nivelului operativ pentru planificarea și sincronizarea acelor efecte.

În timp ce NATO oferă un cadru doctrinar pentru încorporarea celor trei concepte evidențiate anterior – inducere în eroare, planificare și nivel operativ –, acesta abordează foarte succint corelația între ele. Importanța fiecăruia dintre ele în cadrul conflictelor moderne, pe de o parte, dar și complexitatea acestora, pe de altă parte, impun un astfel de demers științific care să identifice metode de optimizare a sincronizării lor. Mai mult, armatele occidentale au recunoscut ponderea integrării inducerii în eroare în cadrul operațiilor militare și au dezvoltat recent doctrine specifice pentru a aborda acest subiect, ceea ce accentuează și mai mult dezideratul acestei lucrări.

În lumina acestui fapt, cercetarea abordează următoarea întrebare primară: *Având în vedere importanța inducerii în eroare în războiul modern, cum poate fi optimizată planificarea acesteia la nivel operativ, pentru armatele occidentale?*

În acest sens, scopul principal al articolului este de a identifica modul în care inducerea în eroare poate fi mai bine integrată în *procesul de planificare la nivel operativ (OLPP)* pentru a permite rezultate și efecte îmbunătățite pe câmpul de luptă.

Pentru a identifica soluții la problema prezentată anterior, am încercat să oferim răspunsuri la următoarele întrebări de cercetare:

- *De ce contează nivelul operativ al războiului și care sunt principalele sale caracteristici?*
- *Ce beneficii poate aduce planificarea la nivel operativ și care sunt considerentele cheie în ceea ce privește OLPP?*
- *Cum funcționează inducerea în eroare la acest nivel și care sunt principalele beneficii ale integrării acesteia în concepția de operații?*
- *Ce activități specifice inducerii în eroare necesită integrare în OLPP și cum?*

Nivelul războiului la care sunt organizate, coordonate și desfășurate bătăliile majore și campaniile pentru a îndeplini obiectivele strategice este cunoscut sub numele de nivel operativ al războiului. Este etapa în care comandanții aplică expertiza proprie pentru dezvoltarea de soluții optime la problema cu care se confruntă. Nivelul operativ al operațiilor joacă un rol esențial în cadrul unui conflict, asigurând legătura între planificarea strategică și execuția tactică.

În acest sens, lucrarea de față conține două aspecte esențiale care ar trebui să trezească interesul comandanților de la nivelul operativ, dar și pe cel al personalului cheie din structurile de planificare, operații și informații. În primul rând, articolul nostru explică de ce forțele militare ar trebui să folosească inducerea în eroare la nivelul operativ al conflictului, oferind, astfel, un fundament științific privind importanța temei de cercetat pentru comunitatea cercetătorilor din domeniul războiului. În al doilea rând, oferă o soluție pentru integrarea a două procese extrem de importante la nivel operativ: OLPP și procesul de inducere în eroare.

În acest scop, am realizat inițial o analiză comparativă a proceselor de planificare ale anumitor actori occidentali reprezentativi, în speță NATO, SUA sau Canada. Scopul alegerii acestei metode de cercetare este de a găsi asemănări ale proceselor lor pentru a integra mai bine etapele procesului de inducere în eroare analizate ulterior în această lucrare.

Mai mult, am folosit metoda calitativă a analizei de conținut pentru a detecta modele în ceea ce privește teoria inducerii în eroare în doctrinele militare occidentale. Această metodă a oferit cercetării noastre conceptele specifice pe care le uzitează operațiile de înșelare, dar și pașii concreți care trebuie aplicați atunci când se planifică astfel de acțiuni.

Pe baza informațiilor obținute cu privire la OLPP și procesul de inducere în eroare, am folosit, apoi, raționamentul deductiv în optimizarea OLPP, pentru a integra elemente esențiale în scopul planificării operațiilor de inducere în eroare.

NIVELUL OPERATIV AL RĂZBOIULUI

Nivelul războiului la care sunt organizate, coordonate și desfășurate bătăliile majore și campaniile pentru a îndeplini obiectivele strategice este cunoscut sub numele de *nivelul operativ al războiului*. Este etapa în care comandanții aplică expertiza proprie pentru dezvoltarea de soluții optime la problema cu care se confruntă. Nivelul operativ al operațiilor joacă un rol esențial în cadrul unui conflict, asigurând legătura între planificarea strategică și execuția tactică. O planificare operațională eficientă și o coordonare bună a acțiunilor la acest nivel contribuie la succesul misiunilor și la atingerea obiectivelor strategice. Totuși, pentru aceasta este nevoie de o înțelegere mai profundă a dinamicii mediului

Complexitatea războiului modern este rezultatul unei combinații de factori tehnologici, politici și socio-economici care influențează modul în care operațiile militare sunt planificate și desfășurate. În acest context, războiul modern este caracterizat de un grad ridicat de complexitate și incertitudine. Mediul de operare specific acestor conflicte poate fi și el considerat unul extrem de volatil, incert, complex și ambiguu.

de operare prin abordarea tuturor aspectelor ce țin de contextul fizic, geografic, politic, economic și social, dar și relațiile dintre acestea.

În zilele noastre, în contextul evoluției tehnologiei, a mediului de securitate global și a naturii conflictelor actuale, nivelul operativ continuă să rămână o componentă critică a operațiilor militare moderne, având responsabilitatea de a coordona și executa acțiunile militare într-un mod eficient și adaptabil, în conformitate cu obiectivele strategice și cu contextul specific al conflictului. El creează, așa cum am menționat anterior, puntea dintre nivelurile strategice și tactice ale războiului, oferind un cadru pentru planificarea și execuția operațiilor militare. Considerăm că, în mediul de operare contemporan, importanța nivelului operativ al războiului nu este deloc exagerată, argumentele următoare susținând această afirmație:

❖ *Complexitatea războiului modern.* Complexitatea războiului modern este rezultatul unei combinații de factori tehnologici, politici și socio-economici care influențează modul în care operațiile militare sunt planificate și desfășurate. În acest context, războiul modern este caracterizat de un grad ridicat de complexitate și incertitudine. Mediul de operare specific acestor conflicte poate fi și el considerat unul extrem de volatil, incert, complex și ambiguu (TC 7-102, 2014, pp. 1-2). Toate acestea amplifică presiunea asupra forțelor militare de a găsi soluții adecvate la problemele întâmpinate. În acest sens, nivelul operativ al războiului oferă o abordare structurată pentru înțelegerea mediului complex de operare și permite planificatorilor militari și factorilor de decizie să dezvolte strategii eficiente pentru îndeplinirea obiectivelor propuse.

❖ *Integrarea mai multor domenii.* Operațiile militare din epoca modernă necesită adesea integrarea și sincronizarea efectelor obținute în mai multe domenii operaționale. Aceasta se datorează caracterului tot mai complex al amenințărilor și provocărilor actuale, care necesită abordări multidimensionale și interconectate. Operațiile militare moderne implică adesea combinația de eforturi terestre, maritime, aeriene, cibernetice și informaționale. Integrarea acestor domenii operaționale permite crearea unui efect sinergic și maximizarea rezultatelor obținute. În plus, structurile militare ar trebui să abordeze efectele cognitive generate în mediul informațional, un element tot mai semnificativ pentru modul de desfășurare a conflictelor actuale. Pentru aceasta, nivelul operativ al războiului oferă un mediu pentru coordonarea acestor elemente disparate, asigurându-se că ele sunt integrate și sincronizate în vederea atingerii obiectivelor operaționale.

❖ *Importanța operațiilor întrunite și multinaționale.* Operațiile militare întrunite și multinaționale au devenit o constantă în mediul actual de securitate și apărare. Aceasta se datorează necesității de a aborda amenințări globale complexe și de a răspunde la provocări transfrontaliere pentru a asigura stabilitatea și securitatea într-o lume complexă și interconectată. Operațiile militare multinaționale aduc, pe lângă nenumărate beneficii, și o serie de provocări. Poate cea mai importantă dintre acestea este interoperabilitatea forțelor, fie din punct de vedere procesual sau tehnologic, dar mai ales cognitiv. În acest sens, nivelul operativ al războiului stabilește un limbaj și cadru comun pentru planificarea și executarea operațiilor întrunite și de coalitie, asigurând ca toți partenerii și toate categoriile de forțe să fie aliniat și sincronizate către îndeplinirea obiectivelor comune.

❖ *Nevoia de operații adaptive și agile.* Mediul de operare modern este caracterizat de schimbări rapide și incertitudine. Acest lucru determină nevoia unor organizații flexibile care să se poată adapta cu ușurință la circumstanțele schimbătoare, în vederea depășirii dificultăților de pe câmpul de luptă. Nevoia de operații militare adaptive și agile poate fi considerată o altă dimensiune a complexității războiului modern. În fața unui mediu de securitate în continuă schimbare, forțele armate trebuie să fie capabile să se adapteze rapid și să-și ajusteze strategiile și tactica pentru a face față amenințărilor și provocărilor specifice câmpului de luptă. Aceasta implică flexibilitatea în planificarea și execuția operațiilor militare, precum și capacitatea de a lua decizii rapide și eficiente în timp real. Nivelul operativ al războiului oferă un cadru pentru operații adaptive și agile, permițând forțelor militare să își ajusteze rapid planurile și tacticile ca răspuns la condițiile în continuă schimbare de pe câmpul de luptă. Asigură, în același timp, o adaptare coerentă pentru toate categoriile de forțe implicate în conflict, dar și consecvență în ceea ce privește generarea de efecte operaționale în sprijinul obiectivelor militare.

❖ *Importanța informațiilor.* Informațiile sunt componente critice ale operațiilor militare moderne. Mediul informațional a crescut exponențial în importanță și are un impact uriaș asupra rezultatului conflictului. Informațiile reprezintă un activ tot mai valoros în conflictele moderne. Ele sunt esențiale pentru luarea deciziilor informate, detectarea și evaluarea amenințărilor, coordonarea operațiilor și supravegherea rezultatelor. Capacitatea de a colecta, analiza și utiliza

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Nivelul operativ al războiului oferă un cadru pentru operații adaptive și agile, permițând forțelor militare să își ajusteze rapid planurile și tacticile ca răspuns la condițiile în continuă schimbare de pe câmpul de luptă. Asigură, în același timp, o adaptare coerentă pentru toate categoriile de forțe implicate în conflict, dar și consecvență în ceea ce privește generarea de efecte operaționale în sprijinul obiectivelor militare.

Nivelul operativ al războiului asigură un cadru pentru colectarea, analiza și diseminarea informațiilor, permițând forțelor militare să ia decizii în cunoștință de cauză și să mențină conștientizarea situației pe câmpul de luptă, în toate domeniile operaționale. Abilitatea de a colecta informații cu senzori specifici diferitelor categorii de forțe, dar și analiza lor integrată sprijină considerabil reducerea riscului de a înțelege eronat situația operațională.

informațiile adecvate poate face diferența în obținerea avantajului strategic și operațional într-un teatru de operații complex și dinamic. În ziua de azi, accesul la timp la informații corecte poate reprezenta un avantaj extrem de important pentru succesul operațiilor militare. Nivelul operativ al războiului asigură un cadru pentru colectarea, analiza și diseminarea informațiilor, permițând forțelor militare să ia decizii în cunoștință de cauză și să mențină conștientizarea situației pe câmpul de luptă, în toate domeniile operaționale. Abilitatea de a colecta informații cu senzori specifici diferitelor categorii de forțe, dar și analiza lor integrată sprijină considerabil reducerea riscului de a înțelege eronat situația operațională.

Având în vedere argumentele evidențiate anterior, putem aprecia că nivelul operativ joacă un rol major în războiul modern, fiind un cadru eficient pentru înțelegerea mediului de operare complex și incert, integrarea mai multor domenii și actori, desfășurarea de operații adaptative și agile și valorificarea informațiilor. De asemenea, facilitează coerența activităților la nivel tactic pentru a genera efecte operaționale specifice, care pot modela mediul în conformitate cu obiectivele strategice.

În ceea ce privește inducerea în eroare, utilizarea ei a fost un element fundamental al războiului din cele mai vechi timpuri și a jucat un rol esențial și la nivel operativ. Ambele concepte, nivelul operativ de război și operațiile de inducere în eroare, sunt strâns legate, deoarece acestea din urmă pot fi esențiale la acest nivel pentru crearea confuziei, exploatarea vulnerabilităților și atingerea obiectivelor strategice, oferind oportunitățile necesare pentru a câștiga avantajul pe câmpul de luptă. Dar, având în vedere complexitatea mediului de luptă contemporan, nevoia de a dezvolta soluții adecvate a crescut în importanță. Acest lucru afectează și inducerea în eroare, punând un accent suplimentar pe planificarea operațiilor, care este, de fapt, principala funcție a nivelului operativ.

PLANIFICAREA OPERAȚIILOR LA NIVELUL OPERATIV

Planificarea are o importanță majoră pentru orice operație militară. Este prima etapă a procesului operației și de calitate produselor acesteia depind toate celelalte etape. Ea asigură o coordonare adecvată a resurselor, dezvoltarea de obiective sustenabile și de strategii care iau în considerare potențialele obstacole și evenimente neprevăzute.

În plus, prin planificare, se analizează și se identifică riscurile potențiale și amenințările înainte de începerea operației. Aceasta permite luarea de măsuri preventive și implementarea unor strategii de contracarare adecvate. Planificarea ajută la anticiparea situațiilor dificile și la pregătirea soluțiilor corespunzătoare.

De asemenea, planificarea la nivelul operativ asigură o coordonare eficientă între diferitele componente militare ale operației militare, cum ar fi forțele terestre, aeriene sau navale. Aceasta facilitează sincronizarea acțiunilor și evitarea confuziilor sau a unor acțiuni contraproductive. Prin intermediul planificării, se stabilesc legături și comunicări eficiente între unități și comandanți.

Mai mult, planificarea permite dezvoltarea unor planuri alternative în cazul în care situația se schimbă sau apar imprevizibilități. Flexibilitatea în planificare facilitează adaptarea la noile informații și modificarea abordării operaționale pentru a face față schimbărilor situaționale. O planificare eficientă a operațiilor poate crea o încredere mult mai mare în rândul organizației și o siguranță crescută cu privire la succesul operațional: „Planificarea este arta și știința de a înțelege o situație, de a imagina un viitor dorit și de a determina modalități eficiente pentru realizarea aceluia viitor”. (FM5-0, 2022, p. 1-1).

Planificarea este o componentă importantă a oricărui demers, deoarece oferă o foaie de parcurs pentru atingerea obiectivelor dorite. Este procesul prin care se poate imagina un viitor dorit și se pot dezvolta pașii necesari pentru realizarea acestuia. Aceasta implică înțelegerea stării actuale și, apoi, utilizarea acestor cunoștințe pe baza experienței proprii pentru a crea un plan care va ajuta la atingerea scopului dorit. Procesul de planificare necesită obiective clare și acțiuni măsurabile, care pot fi monitorizate pe parcursul operației. Acest lucru poate ajuta la asigurarea realizării progreselor către rezultatul dorit într-un mod eficient.

Planificarea este primul pas în rezolvarea oricărei probleme. Cu excepția norocului pur, nimeni nu poate aborda și rezolva o situație fără un plan. Cu cât circumstanțele sunt mai complexe, cu atât este mai mare presiunea asupra unui proces de planificare optimizat. În consecință, planificarea este un instrument valoros pentru orice organizație sau individ care dorește să-și îndeplinească obiectivele.

Mai mult, complexitatea mediului de operare actual specific operațiilor militare impune o planificare riguroasă și adaptabilă,

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

O planificare eficientă a operațiilor poate crea o încredere mult mai mare în rândul organizației și o siguranță crescută cu privire la succesul operațional: „Planificarea este arta și știința de a înțelege o situație, de a imagina un viitor dorit și de a determina modalități eficiente pentru realizarea aceluia viitor”.

Planificarea operațiilor militare trebuie să fie adaptabilă și să permită ajustări în timp real, pentru a răspunde schimbărilor neașteptate și pentru a asigura succesul într-un mediu de operare complex și imprevizibil.

Planificarea eficientă a operațiilor poate fi crucială în câștigarea avantajului operațional asupra adversarului prin anticiparea evenimentelor și acțiunea deliberată și eficientă înaintea acestuia, sprijinind, în acest fel, inițiativa.

accentuând importanța fidelității acestui proces. Amenințările hibride, volatilitatea și incertitudinea specifice mediului contemporan, tehnologia avansată, implicarea actorilor non-statali și a factorilor politici și sociali reprezintă doar câteva dintre elementele complexe cu care comandanții militari trebuie să se confrunte. Planificarea operațiilor militare la nivelul operativ trebuie să integreze toate aceste aspecte și să identifice soluții eficiente pentru a face față întregii game de provocări. Este necesară o analiză detaliată a mediului de operare, anticiparea și contracararea amenințărilor, utilizarea tehnologiei avansate pentru optimizarea procesului, dar și o abordare comprehensivă care să țină cont de ceilalți actori din aria de operații și să sincronizeze obiectivele planificării proprii cu cele ale acestora. Așadar, planificarea operațiilor militare trebuie să fie adaptabilă și să permită ajustări în timp real, pentru a răspunde schimbărilor neașteptate și pentru a asigura succesul într-un mediu de operare complex și imprevizibil.

În general, planificarea eficientă a operațiilor poate aduce mai multe beneficii oricărei organizații militare (MCDP5, 2018, pp. 1-5 - 1-8):

- poate fi crucială în câștigarea avantajului operațional asupra adversarului prin anticiparea evenimentelor și acțiunea deliberată și eficientă înaintea acestuia, sprijinind, în acest fel, inițiativa;
- poate diminua decalajul inevitabil dintre decizie și acțiune pe câmpul de luptă, ceea ce sprijină, de asemenea, câștigarea inițiativei;
- în situații complexe, planificarea este esențială pentru a găsi soluția adecvată la problema întâmpinată. O planificare bine structurată și detaliată permite analizarea situației complexe și identificarea opțiunilor și strategiilor eficiente pentru a aborda problema în cauză, oferind un cadru structurat și orientări clare pentru acțiuni eficiente;
- existența circumstanțelor nefamiliare, în care experiența lipsește, accentuează, de asemenea, importanța planificării. În circumstanțe nefamiliare și în absența experienței anterioare, planificarea joacă un rol crucial în identificarea opțiunilor, evaluarea riscurilor și pregătirea adecvată a operației, precum și în asigurarea flexibilității și adaptabilității acesteia la situațiile neprevăzute ce pot apărea.

Cu secole în urmă, Napoleon afirma: „*Nimic nu reușește în război decât în urma unui plan bine pregătit*”. Această aserțiune este la fel de actuală și în zilele noastre, așa cum am arătat anterior. Totuși, pentru a dezvolta un plan sustenabil care să asigure beneficiile prezentate mai sus, este nevoie de o abordare structurată a planificării. La nivelul operativ, aceasta este reprezentată de procesul de planificare a operațiilor la nivel operativ. OLPP este o abordare sistematică a planificării, care oferă un cadru cuprinzător pentru dezvoltarea și implementarea planurilor la nivel operativ. Acesta include o serie de instrumente și tehnici care permit organizațiilor militare să-și identifice și să analizeze obiectivele strategice, să-și evalueze resursele și capacitățile și să dezvolte planuri de acțiune detaliate pentru a-și îndeplini obiectivele.

Pe lângă beneficiile planificării prezentate anterior, considerăm că procesul de planificare în sine oferă un avantaj uriaș forței militare prin faptul că asigură același nivel de înțelegere în cadrul comandamentelor cu privire la situație și soluțiile identificate pentru rezolvarea problemei. Unul dintre elementele inedite ale Doctrinei NATO, AJP-01, publicată în decembrie anul trecut, în comparație cu versiunea anterioară, este faptul că recunoaște importanța înțelegerii operaționale drept un factor cheie pentru succes. Semnificația sa este demonstrată și de faptul că îi este dedicată o întregă anexă, în cadrul acestei doctrine: „*Înțelegerea este una dintre pietrele de temelie ale filozofiei noastre militare și este implicită în aplicarea principiilor doctrinei*”. (AJP-01, 2022, p. 95)

În *tabelul 1* am realizat o analiză comparativă a proceselor de planificare la nivel operativ din cadrul forțelor armate ale mai multor actori internaționali occidentali. Criteriul pe baza căruia am făcut comparația a fost reprezentat de activitățile specifice acestor procese. Am efectuat această analiză pentru a identifica asemănările dintre aceste viziuni pentru stabilirea unui cadru comun de planificare la nivel operativ pe baza căruia să dezvoltăm ulterior un model integrat de proces de planificare a inducerii în eroare.

Analiza comparativă realizată în *tabelul 1* evidențiază faptul că, deși denumirile etapelor sunt ușor diferite, activitățile desfășurate în cadrul acestora sunt, în general, aceleași. Având în vedere efortul nostru de a integra activități specifice acțiunilor de inducere în eroare în scopurile noastre ulterioare. Cu toate acestea, dat fiind faptul

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Unul dintre elementele inedite ale Doctrinei NATO, AJP-01, publicată în decembrie anul trecut, în comparație cu versiunea anterioară, este faptul că recunoaște importanța înțelegerii operaționale drept un factor cheie pentru succes. Semnificația sa este demonstrată și de faptul că îi este dedicată o întregă anexă, în cadrul acestei doctrine: „Înțelegerea este una dintre pietrele de temelie ale filozofiei noastre militare și este implicită în aplicarea principiilor doctrinei”.

că NATO este cel mai important actor internațional și, de asemenea, toți ceilalți actori supuși analizei fac parte din această Alianță, vom continua să dezvoltăm procesul nostru de inducere în eroare pe baza OLPP al NATO, care este prezentat în Doctrina Aliată Întrunită pentru Planificarea Operațiilor, AJP-05.

Tabelul 1: Procese de planificare la nivel operațional – analiză comparativă (concepția autorilor)

NATO (COPD, 2021, pp. 4-3)		NATO (AJP-5, 2019, pp. 4-1)	SUA (JP5-0, 2020, p. III-11)	CANADA (CFJP5.0, 2008, p. 4-1) (CACSC- PUB-500, 2018, p. 12)
1. Cunoașterea inițială a unei crize potențiale/în derulare		1. Inițierea	1. Inițierea planificării	1. Inițierea
2. Aprecierea la nivel operativ a mediului strategic				
3. Estimarea la nivel operativ	3a. Analiza misiunii	2. Analiza misiunii	2. Analiza misiunii	2. Orientarea
	3b. Elaborarea COA	3. Dezvoltarea COA 4. Analiza COA 5. Validarea și compararea COA 6. Decizia comandantului privind COA	3. Dezvoltarea COA 4. Analiza COA și Jocul de război 5. Compararea COA 6. Aprobarea COA	3. Dezvoltarea COA
Întocmirea 4. OPLAN	4a. Elaborarea CONOPS			
	4b. Întocmirea OPLAN	7. Întocmirea planului	7. Întocmirea planului și a ordinului	4. Întocmirea planului 5. Revizuirea planului
5. Execuția				
6. Tranziția				

Analiza comparativă realizată în tabelul 1 evidențiază faptul că, deși denumirile etapelor sunt ușor diferite, activitățile desfășurate în cadrul acestora sunt, în general, aceleași. Având în vedere efortul nostru de a integra activități specifice acțiunilor de inducere în eroare în OLPP, oricare dintre procesele prezentate anterior poate fi utilizat în scopurile noastre ulterioare.

BENEFICIILE ALE ÎNTREBUINȚĂRII INDUCERII ÎN EROARE

„Natura fundamentală a războiului nu se schimbă. Ea implică întotdeauna o ciocnire de voințe, violență, fricțiune, incertitudine, manevre operaționale sau inducere în eroare” (Tammen, 2021).

De-a lungul timpului, înșelarea a reprezentat o constantă a conflictelor armate, iar motivele pentru aceasta pot fi înțelese printr-o raportare la beneficiile pe care aceasta le poate oferi în demersul operațional.

Așa cum am afirmat anterior, operațiile de inducere în eroare au fost o parte integrantă a strategiei militare. În cadrul analelor istoriei militare, folosirea tacticilor de înșelăciune a fost văzută ca un factor uriaș pentru obținerea succesului în cadrul conflictelor, indiferent de epoca de desfășurare a acestora. Arta războiului a lui Sun Tzu, una dintre cele mai apreciate opere de artă militară, este plină de exemple despre modul în care înșelarea inamicului poate fi un instrument extrem de puternic pentru succesul operațional. De la bătăliile grecești antice până la conflictul ruso-ucrainean în curs, abilitatea de a-ți înșela inamicul a reprezentat o capacitate critică a oricărei structuri militare.

Dar ce o face totuși atât de atractivă? Operațiile de inducere în eroare sunt un atu atât de valoros pentru forțele militare, deoarece oferă capacitatea de a surprinde și de a deruta adversarul, creând astfel efecte care pot determina o reacție neadecvată a acestuia. Aceste tipuri de operații pot facilita ca o forță mai mică și mai puțin puternică să poată înfrunța un inamic mai mare și mai puternic, oferind posibilitatea de a crea situații sau circumstanțe care să materializeze avantajele forței inițiatoare a demersului înșelător. De asemenea, marile puteri pot folosi și ele inducerea în eroare pentru a-și optimiza abordarea operațională și pentru a salva resurse și vieți omenești. Un exemplu concludent în acest sens poate fi considerat cel din timpul războiului din Golf (1990/1991), când coaliția condusă de SUA, o putere mult mai mare decât adversarul ei, a folosit pe scară largă inducerea în eroare pentru a le facilita și optimiza succesul operațional. Planul coaliției de a elibera Kuweitul de trupele irakiene ale lui Saddam Hussein a depins de o campanie masivă de inducere în eroare, care a și reușit. Așadar, indiferent de situație, reușind să exploateze slăbiciunile inamicului, înșelarea oferă armatelor o resursă neprețuită pentru obținerea victoriei, aceasta putând fi considerată unul dintre „multiplicatorii de forță, care sprijină comandanții să-și atingă obiectivele prin asigurarea unei mai mari libertăți de acțiune”. (AJP3.10.2, 2020, p. 1).

Deținerea avantajului operațional asupra inamicului constituie un aspect critic pentru succesul oricărei misiuni. În acest context, inducerea în eroare poate fi utilizată ca parte a unei strategii militare mai largi pentru a obține acest avantaj. Indiferent de tactica folosită,

Operațiile de inducere în eroare sunt un atu atât de valoros pentru forțele militare, deoarece oferă capacitatea de a surprinde și de a deruta adversarul, creând astfel efecte care pot determina o reacție neadecvată a acestuia. Aceste tipuri de operații pot facilita ca o forță mai mică și mai puțin puternică să poată înfrunța un inamic mai mare și mai puternic, oferind posibilitatea de a crea situații sau circumstanțe care să materializeze avantajele forței inițiatoare a demersului înșelător.

motivul întrebuițării inducerii în eroare este acela de a-l pune pe adversar într-o poziție de dezavantaj operațional, situație care să poată fi exploatată de forțele inițiatoare ale demersului înșelător. Așadar, făcând uz de tactici eficiente de înșelare, structurile militare pot obține avantaje decisive pentru succesul operațional. Folosind informații false sau deghizări, un comandant își poate face forțele să pară mai puternice sau mai slabe decât sunt în realitate, în funcție de situație, permițându-i să surprindă inamicul și să obțină victoria.

Luarea deciziilor și punerea în aplicare a acestora reprezintă componente fundamentale ale războiului. Probabilitatea de a obține rezultatul dorit crește odată cu îmbunătățirea procesului decizional. Pentru a crea condițiile optime în vederea îndeplinirii obiectivelor, forțele militare trebuie să acționeze mai rapid și mai eficient decât oponentul. **Superioritatea decizională** în raport cu acesta este, așadar, un alt element critic pentru succesul operațional. Degradarea ciclului inamicului de luare a deciziei și protejarea și sporirea celui propriu reprezintă soluția pentru crearea superiorității decizionale. Din acest punct de vedere, inducerea în eroare este un instrument viabil prin care se poate afecta calitatea procesului decizional al adversarului.

John Boyd, inventatorul ciclului de acțiune-decizie, denumit și buclă OODA (Observare, Orientare, Decizie, Acțiune), a recunoscut importanța inducerii în eroare, acesta considerând-o printre elementele care pot fi folosite pentru a perturba ciclul OODA al inamicului, conducând la obținerea avantajului C2 pe câmpul de luptă. „Boyd însuși a subliniat, de asemenea, importanța menținerii orientării cât mai fidele în condiții de incertitudine, precum și importanța utilizării înșelării și ambiguității pentru a afecta nivelul de orientare al adversarului. Pentru Boyd, operarea în interiorul ciclului de decizie al adversarului implică nu doar trecerea mai rapidă prin etapele ciclului propriu, ci menținerea unei percepții superioare cu privire la situația în curs de dezvoltare în raport cu acesta”. (Piehler, 2013, p. 1016). În acest sens, există o serie de factori care pot contribui la încetinirea unei bucle OODA și reducerea semnificativă a eficienței acesteia. Creșterea îndoielii, producerea de ambivalență, portretizarea unor acțiuni inedite, creșterea suspiciunii în rândul adversarului, a scepticismului, precum și inducerea în eroare pot fi considerate câteva exemple în acest sens.

Pentru a putea structura operația în așa fel încât concepția ei să poată fi ușor înțeleasă, forțele militare întrebuițează o serie de cadre

conceptuale, care fac referire la spațiul geografic, la funcțiile care trebuie îndeplinite pe timpul operației sau la scopul și efectele acțiunilor tactice. Inducerea în eroare este un factor cheie al succesului militar, iar întrebuițarea acestor cadre conceptuale aduce coerență privind sincronizarea diferitelor acțiuni cu efect înșelător. Dacă ne gândim la cadrul operațional, atunci inducerea în eroare poate fi întrebuițată ca operație de modelare în demersul de creare a condițiilor optime pentru acțiunea decisivă, iar când se ia în considerare cadrul funcțional, atunci aceasta poate fi folosită ca o acțiune de fixare pentru a facilita alte acțiuni în momente sau zone diferite. Cadrul geografic poate sprijini înțelegerea modului în care acțiunile specifice inducerii în eroare sunt corelate în funcție de spațiu, acestea necesitând, de multe ori, desfășurarea unor activități concomitente atât în adâncime, la contact sau în zona de spate pentru a crește șansele de succes ale înșelării. Ca atare, se poate aprecia că înșelarea este în concordanță cu oricare dintre cadrele conceptuale specifice concepției operației.

Inducerea în eroare poate, de asemenea, să reprezinte un factor important care să sprijine realizarea efectelor specifice funcției întrunite de „Protecție”: „Protecția rezultă din mulți factori, inclusiv securitatea operațiilor, dispersie, inducere în eroare, măsuri de supraviețuire și modul în care forțele desfășoară operațiile” (FM3-0, 2022, pp. 2-3). Folosind tactici specifice înșelării, forțele pot crea un mediu de operare complex și dinamic, care poate deruta și dezorienta adversarii, reducându-le capacitatea de a detecta și angaja forțele proprii, sporind, astfel, protecția operațiilor. De asemenea, prin întârzierea acțiunilor adversarului sau prin determinarea acestuia să acționeze într-o locație incorectă, inducerea în eroare poate juca un rol crucial în protecția forței, sporind securitatea trupelor proprii. Așadar, prin utilizarea tacticilor specifice acesteia, o forță militară poate încerca să-și protejeze propriile forțe și să-și minimizeze expunerea la pericole. Prin diseminarea informațiilor false sau prin crearea de iluzii, se poate încuraja inamicul să ia decizii greșite sau să-și îndrepte atenția în altă direcție, permițând forțelor proprii să acționeze în condiții mai sigure.

Există și alte beneficii pe care inducerea în eroare le poate oferi structurii militare. Următoarele sunt doar câteva implicații notabile pozitive pe care aceasta le poate avea asupra concepției operațiilor:

- surprinderea inamicului sporește probabilitatea succesului misiunii;

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Cadrul geografic poate sprijini înțelegerea modului în care acțiunile specifice inducerii în eroare sunt corelate în funcție de spațiu, acestea necesitând, de multe ori, desfășurarea unor activități concomitente atât în adâncime, la contact sau în zona de spate pentru a crește șansele de succes ale înșelării. Ca atare, se poate aprecia că înșelarea este în concordanță cu oricare dintre cadrele conceptuale specifice concepției operației.

Inducerea în eroare poate fi un factor uriaș pentru succesul militar. Recunoscând beneficiile înșelăciunii militare și investind în dezvoltarea și execuția acesteia, organizațiile militare își pot spori capacitatea de a obține succesul operațional și de a-și proteja siguranța și securitatea personalului și a activelor militare. Mai mult, „inducerea în eroare este folosită pentru că e eficientă”.

- alocarea greșită a resurselor de personal, financiare și materiale de către adversar;
- determinarea acestuia să-și dezvăluie punctele slabe, punctele forte, intențiile și, de asemenea, dispozitivul de luptă;
- obligarea adversarului să-și degradeze capacitatea de luptă prin irosirea resurselor în zone operaționale neimportante.

Deși beneficiile întrebuintării inducerii în eroare pot fi multiple, așa cum am prezentat anterior, doctrina Regatului Unit a realizat o delimitare și încadrare a acestora în patru categorii ample: surpriza, securitatea, libertatea de acțiune și economia de efort (AFM, 2018, pp. 3A-2). Avantajul unei astfel de abordări constă în claritatea și structura pe care le aduce, permițând o înțelegere mai ușoară a acestor avantaje, dar și a modului în care pot sprijini obiectivele operațiilor militare. Așadar, această delimitare facilitează eficientizarea analizei și luării deciziilor în ceea ce privește utilizarea inducerii în eroare în diferite contexte operaționale.

Este important să menționăm, totuși, că inducerea în eroare este o tactică delicată și că utilizarea excesivă sau necalibrată a acesteia poate avea consecințe negative. De asemenea, manipularea informațiilor și dezinformarea pot deteriora încrederea și credibilitatea pe termen lung atât în rândul populației civile, cât și în rândul aliaților. După cum se poate observa, inducerea în eroare poate fi un factor uriaș pentru succesul militar. Recunoscând beneficiile înșelăciunii militare și investind în dezvoltarea și execuția acesteia, organizațiile militare își pot spori capacitatea de a obține succesul operațional și de a-și proteja siguranța și securitatea personalului și a activelor militare. Mai mult, „inducerea în eroare este folosită pentru că e eficientă” (Moore, 2015, p. 4). Dar cum funcționează aceste tipuri de operații?

FUNDAMENTELE INDUCERII ÎN EROARE

Inducerea în eroare în domeniul militar a fost și continuă să reprezinte un aspect esențial al războiului, care implică utilizarea dezinformării, a informațiilor false sau a altor tehnici specifice pentru a crea o percepție eronată adversarului cu privire la desfășurarea evenimentelor. Scopul ei este de a-l determina pe acesta să ia decizii în necunoștință de cauză, care vor crea efecte negative pentru el și situații avantajoase pentru înșelător. Având în vedere eficiența sa dovedită, „inducerea în eroare trebuie să fie parte integrantă a tuturor operațiilor militare”. (AFM, 2018, pp. 3A-5)

Orice analiză a fundamentelor teoretice privind înșelarea trebuie să includă și examinarea încercărilor de definire a conceptului. O analiză comparativă din perspectiva acestui criteriu a scos în evidență faptul că există concordanță între viziunile majorității actorilor vestici. Astfel, inducerea în eroare reprezintă „măsuri deliberate pentru a înșela factorii de decizie vizați, astfel încât să se comporte într-o manieră avantajoasă pentru obiectivele comandantului care a inițiat demersul” (AAP-06, 2021, p. 39). Se poate identifica, așadar, că aceasta trebuie să aibă o țintă și un scop precis. În acest sens, pentru a-i influența pe liderii adversi să acționeze într-un mod care să fie în același timp dăunător intereselor lor, dar avantajos pentru înșelător, inducerea în eroare își propune să portretizeze o realitate falsă, dar credibilă pentru adversar, care să-l determine să adopte măsurile dezavantajoase, în necunoștință de cauză. Din acest motiv, analiza țintei inducerii în eroare, dar și a întregului său aparat de culegere, analiză și diseminare a informațiilor, a nivelului său de înțelegere cu privire la situația operațională, dar și a modului în care ia decizii devin elemente cruciale pentru planificarea unei acțiuni de inducere în eroare de succes.

Operațiile de înșelare implică atât transmiterea de informații adevărate, cât și false și utilizează anumite metode, mijloace, tipuri și tehnici specifice pentru a transmite țintei mesajul dorit, cu scopul de a inocula acesteia o anumită percepție dezirabilă. Majoritatea oamenilor de știință care și-au dedicat viața cercetării acestui domeniu, precum și viziunile majorității actorilor vestici transpuse în doctrinele lor specifice domeniului supus analizei acordă importanța cuvenită conceptelor enumerate anterior.

În continuare, am considerat esențial realizarea unei analize de conținut a literaturii de specialitate pentru a determina acele elemente necesare unei acțiuni de inducere în eroare de succes. Am ales acest tip de abordare prin prisma faptului că sprijină, prin rezultatele obținute, demersul amplu al subiectului, acela de a eficientiza planificarea operațiilor de inducere în eroare la nivel operativ. Principalele concluzii rezultate în urma analizei au fost următoarele:

- există două metode de inducere în eroare, simularea și disimularea. Prima implică dezvăluirea și, cea din urmă, ascunderea unor elemente specifice către/de inamic. De asemenea, de cele mai multe ori, o acțiune de înșelare trebuie să implice elemente specifice ambelor metode;

Pentru a-i influența pe liderii adversi să acționeze într-un mod care să fie în același timp dăunător intereselor lor, dar avantajos pentru înșelător, inducerea în eroare își propune să portretizeze o realitate falsă, dar credibilă pentru adversar, care să-l determine să adopte măsurile dezavantajoase, în necunoștință de cauză.

Un element cheie al inducerii în eroare și un facilitator major al acestor tipuri de tactici este incertitudinea. Din acest punct de vedere, există două metode de portretizare a înșelării (de tip A/creșterea nivelului de ambiguitate și de tip M/descreșterea nivelului de ambiguitate). Alegerea uneia dintre aceste metode este dependentă de situația operațională, de caracterul și stilul de conducere ale țintei sau de obiectivele specifice inducerii în eroare.

- există mai multe tipuri (Monroe, 2012, p. 44) (tactici) de inducere în eroare, printre care portretizarea, atacul fals, atacul demonstrativ, dezinformarea, camuflajul sau negarea, fiecare dintre ele necesitând mijloace specifice pentru a fi puse în practică. De asemenea, am dori să evidențiem faptul că primele patru reprezintă măsuri active specifice simulării, în timp ce ultimele două reprezintă măsuri pasive specifice disimulării;
- există trei tipuri de mijloace folosite în operațiunile de inducere în eroare: fizice, tehnice și administrative (FM3-13.4, 2019, pp. 1-11). Acestea sunt extrem de importante, deoarece reprezintă instrumentele prin care se pot materializa observabilele către adversar și, prin aceasta, contribuie semnificativ la eficacitatea și succesul acestor tipuri de operații;
- un element cheie al inducerii în eroare și un facilitator major al acestor tipuri de tactici este incertitudinea. Din acest punct de vedere, există două metode de portretizare a înșelării (de tip A/creșterea nivelului de ambiguitate și de tip M/descreșterea nivelului de ambiguitate) (Daniel, 1980, p. 8). Alegerea uneia dintre aceste metode este dependentă de situația operațională, de caracterul și stilul de conducere ale țintei sau de obiectivele specifice inducerii în eroare;
- inducerea în eroare folosește tehnici specifice pentru a avea succes. *Tabelul 2* este rezultatul analizei noastre comparative a tehnicilor de înșelare din doctrina unora dintre cei mai importanți actori occidentali.

În plus, fără o înțelegere adecvată a mediului de operare, esențială pentru operațiile de inducere în eroare, există șansa apariției unor greșeli operaționale privind portretizarea indicatorilor dezirabili, deși se întrebuițează corect elementele fundamentale ale înșelării, prezentate anterior: „Înțelegerea acestui mediu și capacitatea de a opera în interiorul lui sunt vitale, deoarece vor reprezenta atât o amenințare, cât și o oportunitate pentru OPSEC și inducere în eroare”. (AJP3.10.2, 2020, p. 2).

Tabelul 2: Tehnici de inducere în eroare – analiză comparativă (concepția autorilor)

US (FM3-13.4, 2019, pp. 1-8)	NATO (AJP3.10.2, 2020, p. 47)	UK (AFM, 2018, pp. 3A-7)	CANADA
Întărirea convingerilor adversarului	Soluția evidentă	Soluția evidentă	Soluția evidentă
Influențarea adversarului prin repetiții	Falsa rutină	Falsa rutină	Falsa rutină
Influențarea prin metoda substituției	Substituirea	Substituirea	Substituirea
	Ispitirea	Ispitirea	Ispitirea
	Scurgerea deliberată de informații	Scurgerea deliberată de informații	Scurgerea deliberată de informații
Influențarea prin metoda greșelii	Tehnica greșelii	Tehnica greșelii	Tehnica greșelii
	Tehnica ghinionului	Tehnica ghinionului	Tehnica ghinionului
Suprasaturarea senzorilor inamicului		Exploatarea sistemului C2 și a surselor de informații ale adversarului	Exploatarea sistemului C2 și a surselor de informații ale adversarului
Amplificarea semnăturii			
Reducerea semnăturii			
Remodelarea semnăturii			
Influențarea adversarului			

Mai mult, considerăm oportun să evidențiem faptul că, deși tehnologia influențează modul în care operațiile de inducere în eroare se desfășoară, trebuie reținut faptul că „*mintea umană este de fapt ținta inducerii în eroare, iar aceasta rămâne tot timpul susceptibilă la a fi indusă în eroare*” (AFM, 2018, pp. 3A-1). Din acest punct de vedere, studierea și exploatarea limitărilor și vulnerabilităților

cognitive ale țintei pot sprijini eficientizarea procesului înșelării. În plus, cunoașterea modului în care adversarul gândește reprezintă o condiție *sine qua non* a acestor tipuri de operații, inducerea în eroare fiind „dependentă de înțelegerea modului în care altcineva gândește. Cu alte cuvinte, pentru a fi în măsură să păcălești pe altcineva, trebuie să fii în măsură să îți imaginezi cum acesta va interpreta și reacționa la stimulii tăi”. (Moore, p. 4).

Operațiile de inducere în eroare reprezintă, de fapt, un proces care urmează pași specifici pentru atingerea scopurilor sale. *Figura 1* evidențiază etapele acestui proces de transmitere a mesajelor înșelătoare către țintă, până la momentul la care aceasta ia decizia de a reacționa. Procesul reprezintă o adaptare a celui propus de Michael Bennett și Edward Waltz în celebra lor carte dedicată contracarării inducerii în eroare, *Counterdeception Principles and Applications for National Security*. (Bennett, 2007, p. 49).

Figura 1: Procesul inducerii în eroare

Cu toate acestea, operațiile de inducere în eroare implică adesea o planificare meticuloasă, necesitând atenție la detalii, și o execuție sincronizată care să ofere flexibilitatea acțională necesară adaptării acestor acțiuni în raport cu reacția monitorizată a adversarului. Considerăm planificarea drept un element crucial pentru aceste tipuri de operații, deoarece oferă o abordare structurată pentru îndeplinirea obiectivelor, aliniaza operația cu obiectivele strategice mai ample, optimizează alocarea resurselor, atenuează riscurile, asigură coordonarea și sincronizarea și facilitează evaluarea și feedback-ul pentru îmbunătățirea continuă. Din aceste motive, în următoarea secțiune vom oferi un cadru pentru integrarea inducerii în eroare în OLPP.

INTEGRAREA PROCESULUI DE INDUCERE ÎN EROARE ÎN OLPP

„Planificarea și execuția inducerii în eroare este o funcție critică în arta operativă a războiului și a fost folosită cu succes de secole. Înșelarea s-a dovedit în repetate rânduri a fi un multiplicator de forță eficient. Nu sunt puține exemple de operații de inducere în eroare ingenioase. Este destul de simplu a aduce argumente în favoarea întrebuirii acestor tipuri de operații”. (McPherson, 2010, p. 1).

Bazele unei operații de inducere în eroare de succes se stabilesc de pe timpul planificării. Nivelul de înțelegere cu privire la modul în care aceste operații pot sprijini concepția generală este critic în demersul înșelător. De aceea, o atenție deosebită trebuie acordată modului în care se pot integra elementele necesare inducerii în eroare în cadrul procesului de planificare a operațiilor de la nivel operativ.

Pentru a putea planifica operații de inducere în eroare de succes, trebuie, în primul rând, să deții o bază solidă privind teoria specifică acestui domeniu, dar, în același timp, să ai o înțelegere corectă asupra personalității țintei, a inteligenței sale și a proceselor de luare a deciziilor specifice organizației sale. De asemenea, planificarea operațiilor de inducere în eroare trebuie să ia în considerare și aspecte precum securitatea informațională, măsuri OPSEC, protecția surselor de informații și evaluarea riscurilor potențiale asociate detectării premature a operațiilor de către adversar.

Mai mult, pentru a spori eficiența planificării inducerii în eroare, ar trebui să existe un nivel ridicat de înțelegere a conceptelor specifice pe care aceste operații le folosesc, cum ar fi ținta înșelării, limitări cognitive, indicatori ai inducerii în eroare, elemente observabile, modul de formare a percepției, canale ale înșelării, filtre care pot deforma mesajul înșelător în drumul lui spre țintă, evenimente de inducere în eroare, plan sau scenariu specific acestor acțiuni.

Complexitatea operațiilor de inducere în eroare generează un stres suplimentar asupra fidelității procesului de planificare și, din acest motiv, este esențială o abordare sistematică și bine coordonată. Din acest motiv, planificarea trebuie să fie riguroasă, cu analize detaliate ale situațiilor posibile și efectelor de ordinul doi sau trei, evaluarea

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Bazele unei operații de inducere în eroare de succes se stabilesc de pe timpul planificării. Nivelul de înțelegere cu privire la modul în care aceste operații pot sprijini concepția generală este critic în demersul înșelător. De aceea, o atenție deosebită trebuie acordată modului în care se pot integra elementele necesare inducerii în eroare în cadrul procesului de planificare a operațiilor de la nivel operativ.

Planificarea adecvată a operațiilor de inducere în eroare este esențială pentru succesul acestora. Nivelul de înțelegere, integrarea elementelor necesare și atenția acordată detaliilor sunt fundamentale în demersul înșelător și în sprijinirea concepției generale a operației. Totuși, complexitatea acțiunilor de inducere în eroare poate reprezenta o provocare pentru procesul de planificare, în schimb, o abordare atentă și bine structurată poate contribui la maximizarea eficienței și succesului acestor tipuri de operații.

riscurilor și dezvoltarea unor strategii alternative. Comunicarea și colaborarea eficientă între toate părțile implicate în operațiile de inducere în eroare sunt, de asemenea, de o importanță semnificativă atât pe timpul planificării, cât și al execuției acestor operații.

Așadar, planificarea adecvată a operațiilor de inducere în eroare este esențială pentru succesul acestora. Nivelul de înțelegere, integrarea elementelor necesare și atenția acordată detaliilor sunt fundamentale în demersul înșelător și în sprijinirea concepției generale a operației. Totuși, complexitatea acțiunilor de inducere în eroare poate reprezenta o provocare pentru procesul de planificare, în schimb, o abordare atentă și bine structurată poate contribui la maximizarea eficienței și succesului acestor tipuri de operații.

Apreciem că procesul pe care îl propunem în continuare aduce un plus de sincronizare și acuratețe privind planificarea operațiilor de inducere în eroare. Am dori să specificăm faptul că el este pe deplin integrat cu OLPP al NATO și este dezvoltat în concordanță cu doctrina inducerii în eroare propusă de NATO. Ca atare, procesul nostru îl completează pe cel folosit de către NATO (AJP3.10.2, 2020, p. 30), dar oferă mai multe detalii cu privire la elementele care ar trebui analizate pe timpul planificării, precum și modul în care acestea pot fi sincronizate cu etapele specifice OLPP. *Tabelul 3* este o reprezentare schematică a acestui proces.

Tabelul 3: Procesul de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ (concepția autorilor)

Pașii OLPP	Procesul de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ
1. Inițierea	1.1. Inițierea/actualizarea estimării de stat major privind inducerea în eroare - Doctrina, organizarea și capacitățile inamicului - Sistemul de sprijin cu informații al inamicului - Caracteristici ale mediului informațional
	1.2. Îndrumările inițiale ale comandantului privind inducerea în eroare

Pașii OLPP	Procesul de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ
2. Analiza misiunii	2.1. Analiza inducerii în eroare - Analiza detaliată a mediului informațional - Analiza propriilor resurse care pot fi folosite în operația de inducere în eroare - Identificarea și analiza țintei inducerii în eroare - Intervalul de timp oportun pentru inducerea în eroare - Condiții propice pentru utilizarea inducerii în eroare - Identificarea oportunităților pentru utilizarea inducerii în eroare - Analiza de risc privind utilizarea inducerii în eroare - Actualizarea informațiilor despre adversar - Analiza posibilelor canale pentru inducerea în eroare - Analiza factorilor relevanți care pot influența inducerea în eroare (reguli de angajare, aspecte legale etc.) - Identificarea posibilului rol în planul de inducere în eroare al eșalonului superior
	2.2. Stabilirea scopului și obiectivelor inducerii în eroare
	2.3. Ghidul de planificare al comandantului privind operația de inducere în eroare
3. Întocmirea COA	3.1. Actualizarea estimării de stat major privind inducerea în eroare - Actualizarea informațiilor relevante pentru inducerea în eroare cu privire la adversar
	3.2. Stabilirea percepției ce se dorește a fi inoculată țintei
	3.3. Stabilirea mijloacelor ce vor fi întrebuințate pentru a sprijini portretizarea observabilelor către adversar
	3.4. Elaborarea narațiunii privind inducerea în eroare
	3.5. Întocmirea matricei evenimentelor de inducere în eroare
	3.6. Dezvoltarea măsurilor OPSEC care să sprijine operația de inducere în eroare
	3.7. Stabilirea criteriilor de evaluare a eficacității operației de inducere în eroare
	3.8. Dezvoltarea planului privind încheierea inducerii în eroare
	3.9. Dezvoltarea planului operației de inducere în eroare

Operațiile de înșelare care nu beneficiază de un timp considerabil pentru a culege și analiza informațiile specificate în cadrul procesului propus de noi vor comporta un risc ridicat de generare a unor efecte neconforme cu cele anticipate. Prin aceasta, o operație care se dorea a cauza avantaje operaționale poate, în fapt, să producă efectul invers.

Pașii OLPP	Procesul de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ
4. Analiza COA	4.1. Analiza cursurilor de acțiune din perspectiva inducerii în eroare - <i>Jocul de război pentru fiecare curs de acțiune, incluzând operația de inducere în eroare</i>
5. Validarea și compararea COA	5.1. Compararea cursurilor de acțiune pentru inducerea în eroare a adversarului
6. Decizia comandantului privind COA	6.1. Decizia comandantului privind cursul de acțiune specific inducerii în eroare
7. Întocmirea planului	7.1. Întocmirea planului 7.2. Distribuirea planului - <i>Utilizând principiul nevoii de a cunoaște</i>

Se poate observa, așadar, că planificarea unei operații de inducere în eroare este o sarcină extrem de complexă, care necesită un nivel înalt de expertiză. Considerăm, totuși, că procesul propus oferă un cadru comprehensiv pentru a aborda planificarea eficientă a unor astfel de operații. Importanța planificării este una extrem de mare pentru succesul operațiilor de inducere în eroare și, din acest motiv, eficientizarea acestui proces poate reprezenta o garanție suplimentară a reușitei demersului înșelător. În acest scop, inducerea în eroare ar trebui inclusă încă din fazele incipiente în procesul de planificare. Operațiile de înșelare care nu beneficiază de un timp considerabil pentru a culege și analiza informațiile specificate în cadrul procesului propus de noi vor comporta un risc ridicat de generare a unor efecte neconforme cu cele anticipate. Prin aceasta, o operație care se dorea a cauza avantaje operaționale poate, în fapt, să producă efectul invers.

Pentru a beneficia de efectul maxim, toți pașii procesului de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ trebuie parcurși, fiecare dintre aceștia fiind extrem de importanți în acest demers. Cu toate acestea, înțelegerea care este generată după primele două faze este crucială pentru succesul operației, deoarece oferă bazele adecvate pentru a dezvolta planuri de înșelare flexibile și de succes.

În plus, nu trebuie uitat niciodată faptul că inducerea în eroare reprezintă o acțiune care se întreprinde doar în sprijinul planului operațional propriu, ca parte integrantă a acestuia. De aceea, un aspect important al planificării este reprezentat de sincronizarea inducerii în eroare în cursul propriu de acțiune.

CONCLUZII

Într-o lume caracterizată de accesul nerestricționat la informații, ambiguitate și incertitudine, inducerea în eroare a devenit o constantă a operațiilor militare din ziua de azi. Totuși, acestea reprezintă acțiuni complexe care necesită un nivel ridicat de planificare, pregătire și execuție pentru a avea succes. Este esențial, de cele mai multe ori, ca planurile de inducere în eroare să poată „păcăli” atât forțele inamice, cât și pe cele prietene, pentru a obține efectul dorit. Necesitatea unui astfel de demers se bazează pe nevoia păstrării secretului cu privire la acțiunea de înșelare ce urmează a fi desfășurată. Acest lucru necesită o planificare atentă și elaborată pentru a se asigura că planul este de succes și nu este ușor de contracarat.

Mai mult, planificarea inducerii în eroare la nivelul operativ al luptei armate este un element crucial în obținerea avantajului strategic asupra inamicului. Prin planificare adecvată, utilizarea de tactici variate, coordonare cu operațiile reale și evaluare constantă, se poate maximiza efectul înșelării și se poate spori succesul general al operațiilor militare.

Având în vedere toate aceste variabile ale planificării inducerii în eroare, procesul oferit de noi poate constitui o soluție eficientă pentru a crește probabilitatea de succes a acestor acțiuni. Prin aplicarea unei abordări sistematice și bine structurate, precum și prin utilizarea informațiilor și resurselor disponibile, planificarea inducerii în eroare poate contribui semnificativ la dezorganizarea și dezorientarea inamicului, protejarea forțelor proprii și crearea de oportunități tactice. Prin urmare, un proces bine conceput și implementat de planificare a inducerii în eroare poate consolida în mod semnificativ poziția și avantajele forțelor militare, sprijinind, astfel, îndeplinirea obiectivelor strategice.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Planificarea inducerii în eroare la nivelul operativ al luptei armate este un element crucial în obținerea avantajului strategic asupra inamicului. Prin planificare adecvată, utilizarea de tactici variate, coordonare cu operațiile reale și evaluare constantă, se poate maximiza efectul înșelării și se poate spori succesul general al operațiilor militare.

În concluzie, utilizarea eficientă a procesului de planificare a inducerii în eroare la nivel operativ poate reprezenta diferența dintre succes și eșec în atingerea obiectivelor strategice, făcându-l un aspect critic pentru orice forță sau operație militară.

BIBLIOGRAFIE:

1. AAP-06. (2021). *AAP-06, NATO Glossary of terms and definitions (English and French)*. NATO Standardization Office.
2. AFM. (2018). *Army Field Manual – Warfighting Tactics Part 1: The Fundamentals*. UK: Ministry of Defence.
3. AJP-5. (2019). *Allied Joint Doctrine for the planning of operations, Edition A Version 2*. NATO Standardization Office.
4. AJP-01. (2022). *Allied Joint Doctrine, Edition F, Version 1*. NATO Standardization Office.
5. AJP3.10.2. (2020). *Allied Joint Doctrine for operations security and deception, edition A, version 2*. NATO Standardization Office.
6. Bennett, M., Waltz, E. (2007). *Counterdeception Principles and Applications for National Security*. London: Artech House.
7. CACSC-PUB-500. (2018). *The Operational Planning Process: OPP Handbook*. Ontario: Canadian Army Command and Staff College.
8. CFJP5.0. (2008). *Canadian Forces Joint Publication 5.0, The Canadian Forces Operational Planning Process (OPP) Change 2*. Canadian Ministry of Defence.
9. COPD, N. (2021). *NATO Comprehensive Operations Planning Directive, Version 3.0*. NATO Allied Command Operations.
10. Daniel, D.C. (1980). *Multidisciplinary Perspectives on Military Deception*. Monterey, California: US Department of the Navy, United States Naval Postgraduate School.
11. FM3-0. (2022). *FM 3-0 Operations*. Washington: US Department of the Army.
12. FM3-13.4. (2019). *Army Support to Military Deception*. US Department of the Army.
13. FM5-0. (2022). *Planning and orders production*. Washington: U.S. Department of the Army.
14. JP5-0. (2020). *Joint Planning*. US Joint Chiefs of Staff.
15. McPherson, D.E. (2010). *Deception Recognition: Rethinking the Operational Commander's Approach*. US Naval War College, preluare de pe <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA535598.pdf>, accesat la 12 martie 2023.
16. MCDP5. (2018). *Planning*. Washington: U.S. Marine Corps, Department of the Navy.
17. Monroe, J.D. (2012). *Deception: Theory and Practice*. Monterey, California: US Naval Postgraduate School.

18. Moore, D.T. (2015). *A Short Primer on Deception and What to Do About It*. În *American Intelligence Journal*, vol. 32, nr. 2, pp. 3-12.
19. Piehler, G.K. (2013). *Encyclopedia of military science*. London: Sage Publications.
20. Tammen, J.W. (2021). *NATO's Warfighting Capstone Concept: anticipating the changing character of war*. NATO Review, preluare de pe <https://www.nato.int/docu/review/articles/2021/07/09/natos-warfighting-capstone-concept-anticipating-the-changing-character-of-war/index.html>, accesat la 12 martie 2023.
21. TC 7-102. (2014). *Training Circular No. 7-102, Operational Environment and Army learning*. Washington, DC: Headquarters Department of the Army.

NEVOIA DE ADAPTARE A TACTICILOR NAVALE LA EVOLUȚIA TEHNOLOGICĂ – DRONE ȘI PLATFORME PORT-DRONE –

Comandor prof. univ. dr. Lucian Valeriu SCIPANOV

Căpitan-comandor instructor superior Valentin Costinel TOTIR

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
10.55535/GMR.2023.3.2*

Geniul creator și viziunea strategică a marilor comandanți, influențați de evoluția tehnologică, au determinat o adaptare permanentă a tacticilor navale adoptate în acțiuni militare independente sau întrunite, în care forțele navale au contribuit de-a lungul istoriei. A trecut o perioadă însemnată de timp, în care, în domeniul tacticii, pare că nimic nu s-a mai schimbat. Evoluția acțiunilor militare moderne, în condițiile războiului hibrid, a operațiilor multidomeniu, în acțiuni militare clasice sau speciale ne semnaleză apariția reconsiderării modalităților de implicare a forțelor navale în acțiuni combatante. Analiza istorico-evolutivă a tacticii navale ne sugerează necesitatea adaptării conceptuale, în condițiile dezvoltării tehnologice, la exigențele mediului operațional și optimizării modului de planificare a operațiilor. În acest context, preocuparea noastră este de a identifica acele modalități de abordare teoretică de utilizare a platformelor moderne, care să răspundă la necesitatea de proiecție a noilor vectori. Pentru aceasta, atenția noastră se îndreaptă asupra oportunității de dezvoltare a tacticii dronelor, în special a dronelor utilizate în mediul maritim, dar și asupra promovării conceptului de platformă port-drone.

Cuvinte-cheie: platforme port-drone, tactici navale, drone, vehicule fără pilot, mediu maritim.

INTRODUCERE

În cadrul acestui demers, ne-am propus să identificăm posibile soluții de adaptare a tacticii navale în raport cu anumiți factori determinanți care au influențat modul de abordare a metodelor și procedeele de folosire a capacităților navale în acțiuni militare.

Am plecat de la starea de fapt observată în domeniul artei militare, din care am putut determina că evoluția tehnologică a reprezentat factorul motivațional și inspirațional de adaptare a modului de acțiune a forțelor prin utilizarea noilor tehnologii și capacități dezvoltate.

Subliniem faptul că sinergia dintre geniul creator și viziunea strategică a marilor comandanți a determinat o adaptare permanentă a tacticilor navale adoptate în acțiuni militare independente sau întrunite, în care forțele navale au contribuit de-a lungul istoriei. De asemenea, putem observa că a trecut o perioadă destul de însemnată în care, în domeniul tacticii, pare că nu s-a mai schimbat nimic. Însă, evoluția acțiunilor militare moderne, în condițiile războiului hibrid, a operațiilor multidomeniu în acțiuni militare clasice sau speciale ne semnaleză apariția reconsiderării modalităților de implicare a forțelor combatante, în special a forțelor navale, domeniu în care, în calitate de cadre didactice și permanenți observatori, ne putem considera specialiști în domeniu.

De aceea, motivația intrinsecă de dezvoltare a acestui demers pleacă de la premisa că, în condițiile evoluției tehnologice, adaptării la condițiile mediului operațional și optimizării modului de planificare a operațiilor, tactica a fost ușor depășită de avansul tehnologic. Astfel, am simțit nevoia de implicare în identificarea unor modalități optime de adaptare conceptuală a abordărilor teoretice privind utilizarea de platforme în măsură să realizeze proiecția de noi vectori, în special a dronelor navale. Acest domeniu ne-a atras atenția, având în vedere că tocmai apariția lor a dus la o nouă abordare a războiului, modelul fiind deja aplicat în acțiunile militare din Ucraina.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

*Evoluția
acțiunilor
militare
moderne,
în condițiile
războiului hibrid,
a operațiilor
multidomeniu
în acțiuni
militare clasice
sau speciale
ne semnaleză
apariția
reconsiderării
modalităților
de implicare
a forțelor
combatante, în
special a forțelor
navale.*

Apariția de noi platforme a generat adaptarea tacticilor de folosire în luptă în funcție de misiunea și sarcinile specifice pe care putea să le execute în raport cu contribuțiile altor capacități deja existente (exemplu: cuirasatul, submarinul, portavionul, vânătorul de mine, drona și platformele autonome).

Considerăm că, de la apariția și punerea în aplicare a unor tactici care au marcat pozitiv abordarea conceptuală în acțiuni militare care au schimbat evoluția istoriei factuale, nimic relevant nu s-a mai întâmplat în sfera tacticilor militare. Însă, astăzi suntem martorii unor noi transformări ale clasicelor abordări tactice prin prisma unor factori relevanți care ne obligă să reconsiderăm modul de acțiune în câmpul tactic. Principalii factori care au produs ușoare modificări de abordare a tacticilor consacrate sunt evoluția tehnologică, apariția de noi platforme, utilizarea de noi vectori, modificarea arhitecturii mediului operațional, alți factori.

La o scurtă analiză, se poate replica faptul că aceste tactici respectă principiile doctrinare privind metodele și procedeele de aplicare în acțiuni militare, însă se poate admite că, de fapt, chiar fiecare dintre factori generează apariția unor tactici specifice. Spre exemplu, evoluția tehnologică a generat apariția de sisteme moderne de luptă care, pentru a fi utilizate, a fost nevoie de o adaptare a modului de folosire în luptă în conformitate cu anumite principii clasice, generând tactici specifice, valabile și în prezent (exemplu: artileria, sisteme de armament de tip „close-in weapon systems”, drona și sisteme de luptă autonome, radare, senzori și sisteme de observare cu tehnologii inovative). Totodată, apariția de noi platforme a generat adaptarea tacticilor de folosire în luptă în funcție de misiunea și sarcinile specifice pe care putea să le execute în raport cu contribuțiile altor capacități deja existente (exemplu: cuirasatul, submarinul, portavionul, vânătorul de mine, drona și platformele autonome). În ceea ce privește utilizarea de noi vectori, evoluția acestora a ținut pasul cu dezvoltarea tehnologică, dar și cu natura mediului operațional (exemplu: torpila, racheta cu rază scurtă, medie sau lungă de acțiune, submarinul, drona). Nu în ultimul rând, modificarea arhitecturii mediului operațional a generat o adaptare a capacităților necesare operării în condițiile impuse de evoluția mediului, dar și de natura lui (exemplu: submarinul, aviația maritimă, sistemele satelitare, racheta, drona, senzori, radarul, hidrolocatoare etc.).

Pentru a ne susține expunerea, în continuare vom analiza un sistem care, din punct de vedere al utilizării unor tactici funcționale, se încadrează în aproape toate spectrele de influență ale factorilor determinanți expuși anterior. Astfel că, în continuare, vom face o analiză a modului cum dronele au determinat apariția de noi tactici

specifice de luptă, diferite de cele consacrate, sau au modelat tacticile deja existente, permițând delimitarea acelor caracteristici ale tacticilor care să le ofere individualizare.

Am putea spune, în primă instanță, că, de fapt, dronele sunt cele care s-au adaptat evoluției mediului operațional, respectând principiile, metodele și procedeele de utilizare în acțiuni militare prin aplicarea aceluiași formule tactice utilizate în tactica artileriei și rachetelor sau alte tactici asemănătoare. Față de aceste aspecte, opinăm că tocmai apariția tacticilor de folosire a dronelor reprezintă noua paradigmă în afacerile militare, pentru că utilizarea lor îmbină anumite metode și procedee specifice complexității domeniului în care este abordată acțiunea militară (aerian, la suprafață și în mediul submarin). Mai mult de atât, apariția acestor tactici a determinat nevoia de descoperire și utilizare a unor tactici de contracarare a dronelor, aspect care complică procedurile clasice de acțiune în luptă a capacităților destinate.

Pe de altă parte, principiile luptei armate și legile generale ale războiului reprezintă repere conceptual-doctrinare care nu au suferit modificări de conținut, astfel că, în acțiunile militare moderne, am observat doar o ușoară adaptare a unor metode și procedee la evoluția mediului operațional. De aceea, apariția de noi vectori poate părea doar o ușoară adaptare a clasicelor principii de luptă la noile provocări ale complexității mediului operațional actual. Însă, considerăm că tocmai această problemă, a apariției dronelor, reprezintă marea provocare doctrinară, neexistând practic tactici de utilizare a acestora în acțiuni militare, însă constatăm că ele au fost deja utilizate cu succes. Astfel, putem spune că tehnologia a depășit tactica și suntem martori la apariția de noi modalități de depășire a avansului tehnologic prin măsuri concrete de conceptualizare a metodelor și procedeele utilizate în astfel de acțiuni militare, în care dronele ocupă rolul principal.

Mai mult de atât, odată cu dezvoltarea și consacarea acestor tactici, considerăm că vor apărea noi platforme de proiecție a acestor capacități speciale de luptă în cele trei medii. De aceea, noutatea demersului nostru constă în faptul că aducem în atenția specialiștilor nevoia de dezvoltare a unor platforme specializate de proiecția forței. În acest sens, pentru domeniul naval propunem conceptualizarea noțiunii de platformă **port-drone**.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Apariția tacticilor de folosire a dronelor reprezintă noua paradigmă în afacerile militare, pentru că utilizarea lor îmbină anumite metode și procedee specifice complexității domeniului în care este abordată acțiunea militară (aerian, la suprafață și în mediul submarin). Mai mult de atât, apariția acestor tactici a determinat nevoia de descoperire și utilizare a unor tactici de contracarare a dronelor, aspect care complică procedurile clasice de acțiune în luptă a capacităților destinate.

Data de 23 septembrie 1338 marchează atât prima bătălie navală a Războiului de 100 de ani, cât și prima bătălie navală în care se utilizează artileria la bordul navelor. Astfel, în apropierea Portului Arnemuiden (Armouth), de pe Insula Walcheren (Olanda), cinci nave englezești, dintre care Christofor avea în dotare tunuri, sunt surprinse de o escadră formată din mai mult de 50 de nave ale marinei franceze. Deși raportul de forțe nu este unul echilibrat, bătălia este crâncenă, iar pierderile sunt comparabile de ambele părți.

CONSIDERAȚII PRIVIND EVOLUȚIA TACTICII NAVALE

În cadrul acestui capitol ne-am propus să identificăm principalele repere istorice care au marcat evoluția tacticii navale ca urmare a inovațiilor și invențiilor tehnologice ale căror efecte au determinat apariția unor metode și procedee inovatoare care au condus la un succes în câmpul tactic. De-a lungul istoriei se pot identifica multe astfel de momente în care filosofia de ducere a luptei armate a cunoscut transformări majore, uneori tehnica fiind cea care a determinat schimbarea tacticilor și a doctrinelor, alteleori *geniul* unui conducător a fost cel care a provocat și accelerat evoluția tehnologică astfel încât să se mențină echilibrul binomului doctrină-tehnologie în cadrul acțiunilor militare. Pentru reliefaarea importanței sinergiei dintre geniul militar și tactica sau strategia de ducere a luptei, considerăm că cele mai importante momente care au marcat o schimbare majoră în cadrul luptei specifice mediului maritim sunt apariția artileriei navale, modalitățile inovative de aplicare a tacticii navale (vezi bătălia de la Trafalgar), precum și apariția de platforme noi, cum ar fi navele de linie, submarinele sau portavioanele.

Înzestrarea cu artilerie și dezvoltarea armamentului naval

Data de 23 septembrie 1338 marchează atât prima bătălie navală a Războiului de 100 de ani, cât și prima bătălie navală în care se utilizează artileria la bordul navelor. Astfel, în apropierea Portului Arnemuiden (Armouth), de pe Insula Walcheren (Olanda), cinci nave englezești, dintre care Christofor avea în dotare tunuri, sunt surprinse de o escadră formată din mai mult de 50 de nave ale marinei franceze. Deși raportul de forțe nu este unul echilibrat, bătălia este crâncenă, iar pierderile sunt comparabile de ambele părți. Importanța prezenței artileriei la bordul navei este evidențiată de faptul că nava englezească Christofor este ultima care rezistă în fața atacurilor numeroaselor nave franceze (Castex, 2012, pp. 18-21).

Analizând, din punct de vedere tehnologic, evoluția armamentului de la bordul navelor, observăm că tacticile și procedeele folosite pe timpul ducerii luptei au evoluat în funcție de caracteristicile tehnico-tactice și de puterea de distrugere a acestuia. Astfel, creșterea rapidă a razei de acțiune a artileriei a forțat comandanții de nave să abandoneze tactica abordajului navelor inamice și începerea luptei corp la corp

pe puntea navei abordate, în favoarea unor tactici care să permită lovirea sau distrugerea unui inamic de la o distanță mai mare (*The evolution of naval weapons*, 1949).

Nefiind în măsură să limiteze răspândirea descoperirilor științifice și, implicit, a invențiilor și inovațiilor inclusiv din domeniul militar, conducătorii s-au văzut nevoiți ca, în scurt timp, să se confrunte cu adversari comparabili din punct de vedere tehnologic, fiind constrânși să fructifice alte avantaje oferite fie de mediul operațional, fie de pregătirea și experiența de care aveau parte pentru asigurarea succesului acțiunii militare.

Impactul dezvoltării tehnologice

Din punct de vedere tehnologic, victoria nu este determinată numai de caracteristicile armamentului, ci și de caracteristicile platformelor pe care este instalat acesta. În momentul în care evoluția capacităților de lovire și de distrugere ale tunurilor a cunoscut o stagnare sau o încetinire, liderii militari au apelat la geniul creator și la priceperea constructorilor de nave pentru crearea unui avantaj tactic pe câmpul de luptă. Prin urmare, platformele maritime au cunoscut o evoluție din punct de vedere constructiv astfel încât să corespundă cerințelor comandanților și să le confere acestora viteza, manevrabilitatea sau puterea de foc necesară pentru înfrângerea inamicului.

Nevoia de o putere de foc cât mai mare și de obținere a unor avantaje în câmpul tactic, cum ar fi viteza și manevrabilitatea, a dus, la începutul secolului al XVII-lea, la apariția *navelor de linie*. Folosind forța vântului pentru deplasare și beneficiind de o suprastructură mai suplă ca urmare a eliminării castelelor de la pupa și centru, lupta corp la corp nemaifiind esențială, acest tip de nave putea fi înzestrat cu mai multe tunuri prin mărirea dimensiunii carenei. Din acest moment, navele militare sunt prevăzute cu numeroase guri de foc amplasate pe una sau mai multe punți, fiind prevăzute cu saborduri (deschideri speciale în bordaj pentru executarea focului de artilerie) în ambele borduri. Având tunurile amplasate în borduri, în timpul bătăliilor navale, acest tip de nave se așezau în *linie*, una după alta, pentru a maximiza efectele focului de artilerie, de unde și denumirea de „*nave de linie*” (Mahan, 1890, pp. 110-120).

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În momentul în care evoluția capacităților de lovire și de distrugere ale tunurilor a cunoscut o stagnare sau o încetinire, liderii militari au apelat la geniul creator și la priceperea constructorilor de nave pentru crearea unui avantaj tactic pe câmpul de luptă. Prin urmare, platformele maritime au cunoscut o evoluție din punct de vedere constructiv astfel încât să corespundă cerințelor comandanților și să le confere acestora viteza, manevrabilitatea sau puterea de foc necesară pentru înfrângerea inamicului.

În data de 21 octombrie 1805, amiralul englez Horatio Nelson, comandantul Flotei Mediteraneene a Imperiului Britanic, deși în inferioritate numerică, obține o strălucită victorie navală împotriva flotei combinate a Franței și Spaniei, în apropierea Strâmtorii Gibraltar. Nu este singurul caz în care o forță navală inferioară reușește să câștige o confruntare maritimă, însă această bătălie va influența modul de ducere a luptelor navale pentru următoarele secole.

Adaptarea tacticii navale și geniul creator al comandantului

Evoluția noii tactici de luptă, folosită mai întâi într-o manieră ad-hoc, a impus navelor să înainteze și să mențină formația de linie și să concentreze focul executat cu tunurile din bordul orientat spre inamic, pentru a maximiza daunele. Influența factorilor de mediu crește în importanță, deoarece formația *în linie* trebuia păstrată indiferent de condițiile hidrometeorologice din momentul bătăliei (lb.), eventualele schimbări ale direcției vântului fiind compensate de priceperea comandanților și de modul de construire a navelor.

Acesta a fost modul de desfășurare a aproape tuturor bătăliilor navale pentru o lungă perioadă de timp, indiferent dacă aceasta s-a desfășurat în largul mării, în apropierea coastelor, în porturi sau pe fluvii, poziționarea navelor în bordul *din vânt* fiind vitală pentru asigurarea succesului pe câmpul de luptă. Totuși, geniul militar nu cunoaște limite, *Bătălia de la Trafalgar* fiind emblematică din acest punct de vedere. În data de 21 octombrie 1805, amiralul englez Horatio Nelson, comandantul Flotei Mediteraneene a Imperiului Britanic, deși în inferioritate numerică, obține o strălucită victorie navală împotriva flotei combinate a Franței și Spaniei, în apropierea Strâmtorii Gibraltar (<https://nelson-society.com/>). Nu este singurul caz în care o forță navală inferioară reușește să câștige o confruntare maritimă, însă, prin tactica nouă și complet diferită de cea uzuală de la momentul respectiv, această bătălie va influența modul de ducere a luptelor navale pentru următoarele secole.

Contrar tuturor așteptărilor, în loc să-și dispună navele în linie paralelă cu cea formată de inamic pentru a dispune de o putere de foc mai mare, liderul englez decide să atace formația inamică pe două direcții perpendiculare. Deși poate părea în dezavantaj, deoarece în această fază a bătăliei numărul de guri de foc franco-spaniole era mult mai mare decât cel al englezilor, avantajul obținut prin manevra surprinzătoare de intercalare a navelor englezești printre cele ale adversarului se dovedește decisiv în deznodământul bătăliei. Pentru a înțelege cu adevărat impactul și importanța acestei tactici inovatoare de luptă navală, este de ajuns să observăm că, deși douăzeci și șapte de nave englezești s-au confruntat cu treizeci și trei de nave franco-spaniole, după aproximativ șase ore de luptă, britanicii scufundaseră o navă a flotei combinate și capturaseră alte șaisprezece nave, fără a pierde o singură navă. Aceeași discrepanță o putem observa și în rândul pierderilor de vieți omenești, deoarece, în timp ce, în rândul englezilor,

s-au înregistrat 1.700 de victime, inclusiv Nelson, franco-spaniolii au înregistrat 2.600 de morți și aproximativ 7.000 de prizonieri, inclusiv comandantul flotei combinate, viceamiralul Villeneuve (Bremer, 1993, pp. 19-24).

Deși, în prezent, navele din lemn sau cele cu vele nu mai sunt folosite, combinația dintre abilități înnăscute și studiul conștient și subconștient al principiilor conducerii luptei armate poate duce la apariția de strategii și tactici inovatoare care, transpuse în planuri simple și corelate cu abilitatea liderului de a insufla încredere subordonaților, precum și cu punerea în aplicare a conceptului de *mission command (comanda misiunii)*, pot asigura victoria chiar și atunci când flota proprie este în inferioritate, fie din punct de vedere tehnologic, fie din punct de vedere al numărului de nave. Celebrul mesaj *Anglia se așteaptă ca fiecare om să-și facă datoria*, semnat de Nelson, a avut ca efect imediat electrizarea comandanților de nave și creșterea moralului și a voinței de a lupta în rândul marinarilor englezi, ceea ce a contribuit, de asemenea, la obținerea unei victorii atât de strălucite (Hark, 2007, p. 2).

Adaptarea tacticii navale la apariția de noi platforme navale și viceversa

Folosind tactici vechi sau noi și perfecționând în permanență armamentul de la bord, marinarii s-au bazat o lungă perioadă de timp pe navele de linie pentru a obține dominația maritimă atât de necesară pentru evoluția și bunăstarea statului. Se părea că, din punct de vedere evolutiv, se ajunsese la apogeul construirii platformelor navale. Totul avea să se schimbe în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, odată cu apariția submarinului. Deși privit la început cu scepticism de marinarii experimențați, submarinul construit de David Bushnell înainte de Războiul de Independență al SUA (<https://www.history.navy.mil>) a modificat complet modul de abordare a luptei navale prin introducerea mediului submarin în acțiunile navale.

La început, submarinele au acționat izolat, succesul atacului bazându-se pe ascundere și surpriză mai degrabă decât pe concentrarea forței. Aceste tactici, destul de diferite de acțiunile flotei de suprafață, sunt asemănătoare războiului de gherilă pe mare. Submarinul urmărește ținta, în timp ce aceasta caută indicii cu privire la prezența sa pentru a lua măsuri de protecție, de angajare a submarinului sau de evitare a acestuia (<https://www.britannica.com>). Consecința apariției

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Deși privit la început cu scepticism de marinarii experimențați, submarinul construit de David Bushnell înainte de Războiul de Independență al SUA a modificat complet modul de abordare a luptei navale prin introducerea mediului submarin în acțiunile navale.

Bătălia Atlanticului din Al Doilea Război Mondial este strâns legată de tactica atacării în haită. Eficiența și letalitatea acestei tactici sunt demonstrate de faptul că, în martie 1943, haitele de lupi ale lui Karl Doenitz au scufundat nave aliante al căror tonaj a depășit șase sute de mii de tone, pierzând doar paisprezece submarine. Acesta a fost momentul de apogeu al ofensivei submarinelor germane, rezultatele confruntărilor dintre acestea și navele de suprafață devenind favorabile acestora din urmă.

submarinului, a perfecționării acestuia și a tacticilor folosite în războiul maritim au reprezentat-o forțele antisubmarin: distrugătoare, avioane de patrulare maritimă sau elicoptere. Competiția tactică dintre submarine și forțele antisubmarin s-a materializat prin dezvoltarea de noi procedee de acțiune, fiind susținută și de evoluția tehnologică ce a permis atât construirea mult mai rapidă și a unui număr mult mai mare de submarine, cât și dezvoltarea de sisteme performante destinate descoperirii și atacării submarinelor.

Confrunțați cu un dezavantaj tehnologic în lupta contra navelor specializate în lupta antisubmarin, comandanții acestora au inventat tactici compensatoare. Astfel, Bătălia Atlanticului din Al Doilea Război Mondial este strâns legată de *tactica atacării în haită (wolf-pack attack)* (Showalter, 1995, p. 817). Eficiența și letalitatea acestei tactici sunt demonstrate de faptul că, în martie 1943, *haitele de lupi* ale lui Karl Doenitz au scufundat nave aliante al căror tonaj a depășit șase sute de mii de tone, pierzând doar paisprezece submarine. Acesta a fost momentul de apogeu al ofensivei submarinelor germane, rezultatele confruntărilor dintre acestea și navele de suprafață devenind favorabile acestora din urmă. Astfel, în luna mai a aceluiași an, flota de submarine germane a scufundat nave de transport al căror tonaj a fost aproximativ la jumătate, dar a înregistrat pierderi de patruzeci și unu de submarine (Ib.).

Dezavantajul major al tacticii germane consta în faptul că *haitele de lupi* nu erau formațiuni permanente, ci se formau ad-hoc și aveau o componență fluidă. În momentul primirii de informații despre poziția și destinația unui convoi aliat, comandamentul flotei de submarine direcționa un anumit număr de submarine într-un raion dispus pe drumul cel mai probabil al acestuia. Conducerea și coordonarea atacului se făceau de la distanță, neexistând relații de comandă între submarinele angajate în atac, acestea acționând liber și independent. Perfecționând această tactică, Marina Militară a SUA a creat un *grup de atac coordonat (coordinated attack group – CAG)*, acesta având desemnat un comandant la fața locului (on-scene commander), a cărui sarcină principală era de a coordona acțiunile submarinelor izolate în vederea maximizării și optimizării sinergiei atacului (Hoffman, 2016, pp. 131-139)¹.

¹ Dr. F.G. Hoffman este cercetător la Centrul de Cercetare Strategică, Institutul Național pentru Studii Strategice, la Universitatea Națională de Apărare a SUA.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Al Doilea Război Mondial reprezintă un reper important în ceea ce privește evoluția luptelor navale, în timpul acestuia puterea maritimă atingând punctul culminant al influenței sale asupra desfășurării războaielor. Pe lângă faptul că s-au disputat cele mai mari bătălii terestre și aeriene din istoria omenirii, tot acest conflict este martorul operațiilor navale de mare amploare, contribuția acestora în obținerea victoriei fiind de necontestat.

Desfășurată la început de către navele de suprafață, bătălia navală a crescut în complexitate prin introducerea în câmpul de luptă a mediului subacvatic, odată cu apariția submarinelor și culminând cu lupta aeriană în momentul în care utilizarea aviației în lupta contra navelor de suprafață sau a submarinelor a fost posibilă datorită evoluției tehnologice. În scopul proiecției forței la o distanță cât mai mare de teritoriul național și pentru a permite atacarea inamicului mult în afara granițelor, sinergia dintre inventivitatea inginerilor și geniul conducătorilor militari a avut ca rezultat apariția unei noi platforme navale, capabilă să ambarce și să deplaseze pe distanțe considerabile viteza, manevrabilitatea, puterea de foc și precizia de care dispuneau avioanele. Astfel, apariția portavioanelor marchează momentul în care se realizează simbioza aproape perfectă dintre forțele aeriene și cele navale, acestea dominând mările și oceanele lumii până în zilele noastre.

Al Doilea Război Mondial reprezintă un reper important în ceea ce privește evoluția luptelor navale, în timpul acestuia puterea maritimă atingând punctul culminant al influenței sale asupra desfășurării războaielor. Pe lângă faptul că s-au disputat cele mai mari bătălii terestre și aeriene din istoria omenirii, tot acest conflict este martorul operațiilor navale de mare amploare, contribuția acestora în obținerea victoriei fiind de necontestat. Desfășurate la scara mondială, rezultatul acestora a depins, în mare măsură, de punerea în comun a resurselor de către ambele alianțe beligerante, aceasta fiind dependentă de asigurarea libertății de navigație pe liniile de comunicații maritime. Rolul avionului în asigurarea acestei libertăți este determinant, iar efectele aeronavelor asupra navelor de suprafață și a submarinelor au influențat tactica navală, arta operativă maritimă și strategia maritimă (Brodie, 1946, p. 210).

Un prim impact al acestor platforme asupra tacticilor navale constă în faptul că, dacă, în trecut, dispunerea navelor în formație de șir sau *în linie* a fost principalul instrument pe care amiralii îl foloseau pentru coordonarea navelor și coerența acțiunii, odată cu dezvoltarea capacităților aeriene de luptă contra navelor de suprafață sau a submarinelor s-a simțit nevoia schimbării acestei formații de luptă. Astfel, formația circulară, centrată pe portavion, a devenit baza pentru comanda și controlul navelor pe timpul luptei în mediul maritim. Această abordare face ca forța în ansamblu să fie

Evoluția tehnologică a platformelor navale a determinat folosirea acestora într-o gamă variată de operații maritime, posibilitățile acestora de proiecție a forței și de descoperire și identificare a unui posibil inamic sau adversar reprezentat de un actor statal sau non-statal fiind indispensabile în operațiile maritime de stabilitate, combaterea pirateriei, a traficului ilegal de persoane și materiale sau în contracararea amenințărilor hibride din mediul maritim.

ușor manevrabilă, facilitează coordonarea și coerența acțiunilor, astfel încât efectul sinergic al acțiunilor executate de fiecare navă în parte să fie maximizat, concomitent cu realizarea sprijinului reciproc. Prin îmbinarea capabilităților și caracteristicilor tehnico-tactice ale celor două categorii de forțe, observăm că principala caracteristică a luptei navale moderne este coordonarea, aceasta realizându-se prin adaptarea doctrinară la evoluțiile tehnologice (Rubel, 2018, p. 117).

În concluzie, observăm că, de-a lungul istoriei conflictelor militare, tacticile navale și evoluția tehnologică s-au influențat una pe cealaltă, fiind determinate de nevoia obținerii unui avantaj pe câmpul de luptă care să conducă la succesul acțiunii militare. De la apariția și utilizarea artileriei la bordul navelor, a navelor de linie și până la utilizarea submarinelor și a aviației în lupta navală, simultan cu adaptarea tacticilor mai vechi sau dezvoltarea de noi procedee de ducere a luptei în mediul maritim, constatăm constanța nevoii de maximizare a pierderilor în rândul inamicului concomitent cu reducerea acestora pentru forțele proprii. Astfel, lovirea adversarului înainte ca acesta să te observe sau să fie în măsură să riposteze a reprezentat punctul focal al geniului tehnologic și al talentului liderilor militari în gestionarea unui spațiu de luptă multilateral, în care cunoașterea și înțelegerea arhitecturii mediului operațional cresc în importanță, fiind într-o continuă dinamică și de o complexitate din ce în ce mai mare, indiferent de mediul terestru, aerian sau naval în care se desfășoară lupta armată.

Totodată, evoluția tehnologică a platformelor navale a determinat folosirea acestora într-o gamă variată de operații maritime, posibilitățile acestora de proiecție a forței și de descoperire și identificare a unui posibil inamic sau adversar reprezentat de un actor statal sau non-statal fiind indispensabile în operațiile maritime de stabilitate, combaterea pirateriei, a traficului ilegal de persoane și materiale sau în contracararea amenințărilor hibride din mediul maritim.

UN NOU CONCEPT – PLATFORMA NAVALĂ PORT-DRONE

În cadrul acestui capitol ne-am propus să introducem un nou concept, **platforma port-drone**. Demersul nostru este susținut chiar de neexistența validării unui astfel de concept în conținutul doctrinar de specialitate, cum ar fi *Naval Doctrine Publication 1 – Naval Warfare* (US Naval Service, 2020), apărută în aprilie 2020, sau *Joint Doctrine Publication 0-10 - UK Maritime Power*, ediția a V-a, apărută

în octombrie 2017 (Ministry of Defense, 2017). Pe de altă parte, se simte nevoia unui astfel de demers, datorită faptului că, încet, încet, astfel de platforme încep să apară, sub diferite denumiri. Primul pas a fost făcut deja prin valorificarea conceptelor: modularitate, platforma multifuncțională și platforma multirol. Acest proces a fost realizat prin adaptarea platformelor existente la noi destinații, după funcțiuni, roluri sau mediul de operare.

Însă, esența apariției conceptului de *platforma port-drone* este legată de nevoia de adaptare a proiectelor viitoarelor platforme la cerințele și specificațiile corespunzătoare destinației. Astfel, platforma port-drone reprezintă o platformă special proiectată, construită și destinată pentru a îndeplini diferite roluri în acțiuni militare, cu principala funcțiune de a transporta, proiecta și opera drone.

Când facem referire la drone, trebuie avut în vedere faptul că acest concept însumează o serie de caracteristici în funcție de mediul de operare, modul de operare, modul de deplasare, propulsie, destinație, rol, alte caracteristici specifice.

În literatura de specialitate se cunosc următoarele tipuri de sisteme care operează diferite tipuri de drone: UAS (Unmanned Aerial System), UGS (Unmanned Ground System), USS (Unmanned Surface System), UUS (Unmanned Underwater System). În general, se utilizează acronimul UxS sau, simplu, US (Unmanned Systems), pentru a face referire la totalitatea acestor sisteme fără echipaj la bord (Scipanov, Dolceanu, 2020, pp. 62-68).

General vorbind, drona reprezintă un aparat fără echipaj la bord, pilotat de la distanță, autoghidat (dotat cu inteligență artificială dispusă la bord) sau o combinație dintre acestea, care poate opera în aer, la suprafața apei, uscatului sau sub apă. Se observă caracteristica generală a dronei, fiind un aparat fără echipaj la bord, care, chiar dacă este autonomă sau nu, drona poate beneficia de intervenție umană pentru pilotajul efectiv sau cel puțin pentru o exploatare corespunzătoare.

Față de cele propuse în cadrul acestui demers, prezentăm în continuare elemente caracteristice platformelor care operează în mediul maritim, pentru a putea realiza o construcție a conceptului de platformă port-drone.

Platformele navale sunt reprezentate de nave, aeronave și submarine, în special cu destinație militară, special proiectate pentru a opera în mediul maritim și care pot desfășura misiuni în conformitate cu destinația, rolul, scopul și funcția pentru care au fost construite.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Esența apariției conceptului de platforma port-drone este legată de nevoia de adaptare a proiectelor viitoarelor platforme la cerințele și specificațiile corespunzătoare destinației. Astfel, platforma port-drone reprezintă o platformă special proiectată, construită și destinată pentru a îndeplini diferite roluri în acțiuni militare, cu principala funcțiune de a transporta, proiecta și opera drone.

Platforma port-dronă va reprezenta o platformă militară, special proiectată și construită pentru a putea realiza ambarcarea, acomodarea, transportul, lansarea, monitorizarea și controlul, reapuntarea sau recuperarea dronelor.

Având în vedere particularitățile platformelor port-drone și a destinației acestora, spectrul cel mai larg de misiuni este acoperit de platformele navale de suprafață port-drone, care vom vedea că sunt în măsură să opereze drone în toate cele trei medii – aerian, la suprafață și submarin. Pentru a argumenta necesitatea existenței și utilizării platformelor port-dronă care operează la suprafață, în aer și în mediul submarin, vom realiza o analiză privind avantajele și dezavantajele acestora. Menționăm aceste aspecte datorită faptului că, în cazul platformelor submarine, submarinul port-dronă există deja, pentru că aproape toate submarinele existente pot opera vehicule subacvatice cu diferite misiuni de proximitate. Astfel că platforma port-dronă submarină este reprezentată de orice submarin care poate opera un UUV. Platforma port-dronă aeriană va necesita o analiză mai detaliată, datorită particularității mediului de operare. Platforma port-dronă aeriană va căpăta o utilitate în acțiuni militare când se vor valorifica oportunitățile proiectiei de vectori reprezentați de drone.

Însă, în cadrul acestui demers, ne aplecăm atenția la cea mai versatilă platformă port-dronă, în speță platforma navală. În cazul navelor de suprafață, nava port-dronă va reprezenta o navă specializată în a opera drone aeriene, drone de suprafață sau drone submarine. Pentru aceasta, este evident că va răspunde cerințelor specifice de a ambarca, acomoda, depozita, transporta, lansa, monitoriza și controla, reapunta sau de a recupera dronele.

Din analiza efectuată, în funcție de gradul de manifestare a unor specificații, calități sau particularități ale celor trei platforme port-drone considerate, analiză care a constat în atribuirea unor grade de apreciere a avantajelor/dezavantajelor care se transformă în puncte tari sau vulnerabilități, se poate observa că platforma nava port-dronă deține cele mai multe puncte tari.

În cazul navelor de suprafață, nava port-dronă va reprezenta o navă specializată în a opera drone aeriene, drone de suprafață sau drone submarine. Pentru aceasta, este evident că va răspunde cerințelor specifice de a ambarca, acomoda, depozita, transporta, lansa, monitoriza și controla, reapunta sau de a recupera dronele.

Tabelul 1: Analiza avantajelor/dezavantajelor platformelor port-dronă
(concepția autorilor)

Tip platformă	Nava port-dronă	Aeronava port-dronă	Submarinul port-dronă
Avantaje/Dezavantaje			
Autonomie	MARE	MEDIE	MICĂ
Capacitate de transport drone	MARE ȘI FOARTE MARE	MICĂ 1-2 PAX	MICĂ 1-2 PAX
Posibilități de ambarcare drone	EXTINSE	LIMITAT	LIMITAT
Posibilități de acomodare/depozitare drone	EXTINSE	LIMITAT	LIMITAT
Posibilități de lansare, operare și reapuntare/recuperare drone	MULTIPLE ȘI EXTINSE	LIMITAT	LIMITAT
Ambarcare echipe de operare de la distanță	FACILITĂȚI EXTINSE	MICI ȘI LIMITATE	MICI ȘI LIMITATE
Modularitate Destinații conexe	MISIUNI EXTINSE	MISIUNI LIMITATE	MISIUNI PUNCTUALE
Roluri și funcțiuni în cadrul grupării	MULTIPLE	PUNCTUALE	MINIMALE
Posibilitatea adaptării proiectului la cerințele specifice platformelor port-drone	FOARTE ADAPTABIL	PUȚIN ADAPTABIL	DELOC ADAPTABIL

În concluzie, nava port-dronă are o autonomie mare, o capacitate mare și foarte mare de transport drone, posibilități extinse de ambarcare și de acomodare/depozitare drone, posibilități multiple și extinse de lansare, operare și reapuntare/recuperare drone, poate ambarca un număr considerabil de echipe de operare de la distanță, este caracterizată de modularitate, poate avea și alte destinații conexe, îndeplinește roluri și funcțiuni multiple în cadrul grupării, iar din punct de vedere constructiv, are posibilitatea adaptării proiectului la cerințele specifice platformelor port-drone fără costuri suplimentare majore.

Nava port-dronă are o autonomie mare, o capacitate mare și foarte mare de transport drone, posibilități extinse de ambarcare și de acomodare/depozitare drone, posibilități multiple și extinse de lansare, operare și reapuntare/recuperare drone, poate ambarca un număr considerabil de echipe de operare de la distanță, este caracterizată de modularitate, poate avea și alte destinații conexe, îndeplinește roluri și funcțiuni multiple în cadrul grupării, iar din punct de vedere constructiv, are posibilitatea adaptării proiectului la cerințele specifice platformelor port-drone fără costuri suplimentare majore.

INFLUENȚA PLATFORMELOR PORT-DRONE ASUPRA TACTICILOR NAVALE

În continuarea acestui demers ne-am propus să identificăm avantajele pe care le generează utilizarea platformelor port-drone în lupta navală și a influenței acestora asupra tacticilor și procedurilor de luptă la suprafața apei, în mediul submarin sau în cel aerian.

Complexitatea și ambiguitatea mediului operațional sunt de necontestat, o primă condiție pentru depășirea acestor obstacole fiind reprezentată de o cât mai bună înțelegere a acestuia. Din acest punct de vedere, informațiile despre inamic și despre mediul de desfășurare a acțiunilor sunt cruciale. Varietatea mijloacelor prin care se pot obține informații este generată atât de inventivitatea și creativitatea omului, cât și de evoluția și perfecționarea mijloacelor tehnologice. Cele două nu se exclud reciproc, dimpotrivă, se completează una pe cealaltă, în scopul creșterii cantității și calității informațiilor obținute. Până în acest moment, deși foarte avansate, instrumentele de analiză și de luare a deciziei bazate pe tehnologie, inclusiv pe inteligența artificială, sunt contestate din punct de vedere al moralității, așa că factorul uman este cel care, bazat pe un cumul de informații, decide care sunt mijloacele și metodele optime pentru atingerea scopului și a obiectivelor unei operații maritime.

Așa cum am văzut, lupta navală se desfășoară la suprafață, sub apă și în aer, cele trei medii fiind strâns dependente unele de altele, eșecul obținerii succesului într-unul dintre ele putând fi suficient pentru nereușita întregii acțiuni. Acest lucru generează nevoia de avertizare timpurie și, în același timp, identificarea și aplicarea măsurilor de atenuare a vulnerabilităților și a riscurilor la care acestea sunt expuse, concomitent cu asigurarea unui răspuns eficient și rapid. Astfel, obținerea unei imagini comune a câmpului de luptă (COP – Common Operational Picture) cât mai precise ar putea fi o soluție viabilă pentru optimizarea capacității de comandă și control (C2) și înțelegerea profundă a mediului operațional maritim (Rădulescu, 2018).

Una dintre cele mai mari dificultăți în procesul de înțelegere a domeniului maritim constă în crearea unei imagini cât mai fidele a mediului submarin. Spre deosebire de mediul aerian și cel de la suprafața apei, unde observarea și aprecierea influenței factorilor de mediu asupra acțiunilor militare sau a distanțelor până la care se află un obiectiv sau o țintă se pot face și de către un observator

uman, interpretarea mediului subacvatic este complet dependentă de tehnologie. Astfel, putem spune că lupta subacvatică este una cu precădere tehnologică, în care atât amenințările, cât și măsurile de contracarare a acestora sunt influențate de progresul și evoluția tehnică a echipamentelor folosite. Din acest punct de vedere, minele marine, prin diversitatea platformelor care le pot lansa, durata de viață îndelungată și nevoia inexistentă a intervenției factorului uman pentru lovirea unei ținte, reprezintă o amenințare serioasă cu efecte multiple, de la avarierea și scufundarea unor nave până la afectarea psihicului, a moralului sau a voinței de a lupta a inamicului. Mai mult, odată cu apariția vânătoarelor de mine, factorul uman este protejat pe durata misiunilor contra minelor marine prin faptul că platforma navală se află în afara raionului minat, acțiunile de descoperire, identificare și distrugere a minelor fiind executate cu ajutorul unor dispozitive comandate de un operator de la bordul navei (Tănăsescu, 2018, pp. 231-232).

În timp ce minarea și deminarea au existat sub diferite forme încă din timpuri mai vechi, războiul submarin a apărut pentru prima dată ca o zonă semnificativă de operații militare ofensive și defensive în Primul Război Mondial. Acest conflict global marchează momentul folosirii submarinelor pe scară largă pentru a ataca transportul comercial și navele de război inamice, generând atât un război antisubmarin (ASW), cât și o competiție între submarine și forțele antisubmarin (forțele ASW). Această competiție a evoluat în funcție de metoda predominantă de ascundere sau de detectare a submarinelor. În timpul celor două conflagrații mondiale, submarinele erau dependente de comunicațiile radio pentru identificarea și atacarea convoaielor, putând fi, în același timp, localizate de forțele antisubmarin. O altă vulnerabilitate a submarinelor din această perioadă este reprezentată de durata relativ scurtă în care acestea puteau sta în imersiune, aceasta generând un ciclu de manevre și contra-manevre pentru evitarea descoperirii de către adversar (Clark, 2015, pp. 1-4).

Deși au evoluat foarte mult și capacitatea submarinelor actuale de a rămâne în imersiune este foarte lungă, totuși, nevoile de re aprovizionare cu alimente sau de refacere a echipajelor necesită intrarea acestora în porturi sau în baze navale, deconspirându-și astfel, chiar și pentru scurt timp, poziția și fiind observate și analizate de structurile de specialitate ale unui posibil adversar. Acest dezavantaj

În timp ce minarea și deminarea au existat sub diferite forme încă din timpuri mai vechi, războiul submarin a apărut pentru prima dată ca o zonă semnificativă de operații militare ofensive și defensive în Primul Război Mondial. Acest conflict global marchează momentul folosirii submarinelor pe scară largă pentru a ataca transportul comercial și navele de război inamice, generând atât un război antisubmarin (ASW), cât și o competiție între submarine și forțele antisubmarin (forțele ASW).

Informațiile despre inamic și despre mediul de desfășurare a acțiunilor sunt cruciale. Varietatea mijloacelor prin care se pot obține informații este generată atât de inventivitatea și creativitatea omului, cât și de evoluția și perfecționarea mijloacelor tehnologice. Cele două nu se exclud reciproc, dimpotrivă, se completează una pe cealaltă, în scopul creșterii cantității și calității informațiilor obținute.

Dronele sunt percepute ca o amenințare la adresa siguranței, în acțiuni militare, a platformelor existente, fiind capabile, în unele cazuri, chiar să amenințe existența și demersul de dezvoltare de noi platforme, fie ele aeriene, navale sau submarine. Un exemplu îl constituie temerea specialiștilor britanici referitoare la viitorul submarinelor nucleare din clasa Trident, în eventualitatea în care vulnerabilitatea descoperirii oportune va fi valorificată de un posibil adversar prin utilizarea dronelor submarine.

poate fi eliminat prin înlocuirea submarinelor cu drone subacvatice, acestea, în funcție de configurația și echiparea cu diverse dispozitive, fiind capabile să desfășoare o gamă largă de misiuni, de la supravegherea și cercetarea mediului maritim până la căutarea, descoperirea și neutralizarea minelor sau a submarinelor inamice. Totodată, costurile mult mai mici de întreținere și de operare a acestor vehicule fără pilot la bord oferă posibilitatea creării unei flote impresionante care ar avea un aport major în obținerea și menținerea controlului spațiului maritim în raioanele și perioadele de timp necesare (Tănăsescu, pp. 231-232).

Istoria recentă confirmă faptul că dronele sunt percepute ca o amenințare la adresa siguranței, în acțiuni militare, a platformelor existente (efectele produse asupra navelor Federației Ruse angajate în acțiuni navale în războiul din Ucraina), fiind capabile, în unele cazuri, chiar să amenințe existența și demersul de dezvoltare de noi platforme, fie ele aeriene, navale sau submarine. Un exemplu îl constituie temerea specialiștilor britanici referitoare la viitorul submarinelor nucleare din clasa Trident, în eventualitatea în care vulnerabilitatea descoperirii oportune va fi valorificată de un posibil adversar prin utilizarea dronelor submarine (Hambing, 2016).

În concluzie, rolul dronelor în succesul acțiunilor militare specifice domeniului maritim crește direct proporțional cu numărul lor, platformele port-drone oferind mijlocul optim pentru proiecția acestei forțe în raioane de acțiune situate la distanțe mari și foarte mari de porturile și bazele navale proprii.

CONCLUZII

Se poate observa faptul că, în istorie, se pot identifica momente în care filosofia de conducere și desfășurare a luptei armate pe mare a cunoscut transformări majore, de natură doctrinară, tehnologică sau acțională. Din cele analizate, putem afirma faptul că, uneori, tehnica a fost cea care a determinat schimbarea tacticilor, alături de genul creator al comandantului, iar periodic evoluția tehnologică, astfel că, alături de binomul doctrină-tehnologie, apare un nou element, arta operativă maritimă, care completează un triptic specific domeniului militar: *doctrină – tehnologie – creativitate*.

Cele mai importante momente care au schimbat modul de abordare a luptei navale au fost apariția artileriei navale, adaptarea tacticilor navale la situația câmpului tactic, dezvoltarea tehnologică,

precum apariția și dezvoltarea de platforme navale, fără a minimaliza influența genului creator al comandantului militar.

Platforma navală port-drone reprezintă o platformă special proiectată, construită și destinată pentru a îndeplini diferite roluri, funcții și sarcini în acțiuni navale, specifice mediului maritim. Platforma navală port-drone există sub diferite denumiri, aceasta fiind caracterizată de modularitate, multifuncționalitate și roluri multiple. Esența apariției conceptului *platforma navală port-drone* este legată de nevoia de adaptare a viitoarelor platforme la cerințele și specificațiile corespunzătoare destinației utilizării lor în mediul maritim.

Din punct de vedere tehnologic, un prim avantaj al viitoarelor platforme port-drone este dat de posibilitatea adaptării oricărei platforme la cerințele specifice fără costuri suplimentare majore.

Din punct de vedere acțional, platforma port-drone dispune de o autonomie mare, protecție fizică a personalului, libertate de mișcare, secretul acțiunii etc.

Din punct de vedere tactic, platforma port-drone necesită o adaptare a tacticii utilizării în acțiuni militare, însă, din experiența noastră ca specialiști, această tactică nu va fi diferită față de utilizarea altor vectori existenți, însă se vor adapta și la genul creator al comandanților militari, fiind un rezultat sinergic al aplicării artei operative maritime și caracteristicilor tehnico-tactice ale dronelor utilizate.

În fața unor amenințări variate și în continuă schimbare, apariția platformelor port-drone se datorează evoluției tehnologice și adaptării doctrinei, a inventivității și ingeniozității umane, ca răspuns adecvat la nevoia de contribuție la securitatea maritimă.

Dronele și platformele port-drone reprezintă o modalitate tehnologică ce poate contribui la consolidarea securității maritime prin minimizarea expunerii la pericol și protecția personalului și a tehnicii, inclusiv cvasi-eliminarea componentei umane din procesul de execuție a sarcinilor, concomitent cu creșterea importanței factorului uman în procesul de planificare, de luare a deciziei și de conducere a acțiunilor militare.

BIBLIOGRAFIE:

1. Breemer, J.S. (1993). „*The Burden of Trafalgar: Decisive Battle and Naval Strategic Expectations on the Eve of the First World War*”. Newport Papers, nr. 5, <https://digital-commons.usnwc.edu/usnwc-newport-papers/5>, accesat la 29 mai 2023.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În fața unor amenințări variate și în continuă schimbare, apariția platformelor port-drone se datorează evoluției tehnologice și adaptării doctrinei, a inventivității și ingeniozității umane, ca răspuns adecvat la nevoia de contribuție la securitatea maritimă.

2. Brodie, B. (1946). *New tactics in naval warfare*. Foreign Affairs (Pre-1986), vol. 24, iss. 000002, New York, <https://www.proquest.com/scholarly-journals/new-tactics-naval-warfare/docview/198179774/se-2>, accesat la 13 mai 2023.
3. Castex, J.-C. (2012). *Dictionnaire des batailles navales franco-anglaises*. Les Editions de Phare-Ouest.
4. Clark, B. (2015). *The emerging era in undersea warfare*. Center for Strategic and Budgetary Assessments, CSBA.
5. Haming, D. (martie 2016). *The Inescapable Net: Unmanned Systems in Anti-Submarine Warfare*. Parliamentary Briefings on Trident Renewal.
6. Hark, R.R. (2007). *Nelson Touch: A Model for Leadership?* Juniata Voices, vol. 7, <https://www.juniata.edu/offices/juniata-voices/media/10-richard-hark.pdf>, accesat la 13 mai 2023.
7. Hoffman, F.G. (2016). *The american wolf packs: A case study in wartime adaptation*. Washington: Joint Force Quarterly-JFQ, iss 80, <https://www.proquest.com/trade-journals/american-wolf-packs-case-study-wartime-adaptation/docview/1770398949/se-2>, accesat la 29 mai 2023.
8. Mahan, A.T. (1890). *The Influence of Sea Power Upon History, 1660-1783*.
9. Rădulescu, F. (2018). *Assessments on the need to integrate maritime unmanned systems into the data collection process, to develop and disseminate the Common Operational Picture specific to the maritime specific environment*. International Scientific Conference „Strategies XXI”, suppl. TECHNOLOGIES - MILITARY APPLICATIONS, SIMULATIONS AND RESOURCES. București: Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, vol. 2, <https://www.proquest.com/conference-papers-proceedings/assessments-on-need-integrate-maritime-unmanned/docview/2043182010/se-2>, accesat la 29 mai 2023.
10. Rubel, R.C. (2018). *Mission command in a future naval combat*. Washington: Naval War College Review, vol. 71, iss. 2, <https://www.proquest.com/scholarly-journals/mission-command-future-naval-combat-environment/docview/2060919636/se-2>, accesat la 23 mai 2023.
11. Scipanov, L., Dolceanu, D. (2020). *The opportunity for using remotely operated underwater vehicles in support of naval actions*. București: The Bulletin of „Carol I” National Defense University, vol. 9, nr. 3, <https://doi.org/10.12753/2284-9378-20-38>, accesat la 23 mai 2023.
12. Showalter, D.E. (1995). *Book reviews – the defeat of the german U-boats: The battle of the Atlantic by David Syrett/To Die Gallantly: The Battle of the Atlantic*, edited by Timothy J. Runyan și Jan M. Copes. The Journal of American History, vol. 82, iss. 2, <https://www.proquest.com/scholarly-journals/book-reviews-defeat-german-u-boats-battle/docview/224915184/se-2>, accesat la 23 mai 2023.

13. Tănăsescu, C. (2018). *Unmanned underwater vehicles as a possible response to dynamic maritime battlespace*. București: „Carol I” National Defence University, <https://www.proquest.com/conference-papers-proceedings/unmanned-underwater-vehicles-as-possible-response/docview/2043182870/se-2>, accesat la 17 mai 2023.
14. *The evolution of naval weapons* (martie 1949). Department of the Navy, Bureau of Naval Personnel.
15. <https://nelson-society.com/>, accesat la 29 mai 2023.
16. <https://www.britannica.com/topic/naval-warfare/Guerrilla-war-at-sea-the-submarine#ref511373>, accesat la 30 mai 2023.
17. <https://www.history.navy.mil/content/dam/museums/nmusn/PDFs/Education/Submarines.pdf>, accesat la 29 mai 2023.

POTENȚIALUL REPREZENTAT DE APĂRAREA ANTIRACHETĂ – TEHNOLOGIE EMERGENTĂ ȘI DISRUPTIVĂ – ÎN ECHILIBRUL DE PUTERE GLOBAL

Colonel (r.) dr. Romică CERNAT

*Cercetător științific asociat, Centrul de Cercetare a Istoriei Relațiilor Internaționale și Studii Culturale „Grigore Gafencu”, Universitatea „Valahia”, Târgoviște
10.55535/GMR.2023.3.3*

Exploatarea rapidă a rezultatelor cercetării științifice în scopuri militare, prin implementarea în sisteme de arme noi, a devenit un factor cheie în relațiile de putere globală între marile puteri. Deținerea armei nucleare are o contribuție relevantă în menținerea statutului de mare putere, plasând statele respective pe primele locuri în ierarhia puterii militare globale. Tehnologiile emergente, în acest caz apărarea antirachetă, au capacitatea de a amenința sau de a consolida stabilitatea strategică.

Apărarea antirachetă reprezintă un sistem complex de armamente, care cuprinde o varietate de capacități destinate să protejeze diferite obiective împotriva atacurilor cu rachete în moduri diferite. Sistemul integrat de apărare antirachetă (SIAA) presupune monitorizarea lansării armelor/rachetelor pentru a le cunoaște locația pe timpul traiectoriei de deplasare, evaluarea naturii și a capacității rachetei, detectarea (senzori, radare – avertizare timpurie), identificarea (bazată pe senzori sau proceduri), selectarea tipului de reacție (reguli de angajare), selectarea sistemului de arme care să angajeze racheta (monitorizare – aeriană, terestră, armament) și lovirea rachetei (gradul de nimicire – tactici și eficacitatea armamentului). Aeronavele cu observabilitate scăzută – stealth/invizibile și războiul centrat pe rețea sunt tehnologii care afectează performanța SIAA. Apărarea antirachetă este determinată, în mare măsură, de perfecționarea detectării (radare), a mijloacelor de angajare (bătaia armamentului, monitorizare, conectarea senzorilor, cunoașterea situației) și a gradului de nimicire (tactici).

Cuvinte-cheie: apărare antirachetă, senzor, rachetă balistică, radar, detectare.

Potențialul reprezentat de apărarea antirachetă
– tehnologie emergentă și disruptivă – în echilibrul de putere global

CONSIDERAȚII PRELIMINARE

Mediul de securitate s-a schimbat profund în ultimii ani, atât la nivel global, cât și regional, s-au conturat tendințe și acțiuni destul de relevante privind revigorarea disputei pentru statutul de superputere, redefinirea relațiilor dintre actorii cu interese globale, reconfigurarea echilibrelor de putere, amplificarea și diversificarea domeniilor de competiție și rivalitate geopolitică, iar descurajarea nucleară a devenit mai prezentă și relevantă în relațiile dintre marile puteri. (*Carta Albă a Apărării*, 2021, pp. 10-12). Trăsăturile mediului de securitate au suferit modificări dramatice, în special după 24 februarie 2022, atunci când Federația Rusă a invadat Ucraina, afectând ordinea internațională bazată pe reguli. În acest context, NATO a diversificat măsurile de descurajare și apărare, inclusiv prin dislocarea de forțe de răspuns, pentru a-și consolida postura și prezența pe flancul estic. Deja consecințele războiului se resimt la nivel global, s-a intensificat competiția strategică și sistemică, implicând aspecte operaționale ale apărării și descurajării, consolidarea și diversificarea capacităților, prioritizarea dezvoltării tehnologiei și a industriei și redefinirea strategiei multilaterale. Întrebuințarea, de către Federația Rusă, a mijloacelor convenționale, cibernetice și hibride pentru a submina ordinea internațională bazată pe reguli reprezintă cea mai semnificativă și directă amenințare la adresa securității aliaților NATO, precum și la adresa păcii și stabilității în zona euroatlantică.

Noile provocări cu impact asupra mediului de securitate sunt generate de: tendința tot mai accentuată a adversarilor statali și non-statali de a exploata capacitatea limitată de protecție împotriva acțiunilor complexe ostile; criza economică generată de pandemia de Covid-19; consolidarea potențialului militar al Federației Ruse pe flancul estic al NATO, respectiv pe frontiera Alianței Nord-Atlantice, prin intermediul căruia pot fi desfășurate operații ofensive de către aceasta, amplificând și cauzând provocări majore la adresa intereselor strategice naționale vizând securizarea frontierelor UE și ale NATO și, respectiv, asigurarea securității energetice și a stabilității; temporizarea

Trăsăturile mediului de securitate au suferit modificări dramatice, în special după 24 februarie 2022, atunci când Federația Rusă a invadat Ucraina, afectând ordinea internațională bazată pe reguli. În acest context, NATO a diversificat măsurile de descurajare și apărare, inclusiv prin dislocarea de forțe de răspuns, pentru a-și consolida postura și prezența pe flancul estic.

proceselor de adaptare a Alianței la amenințările din vecinătatea estică și sudică; volatilitatea stării de securitate în Balcanii de Vest, instabilitatea în Orientul Mijlociu și în Africa de Nord; amenințarea teroristă; acțiuni informative ostile; atacuri cibernetice; integrarea tehnologiilor emergente și disruptive; proliferarea armelor de distrugere în masă și a vectorilor purtători; fenomenul de criminalitate organizată și, nu în ultimul rând, distorsiunile de pe piețele energetice. (Administrația Prezidențială, 2020, pp. 24-27).

Situația strategică globală, care nu a fost niciodată atât de incertă, volatilă și cu o evoluție continuă, este influențată de multe dinamici, inclusiv de cele de natură politico-socială, demografică, de mediu, economică, militară și tehnologică. Există amenințări care au potențialul de a avea impact asupra echilibrului strategic global și a noii ordini mondiale stabilite după ultimul război mondial. Forțele armate ale unei mari puteri și, în general, orice țară trebuie să facă față unor provocări emergente care, în ceea ce privește dimensiunea și natura, sunt fără precedent. (Italian Army Headquarters, 2019, pp. 3-10). Apărarea antirachetă reprezintă o misiune militară decisivă și provocatoare, iar relevanța sa a evoluat, deoarece adversarii NATO continuă să dezvolte capacități noi și perturbatoare destinate să amenințe aliații. Apariția amenințărilor reprezentate de rachetele hipersonice ale Federației Ruse și ale Chinei, împreună cu arsenale din ce în ce mai complexe, în curs de dezvoltare și modernizare, ale rachete balistice și de croazieră demonstrează clar importanța pe care adversarii o acordă capacităților de atac cu bătaie mare. Ca răspuns la aceste evoluții, NATO trebuie să se asigure că misiunea de apărare antirachetă este planificată, organizată, bugetată și gestionată în mod corespunzător, pentru a fi eficientă în acest nou și solicitant mediu de securitate. (U.S. Departament of Defense, 2022, pp. 4-8).

Pentru a face față noului mediu de securitate, caracterizat de o competiție strategică fără precedent, NATO trebuie să îmbunătățească gradul de conștientizare globală și capacitatea de descurajare, apărare, contestare și de interzicere a accesului și dominației în toate domeniile și direcțiile, în conformitate cu abordarea de 360 de grade. Postura de descurajare și apărare a NATO se bazează inclusiv pe capacități de apărare antirachetă. (NATO, 2022, p. 6). Investirea cu dedicație în capacități hipersonice reprezintă un avantaj strategic,

dar și un risc pentru adversari. Adversarii NATO investesc, de asemenea, în rachete, în timp ce aliații nu au investit suficient în mijloacele de apărare împotriva rachetelor, aspect evidențiat de utilizarea excesivă a rachetelor de către Federația Rusă în invazia Ucrainei și de utilizarea masivă a rachetelor de către mișcarea Houthis din Yemen, susținută de Iran, în timpul atacurilor asupra Emiratelor Unite și Arabiei Saudite. Statele membre ale NATO trebuie să investească acum pentru a se asigura că se pot apăra împotriva rachetelor și pentru a elimina orice avantaj strategic luat în calcul de adversari. (U.S. Departament of Defense, ib.).

Luând în considerare întrebuintărea masivă a rachetelor în ultimele conflicte, consecințele pe care le reprezintă această amenințare, eficacitatea acestor mijloace ofensive de lovire emergente și contribuția acestora la îndeplinirea obiectivelor operațiilor militare ale adversarilor NATO, misiunile de apărare antirachetă și antiaeriană devin decisive pe timpul unui război. Așadar, categoriile de forțe trebuie să trateze capacitățile de apărare împotriva rachetelor ca o sarcină primordială, pentru a răspunde trăsăturilor mediului de securitate în schimbare cu care ne confruntăm acum și care are drept consecință evidențierea rachetelor și mijloacelor de lovire aeriene ca formă principală de luptă intens folosită de adversari. (Ib., p. 6).

Doă dintre problemele principale ale tensiunilor dintre marile puteri, din ultima perioadă de timp, sunt reprezentate de apărarea antirachetă a statelor membre ale NATO și stabilitatea privind echilibrul strategic, aspecte evidențiate încă de pe timpul Războiului Rece. Contradicțiile au fost generate de faptul că desfășurarea sistemelor de apărare antirachetă ar putea diminua substanțial capacitatea forțelor adversarilor ce folosesc mijloace strategice ofensive de lovire care au supraviețuit unei prime lovituri să penetreze apărarea antirachetă, oferind, astfel, un stimulent pentru ambele părți de a declanșa un război nuclear într-o eventuală criză. În plus, desfășurarea sistemelor antirachetă ar putea genera o cursă a înarmării nucleare, deoarece părțile implicate și-au dezvoltat forțele posesoare de rachete pentru a favoriza penetrarea sistemului antirachetă al adversarului. (Sankaran, 2022, p. 55). Apărarea împotriva rachetelor balistice reprezintă, în ultima perioadă de timp, cel mai important subiect care generează tensiuni între SUA, pe de o parte, și Rusia și China, de cealaltă parte, privind stabilitatea strategică. (Ib., p. 54). Tehnologiile emergente

Apărarea împotriva rachetelor balistice reprezintă, în ultima perioadă de timp, cel mai important subiect care generează tensiuni între SUA, pe de o parte, și Rusia și China, de cealaltă parte, privind stabilitatea strategică.

Apariția amenințărilor reprezentate de rachetele hipersonice ale Federației Ruse și ale Chinei, împreună cu arsenale din ce în ce mai complexe, în curs de dezvoltare și modernizare, ale capacităților de rachete balistice și de croazieră demonstrează clar importanța pe care adversarii o acordă capacităților de atac cu bătaie mare.

Apărarea antirachetă reprezintă o tehnologie emergentă, care are un potențial semnificativ pentru efecte substanțial periculoase sau perturbatoare asupra stabilității nucleare strategice și a securității la nivel global și regional. Marile puteri caută modalități, tehnici și strategii de a aborda sau, cel puțin, de a reduce impactul și riscurile determinate de întrebuințarea acestei noi tehnologii și potențialul de a perturba calculul privind descurajarea.

care favorizează marile puteri să utilizeze conectarea la nivel global, să influențeze migrația mai ușor și să concureze pentru resurse, au ca rezultat distribuirea puterii centralizate și schimbarea identităților tradiționale. Aceste schimbări semnificative fac eficientă reflecția asupra caracterului războiului și asupra schimbărilor anticipate pe care tendințele în curs de evoluție la acest moment le vor avea asupra câmpului de luptă viitor. (Amerson, 2016, p. 1).

Provocările generate de tehnologiile emergente și perturbatoare în domeniul armamentelor pot fi reprezentate de cinci evoluții tehnologice semnificative și potențial perturbatoare, astfel: arme hipersonice, apărare antirachetă, inteligență artificială și automatizări, capacități de contracarare spațiale și operații specifice rețelei de calculatoare (cyber). (Futter, 2021, p. 1). Acest articol va evidenția numai nuanțele specifice apărării antirachetă și încearcă să evalueze influența comparativă a apărării antirachetă, în special în următoarele domenii: rachete balistice intercontinentale; rachete hipersonice; sisteme de apărare împotriva rachetelor; sisteme de comandă și control, acoperire și protecție; arhitectura de apărare împotriva rachetelor balistice și proliferarea capacităților de rachete balistice; cu efecte asupra stabilității și securității internaționale.

Decalajul dintre viteza cu care se schimbă forma și identitatea amenințărilor și adaptarea lentă uneori a armatelor la nevoile de transformare și modernizare a capacităților de răspuns evidențiază clar dificultățile la care trebuie să facă față statele pe parcursul procesului de transformare a forțelor. Importanța apărării împotriva rachetelor balistice a crescut în ultimii ani, în special după ce Coreea de Nord a testat rachete balistice care ar putea amenința teritoriul Statelor Unite. (Watts, 2020, p. 1).

Apărarea antirachetă reprezintă o tehnologie emergentă, care are un potențial semnificativ pentru efecte substanțial periculoase sau perturbatoare asupra stabilității nucleare strategice și a securității la nivel global și regional. Marile puteri caută modalități, tehnici și strategii de a aborda sau, cel puțin, de a reduce impactul și riscurile determinate de întrebuințarea acestei noi tehnologii și potențialul de a perturba calculul privind descurajarea. Un lucru este clar, nu există o soluție universală care să elimine amenințările generate de toate tipurile de rachete. (Bidwell, 2018, p. 4). Capacitatea noilor grupuri de drone subacvatice de a detecta rachetele balistice lansate

de submarine și a sateliților mici cu senzori avansați pentru a determina traseul variabil al rachetelor balistice intercontinentale (IBMs) într-un mod coordonat, inteligent și ghidat de la distanță, reprezintă o nouă provocare fundamentală pentru forțele nucleare ofensive strategice.

SITUAȚIA PRIVIND ARHITECTURA SISTEMELOR DE APĂRARE ANTIRACHETĂ ȘI ANTIAERIANĂ

Reînnoirea competiției pentru statutul de mare putere a determinat prioritizarea planificării apărării principalilor actori globali privind capacitățile pentru ducerea așa-numitului *război convențional de mare amploare*, adică la scară largă, de mare intensitate, război convențional sofisticat tehnologic împotriva adversarilor cu capacități militare similare sofisticate.

Capabilitățile de apărare împotriva rachetelor balistice, rachetelor hipersonice și de croazieră și atacurilor cu alte mijloace aeriene, precum și armele de atac terestru și anti-navă cu bătaie mai mare decât sistemele desfășurate anterior reprezintă, de asemenea, tehnologii emergente cu potențial de a influența echilibrul strategic global. (Congressional Research Service, 2022, p. 10). Războiul din Ucraina a confirmat într-o manieră convingătoare intrarea într-o nouă epocă a rachetelor. Această epocă este caracterizată de o amplificare a mesajelor globale privind cererea și oferta atât pentru sistemele de lansare a rachetelor, cât și pentru sistemele de a le contracara. Pe lângă moralul poporului ucrainean, sprijinul de informații pentru determinarea țintelor și suportul logistic susținut din partea Occidentului este un conflict definit de utilizarea în masă a loviturilor cu precizie. (Karako, 2022, pp. 1-3). În ultimul și cel mai relevant război, printre altele, este evidențiat faptul că Federația Rusă întrebuințează în Ucraina la scară largă rachetele, mijloacele de lovire aeriană și artileria, ceea ce conduce la concluzia că ar trebui să acceptăm că acestea vor fi preponderente în acțiunile militare viitoare ale acestui secol. Amenințările emergente reprezentate de rachetele balistice, de croazieră și hipersonice și altele de nivel mai redus, incluzând sisteme de aeronave fără echipaj, constituie un risc cu potențial de amplificare și evoluție în ritm rapid pentru securitatea țărilor și forțelor desfășurate ale NATO. În acest sens, identificarea modalităților și mijloacelor eficiente de contracarare a amenințărilor și efectelor reprezentate de întrebuințarea unor astfel de arme este o misiune primordială pentru NATO. (Plumb, 2022, pp. 3-5).

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Capabilitățile de apărare împotriva rachetelor balistice, rachetelor hipersonice și de croazieră și atacurilor cu alte mijloace aeriene, precum și armele de atac terestru și anti-navă cu bătaie mai mare decât sistemele desfășurate anterior reprezintă tehnologii emergente cu potențial de a influența echilibrul strategic global.

Sistemul de apărare antirachetă este un termen generic folosit pentru un scut de apărare antirachetă și este destinat să protejeze o țară împotriva oricăror tipuri de rachete – convenționale, de croazieră sau nucleare – care pătrund în spațiul aerian național, inclusiv IBMs sau alte rachete balistice. (MDA, 2023, p. 1). SUA, Rusia, India, Franța, Israel, Italia, Marea Britanie, China și Iran au dezvoltat asemenea sisteme de apărare. Orice mecanism care poate detecta și distruge o rachetă înainte de a lovi ținta este asimilat sistemului de apărare antirachetă. (Ib.).

Sistemul integrat de apărare aeriană (SIAA) este compus, în general, din senzori (inputuri ce sunt introduse, preluate sau operate de sistem), comandă și control și mijloace de acțiune (efectori, o armă care acționează ca răspuns la un stimul). **Ciclul de nimicire** al SIAA încorporează următorii șase pași:

1. supravegherea/urmărirea lansării armelor;
2. evaluare;
3. detectare (senzori);
4. identificare (bazată pe senzori sau proceduri);
5. selectarea reacției (regulile de angajare), selectarea sistemului de arme;
6. lovire. Detaliile sunt prezentate în *figura 1*.

Figura 1: Lanțul de nimicire al sistemului integrat de apărare antiaeriană (Ib.).

În acest proces, detectarea este determinată de avertizarea timpurie, de lovire (cu mijloace aeriene/de la sol), care este influențată de supraveghere și caracteristicile tehnico-tactice ale armamentului,

și de gradul de nimicire, care este determinat de tacticile întrebuintate și eficacitatea armamentului.

Interceptarea rachetelor presupune:

- 1) identificarea și urmărirea rachetelor sau a focoarelor;
- 2) discriminarea rachetelor sau a focoarelor de alte rachete false;
- 3) determinarea coordonatelor punctului de lovire a rachetei pe traiectorie;
- 4) înregistrarea elementelor de tragere și lansarea rachetei interceptoare (sau a energiei direcționate) pentru a distruge racheta sau focosul. Traectoria de zbor a rachetei balistice are următoarele **faze**: *de proiecție/lansare* (faza cea mai avantajoasă pentru detectare și monitorizare), *ascendentă* (motorul rachetei se oprește, iar sistemele de pe traseul de zbor dispuse pe mare pot fi eficiente pentru a intercepta), *mijlocie* (cea mai lungă fază de zbor, cele mai multe oportunități de interceptare, iar rachetele false sunt lansate) și *coborâtoare* (ultima oportunitate pentru interceptarea rachetelor). În prezent, nu există mijloace pentru a lovi rachetele balistice pe timpul fazei inițiale sau „de proiecție” a traiectoriei rachetei. (American Foreign Policy Council, 2015, pp. 1-8).

Vehiculele aeriene fără pilot (Unmanned Aircraft Vehicles/UAV) au capacitatea de a intercepta rachetele în timpul traiectoriei de zbor. Capacitatea de a detecta rapid o lansare și cea de a reacționa la aceasta cresc semnificativ oportunitățile de interceptare. Senzorii dispuși terestru, naval și spațial, inclusiv sateliți și radare, oferă Sistemului NATO de Apărare împotriva Rachetelor Balistice (NATO Ballistic Missile Defence/NATO BMDS) capacitatea de a detecta, urmări și distruge rachetele balistice care se apropie. Detalii sunt prezentate în *figura 2*.

Sistemul NATO de Apărare Integrată Aeriană și Antirachetă (NATO European Integrated Air and Defence System/NATINAMDS) reprezintă o integrare a capabilităților și a operațiilor suprapuse ale tuturor categoriilor de forțe pentru a descuraja și apăra teritoriul Alianței, populația și forțele, pentru a asigura libertatea de acțiune prin interzicerea capacității unui adversar de a obține efecte distructive datorate capabilităților sale în mijloace aeriene și rachete. Include o rețea de sisteme interconectate pentru a detecta, urmări, clasifica, identifica și monitoriza mijloacele aeriene și, dacă este necesar, pentru a le intercepta întrebuintând sisteme de arme terestre sau aeriene, precum și procedurile necesare pentru a le angaja în luptă.

Senzorii dispuși terestru, naval și spațial, inclusiv sateliți și radare, oferă Sistemului NATO de Apărare împotriva Rachetelor Balistice capacitatea de a detecta, urmări și distruge rachetele balistice care se apropie.

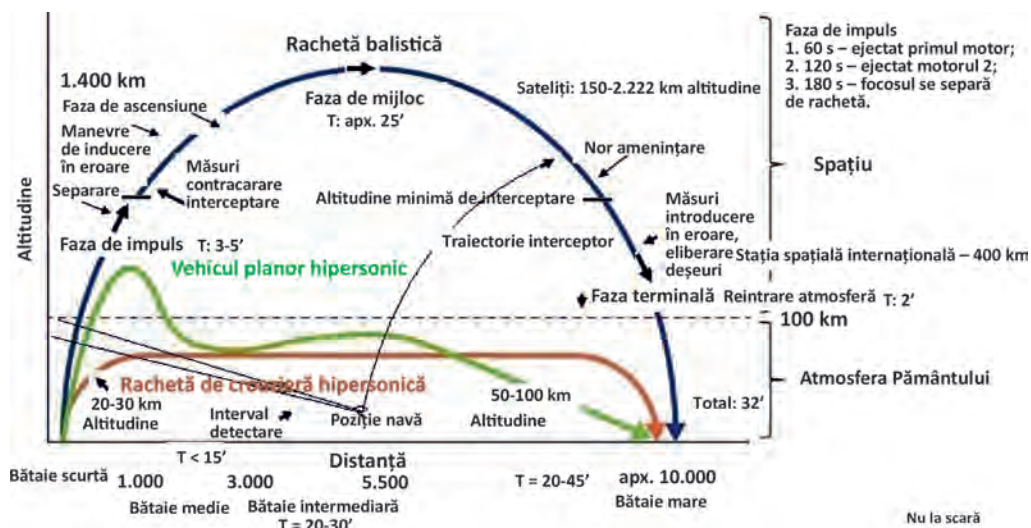

Figura 2: Traiectoriile rachetelor, acțiunile acestora pe timpul deplasării și reacția sistemului de apărare antirachetă

(Kunertova, 2021, p. 55, Williams, 2022, p. 3, Karako, 2022, p. 3, Boord, 2016, pp. 36, 63, 99, Speier, 2017, pp. 2, 11-12).

Poliția aeriană NATO, parte a apărării aeriene active, este o misiune pe timp de pace care necesită un sistem de supraveghere și control al spațiului aerian, o structură de comandă și control a spațiului aerian și interceptori de reacție rapidă la alertă, aeronave care sunt disponibile 24 ore din 7 zile.

NATINAMDS este elementul principal al apărării aeriene și politici de apărare a NATO și a fost implementat încă din anii '70. În principiu, are următoarele componente: comandă, control, comunicații și informații; supraveghere; apărare antiaeriană activă și apărare antiaeriană pasivă (dispersare, fortificații, adăposturi, camuflaj, lucrări false, măsuri de protecție electronică). Poliția aeriană NATO, parte a apărării aeriene active, este o misiune pe timp de pace care necesită un sistem de supraveghere și control al spațiului aerian, o structură de comandă și control a spațiului aerian și interceptori de reacție rapidă la alertă, aeronave care sunt disponibile 24 ore din 7 zile. Acest lucru permite Alianței să detecteze, să urmărească și să identifice, în cea mai mare măsură posibilă, toate vehiculele aeriene care se apropie sau operează în spațiul aerian al NATO, astfel încât încălcările să poată fi recunoscute și acțiunile corespunzătoare să fie întreprinse.

Arhitectura Sistemului de Apărare NATO împotriva Rachetelor Balistice are ca parte centrală Centrul de comandă NATO dispus la Ramstein, în Germania, și conduce activitatea următoarelor elemente: sateliți care asigură avertizarea timpurie pentru BMDS al NATO, Scutul terestru *Aegis Ashore* – „senzori de tragere”, de la Deveselu, România,

operațional din 2016; patru nave cu capabilități *Aegis/Scut* BMDS ale SUA – „senzori de tragere” de la Rota, Spania; sisteme de apărare antiaeriană – *Patriot* (radar de urmărire cu abordare etapizată pentru interceptarea țintelor – un sistem al SUA cu zonă aeriană mare de apărare împotriva rachetelor la nivel de teatru de operații) și *SAMP-T* (sol-air moyenne portée/terrestre/principalul sistem francez de apărare aeriană pentru protecție în teatru); radare dispuse naval; radare dispuse terestru; *Aegis Ashore* – „senzori de tragere”, de la Redzicowo, Polonia, 2023; radare de supraveghere BMD – „senzori” de la Kürecik, Turcia, și Protecția Forței Navale. (NATO, 2019).

Abordarea Europeană Adaptativă Etapizată (AEAE/The European Phased Adaptive Approach/EPAA) reprezintă un proiect NATO de apărare împotriva rachetelor, a cărui implementare a început în 2011 și în care SUA au o contribuție relevantă, conceput pentru a proteja Europa împotriva potențialelor rachete balistice cu bătăie scurtă, medie și intermediară, lansate de Iran. Această inițiativă se bazează pe sistemul *Aegis* de apărare împotriva rachetelor, configurat pentru întrebuințarea terestră și navală, și are ca mijloc esențial interceptorul standard de rachete SM-3 (Standard Missil-3), conceput pentru a lovi rachete balistice cu rază scurtă și medie, în faza de mijloc sau terminală a traiectoriei, sistem care va fi integrat progresiv într-o rețea în evoluție de senzori terestri și spațiali. Toate variantele SM-3 se declanșează din sistemul de lansare verticală MK 41. O imagine de ansamblu asupra diferitelor faze ale proiectului AEAE este oferită de următoarele trei faze, cu referire la: *platforme rachetă și număr, variantă a SM-3 și număr, senzori și sistem de luptă*.

Faza 1 – implementat. În faza 1 a proiectului AEAE, sistemul este format din Centrul de Comandă dispus în Germania, radarele dislocate în Turcia, navele Marinei SUA din Monterey și alte 29 de nave cu capabilități de scut antirachetă balistică „*Aegis*” dislocate în Spania și 129 de interceptori SM-3, SM-3 Block IA și IB. Sistemul a fost operațional de la sfârșitul anului 2011. Începând cu 2014, Spania a găzduit patru dintre aceste nave (echipate cu radarul *Spy-1*) la baza sa navală din Rota. Sensorii și interceptorii operează în cadrul sistemului de luptă *Scut-Aegis*. Acesta este un sistem capabil să urmărească 100 de ținte simultane. BMDS din SUA și Europa sunt integrate pentru managementul luptei la baza Forțelor Aeriene Ramstein din Germania.

În faza 1 a proiectului AEAE, sistemul este format din Centrul de Comandă dispus în Germania, radarele dislocate în Turcia, navele Marinei SUA din Monterey și alte 29 de nave cu capabilități de scut antirachetă balistică „*Aegis*”, dislocate în Spania, și 129 de interceptori SM-3, SM-3 Block IA și IB. Sistemul a fost operațional de la sfârșitul anului 2011.

Faza a 3-a a proiectului AEAE prevede dotarea cu interceptorul mai performant SM-3 Block IIA, care permite sistemului o capacitate sporită de a angaja rachetele balistice cu bătaie intermediară și o capacitate mai redusă de a angaja IBMs. Un ultim test de pe un distrugător echipat cu IBMs Aegis înzestrat cu interceptor SM-3 Block IIA, în noiembrie 2020, a finalizat faza de dezvoltare și a confirmat faza de producție.

În **Faza a 2-a**, sistemul este operațional din 2 mai 2016. La Summitul de la Varșovia, din iulie 2016, NATO a declarat Capacitatea Operațională Inițială a sistemului NATO BMDS. În mai 2016, NATO a declarat operațional Scutul Terestru/*Aegis Ashore*, dispus la Deveselu, reprezentând prima desfășurare terestră a interceptorilor sistemului Scut Terestru – *Aegis-Ashore* ca parte a fazei a 2-a a AEAE. Interceptorii au fost, de asemenea, montați pe un număr tot mai mare de nave BMDS, *Aegis* în sprijinul misiunilor globale. Primul sistem Scut Terestru – *Aegis Ashore* din România (care a finalizat o modernizare în august 2019) este echipat cu un radar terestru *Aegis Spy-1* și 12 lansatoare de rachete pentru 24 de rachete de interceptare tip SM-3 Block IB. Faza 2 a obținut Declarația de capacitate tehnică în decembrie 2015, certificând faptul că sistemul funcționează conform proiectului.

Faza a 3-a, având ca perioadă de implementare planificată anul 2022, cuprindea desfășurarea și operaționalizarea sistemului *Aegis* – Scut Terestru în Polonia; probabil, va fi operațional în acest an (Costea, 2023), inițial fiind programat în 2018. Astfel, vor fi suplimentate mijloacele dispuse pe mare și cele existente în România și se va extinde substanțial zona europeană protejată de sistem. Faza a 3-a prevede dotarea cu interceptorul mai performant SM-3 Block IIA, care permite sistemului o capacitate sporită de a angaja rachetele balistice cu bătaie intermediară și o capacitate mai redusă de a angaja IBMs. Un ultim test de pe un distrugător echipat cu IBMs *Aegis* înzestrat cu interceptor SM-3 Block IIA, în noiembrie 2020, a finalizat faza de dezvoltare și a confirmat faza de producție. În 2022, a fost planificată producția a opt interceptoare SM-3 Block IIA pentru desfășurarea în România și în Polonia, precum și pe unele nave *Aegis*, alături de alte 60 realizate în 2021. În faza 3, Statele Unite aveau planificat să desfășoare două noi sisteme de urmărire pentru a sprijini interceptarea timpurie: Platforma aeriană cu senzor infraroșu (PASI), un sistem conceput pentru a urmări un număr semnificativ mai mare de rachete lansate de inamic, și Sistemul de urmărire și supraveghere cu precizie (SUSP), care prevedea până la 12 sateliți. Atât programul PASI, cât și SUSP au fost prevăzute în bugetele din 2013 și, respectiv, 2014. (Arms control association, 2022, pp. 1-5). Senzorii dispuși în spațiu reprezintă cele mai eficiente mijloace cu capacități operaționale pentru supravegherea globală persistentă a rachetelor balistice în zbor. SUSP a fost destinat să consolideze BMDS, folosind

o constelație de senzori în infraroșu pentru a exploata toate avantajele plasării orbitale în spațiu în scopul urmăririi rachetelor cu precizie. Programul de satelit SUSP corespunde nevoilor forțelor luptătoare, prin asigurarea unei urmăriri persistente, post-primei etape de zbor a rachetei folosite pentru a da accelerație inițială, urmărirea elementelor rachetelor balistice și oferă asistență pentru descrierea și discriminarea elementelor. Deși necesitatea și eficiența unui strat spațial, parte a BMDS, sunt de mare actualitate, în octombrie 2013, programul a fost întrerupt oficial. (U.S. Department of Defense, 2013, p. 1). Faza a 3-a AEAE a fost programată să includă o capacitate care poate accesa, doar printr-o rețea, interceptorii *Aegis* pentru a executa operații bazate pe informațiile furnizate în exclusivitate de radar, extinzând, astfel, gama misiunilor sistemelor *Aegis*. În această capacitate, interceptorul poate fi lansat și ghidat pentru a intercepta senzori dislocați la distanță de platforma de lansare.

Faza a 4-a – anulată în martie 2013. Platformele *Aegis* pentru interceptorii SM-3 ar fi rămas aceleași, respectiv platformele navale și platformele terestre dislocate în România și în Polonia, rachetele interceptor SM-3 Block IIB, care doar în etapa conceptuală au fost concepute să fie desfășurate pentru a neutraliza rachetele cu rază medie, intermediară și ICBMs. Aceste rachete au fost planificate să aibă un detector îmbunătățit și un motor inițial cu performanță și viteză mai mare. Misiunea planificată de „*interceptare timpurie*” fără un suport tehnic adecvat a fost apreciată ca nefiind realizabilă. Potrivit proiectului inițial, senzorii dislocați în spațiu ar fi jucat un rol decisiv în această fază. *Aegis Ashore* – *Scutul Terestru* reprezintă o componentă terestră a BMDS și constituie elementul decisiv al finalizării implementării AEAE, respectiv sprijinul militar al SUA la apărarea antirachetă a NATO. (Everson, 2022, p. 1).

În cazul în care Coreea de Nord lansează o rachetă balistică, senzorii situați în spațiu vor începe să o urmărească în câteva secunde. Radarele dispuse la sol, situate pe diferite continente, vor continua să o urmărească inclusiv după ce motorul rachetă este îndepărtat și focusul continuă deplasarea. Radarele vor ghida interceptorii către un punct de interceptare planificat. (Sankaran, p. 52).

În cazul în care Coreea de Nord lansează o rachetă balistică, senzorii situați în spațiu vor începe să o urmărească în câteva secunde. Radarele dispuse la sol, situate pe diferite continente, vor continua să o urmărească inclusiv după ce motorul rachetă este îndepărtat și focusul continuă deplasarea. Radarele vor ghida interceptorii către un punct de interceptare planificat.

Amplificarea dimensiunii și complexității capacităților și efectelor rachetelor deținute de Rusia, China, Coreea de Nord și Iran determină Statele Unite și NATO să dezvolte noi capacități și strategii în vederea neutralizării acestor amenințări pentru teritoriile lor, prin acțiuni care să aibă ca rezultat oprirea dezvoltării, achiziției, proliferării și interzicerea întrebuințării actuale și potențiale de către adversari a rachetelor ofensive de orice tip și limitarea efectelor cauzate de o astfel de utilizare.

PROIECTAREA ȘI DEZVOLTAREA SISTEMULUI DE APĂRARE ANTIRACHETĂ PENTRU ÎNDEPLINIREA CERINTELOR OPERAȚIONALE

Amenințările emergente reprezentate de sistemele de rachete balistice, de croazieră, hipersonice și de nivel mai redus, respectiv cele generate de aeronavele fără pilot (AFP), reprezintă un risc în expansiune cu evoluție rapidă pentru NATO și marile puteri. Pentru a crea un curs favorabil de acțiune într-un potențial conflict, adversarii NATO dezvoltă, desfășoară și integrează tehnologia emergentă în domeniul rachetelor și capacităților de apărare antirachetă. Apărarea antirachetă este decisivă pentru a interzice implementarea planurilor de către adversari, proiectarea puterii militare convenționale și nucleare, creează incertitudini cu privire la succesul întrebuințării rachetelor de orice tip și AFP în luptă, evidențiază importanța așa-zisului conflict de mare finalitate, sofisticat tehnologic, care include capacități de apărare împotriva rachetelor balistice și arme de atac cu bătaie mare terestre, navale și anti-navă și oferă posibilități care au un potențial mai redus de escaladare decât cel al altor mijloace ofensive.

Amplificarea dimensiunii și complexității capacităților și efectelor rachetelor deținute de Rusia, China, Coreea de Nord și Iran determină Statele Unite și NATO să dezvolte noi capacități și strategii în vederea neutralizării acestor amenințări pentru teritoriile lor, prin acțiuni care să aibă ca rezultat oprirea dezvoltării, achiziției, proliferării și interzicerea întrebuințării actuale și potențiale de către adversari a rachetelor ofensive de orice tip și limitarea efectelor cauzate de o astfel de utilizare, perfecționarea fiabilității sistemelor terestre de apărare antirachetă pe traiectoria mijlocie la nivel global, perfecționarea acestei capacități de apărare activă, desfășurarea de interceptori de nouă generație și extinderea rețelei terestre și spațiale de senzori, menținerea în stare operativă a arsenalului nuclear pentru a angaja și a anihila amenințările generate de rachetele nucleare intercontinentale cu bătaie mare. (U.S. Department of Defense, 2022, pp. 1-2/63). Statele Unite și NATO vor continua să dezvolte capacități de apărare antiaeriană activă și pasivă împotriva rachetelor hipersonice și rețele de senzori eficiente pentru a distinge și urmări toate tipurile de rachete hipersonice, în vederea perfecționării selectării și angajării țintelor, și vor desfășura platforme echipate cu armament și mijloace moderne pentru a neutraliza AFP și a combate noile amenințări regionale în ascensiune. Utilizarea masivă

de către Rusia, în manieră nediscriminatorie, a rachetelor de croazieră în Ucraina a determinat SUA să considere decisivă găsirea de soluții pentru contracararea rachetelor de croazieră. Problema principală a **Sistemului de apărare antiaeriană și împotriva rachetelor** (Air and Missile Defense System/AMDS) presupune capacitatea de a neutraliza rachete balistice, aeronave și vehicule autonome fără pilot avansate aerodinamic, într-un teatru tactic de acțiune complex. (Boord, 2016, p. 49).

Teoretic, armatele încearcă să dezvolte sisteme pentru neutralizarea rachetelor în toate fazele zborului acestora. Cu toate acestea, majoritatea își canalizează eforturile, aproape exclusiv, pe interceptarea rachetelor balistice sau a altor tipuri de rachete în etapele mijlocie și terminală ale traiectoriei. Există suficiente argumente tehnice, operaționale sau rezultate din ultimele conflicte care susțin această abordare. Analizii au concluzionat că programele și conceptele de lovire în faza ascendentă sau de propulsie a traiectoriei ar fi costisitoare, destabilizatoare strategic, nefezabile din punct de vedere tehnologic sau nerealiste din punct de vedere operațional. Statele Unite au încercat să realizeze mai multe sisteme de apărare pentru lovirea pe timpul fazei de propulsie, dar niciunul nu a trecut de etapa de proiect. (Williams, 2022, p. 1). Detalii sunt prezentate în *figurile 1 și 2*.

Îndeplinirea cerințelor operaționale și realizarea unui sistem de apărare antirachetă eficient și performant presupun găsirea unui echilibru optim între platformele de armament antiaerian, sistemul de senzori și performanțele acestora, precum și între cerințele, posibilitățile sistemului și nevoile de apărare antiaeriană și împotriva rachetelor balistice. Astăzi, multe țări posedă capacități de rachete ofensive dispuse pe platforme terestre, navale și aeriene. Nevoia de sisteme de apărare antirachetă pentru protecția împotriva capacităților diversificate și în dezvoltare de sisteme ofensive de rachete este în ascensiune. (Boord, pp. 1-2). În general, un sistem de apărare antirachetă trebuie să răspundă unor cerințe operaționale specifice care sunt abordate împreună pentru a oferi o apărare eficientă. Cerințele funcționale sunt reprezentate de: informații, supraveghere și recunoaștere (ISR); detectare și urmărire; controlul armamentelor și lovire. Apărarea antirachetă balistică se execută în trei etape de interceptare și lovire: *pe timpul fazelor de propulsie, de mijloc*

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Îndeplinirea cerințelor operaționale și realizarea unui sistem de apărare antirachetă eficient și performant presupun găsirea unui echilibru optim între platformele de armament antiaerian, sistemul de senzori și performanțele acestora, precum și între cerințele, posibilitățile sistemului și nevoile de apărare antiaeriană și împotriva rachetelor balistice. Astăzi, multe țări posedă capacități de rachete ofensive dispuse pe platforme terestre, navale și aeriene.

Analizii specializați în armament consideră că traiectoria unei rachete balistice are trei faze: faza de impuls, în care racheta este cea mai vulnerabilă câteva minute, de la aprindere până la eliberarea motorului oprit la limita atmosferei; faza de mijloc/intermediară, în care racheta se află pe traiectoria de zbor și include punctul cel mai înalt al traiectoriei în spațiul situat între ramura ascendentă și cea coborâtoare, și faza finală, care cuprinde ultimul minut.

și finală. (Boord, p. 23). Apărarea împotriva rachetelor presupune o gamă de acțiuni pentru a contracara dezvoltarea, achiziția, proliferarea, întrebuințarea reală și potențială de către adversari a oricărui tip de rachete și limitarea efectelor întrebuințării acestora. (U.S. Department of Defense, ib., p. 1/62).

Apărarea antirachetă împotriva rachetelor de croazieră este, de obicei, împărțită în trei componente: *faza de apărare zonală, faza de autoapărare și faza de apărare punctuală*. Fazele de autoapărare și apărare punctuală pot întrebuința aceleași componente ale sistemului, dar cu cerințe operaționale diferite. Aceste elemente și misiuni se combină pentru a oferi o capacitate de apărare stratificată în scopul maximizării performanței de apărare. De asemenea, pentru a contracara penetrarea sistemului de apărare antiaeriană sunt necesare întrebuințarea unor rachete mai rapide, senzori de informații, supraveghere, recunoaștere aerieni și mai performanți, radare conectate la rețele de date și tehnici sofisticate de procesare a semnalului pentru a contracara aceste tehnici ofensive. (Boord, ib.). Pentru a fi eficient, este necesar ca AMDS să dispună de capacitatea de a neutraliza rachete aerodinamice avansate și balistice, aeronave și UAV într-un teatru de operații complex, multimediu. Toate operațiile militare sunt operații multimediu, terestre, navale, aeriene, spațiale și cyberspațiale. AMDS va include apărarea teatrului – asigură protecție oricărui alt element militar sau civil în întregul teatru de operații –, apărarea zonei – zona mijloacelor de apărare antiaeriană –, apărarea punctuală – misiunea de a apăra mijloacele civile sau militare din zona nemijlocită atacată de rachete și autoapărarea. (Boord, p. 49).

Analizii specializați în armament consideră că traiectoria unei rachete balistice are trei faze: *faza de impuls*, în care racheta este cea mai vulnerabilă câteva minute, de la aprindere până la eliberarea motorului oprit la limita atmosferei; *faza de mijloc/intermediară* a traiectoriei, în care racheta se află pe traiectoria de zbor și include punctul cel mai înalt al traiectoriei în spațiul situat între ramura ascendentă și cea coborâtoare. Pe *ramura coborâtoare* către țintă, racheta atinge viteza maximă, durata de zbor a IBMs pentru această fază fiind de aproximativ 20 de minute. *Faza finală* cuprinde ultimul minut, când focosul sau focoasele reintră în atmosferă și se îndreaptă către țintă. (Watson, 2018, pp. 1-3). Detalii sunt prezentate în *figura 2*.

O etapă importantă este interceptarea rachetelor balistice. După ce adversarul lansează o rachetă balistică pentru o țintă situată pe teritoriul unui stat membru al NATO, timpul de reacție este redus la câteva minute pentru a reacționa. BMDS al Alianței Nord-Atlantice folosește rețele de senzori și interceptori integrați într-o apărare stratificată. Acesta calculează traiectoria rachetelor, evaluează amenințarea și determină cea mai bună opțiune pentru interceptare. Concomitent, emite avertizări rapide cu privire la posibilele zone de impact în vederea avertizării autorităților naționale. Astfel, amenințarea este identificată și se selectează interceptorul optim pentru lansare de pe platformele terestre sau navale pentru a neutraliza racheta adversarului și, în final, realizează protecția populațiilor, teritoriilor și forțelor NATO. În continuare, sunt prezentate un algoritm simplu și repere de la lansarea rachetelor adversarului până la neutralizare: timpul zero, lansarea rachetei reprezentând amenințarea; senzorii de urmărire transmit semnalul și calculul traiectoriei rachetei ce reprezintă o amenințare. Timpul total de zbor este repartizat astfel: 25% din traiectoria de zbor reprezintă etape de ardere, combustibilul este consumat; la 50% din traiectoria de zbor, se lansează interceptorul; la 75% din traiectoria de zbor, racheta ce reprezintă amenințare este distrusă de interceptor. BMDS trebuie să facă față tacticilor care pot include bruierea și manevra fie combinate, fie separat. Bruiatul este folosit pentru a întârzia detectarea de către radarul și racheta de căutare sau pentru a împiedica o estimare precisă a bătăii și unghiului. Detalii sunt prezentate în *figurile 1 și 2*. Conform scenariilor realiste, radarele și detectorii de rachete trebuie să fie capabili să opereze în medii complexe, care includ efecte combinate ale traiectoriilor multiple, bruiat și confuzie. Detectorii de rachete trebuie să facă față, de asemenea, bruiatului terestru impredictibil și rachetelor false lansate de rachetă. Ambele tehnici de inducere în eroare sunt concepute pentru a compromite estimările unghiului țintei de către detector. (Boord, p. 29). Avantajul interceptării unei rachete la începutul zborului este recunoscută unanim. Neutralizarea în fază de impuls sau în fază de ascensiune poate face mai puțin severe sau critice anumite cerințe tehnice generate de interceptarea în fazele finale ale traiectoriei, unde rachetele pot declanșa anumite contramăsuri și pot executa manevre pentru evitarea interceptării. (Williams, p. 1).

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Conform scenariilor realiste, radarele și detectorii de rachete trebuie să fie capabili să opereze în medii complexe, care includ efecte combinate ale traiectoriilor multiple, bruiat și confuzie. Detectorii de rachete trebuie să facă față, de asemenea, bruiatului terestru impredictibil și rachetelor false lansate de rachetă. Ambele tehnici de inducere în eroare sunt concepute pentru a compromite estimările unghiului țintei de către detector.

Apărarea antirachetă trebuie să elimine măsurile de contracarare ale rachetei referitoare la: căutare și supraveghere, detectare și urmărire în cadrul unui sistem de conducere a focului; lovire – considerată cea mai sensibilă sau mai vulnerabilă etapă din lanțul de distrugere și contrapondere la apărare – când sistemele cu rază scurtă de acțiune vor fi folosite pentru a realiza un strat de autoapărare împotriva rachetei.

Obținerea capacității de luptă eficiente în apărarea împotriva atacului cu rachete este condiționată de ISR; detectare și urmărire; controlul armamentelor și procesul de neutralizare, abordate în contextul întregii zone unde se execută misiunea sistemului de apărare. Odată ce o rachetă este detectată, prin procesul de gestionare a luptei se execută o evaluare a potențialelor ținte sau acțiuni ostile.

Caracteristicile care determină **îndeplinirea misiunii** sunt următoarele: 1. *timpul de reacție* – executarea lansării în perioada de timp disponibilă, constă în detectarea țintei și transferul locației țintei de la senzor la trăgător, tipul de acțiune și timpul de răspuns al lansatorului de rachete; 2. *puterea de foc* – capacitatea de a lansa rachete către țintă, când și unde este necesar, cu un număr suficient pentru a asigura succesul. Are două componente: a) o bătaie adecvată pentru a detona racheta țintă, dar nu la sfârșitul traiectoriei și b) homing/localizare, interceptare – cerința de a realiza probabilitatea necesară pentru a nimici ținta dintr-o singură lovitură; 3. *rezistența la tehnica de penetrare a apărării* – anihilarea caracteristicilor rachetei proiectate de adversari la sistemele lor ofensive de rachete și aeriene care sunt destinate să neutralizeze sistemele defensive de apărare ale țintelor ce trebuie distruse. Apărarea antirachetă trebuie să elimine măsurile de contracarare ale rachetei referitoare la: căutare și supraveghere, detectare și urmărire în cadrul unui sistem de conducere a focului; lovire – considerată cea mai sensibilă sau mai vulnerabilă etapă din lanțul de distrugere și contrapondere la apărare – când sistemele cu rază scurtă de acțiune vor fi folosite pentru a realiza un strat de autoapărare împotriva rachetei. În această fază se iau în calcul variații ale traiectoriei și altitudinii, bruiatul, reducerea semnăturii, scheme de mascare și viteză. Sistemul calculează punctul probabil în timp și spațiu în care se va executa lovirea; 4. *rezistența la mediu* – menținerea performanței AMDS în medii ostile; 5. *disponibilitate continuă* – se referă la capacitatea elementelor AMDS de a fi în stare de funcțiune, conform parametrilor proiectați, permanent; și 6. *acoperire contiguă în teatru* – include acoperirea perfectă a obiectivului de apărat din toate direcțiile de la o anumită bătaie și altitudine. (Boord, pp. 43, 49).

Cerințele funcționale care definesc **arhitectura sistemului** se descompun în următoarele elemente sau sisteme funcționale: (1) *sistemul central de apărare*, care are ca misiuni detectarea și urmărirea, discriminarea; determină doctrina de angajare și deciziile,

determină soluția de angajare, clarificare, transfer și schimb de informații; (2) *sistemul de informații, supraveghere și recunoaștere* – determină punctul de lansare al țintei, calculează și actualizează poziția geografică a țintei, estimează obiectivul final geospațial și temporal al țintei, schimbul de informații; (3) *sistemul de determinare a țintelor* – formă de identificare/semnături, dinamică, corelație timp/spațiu, caracteristici fizice; (4) *sistemul de lovire* – zbor, orientări intermediare și control, grad de nimicire decisiv, letalitatea mecanismului, schimb de informații; și (5) *sistemul de legături de comunicare* – frecvență, lățime de bandă, conținutul și formatul mesajelor, frecvența datelor, cadre de referință (spațial, temporal). (Ib., p. 50).

CONCLUZII

Apărarea antiaeriană și împotriva rachetelor este una dintre cele mai dificile misiuni cu care se confruntă armatele marilor puteri în ultima perioadă, aspect evidențiat în special în războiul din Ucraina. Acestea trebuie să găsească o abordare echilibrată pentru a neutraliza o rachetă atât în mediile de atac standard, cât și în cele electronice. De asemenea, trebuie să îmbunătățească parametrii cheie de performanță care determină capacitățile AMDS, respectiv sistemele de armament și de senzori. AMDS este necesar să exploateze noile tehnologii și arhitecturile inovatoare pentru a se asigura că acestea devansează pe cele ale țintelor. Importanța apărării împotriva rachetelor va crește atât timp cât vor exista capacități ofensive ale rachetelor, ca o garanție împotriva lovirii cu acestea.

Pentru ca apărarea antiaeriană și împotriva rachetelor să fie eficientă, sunt necesare cel puțin trei acțiuni: îmbunătățirea detectării țintelor prin dotarea cu mijloace performante, radare de frecvență foarte înaltă, radare pasive, radare cu capacitatea de a detecta țintele la distanțe foarte mari; îmbunătățirea lovirii prin întrebuițarea armelor care au capacitatea de a lovi la distanțe mari, urmărire, senzori de fuziune care au capacitatea de a combina datele senzorilor sau datele obținute din surse disparate, astfel încât informațiile rezultate au mai puțină incertitudine, radare de căutare și urmărire în infraroșu; și cunoașterea permanentă a situației prin rețele ce procesează o multitudine de date și ultima îmbunătățire a probabilității de neutralizare prin adoptarea de tactici adecvate.

Pentru ca apărarea antiaeriană și împotriva rachetelor să fie eficientă, este necesară, în principal, îmbunătățirea detectării țintelor prin dotarea cu mijloace performante, radare de frecvență foarte înaltă, radare pasive și radare cu capacitatea de a detecta țintele la distanțe foarte mari.

Războiul din Ucraina a arătat că amenințarea întrebuintării rachetelor și aeronavelor în cadrul conflictului s-a accelerat în ultima perioadă. Pentru a face față acestor amenințări, AMDS trebuie să fie stratificat, cu senzori terestri și spațiali, să fie amplu, mobil, cu sistem de comandă și control integrat, capabil să neutralizeze și să nimicească rachetele adversarilor în orice situație și în toate fazele traiectoriei, pe baza unor tactici care pun accentul pe manevră și dispersare.

Eficiența interceptării unei rachete în partea inițială a traiectoriei este unanim acceptată. Interceptarea rachetei în faza de impuls sau ascendentă a traiectoriei poate elimina multe dintre provocările tehnice specifice etapelor finale ale traiectoriei, în care sunt declanșate anumite acțiuni de inducere în eroare, contracararea interceptării și executarea de manevre dificil de prognozat. Totodată, lovirea rachetelor în faza de impuls este influențată în mare măsură de durata mică de expunere și de anumite întârzieri în procesul de detectare și urmărire. Selectarea etapei de impuls pentru a neutraliza o rachetă este îngreunată considerabil, printre altele, de timpul de reacție redus în raport cu celelalte faze, frecvența eliberării elementelor de protecție a penetrării apărării antiaeriene și de durata de timp necesară rachetei pentru a se poziționa pe traiectoria balistică finală. În urma analizării costurilor și beneficiilor neutralizării rachetelor, se poate concluziona că este eficientă lovirea acestora în faza de mijloc a traiectoriei concomitent cu perfecționarea acțiunilor de urmărire a rachetelor și a capacităților de discriminare.

Războiul din Ucraina a arătat că amenințarea întrebuintării rachetelor și aeronavelor în cadrul conflictului s-a accelerat în ultima perioadă. Pentru a face față acestor amenințări, AMDS trebuie să fie stratificat, cu senzori terestri și spațiali, să fie amplu, mobil, cu sistem de comandă și control integrat, capabil să neutralizeze și să nimicească rachetele adversarilor în orice situație și în toate fazele traiectoriei, pe baza unor tactici care pun accentul pe manevră și dispersare, care să îi confere reziliență într-un teatru disputat de adversari și unde se desfășoară operații multimediu. Existența capacităților flexibile care asigură cunoașterea permanentă și în detaliu a situației și sunt integrate într-o rețea stratificată de apărare favorizează îndeplinirea misiunilor de apărare antiaeriană și antirachetă. Fiabilitatea sistemului de apărare antirachetă este dată de neutralizarea rachetelor lansate de pe orice platformă, terestră, navală sau aeriană. Există un decalaj între dezvoltarea și evoluția rachetelor balistice, rol și misiuni și dezvoltarea și evoluția mijloacelor de apărare antiaeriană și antirachetă, rolul și misiunile acestora. Apărarea antirachetă și antiaeriană este devansată, în unele situații, de amenințarea cu rachete și alte mijloace moderne de lovire din aer.

Pentru marile puteri, singurul element de descurajare viabil pe termen scurt rămân rachetele nucleare, pe care niciun alt element

de putere nu le poate înlocui. Apărarea împotriva rachetelor rămâne principala prioritate pentru apărarea teritoriilor naționale, dar și pentru descurajare. Pentru a fi eficient, AMDS trebuie să integreze toate capacitățile de distrugere, ofensive, defensive, pasive, cinetice și non-cinetice într-un comandament coeziv, cuprinzător, combinat și întrunit.

BIBLIOGRAFIE:

1. Administrația Prezidențială (2020). *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*. București: Monitorul Oficial, Partea I, nr. 574 din 1 iulie 2020.
2. American Foreign Policy Council (2015). *Strategic Primer: Missile Defense*, vol. 1. *Current capabilities, and emerging threats*, pp. 1-8, https://www.afpc.org/uploads/documents/Missile_Defense_Primer_-_Nov_2015_-_web.pdf, accesat la 15 martie 2023.
3. Amerson, K., Meredith III, S.B. (31 iulie 2016). *The Future Operating Environment 2050: Chaos, Complexity and Competition*. Small Wars Journal, pp. 1-3, <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-future-operating-environment-2050-chaos-complexity-and-competition>, accesat la 25 martie 2023.
4. Arms Control Association (martie 2022). *The European Phased Adaptive Approach at a Glance*. Washington D.C., pp. 1-5, <https://www.armscontrol.org/factsheets/Phasedadaptiveapproach>, accesat la 15 martie 2023.
5. Ballistic missile (2023), p. 1, https://en.wikipedia.org/wiki/Ballistic_missile, accesat la 14 martie 2023.
6. Bidwell, C.A., MacDonald, J.D.&B.W. (septembrie 2018). *Emerging Disruptive Technologies and Their Potential Threat to Strategic Stability and National Security*. Federation of American Scientists, pp. 4-8, <https://uploads.fas.org/media/FAS-Emerging-Technologies-Report.pdf>, accesat la 15 martie 2023.
7. Boord, W.J., Hoffman, J.B. (17 februarie 2016). *Air and Missile Defense Systems Engineering*. CRC Press Taylor & Francisc Group, pp. 1-2, 23, 29, 34-39, 41-43, 49-50, 63, 99, <https://ftp.idu.ac.id/wp-content/uploads/ebook/tdg/MILITARY%20PLATFORM%20DESIGN/Air%20and%20Missile%20Defense%20Systems%20Engineering.pdf>, accesat la 15 martie 2023.
8. *Carta Albă a Apărării – 2021*. București: Ministerul Apărării Naționale, <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2021/03/CARTA-ALBA-A-APARARII-.pdf>, accesat la 15 martie 2023.
9. Congressional Research Service (8 noiembrie 2022). *Renewed Great Power Competition: Implications for Defense – Issues for Congress*, p. 10, <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R43838.pdf>, accesat la 5 martie 2023.

Pentru marile puteri, singurul element de descurajare viabil pe termen scurt rămân rachetele nucleare, pe care niciun alt element de putere nu le poate înlocui.

10. Costea, C. (2023). *Sistemul Aegis Ashore din Polonia urmează fie declarat operațional: Nu există riscuri tehnice care ar putea bloca derularea proiectului*, https://www.defenseromania.ro/sistemul-aegis-ashore-din-polonia-urmeaza-fie-declarat-operational-nu-exista-riscuri-tehnice-care-ar-putea-bloca-derularea-proiectului_622755.html, accesat la 22 mai 2023.
11. Everson, A. (12 august 2022). *Breaking defense. Missile defense chief 'confident' Poland's Aegis Ashore ready in 2023*, p. 1, <https://breakingdefense.com/2022/08/missile-defense-chief-confident-polands-aegis-ashore-ready-in-2023/>, accesat la 15 martie 2023.
12. Futter, A. (2021). *EU Non-Proliferation and Disarmament Consortium. Explaining the Nuclear Challenges Posed by Emerging and Disruptive Technology: A Primer for European Policymakers and Professionals*, pp. 1, 5-7, https://www.sipri.org/sites/default/files/2021-03/eunpdc_no_73_0.pdf, accesat la 15 martie 2023.
13. Italian Army Headquarters (2019). *General Plans Department, Plans Office. Future Operating Environment Post 2035 – Implications for Land Forces*, pp. 3-10, <https://www.esercito.difesa.it/comunicazione/Le-5-Sfide/Documents/FOE-INGLESE191205.pdf>, accesat la 3 martie 2023.
14. Karako, T. (23 decembrie 2022). *Strategika. Deterrence, Air Defense, and Munitions Production in a New Missile Age*. Hoover Institution, pp. 1-3, <https://www.hoover.org/research/deterrence-air-defense-and-munitions-production-new-missile-age>, accesat la 25 martie 2023.
15. Kunertova, D. (2021). *New Missiles, Eroding Norms. European Options after the Demise of the INF Treaty*. Djøf Publishing în cooperare cu The Centre for Military Studies, p. 55, https://cms.polsci.ku.dk/publikationer/nye-missiler-udhulede-normer-europaeisk-sikkerhed-efter-inf-traktatens-ophoer/download-cms-rapport/CMS_Report_2021__4_-_New_missiles_eroding_norms.pdf, accesat la martie 2023.
16. MDA/Missile Defence Agency (2023). *United States national missile defense*, p. 1, accesat la 5 martie 2023.
17. NATO (2019). *NATO ballistic missile defense architectures of 2019*, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2016_07/20160711_160709-bmd-def-architecture.pdf, accesat la 15 martie 2023.
18. NATO (2022). *NATO 2022 STRATEGIC CONCEPT*, adoptat la Summitul NATO de la Madrid, p. 6, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/290622-strategic-concept.pdf, accesat la 15 martie 2023.
19. Plumb, J.F. (4 noiembrie 2022). *Center for Strategic and International Studies. The 2022 missile defense review – a conversation with John Plumb*, pp. 3-5, https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/ts221114_Plumb_Defense_Review.pdf?VersionId=89k9vSxfGndB5Vt43UZa3dhAd1DhnVR7, accesat la 15 martie 2023.

20. Sankaran J., Fetter, S. (iarna 2021/2022). *International Security*, vol. 46, nr. 3. *Defending the United States – Revisiting National Missile Defense against North Korea*, pp. 52, 54-55, https://www.belfercenter.org/sites/default/files/files/publication/004-isec_a_00426-Sankaran_Fetter.pdf, accesat la 3 martie 2023.
21. Speier, R.H., Nacouzi, G., Lee, C.A., Moore, R.M. (2017). *Hypersonic Missile Proliferation: Hindering the Spread of a New Class of Weapons*. RAND Corporation, pp. 2, 11-12, 16, https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR2137.html.pdf, accesat la 15 martie 2023.
22. U.S Department of Defense (decembrie 2013). *Missile defense Agency, Precision Tracking Space System*, p. 1, <https://www.mda.mil/global/documents/pdf/ptss.pdf>, accesat la 25 martie 2023.
23. U.S. Department of Defense (aprilie 2022). *Missile defense Agency, Missile Defense Roles and Responsibilities*, pp. 4-8, <https://missiledefenseadvocacy.org/reports/roles-and-responsibilities/>, accesat la 15 martie 2023.
24. U.S. Department of Defense (27 octombrie 2022). *National Defense Strategy of United State of America – MISSILE DEFENSE REVIEW (MDR)*, pp. 1-2/63, <https://media.defense.gov/2022/Oct/27/2003103845/-1/-1/1/2022-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY-NPR-MDR.PDF>, accesat la 2 martie 2023.
25. Watson, B. (2018). *Defense One. How America Protects its Citizens and Allies from Ballistic Missiles*, p. 1-3, <https://www.defenseone.com/feature/Protecting-US-Citizens-from-Ballistic-Missiles/>, accesat la 25 martie 2023.
26. Watts, R.C. IV (2020). *A Double-Edged Sword: Ballistic-Missile Defense and U.S. Alliances*. *Naval War College Review*, vol. 73, nr. 1, art. 5, p. 1, <https://digital-commons.usnwc.edu/nwc-review/vol73/iss1/5>, accesat la 25 martie 2023.
27. Williams, I., Dahlgren, M. (iunie 2022). *Boost-Phase Missile Defense Interrogating the Assumptions*. *Center for Strategic & International Studies*, p. 3, https://missilethreat.csis.org/wp-content/uploads/2022/07/220624_Williams_BoostPhase_MissileDefense.pdf, accesat la 15 martie 2023.

POLITICI EUROPENE PRIVITOARE LA CHINA: ALINIAREA CU LINIILE ROȘII ALE COMPETIȚIEI ECONOMICE GLOBALE

Prof. univ. dr. Iulian CHIFU

*Departamentul de Relații Internaționale și Integrare Europeană, SNSPA,
președintele Centrului de prevenire a conflictelor și Early Warning
10.55535/GMR.2023.3.4*

Discursul președintelui Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, cu ocazia întrunirii organizate de Institutul Mercator pentru Studii Chineze și Centrul de Politică Europeană, a dat publicității o strategie europeană cuprinzătoare și realistă privind China, adaptată la cele mai recente evoluții (Comisia Europeană, 2023). Acestea prefigurează viitoarea Strategie de securitate economică a UE. Principalele probleme europene restante în relația cu China rămân în atenție: UE, între China și SUA, în contextul dezbaterii privitoare la utilitatea Beijingului în tratativele cu Rusia și posibilele livrări de arme; posibilitatea decuplării concomitente a UE de Rusia și China; dar, mai presus de toate, necesitatea unei pregătiri reale de război a industriilor europene. Refuzul de a vedea competiția democrațiilor cu China intrând în război duce la respingerea instrumentului de descurajare reală a marșului Beijingului către un nou război global. Acestea, în timp ce ambițiile și obsesia Franței pentru autonomia strategică (Taylor, 2022) subminează unitatea UE, iar Germania a fost forțată de tiradele post-Beijing ale lui Macron să restabilească claritatea poziției europene și a liniilor roșii cu privire la China.

Cuvinte-cheie: Comisia Europeană, China, strategie de securitate economică, tehnologii sensibile, autonomie strategică.

STRATEGIA DE SECURITATE ECONOMICĂ EUROPEANĂ. UN PAS IMPORTANT CĂTRE ÎNȚELEGEREA PERSPECTIVELOR RĂZBOIULUI GLOBAL AL CHINEI

Președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a fost **unul dintre principalii vorbitori, pe subiectul China**, la o întrunire organizată de Institutul Mercator pentru Studii Chineze și Centrul European de Politică. Cu această ocazie, **abordarea strategică a UE față de China** a devenit foarte clară. Am văzut, astfel, discursuri și abordări politice, pentru a doua oară în documente europene, **după politica de stabilizare a migrației în Africa de Nord**, în volumul semnat de Joseph Borrell Fontelles (Fontelles, 2021; ATEF, 2020), o strategie în toată forța cuvântului, **o strategie europeană cuprinzătoare și realistă privitoare la China**, adaptată la evoluțiile de strictă actualitate ale autoritarismului de la Beijing, centrat în persoana lui Xi Jinping. O surpriză extrem de plăcută, o abordare profundă, prefigurând **viitoarea Strategie de securitate economică a UE**, așteptată în a doua jumătate a acestui an.

Discursul președintelui von der Leyen s-a încadrat în **complexitatea și dificultatea descifrării afacerilor globale** de astăzi, deoarece **faptele în sine sunt în discuție** – o aluzie directă la componentele războiului informațional utilizat pe scară largă pentru a lupta cu **percepțiile publice** asupra realității (Comisia Europeană, 2023). Cu toate acestea, o bună înțelegere a lumii așa cum este aceasta, nu așa cum ne dorim să fie, este o bază bună pentru dezvoltarea **politicilor eficiente, bazate pe informații precise, descifrate**. În această cheie, discursul președintelui este dedicat tuturor – indivizi, instituții, oficiali europeni – celor care au fost plasați incorect pe **listele de sancțiuni ale guvernului chinez**, inclusiv un număr de europarlamentari (Parlamentul European, 2021). **Asertivitatea Chinei**, anunțată de cele mai recente documente ale Partidului Comunist Chinez la Congresul de anul trecut și de declarațiile ulterioare ale președintelui Xi Jinping, a remodelat **relația politicilor europene privitoare la China** (Comisia Europeană, 2019), care vizează gestionarea acestor evoluții, în contextul viitoarei prosperități

Discursul președintelui von der Leyen s-a încadrat în complexitatea și dificultatea descifrării afacerilor globale de astăzi, deoarece faptele în sine sunt în discuție – o aluzie directă la componentele războiului informațional utilizat pe scară largă pentru a lupta cu percepțiile publice asupra realității.

În timp ce menținerea de către președintele Xi a „prieteniei fără limite” cu Rusia lui Putin poate fi interpretată ca o exploatare a slăbiciunii Moscovei, din cauza războiului purtat în Ucraina, și ca o modalitate de a crește influența în relațiile cu Moscova, asimetria flagrantă și inversată dintre cele două este deja un dat, iar echilibrul de putere s-a schimbat dramatic în ultimii 30 de ani.

și securități economice europene. Cea mai importantă preocupare este **nivelul de ambiție al Chinei pentru 2049** (Overseas Development Institute; Nikkei Asia, 2022), când aceasta își propune să conducă lumea printr-o „suprapunere a puterii naționale și a influenței internaționale”, respectiv să facă din China **cea mai puternică națiune din lume. Și nu cu cele mai benigne instrumente.**

Întărirea puterii strategice a Chinei a fost planificată și dezvoltată, de ceva timp, într-o manieră dură, în sensul **amplificării deliberate a posturii sale strategice globale**. Acest lucru se realizează prin măsuri și acțiuni cu o **asertivitate în creștere exponențială**. În timp ce menținerea de către președintele Xi a „prieteniei fără limite” cu Rusia lui Putin (Cheng, 2022) poate fi interpretată ca o **exploatare a slăbiciunii Moscovei, din cauza războiului purtat în Ucraina**, și ca o modalitate de a crește influența în relațiile cu Moscova, **asimetria flagrantă și inversată** dintre cele două este deja un dat, iar echilibrul de putere s-a schimbat dramatic în ultimii 30 de ani.

Desigur, președintele Comisiei Europene abordează problema **responsabilității Chinei față de principiile și valorile Cartei ONU**, în calitate de membru permanent al Consiliului de Securitate, inclusiv pentru **promovarea unei păci juste**, ținând cont de **suveranitatea și integritatea Ucrainei**. În timp ce Beijingul menționează principii în documentul său în 12 puncte (Parley Policy Initiative, 2023), acesta se oprește brusc, înainte de a **identifica agresorul, Rusia**. Mai mult, susține în poziția sa națională că „**ambele părți au preocupări legitime de securitate**” (Sorgi, 2023), un motiv pentru a sublinia o egalitate relativă cu privire la responsabilitatea pentru război, nu o **identificare (și sancționare în consecință) a agresorului**. Pe această bază, Uniunea Europeană își va defini relațiile cu China, în funcție de modul în care **Beijingul interacționează cu Rusia lui Putin**, care este factorul determinant în relațiile bilaterale (Gabuev, 2023).

Pe lângă relația cu Putin, **abordarea asertivă a Beijingului față de propria sa vecinătate** – demonstrațiile de forță militară în Marea Chinei de Sud și Marea Chinei de Est, subminarea intereselor legitime ale partenerilor UE – se adaugă pe **lista chestiunilor iritante și a criteriilor care definesc relația cu China** componenta dominantă a cooperării, a competiției strategice și a conflictului direct, a păcii și stabilității în strâmtoarea Taiwan – **încălcări grave ale drepturilor omului în Xinjiang**, dar și **consolidarea militară agresivă, solid susținută**, a Chinei,

politici de dezinformare și constrângerea economică și comercială, în special utilizarea deliberată a dependențelor și a pârghei economice împotriva statelor mici (Kausikan, 2023; Foreign Affairs, 2023).

Concluziile ce reies din acțiunile evocate subliniază acțiuni de escaladare, până la punctul în care **China a devenit mai represivă în țară și mai asertivă la nivel internațional**, trecând de la o epocă a „**reformei și deschiderii**” la una de generare a **amenințărilor la adresa securității și de control excesiv** asupra propriului popor și a lumii. Pe această listă se află obiceiul de a forța, prin lege, toate companiile chineze să **colecteze, în secret, informații pentru statul chinez**, dar și înclinația de a face **China mai puțin dependentă de lume și comerțul global și lumea mult mai dependentă de China**, ca politică de stat sau, așa cum a spus în mod explicit președintele Xi Jinping, China trebuie să controleze lanțurile internaționale de aprovizionare și dependența de China pentru a avea o **capacitate puternică de contramăsuri și descurajare împotriva tuturor** (Pomfret, Pottinger, 2023).

Evaluarea profundă a situației Chinei până în prezent, realizată de președintele Comisiei Europene, bazată pe informații de la toate instituțiile europene și naționale ale statelor membre ale UE, continuă cu **cele mai întunecate direcții ale aspirațiilor**. Controlul lanțurilor de producție actuale este **esențial pentru tehnologiile emergente și economia viitorului**, precum și pentru securitatea națională și se realizează prin computere cuantice, robotică și inteligență artificială, printre alte mijloace. Dincolo de componenta de securitate, aceste acțiuni afectează fundamental **logica pieței libere și a liberului schimb** pe care China o înșală și o denaturează (Terrabianca, 2020; Small, 2020). Pentru a continua, putem adăuga **îndemnul președintelui Xi Jinping către poporul chinez să se pregătească de luptă**, un indicator important al misiunii pe care o pregătește pentru națiunea chineză, odată ce Partidul Comunist Chinez și-a asumat obiectivul clar al **schimbării sistemice la nivel internațional**, pentru a plasa **China în centrul lumii, a regulilor impuse și a controlului global asupra tuturor**, cu drepturile omului subordonate securității naționale, în țară și în întreaga lume, și cu securitatea și economia având prioritate față de drepturile civile și politice. Aceasta este o **subminare completă a democrației**, oriunde se dezvoltă, instituțiile controlate de chinezi creând o lume **paralelă, subterană, pentru a rivaliza cu sistemul internațional actual și lumea bazată pe reguli** (Ib.).

Controlul lanțurilor de producție actuale este esențial pentru tehnologiile emergente și economia viitorului, precum și pentru securitatea națională și se realizează prin computere cuantice, robotică și inteligență artificială, printre alte mijloace. Dincolo de componenta de securitate, aceste acțiuni afectează fundamental logica pieței libere și a liberului schimb pe care China o înșală și o denaturează.

Desigur, după prezentarea atât de clară a realității și a ambițiilor, discursul a atins și temele unei **poziții realiste față de China și reacția UE** în acest context. Respectivul opțiuni încep cu lupta pentru **consolidarea sistemului internațional** în sine, întărirea instituțiilor și a sistemelor în care statele pot concura și coopera, obținând beneficii reciproce. **Stabilitatea diplomatică și comunicarea deschisă cu China** fac parte din soluția europeană, deoarece decuplarea de China nu este nici viabilă pentru Europa și nici în interesul acesteia, deci **interesul este în eliminarea sau atenuarea riscurilor**, nu în decuplarea economică a UE de China, ceea ce este imposibil în era globalizării.

UE nu dorește să **rupă legăturile economice, societale, politice sau științifice cu China**, care este un partener comercial vital, reprezentând 9% din exporturile UE și mai mult de 20% din importurile de mărfuri pe piața europeană. Bineînțeles, **dezechilibrele cresc în balanțele de plăți ale țărilor europene și ale UE** în ansamblu, dar, dacă trebuie să fie aplicate regulile concurenței loiale, comerțul cu bunuri și servicii cu China este un **beneficiu reciproc** și este, în mare parte, **nediscriminatoriu**. Desigur, dezechilibrul vine și este din ce în ce mai afectat de **distorsiunile create de China în sistemul capitalist**, de unde și necesitatea reechilibrării relației pe bază de transparență, predictibilitate și reciprocitate, prin **eliminarea riscurilor economice**. În același timp, comerțul liber nu privește elementele de **fuziune ale sectoarelor militare și comerciale ale Chinei** și, mai ales, ale tehnologiilor sensibile, precum bunurile cu dublă utilizare sau chiar investițiile care vin odată cu transferul forțat de tehnologie și cunoștințe către China. Această capacitate depinde de **reziliența și dependențele proprii ale UE**, în special în zona bazei sale industriale de apărare.

Cât despre **soluții**, președintele Ursula von der Leyen prezintă patru puncte. În primul rând, asigurarea **competitivității și rezilienței economiei și a industriei**, prin eliminarea dependenței de China ca unic furnizor pentru 98% din metalele rare, 93% din magneziu și 97% din litium, iar lista poate continua. Apoi, o mai bună utilizare a **instrumentelor comerciale** de care dispune UE. **Dezvoltarea instrumentelor defensive** în anumite sectoare critice este, de asemenea, importantă, în contextul ultimelor schimbări de politică ale Chinei, în special în domeniul sensibile de înaltă tehnologie, cum ar fi **microelectronica, computerele cuantice, robotica, inteligența artificială, biotehnologiile** etc. Nu în ultimul rând, strategia de reducere a riscurilor necesită **cooperare și aliniere**

cu alți parteneri, în special cu statele democratice și, în particular, cu **partenerii G7 și G20**, cu care avem cele mai multe în comun (Comisia Europeană, 2023).

AMBIȚIILE FRANZEZE SUBMINEAZĂ UNITATEA UE ÎN POLITICILE PRIVITOARE LA CHINA

Președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a identificat, în mod corect, că statul chinez a devenit **„mai represiv în țară și mult mai asertiv în străinătate”**, că securitatea și controlul depășesc substanțial orice alte preocupări ale regimului și că **Beijingul recurge foarte ușor la politici, constrângere și control economic**, exploatând dependențele altor state de China, ceea ce China chiar încurajează, pentru a **crea noi și noi pârgii de influență**. La fel de corectă și directă este pregătirea Chinei, de către președintele Xi Jinping, pentru o **luptă pe termen lung, având componente violente, cu Statele Unite ale Americii**, pentru a-și atinge **„obiectivul foarte clar” de „schimbare sistemică a ordinii internaționale, având China în centru”**. De fapt, după cum notează, pe bună dreptate, majoritatea presei, niciun alt lider nu a prezentat o disecție atât de clară a agendei lui Xi Jinping, ceea ce va constitui baza politicilor europene față de China.

Oricât de clar a fost acest mesaj, **poziția multor țări**, care s-au grăbit la Beijing după votul de prelungire a mandatului președintelui Xi, practic pe viață, prin **reintroducerea celui de-al treilea mandat după mai bine de 30 de ani, a fost ambiguă și individuală**. Astfel, în martie, premierul spaniol Pedro Sanchez a devenit primul lider care l-a vizitat pe Xi, după întronirea la nivel înalt a acestuia cu președintele rus, Vladimir Putin, de la Moscova. A urmat duo-ul format din Emmanuel Macron, președintele Franței, și Ursula von der Leyen, președintele Comisiei Europene. Mai târziu, ministrul german de externe Annalena Baerbock a sosit la Beijing. Marele câștigător al acestei sarabande a fost președintele chinez, care nu numai că **nu a făcut concesii cu privire la problemele cheie europene**, dar a și reușit să-i dezbină pe liderii europeni, în principal prin exploatarea slăbiciunilor lui Emmanuel Macron și a nivelului său exagerat de ambiție. Xi Jinping i-a oferit lui Macron o **vizită oficială de stat de trei zile**, inclusiv o întâlnire bilaterală de șase ore și nenumărate contracte economice cu firme franceze. În schimb, președintele Comisiei Europene a avut câteva întâlniri scurte de protocol, fără fast și circumstanțe. În **întrunirile**

Președintele Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, a identificat, în mod corect, că statul chinez a devenit „mai represiv în țară și mult mai asertiv în străinătate”, că securitatea și controlul depășesc substanțial orice alte preocupări ale regimului și că Beijingul recurge foarte ușor la politici, constrângere și control economic, exploatând dependențele altor state de China, ceea ce China chiar încurajează, pentru a crea noi și noi pârgii de influență.

Stabilitatea diplomatică și comunicarea deschisă cu China fac parte din soluția europeană, deoarece decuplarea de China nu este nici viabilă pentru Europa și nici în interesul acesteia, deci interesul este în eliminarea sau atenuarea riscurilor, nu în decuplarea economică a UE de China, ceea ce este imposibil în era globalizării.

Uniunea Europeană este în proces de definire a propriilor linii roșii, iar discursul lui von der Leyen este foarte elocvent cu privire la conținutul acestora, dar, până la Strategia de securitate economică a UE din a doua jumătate a anului, diverse derapaje ale diferitelor state, precum și încercări ale Beijingului vor continua să creeze scindări între europeni.

comune, cei doi oficiali europeni au dat dovadă de unitate (Sorgi), dar mai mult ca **variantă de împărțire a rolurilor**. Macron – polițistul bun – și președintele Comisiei Europene – polițistul rău (Wong, 2023). Rezultatul a fost și o variantă publică de scindare a percepției asupra celor doi, președintele francez părând să mențină **iluzia posibilității unei reciprocități reale în relațiile bilaterale**, în timp ce impactul susținerii intereselor fundamentale europene nu a fost popularizat din toată inima. Mai mult, cu privire la **Taiwan**, președintele Macron părea să facă SUA singurele responsabile pentru tensiunile în creștere din strâmtoarea Taiwan și să încerce o **falsă insularitate între China, Taiwan și Statele Unite ale Americii** (Benner, 2023). Ambiguitatea provine din abordarea pe care a asociat-o cu Franța ca *puissance d'équilibres* (*Balancing Power*, putere de echilibru), care a ajuns, totuși, doar să reverbereze asupra elementelor de echilibrare ale Statelor Unite și chiar **să alunece într-o agendă anti-americană**, sfârșind chiar prin discreditarea ultimelor urme de raționalitate în conceptul de **„suveranitate europeană” pe care l-a introdus**.

În ciuda comunicatului comun al Comisiei, Consiliului și Parlamentului European privind **relațiile cu China** din martie 2019, statele europene mențin **relații diverse cu China**, iar Uniunea Europeană mai are de făcut pași importanți înainte de a putea **stabili un consens al UE cu privire la actuala Chină** a lui Xi Jinping și chiar de a implementa ceea ce a fost deja convenit în relațiile sale cu China. Uniunea Europeană este în proces de **definire a propriilor linii roșii**, iar discursul lui von der Leyen este foarte elocvent cu privire la conținutul acestora, dar, până la **Strategia de securitate economică a UE** din a doua jumătate a anului, diverse derapaje ale diferitelor state, precum și încercări ale Beijingului vor continua să creeze scindări între europeni.

Majoritatea statelor membre ale UE înclină efectiv spre **eliminarea riscurilor legate de China** mai degrabă decât spre **decuplarea de China**. Varianta prezentată în timpul vizitei cancelarului Olaf Scholz la Beijing a fost foarte clară, implicând atât critica la adresa respectării **drepturilor omului și a tratamentului în provincia Xinjiang** în raport cu populația uigură, cât și **relația Chinei cu Taiwan**, precum și problemele interne ale Chinei cu propria populație – supraveghere în masă, control. Agenda de descurajare a Chinei în Taiwan se bazează pe aceleași documente, în vigoare, ale Germaniei și ale Uniunii Europene.

MACRON ȘI CHINA: NIVELUL EXCESIV DE AMBIȚIE AL FRANȚEI ÎN DEZAVANTAJUL EUROPEI

Trebuie clarificat faptul că **vizita președintelui francez Emmanuel Macron în China** nu poate fi criticată în fond, ci doar în ceea ce privește politețea față de Ursula von der Leyen, pe care a invitat-o să i se alătore, și **ineficacitatea poziționării sale**. În rest, elementele pozitive au constat, în principal, în obiectivul său general de a **obține concesii de la Xi Jinping cu privire la poziția față de Ucraina și Rusia** și de a **„face ca Rusia să-și vină în fire”**.

Din păcate, **Emmanuel Macron nu a reușit nimic** în această problemă, iar eșecul a fost descris ca atare de presa franceză drept **„un duș rece”**. El a câștigat, totuși, sprijin în **problema nucleară**, relativ la **evitarea, de către Rusia, a transferului de arme nucleare în Belarus**, o temă care a avut ecou în declarațiile lui Xi Jinping. Au fost susținute, de asemenea, nevoia de a respecta **dreptul umanitar** și de a consolida eforturile de **combatere a impunității și de respectare a principiilor ONU** (suveranitatea, integritatea teritorială, respectarea drepturilor omului), **necesitatea imperativă de a pune capăt războiului din Ucraina, respectând, în același timp, suveranitatea și integritatea acesteia**. Desigur, nu a primit niciun cuvânt de la omologul său chinez pentru că a criticat Rusia pentru încălcarea acestor principii.

Cu toate acestea, a câștigat din partea Chinei un anumit tip de **sprijin pentru Franța și propria sa agendă** de autonomie strategică, deși aceasta este o abordare controversată la nivelul UE, sprijin pentru îmbunătățirea guvernării globale într-o lume multipolară, prin **respingerea logicii bazate pe blocuri**, așa cum a numit-o Xi Jinping, sprijinul Chinei pentru **UE ca „un pol independent într-o lume multipolară”** și, mai presus de toate, disponibilitatea de a sprijini eforturile Franței de a obține **autonomie strategică**. Pentru Uniunea Europeană, Macron a cerut, în mod explicit, **reținere și rațiune pentru a evita escaladarea, în special escaladarea nucleară, și necesitatea unei relansări rapide a negocierilor de pace între Ucraina și Rusia**, care să conducă la realizarea unei arhitecturi de pace și securitate eficiente și durabile în Europa.

Ca **aspect negativ**, Emmanuel Macron a dat dovadă de un anumit **unilateralism francez**, trădând faptul că a mers la Beijing pentru a semna contracte avantajoase cu China și l-a luat pe președintele UE cu el doar ca **măsură de legitimare a propriilor poziții**, fără a respecta

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Vizita președintelui francez Emmanuel Macron în China nu poate fi criticată în fond, ci doar în ceea ce privește politețea față de Ursula von der Leyen, pe care a invitat-o să i se alătore, și ineficacitatea poziționării sale. În rest, elementele pozitive au constat, în principal, în obiectivul său general de a obține concesii de la Xi Jinping cu privire la poziția față de Ucraina și Rusia și de a „face ca Rusia să-și vină în fire”.

Într-un interviu acordat ziarului *Les Echos*, președintele Franței s-a lansat într-o tiradă retorică despre autonomia strategică, pe care își dorește să o realizeze *sui generis*, cu orice preț. Dificultatea de a apăra aceste poziții provine, mai ales, din opoziția față de SUA a propriei poziții, care subminează propria poziție europeană, din cauza lipsei de încredere într-o conducere europeană a Franței împotriva Americii.

pe deplin poziția UE. Insistența asupra necesității **autonomiei strategice a UE**, o problemă ce generează divergențe în Uniunea Europeană, se conturează ca o obsesie proprie, iar marele eșec rămâne faptul că **președintele chinez nu a oferit concesiilor privind Ucraina și relația cu Rusia** (Kyiv Post). Remarcile liderului chinez în timpul vizitei au repetat, fără adăugiri sau nuanțe, ceea ce constituie linia oficială a Chinei asupra războiului: un apel la negocieri de pace, **condamnarea utilizării** – sau a amenințării cu utilizarea – **armelor nucleare și chimice, dar nicio condamnare expresă a agresiunii ruse**. Absența din discursul public al președintelui francez a **problemei delimitării de China**, sub orice formă, și **reticența acestuia de a comenta chestiunea Taiwanului** rămân notabile.

Dar poate **cea mai de rău augur abordare privitoare la China** a venit imediat după întoarcerea sa în țară, într-un interviu acordat ziarului *Les Echos*, unde președintele Franței s-a lansat într-o **tiradă retorică despre autonomia strategică**, pe care își dorește să o realizeze ***sui generis*, cu orice preț**. Dificultatea de a apăra aceste poziții provine, mai ales, din **opoziția față de SUA a propriei poziții**, care subminează **propria poziție europeană**, din cauza **lipsei de încredere într-o conducere europeană a Franței împotriva Americii**. Chiar și exemplul subsidiar despre **memoria (și perspectiva) administrației Trump se dovedește insuficient**.

Obsesia lui Macron pentru autonomia strategică este împinsă atât de asertiv în prim-plan și din cauza unei anumite **rezerve jenante din partea europenilor**, inclusiv a celor din Est, de a-i oferi lui Macron o replică, văzută de Elysée ca o **manifestare a ambiguității constructive**, dacă nu ca **acceptare a ambițiilor franceze ale lui Macron**, rupt de realitatea franceză și complet detașat de realitatea europeană și mondială. În mod clar, declarațiile sale constituie un adevărat **act de scindare a unității europene**, prin pronunțarea, în numele Europei, asupra unor chestiuni neconvenționale: **relația cu SUA, relația cu China**, într-o variantă departe de sau chiar contrară celor convenite în Comunicatul comun din 2019, în vigoare, și în documentele UE. Aceste forme de **unilateralism și excepționalism** francez sunt contraproductive atât pentru unitatea europeană, cât și pentru perspectiva rezolvării problemei ucrainene. Însăși referirea la **noul cadru european de securitate, incluzând Rusia, respectiv implicarea Chinei**, este o perspectivă de divizare evidentă între statele membre ale UE.

Al treilea mod de a se poziționa al lui Macron devine o fisură în unitatea europeană, euroatlantică, a democrațiilor. **Lecțiile învățate în timpul Războiului Rece despre politica de nealiniere** par să lipsească din panoplia diplomației franceze sofisticate din jurul președintelui, într-o **perioadă de profundă polarizare și război** (McGee, 2022). Nu poți fi indiferent sau neutru între victimă și agresor, **nu poți apăra secvențial sau rar principiile și valorile democratice**. În plus, Emmanuel Macron a reușit să formuleze, cu această ocazie, **prima sa poziție publică explicită față de Statele Unite ale Americii**, indiferent dacă a dorit sau nu să o exprime public în acest fel. Iar **politica lui de argumentare** este mai degrabă părtinitoare – sunt alese doar argumente favorabile pretențiilor sale.

Astfel, **afirmațiile lui Macron** sunt următoarele: cel mai rău scenariu pentru europeni ar fi **să se găsească în situația de a urma și de a se adapta la dinamica americană și chineză**. Europa nu trebuie să folosească ritmul impus de alții și trebuie să-și evalueze propriile interese, **deoarece prioritatea europeană nu trebuie să fie adaptarea la agendele diferiților actori** din anumite regiuni ale lumii; Europa își construiește poziția strategică și trebuie **să evite capcanele dereglementării globale și crizele care nu îi aparțin** – cu referire la Taiwan; în cazul unei **escaladări în relația SUA-China**, Europa nu va avea timpul și mijloacele pentru a-și finanța autonomia strategică și va deveni **„vasala” SUA**; Europa are nevoie de câțiva ani pentru a **se construi ca o a treia putere globală**. În plus, afirmația lui Macron este că Franța **a câștigat bătălia ideologică din Europa cu privire la autonomia strategică**, evidențiată de evoluțiile recente ale ideii de apărare europeană, *Chips Act*, *Net Zero Industry* și *Critical Raw Material Act*. **Autonomia strategică** trebuie să fie scopul Europei, pentru a nu depinde de alții în domenii critice. Fără alegere în materie de **energie, apărare, rețele sociale sau inteligență artificială**, din cauza lipsei infrastructurii necesare, Europa ar putea ieși din istorie, spune Macron.

În aceeași ordine de idei, a necesității de a **prezenta în interior realizări mai importante în politica externă**, pentru a acoperi cât mai mult zgomotul manifestațiilor publice împotriva politicii sale de pensii, de altfel utilă și obligatorie, președintele Macron mai susține că, din **punct de vedere doctrinar, din perspectivă juridică și politică, nu a existat niciodată până acum o accelerare atât de mare a puterii**

GĂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Afirmațiile lui Macron sunt următoarele: cel mai rău scenariu pentru europeni ar fi să se găsească în situația de a urma și de a se adapta la dinamica americană și chineză. Europa nu trebuie să folosească ritmul impus de alții și trebuie să-și evalueze propriile interese; Europa își construiește poziția strategică și trebuie să evite capcanele dereglementării globale și crizele care nu îi aparțin; Europa are nevoie de câțiva ani pentru a se construi ca o a treia putere globală.

europene, ale cărei baze au fost puse, înainte de criza pandemică, de **acțiunea concertată franco-germană**, care a permis realizarea de progrese în ceea ce privește **solidaritatea financiară și bugetară europeană**. **Influența americană asupra Europei a crescut în contextul creșterii dependenței energetice**, necesară în logica diversificării surselor (SUA, Qatar, dar și alte țări), pentru eliminarea gazelor rusești, după cum admite Macron.

S-a putut observa un anumit **nivel de rezervă**, inclusiv **printre cei apropiați, chiar și în a comenta acest interviu public**. Analizele publice au sugerat că **poziționarea Franței și o posibilă poziționare similară a Europei la distanță de SUA și China riscă să deranjeze SUA și pe unii europeni și, în același timp, să fie înțeleasă greșit de către francezi**, care ar putea vedea această abordare ca un **pact cu dictatura chineză**. Analizii își califică evaluarea asupra poziției Franței, plasând-o într-un anumit context geopolitic, dominat de **ostilitatea crescândă între Washington și Beijing**, care progresează către un război rece (cu potențial de încălzire). Această **primă detaliere publică a poziției Franței cu privire la politica SUA față de China** nu poate ajuta consolidarea unității europene, **singularizând Franța în această dimensiune** (Mazarr, 2023).

PRINCIPALELE PROBLEME EUROPENE RELEVANTE ÎN RELAȚIILE CU CHINA

Cu sau fără abordări macroniste, totuși, Europa se confruntă cu un set de probleme ce își așteaptă rezolvarea, cu potențialul de a diviza statele membre, toate legate de relația cu China. O situație care va trebui **dezbătută, apoi decisă foarte clar și, mai ales, urmată de toate statele membre**. Cum se **poziționează UE în relația dintre China și SUA**? O astfel de discuție a fost stabilită la începutul mandatului actual al Comisiei, când Înaltul Reprezentant pentru politica externă și de securitate, Josep Borrell, a revenit pentru a sublinia că **UE este o reuniune a statelor democratice și că nu poate fi niciodată la mijloc în relația dintre SUA și China**, fiind evident alături de partenerul său democratic de peste ocean.

Nici argumentul necesității unei **abordări binevoitoare din partea Chinei pentru a rezolva situația cu privire la Rusia** nu este o explicație acceptabilă pentru un comportament contrar. Iar trecutul nu poate fi reiterat, nici chiar atunci când problema fundamentală în joc

este **relația dintre China și Rusia**, iar întrebarea este dacă **va livra China arme Rusiei**. Poziția președintelui von der Leyen este foarte clară aici. Afirmatia potrivit căreia **China ar oferi ajutor militar Rusiei**, chiar dacă ar fi adevărată, nu acoperă, cu adevărat, un **transfer de capacități militare chineze la Moscova**, ci doar elemente secvențiale, sprijin și *know-how*, elemente care nu o evidentiază și nu îi deteriorează prestigiul, în special față de Sudul Global, și nu fac **Beijingul să deconteze pentru războiul-aventură al Rusiei din Ucraina**.

Apoi, există dezbateră deschisă despre o posibilă **decuplare simultană de Rusia și China**, pe care Statele Unite ale Americii ar sugera-o. Nu este cazul și **nici SUA nu au făcut acest lucru, volumele comerciale crescând, chiar și după războiul economic al fiscalității declanșat de Donald Trump**, dar aceasta nu înseamnă că nu ar trebui luate măsuri pentru **evitarea riscurilor asociate deja relațiilor cu China**, după cum am arătat mai sus. **Acordul de investiții UE-China** a fost deja oprit și urmează să fie revizuit, **diferențele politice și rivalitatea sistemică asumată a UE sunt un fapt**, iar **sanționarea unor europarlamentari care au criticat tratamentul aplicat de China populației uigure** face mai dificilă orice fel de apropiere mai mare de China.

Cel mai complicat punct al dilemelor europene leagă, în mod paradoxal, Rusia de China. Este vorba despre **lecția învățată din sprijinirea Ucrainei în războiul de agresiune pe scară largă al Rusiei și despre necesitatea de a avea armate, resurse și rezerve, precum și producție militară în masă, capabilă să susțină un război la scară largă pe perioade lungi de timp, respectiv producția de război. Perspectiva unei confruntări cu China** (Pomfret, Pottinger), care să atragă în conflict întreaga lume liberă și democratică, inclusiv statele membre ale UE, indică necesitatea **ca acest salt, complicat de amploarea investiției care trebuie făcută, să fie realizat cât mai repede posibil**, având în vedere timpul necesar pentru a umple stocurile goale, pentru a furniza propriilor armate cele necesare unui război pe termen lung și pentru a sprijini aliații, inclusiv Statele Unite ale Americii și partenerii din Asia-Pacific. **Pregătirea reală pentru război**, chiar dacă numai în perspectiva creării **condițiilor pentru descurajarea globală a Chinei**, rămâne problema cea mai spinoasă care trebuie dezbătută, comunicată public și finanțată în perioada următoare.

Cel mai complicat punct al dilemelor europene leagă, în mod paradoxal, Rusia de China. Este vorba despre lecția învățată din sprijinirea Ucrainei în războiul de agresiune pe scară largă al Rusiei și despre necesitatea de a avea armate, resurse și rezerve, precum și producție militară în masă, capabilă să susțină un război la scară largă pe perioade lungi de timp, respectiv producția de război.

Analizele publice au sugerat că poziționarea Franței și o posibilă poziționare similară a Europei la distanță de SUA și China riscă să deranjeze SUA și pe unii europeni și, în același timp, să fie înțeleasă greșit de către francezi, care ar putea vedea această abordare ca un pact cu dictatura chineză.

GERMANIA ȘI ANNALENA BAERBOCK: RESTABILIREA CLARITĂȚII EUROPENE CU PRIVIRE LA POLITICILE RELATIVE LA CHINA

Desigur, este necesar de a aborda subiectul **vizitei ministrului german de externe, Annalena Baerbock, la Beijing**, în legătură cu actuala revizuire a relațiilor UE-China. Importanța vizitei este cu atât mai relevantă, cu cât a avut rolul de a clarifica toate pozițiile UE, după **ambiguitatea vizitei anterioare a președintelui Macron**, dar, mai ales, după declarațiile publice pe care acesta le-a făcut. Iar ministrul german de externe s-a prezentat fără sfială, în nota obișnuită dată de cancelarul Scholz, susținând că, în ceea ce privește relațiile UE-China, China rămâne **„partener, concurent, rival sistemic”**, conform **Busolei Strategice** în vigoare. Noutatea vine din cealaltă comunicare a ministrului german de externe, când le-a spus partenerilor chinezi că **direcția în care se mișcă acul relației europene cu China va fi determinată de alegerile și opțiunile Chinei**. Ministrul a subliniat că nici Germania, nici UE în ansamblu **„nu pot fi indiferente față de actualele tensiuni China-Taiwan”**, avertizând China să detensioneze aceste tensiuni, deoarece **un război în regiune ar avea consecințe dezastruoase nu numai pentru China, ci și pentru întreaga lume**. **„O escaladare militară în strâmtoarea Taiwan, prin care trece zilnic 50% din comerțul mondial, ar fi un scenariu de groază pentru întreaga lume”** (Oltermann, 2023), a spus Annalena Baerbock la conferința de presă susținută la Beijing cu omologul său chinez, Qin Gang (Reuters, 2023). Aceste afirmații sunt în concordanță cu interesele bilaterale, mai ales că, în cazul oricărui război cu un asemenea impact, primele afectate sunt **statele dependente de comerțul exterior**, în special China și Germania. Mai mult, poziția UE cu privire la Taiwan a fost direct evocată drept **„consecventă și clară”**, fără a fi schimbată: **UE „rămâne pe deplin angajată în <politica o singură Chină/One China policy>”**, care recunoaște guvernul chinez ca „singurul guvern legal al Chinei”, dar își rezervă dreptul și își asumă **dezvoltarea cooperării în diverse domenii cu Taiwanul**. La aceste remarci publice, partea chineză a răspuns: **„China a susținut cândva reunificarea Germaniei și speră și crede că Germania va sprijini, la rândul său, unificarea pașnică a Chinei”** (Xie, 2023; Comisia Europeană, 2019).

Desigur, ministrul german de externe a abordat și poziția UE cu privire la **respectarea drepturilor omului de către China**, concentrându-se,

din nou, pe temele de competitivitate, comerț și economie echitabilă: **„când companiile obțin avantaje în detrimentul drepturilor omului, nu avem de-a face cu concurență loială”** (Camut, Burchard, 2023), insistând că Germania a observat cu îngrijorare că drepturile omului sunt din ce în ce mai diminuate sau ignorate în China.

În ceea ce privește Ucraina, tot în format public, Annalena Baerbock a insistat că se întreabă de ce poziția chineză nu include un **apel către statul agresor Rusia „de a opri războiul”**, în timp ce, pe de altă parte, Înaltul Reprezentant al UE pentru afaceri externe și politica de securitate, Joseph Borrell, i-a cerut președintelui Xi Jinping să aibă o conversație cu omologul său ucrainean, **Volodimir Zelenski**.

În perioada premergătoare adoptării propriei (primei) Strategii de Securitate Națională a Germaniei, partea chineză a cerut, de asemenea, public, la conferința de presă, ca **Germania să nu fie prea critică cu privire la strategia în curs de dezvoltare** (Oltermann; Deutsche Welle, 2023). Pe lângă problemele legate de drepturile omului și comerț, subiectul Ucraina s-a numărat printre cele care au evidențiat divergența dintre Germania și China, fiind menționate, de fiecare dată, **pozițiile clare ale Uniunii Europene cu privire la diversele divergențe**.

BIBLIOGRAFIE:

1. Asia Nikkei (18 octombrie 2002). *Transcript: President Xi Jinping's Report to China's 2022 Party Congress*, <https://asia.nikkei.com/Politics/China-s-party-congress/Transcript-President-Xi-Jinping-s-report-to-China-s-2022-party-congress>, accesat la 23 martie 2023.
2. ATEF (2020). *The geopolitical implications of the Covid-19 pandemic*, Comisia și Parlamentul European, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/603511/EXPO_STU\(2020\)603511_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/603511/EXPO_STU(2020)603511_EN.pdf), accesat la 23 mai 2023.
3. Benner, T. (12 aprilie 2023). *Europe Is Disastrously Split on China*. Foreign Policy, <https://foreignpolicy.com/2023/04/12/europe-china-policy-brussels-macron-xi-jinping-von-der-leyen-sanchez/>, accesat la 4 iunie 2023.
4. Camut, N., von der Burchard, H. (14 aprilie 2023). *Germany's Baerbock warns China that war over Taiwan would be a 'horror scenario'*. Politico, <https://www.politico.eu/article/taiwan-china-war-germany-annalena-baerbock-horror-scenario/>, accesat la 3 iunie 2023.
5. Cheng (17 aprilie 2022). *The Chinese-Russian relationship: it's complicated!* Westminster Institute, <https://westminster-institute.org/events/the-chinese-russian-relationship-its-complicated/>, accesat la 22 mai 2023.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Ministrul german de externe a abordat poziția UE cu privire la respectarea drepturilor omului de către China, concentrându-se, din nou, pe temele de competitivitate, comerț și economie echitabilă: „când companiile obțin avantaje în detrimentul drepturilor omului, nu avem de-a face cu concurență loială”, insistând că Germania a observat cu îngrijorare că drepturile omului sunt din ce în ce mai diminuate sau ignorate în China.

6. Deutsche Welle (13 aprilie 2023). *Germany: EU ,cannot be indifferent' to China-Taiwan tensions*, <https://www.dw.com/en/germany-eu-cannot-be-indifferent-to-china-taiwan-tensions/a-65298426>, accesat la 3 mai 2023.
7. Comisia Europeană (30 martie 2023). *Speech by President Von der Leyen on EU-China relations at the Mercador Institute for China Studies and the European Policy Center*, accesat la 21 mai 2023.
8. Comisia Europeană (2019), Secretariatul general, Comunicat comun cu Parlamentul European: *The European Council and the Council EU-China – a strategic Outlook*, Document 52019JC0005, <https://commission.europa.eu/system/files/2019-03/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf>, accesat la 17 mai 2023.
9. Deutsche Welle (13 aprilie 2023). *Germany: EU 'cannot be indifferent' to China-Taiwan tensions*, <https://www.dw.com/en/germany-eu-cannot-be-indifferent-to-china-taiwan-tensions/a-65298426>, accesat la 12 mai 2023.
10. Fontelles, J.B. (2021). *European Foreign Policy in Times of Covid 19*, Luxembourg: Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-9238927-7, https://www.euneighbours.eu/sites/default/files/publications/2021-03/european_foreign_policy_in_times_of_covid19.pdf, accesat la 3 aprilie 2023.
11. Foreign Affairs (2 mai 2023). *How to Avoid a Great-Power War. A Conversation With General Mark Milley*, <https://www.foreignaffairs.com/podcasts/how-to-avoid-great-power-war-mark-milley>, accesat la 23 mai 2023.
12. Gabuev, A. (12 aprilie 2023). *What's Really Going on Between Russia and China. Behind the Scenes, They Are Deepening Their Defense Partnership*. Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/whats-really-going-between-russia-and-china>, accesat la 16 mai 2023.
13. Kausikan, B. (11 aprilie 2023). *Navigating the New Age of Great-Power Competition. Statecraft in the Shadow of the U.S.-Chinese Rivalry*. Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/china-great-power-competition-russia-guide>, accesat la 25 mai 2023.
14. Kyiv Post (7 aprilie 2023). *Explained: Macron Raises Ukraine In China. Has Macron Managed to Move China's Ambiguous Position?*, <https://www.kyivpost.com/post/15523>, accesat la 3 iunie 2023.
15. Mazarr, M.J. (17 aprilie 2023). *Why America Still Needs Europe. The False Promise of an „Asia First” Approach*. Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/why-america-still-needs-europe>, accesat la 2 mai 2023.
16. McGee, L. (7 aprilie 2023). *As the Ukraine war grinds on, the EU finds it needs China more than ever*, CNN, <https://edition.cnn.com/2023/04/07/europe/russia-ukraine-eu-needs-china-intl-cmd/index.html>, accesat la 23 mai 2023.

17. Oltermann, P. (14 aprilie 2023). *German foreign minister warns of 'horror scenario' in Taiwan strait*. The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2023/apr/14/germany-annalena-baerbock-warns-horror-scenario-taiwan-strait-china>, accesat la 4 mai 2023.
18. Overseas Development Institute (2022). *Global China 2049 Initiative*, <https://odi.org/en/about/our-work/global-china-2049-initiative/>, accesat la 15 martie 2023.
19. Parlamentul European (2021). *European Parliament resolution of 20 May 2021 on Chinese countersanctions on EU entities and MEPs and MPs (2021/2644(RSP))*, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0255_EN.html, accesat la 12 mai 2023.
20. Parley Policy Initiative (5 martie 2023). *China's 12 points Peace Plan Explained*, <https://www.parleypolicy.com/post/china-s-12-point-peace-plan-explained>, accesat la 6 mai 2023.
21. Pomfret, J., Pottinger, M. (29 martie 2023). *Xi Jinping Says He Is Preparing China for War. The World Should Take Him Seriously*. Foreign Affairs, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/xi-jinping-says-he-preparing-china-war>, accesat la 2 mai 2023.
22. Reuters (15 aprilie 2023). *China says it hopes Germany supports peaceful Taiwan ,reunification'*, <https://www.reuters.com/world/china-hopes-germany-supports-peaceful-taiwan-reunification-foreign-ministry-2023-04-15/>, accesat la 3 mai 2023.
23. Small, A. (13 mai 2020). *The meaning of systemic rivalry: Europe and China beyond the pandemic*, ECFR, https://ecfr.eu/publication/the_meaning_of_systemic_rivalry_europe_and_china_beyond_the_pandemic/, accesat la 3 iunie 2023.
24. Sorgi, G. (11 aprilie 2023). *EU: Macron and von der Leyen were united in the room with China's Xi*, Politico, <https://www.politico.eu/article/eu-says-macron-von-der-leyen-were-united-in-china-beijing-taiwan-mamer-unilaterally-change/>, accesat la 23 mai 2023.
25. Taylor, P. (26 mai 2022). *Why Macron is failing on Strategic autonomy?* Politico, <https://www.politico.eu/article/macron-fail-strategic-autonomy-france-eu-presidency-2022/>, accesat la 21 mai 2023.
26. Terrabianca, J.I. (6 mai 2020). *„Strength has to start at home”: Interview with Borrell on the EU's response to the coronavirus*, https://ecfr.eu/article/commentary_strength_has_to_start_at_home_interview_with_borrell_on_the_eus/, accesat la 8 mai 2023.
27. Wong, T. (6 aprilie 2023). *Macron and von der Leyen: Europe's good cop and bad cop meet Xi Jinping*. BBC News, <https://www.bbc.com/news/world-asia-china-65186222>, accesat la 12 mai 2023.
28. Xie, K. (16 aprilie 2023). *Beijing warns Berlin against strategic missteps in new China policy*. Deutsche Welle, <https://www.dw.com/en/germany-eu-cannot-be-indifferent-to-china-taiwan-tensions/a-65298426>, accesat la 12 mai 2023.

IMPLICAȚIILE RELAȚIILOR SINO-AMERICANE ASUPRA ORDINII MONDIALE – PROBLEMATICA STRÂMTORII TAIWAN –

Locotenent Ionuț-Iulian CĂLUGĂRU

*Student masterand, Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
10.55535/GMR.2023.3.5*

Prezentul articol își propune să evidențieze, într-o perspectivă realistă, importanța relațiilor sino-americe și a demersurilor diplomatice întreprinse de principalii actori statali la nivel global, în contextul acțiunilor militare din Ucraina. Pentru a reda într-un mod cât mai autentic caracteristicile mediului de securitate internațional și, în special, ale regiunii Asia-Pacific, cu accent pe problematica Taiwanului, am realizat o radiografie a situației în regiune, cu referire la istoria recentă și la contextul actual, arătând, totodată, implicațiile relațiilor sino-americe asupra securității și rolul alianțelor AUKUS și QUAD în plan politico-militar.

Actuala criză în care se află scena internațională, declanșată de acțiunile individuale sau comune ale anumitor actori statali, distinge aspecte de natură politică, economică și militară cu grave repercusiuni asupra întregii comunități și afectează securitatea mondială până la un nivel la care componenta militară este adusă în prim-plan. Această „atrofiere” își regăsește răspunsuri în rândurile a câtorva evenimente ce se desfășoară în puncte distincte de pe glob, și anume războiul din Ucraina, zona Asia-Pacific și Strâmtoarea Taiwan, unde sunt angrenate interese ale unor actori statali importanți, care întâmpină dificultăți în a ajunge la un consens.

Cuvinte-cheie: criză de securitate, relațiile sino-americe, regiunea Asia-Pacific, problematica Strâmtoării Taiwan, războiul din Ucraina.

INTRODUCERE

Motto: „Arta războiului este de o importanță vitală pentru stat. Este o chestiune de viață și de moarte, un drum fie spre siguranță, fie spre ruină”.

Sun Tzu

Modificările mediului de securitate actual sunt redade de confluențele intereselor marilor actori statali, aflați în continuă competiție cu privire la deținerea controlului pe un anumit domeniu, politic, economic sau militar, la nivel internațional. Cadrul istoric ne expune un rezultat al contrastelor faptice și ideologice ale statelor, pornind de la primul proiect al relațiilor internaționale, și anume Pacea de la Westphalia din anul 1648, care a fundamentat contextul curent al relațiilor internaționale, redând, astfel, starea actuală la nivel global și prin care sunt reflectate pozițiile actorilor statali mari și mici și interdependența acestora în raport cu amplitudinea redată de factorul securitate.

În ceea ce privește evoluția factorilor economic, politic și militar la nivelul statelor, este din ce în ce mai dificilă anticiparea schimbărilor mediului de securitate și luarea măsurilor pentru a combate amenințările ce pot surveni în aceste procese evolutive. Polii de putere manifestă tendințe de schimbare, iar centrul de greutate la nivel global în ceea ce privește factorul economic, politic și militar își modifică poziția, atrăgând atenția principalilor actori, precum și a principalelor organizații mondiale, cu precădere înspre zona Asiei.

Asia a reprezentat pentru occidentali un punct de mare interes încă din cele mai vechi timpuri, acest aspect concretizându-se în expedițiile militare cu scop economic și expansionist până în extrema est-asiatică, una dintre cele mai captivante zone și cu un potențial foarte mare din punct de vedere industrial reprezentând-o teritoriul Chinei și zonele cuprinse de statele învecinate. În acest sens, lucrurile nu par să se fi schimbat foarte mult în viziunea țărilor vestice; în continuare, de maxim interes în ceea ce privește relațiile internaționale, dar și factorii geopolitic și geostrategic, rămân acțiunile Republicii Populare Chineze (RPC) și influența acesteia la nivel regional și global.

Asia a reprezentat pentru occidentali un punct de mare interes încă din cele mai vechi timpuri, acest aspect concretizându-se în expedițiile militare cu scop economic și expansionist până în extrema est-asiatică, una dintre cele mai captivante zone și cu un potențial foarte mare din punct de vedere industrial reprezentând-o teritoriul Chinei și zonele cuprinse de statele învecinate.

MODIFICĂRI ALE MEDIULUI COMPETIȚIONAL ACTUAL GENERATE DE RELAȚIILE TENSIONATE DINTRE SUA ȘI RPC

O scurtă retrospectivă asupra istoriei Chinei, începând cu intenția Marii Britanii de a coloniza acest vast teritoriu în anul 1637 (Luard, 2019, p. 16), când și-a făcut apariția pe coasta chineză în scop comercial, ne arată modul ideologic fundamentalist prin care marele imperiu chinez și-a dus politica față de cei care proveneau din exterior. În tot acest timp, China a demonstrat răbdare și tenacitate în planificarea sa strategică pentru a face față încercărilor colonizatoare ale Marii Britanii, pe de o parte, și de a înfrunta forța militară a Japoniei, pe de altă parte, ca mai apoi să se elibereze definitiv de sub dominația acesteia, odată cu finalizarea celui de-Al Doilea Război Mondial.

Relațiile dintre RPC și Statele Unite ale Americii au fost subjugate acțiunilor de tatonare reflectate în demersurile poporului chinez, care dorea să se dezvolte din punct de vedere politic, economic și militar după preluarea puterii de către Partidul Comunist și încercările neconținute ale occidentalilor de a limita cât mai mult evoluția statului comunist.

Începutul Războiului Rece marchează un punct esențial al relațiilor sino-americeane, relații care nu au fost niciodată unele „calde”, ci, dimpotrivă, au fost dominate de neînțelegeri care au escaladat până la utilizarea forțelor armate, în special în timpul războaielor din zona Asiei de Est și de Sud-Est, unde s-au implicat cele două state cu atribute militare.

Asupra organizațiilor constituite la nivelul continentului european nu au existat implicații directe generate de tensiunile dintre RPC și Taiwan, însă acestea sunt resimțite la nivelul anumitor ramuri, precum cea economică sau cea industrială. Încercările Uniunii Europene de a păstra relații economice bune cu RPC au fost concretizate prin acțiuni practice întreprinse de Franța, unde se dorea un import constant de produse provenite din statul asiatic, în scopul creșterii nivelului economic, care a avut de suferit din cauza pandemiei de COVID-19 și a tensiunilor din estul Europei, a post-intrării Crimei în administrarea Rusiei și a exercițiilor militare promovate de Rusia la granița cu Ucraina după anul 2014.

Faptul că SUA este membru al Alianței Nord-Atlantice, completat de interesul față de statele europene și obiectivele stabilite la nivelul Europei, nu a putut decât să genereze tensiuni și repercusiuni asupra

acestei zone odată cu implicarea în politica internă și externă a Chinei. Dacă perioada determinată de Războiul Rece nu a generat momente critice asupra statelor europene prin acțiunile Statelor Unite ale Americii asupra Strâmătorii Taiwan și asupra țărilor din sfera de interes a Chinei, perioada post-destrămării blocului sovietic, însumată cu evoluția rapidă a fenomenului de globalizare, a început să exercite un impact crescut asupra Europei. Acest impact s-a tradus atât prin forța de muncă accesibilă provenită din China, cât și la nivel economic și industrial, factorul principal fiind determinat de inundarea pieței de produse remuneratorii, de calitate scăzută, dar care deveneau o primă opțiune pentru majoritatea cumpărătorilor, în comparație cu produsele de o mai bună calitate, mai costisitoare, provenind din statele occidentale.

Prezentul ne arată relații sino-americeane din ce în ce mai tensionate, fapt ce reiese inclusiv din *Strategia Națională de Securitate a Statelor Unite ale Americii* (National Security Strategy, 2022, p. 23), determinate de cursa celor două state pentru a ocupa primul loc în ceea ce privește domeniile economic, industrial, militar și politic. Această stare competițională a dat naștere unor tatonări între SUA și RPC, determinate de evoluția tehnologică la nivel global, dar și de importante modificări politice și militare care au apărut în puncte distincte de pe glob, incluzând aici retragerea trupelor NATO din Afganistan și războiul din Ucraina.

Noile mecanisme interguvernamentale, în speță AUKUS (Australia-United Kingdom-United States) și QUAD (The Quadrilateral Security Dialogue), care s-au format la nivel global, reprezintă un rezultat generat de relațiile sino-americeane, fiind confirmată, încă o dată, astfel, importanța la nivel global a celor doi actori. Pentru o perspectivă mai clară asupra alianțelor menționate, voi realiza o incursiune cu privire la rolul acestora în sfera politico-militară globală.

QUAD a luat forma unui punct de sprijin în zona Asia-Pacific, fiind format din patru state: SUA, Japonia, Australia și India (Panda, Gunasekara-Rockwel, 2022, p. 1). Având o apariție relativ recentă, în anul 2007, acestei forme de cooperare, inițiată de premierul japonez Shinzo Abe (Rossiter, Cannon, 2023, p. 3), i-a fost conferită, în sfera internațională, calitatea de răspuns la creșterea puterii economice și militare a RPC, aranjamentului diplomatic atribuindu-i-se denumirea de „NATO asiatic”.

Dacă perioada determinată de Războiul Rece nu a generat momente critice asupra statelor europene prin acțiunile Statelor Unite ale Americii asupra Strâmătorii Taiwan și asupra țărilor din sfera de interes a Chinei, perioada post-destrămării blocului sovietic, însumată cu evoluția rapidă a fenomenului de globalizare, a început să exercite un impact crescut asupra Europei.

AUKUS este o alianță mult mai militarizată, dar nu militară, al cărei scop pe termen scurt este de a crește capacitățile Australiei prin ajutorul oferit de către Statele Unite ale Americii și Regatul Unit. Putem afirma că AUKUS a apărut ca o completare pentru QUAD, aceasta rezultând din însuși faptul că, prin calitatea sa de dialog diplomatic, QUAD nu a avut pârghii solide în ceea ce privește o eventuală dezvoltare pe linie militară între membrii săi.

Pe de altă parte, AUKUS este o alianță mult mai militarizată, dar nu militară, al cărei scop pe termen scurt este de a crește capacitățile Australiei prin ajutorul oferit de către Statele Unite ale Americii și Regatul Unit. Putem afirma că AUKUS a apărut ca o completare pentru QUAD, aceasta rezultând din însuși faptul că, prin calitatea sa de dialog diplomatic, QUAD nu a avut pârghii solide în ceea ce privește o eventuală dezvoltare pe linie militară între membrii săi. Chiar și după „resuscitarea” alianței QUAD în 2017 (Panda, 2022, p. 34) sub administrația Trump, obiectivele acesteia au urmărit crearea unui echilibru economic în zona Asia-Pacific pe căi politice și diplomatice. Apariția a ceea ce prezentul cunoaște sub denumirea de *QUAD plus* reprezintă o moștenire lăsată de administrația Trump, continuată de președinția Biden, care menține aceeași viziune asupra modului de combatere a inițiativelor expansioniste ale Chinei în sfera economico-militară, însă care a vizat, în principal, apărarea împotriva virusului COVID-19 și de la care se așteaptă, în continuare, măsuri de consolidare cu privire la menținerea securității economice și militare în Oceanul Indian și în Oceanul Pacific.

AUKUS își concentrează atenția, în principal, asupra dezvoltării domeniului militar al Australiei și, implicit, a menținerii unui echilibru asupra mediului de securitate în zona Asia-Pacific prin răspunsuri la eventualele amenințări ce pot apărea odată cu evoluția tot mai rapidă a tehnologiei. Organizația Tratatului Atlanticului de Nord are puține implicații în zonă, singurele state membre implicate direct în această regiune fiind Franța și SUA, dar într-un mod independent de Alianță. Bineînțeles că interesele celor două alianțe (NATO și AUKUS) sunt similare, acestea dorindu-și stabilitate în securitatea regională, deoarece, în mod indirect, izbucnirea unui conflict militar aici ar avea repercusiuni și asupra membrilor, dacă nu din punct de vedere militar, atunci în ceea ce privește latura economică.

Schimbările din ultimii ani, manifestate ca răspuns la încercările principalilor actori statali ai lumii de a menține supremația pe un anumit domeniu, au generat consecințe asupra statelor mai mici, determinând provocări la nivel intern sau extern, și, de asemenea, la nivel militar, o cursă pentru înarmare, ca răspuns la transformările mediului de securitate.

ISTORIA RECENTĂ ȘI CONTEXTUL ACTUAL AL STRÂMTORII TAIWAN

Strâmtoarea Taiwan a reprezentat unul dintre cele mai controversate puncte de pe glob odată cu finalizarea celui de-Al Doilea Război Mondial și a avut drept protagoniști Republica Chineză (Taiwan, cu capitala la Taipei), Republica Populară Chineză și Statele Unite ale Americii. Caracterul relațiilor contradictorii dintre China și Taiwan a fost generat de nerecunoașterea de către RPC a Taiwanului ca teritoriu autonom și independent, așa cum acesta din urmă și SUA și-ar fi dorit. Pentru a clarifica poziția politică a Taiwanului la nivel internațional, consider utilă mențiunea că, în anul 1971, RPC a fost recunoscută ca fiind singurul reprezentant legitim al Chinei în cadrul Națiunilor Unite, fapt ce a determinat excluderea Taiwanului din cadrul organizației și pierderea identității statale (UN Assembly, 1971). Această acțiune a fost precedată de evenimentele petrecute în anul 1949, când cele două partide care se luptau pentru deținerea puterii, Partidul Naționalist Chinez și Partidul Comunist Chinez, s-au separat, cel dintâi retrăgându-se în Formosa (actualul Taiwan), reprezentând China la nivel internațional inclusiv în cadrul ONU, până la momentul precizat.

Neînțelegerile dintre cele două partide politice au culminat în trei mari crize (Kissinger, 2011, p. 116) în această strâmtoare, primele două putând fi localizate temporal în anii 1954-1955 și, respectiv, în anul 1958, ulterior având loc și a treia criză, în Strâmtoarea Taiwan, în anul 1995. Actorul care s-a implicat în gestionarea acestor crize au fost SUA, care, determinate de interese geostrategice și geopolitice, au intervenit cu forțe armate în zonă, reușind, în final, să aducă cele două părți la un numitor comun. Cu toate că apogeul tensiunilor s-a materializat în cele trei mari crize, nu a existat niciodată o perioadă determinată de pace și de stabilitate între China și Taiwan. Divergențele la nivel politic și diplomatic au avut constanță pe parcursul întregii perioade ce a urmat după separarea celor două partide, Partidul Comunist și Partidul Naționalist. Rolul SUA a fost unul esențial în menținerea unui nivel la limita instabilității relațiilor dintre China și Taiwan, promovând ideea unui viitor unde cea din urmă își va câștiga independența.

Unul dintre statele care a alimentat tensiunile atât în Strâmtoarea Taiwan, cât și în spectrul relațiilor sino-americeane a fost Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste (URSS), care nu și-a dorit niciodată

Rolul SUA a fost unul esențial în menținerea unui nivel la limita instabilității relațiilor dintre China și Taiwan, promovând ideea unui viitor unde cea din urmă își va câștiga independența.

În actualul cadru, caracterizat de plurivalență, sunt generate schimbări majore ale mediului de securitate internațional și, implicit, asupra tuturor domeniilor care converg către acesta. Un mare atribut în ceea ce privește această instabilitate le revine marilor actori statali, în principal Federației Ruse, Statelor Unite ale Americii, Republicii Populare Chineze, dar și organizațiilor interguvernamentale, precum Uniunea Europeană, Alianța Nord-Atlantică sau AUKUS.

o dezvoltare bilaterală a legăturilor dintre China și Statele Unite, ci, mai mult, a încercat să câștige o influență cât mai mare asupra statului asiatic și, de ce nu, să îl transforme într-un „satelit” sovietic, având deja caracteristici politice comune sub ideologiei marxiste.

Sfârșitul Războiului Rece și intrarea în mileniul al treilea, completate de evoluția tehnologică și impactul acesteia asupra tuturor domeniilor, au provocat schimbări majore ale mediului de securitate. Fluctuațiile masive la nivel militar au determinat politicul să adopte o altă strategie pentru a gestiona relațiile interstatale, unde sfera geopolitică și cea geostrategică nu mai pot fi neglijate. Această perspectivă lasă impresia că spațiul redat de mările și oceanele puse la comun cu zonele continental-terestre sunt deja prea mici pentru intențiile și interesele marilor actori statali și chiar insuficiente pentru cumulul forțelor militare prezente în acest momente la nivel global. Cele trei domenii care delimitau spațiul unde se duceau luptele convenționale, și anume terestru, aerian și maritim, au fost completate de altele două, spațial și cibernetic. Ultimele două domenii vin în completarea celor trei domenii de bază menționate (Cucinschi, 2023), însă considerăm că, mai degrabă, încep să își câștige independența față de cele trei sfere și să influențeze în mod masiv modul în care se duce în prezent lupta, chiar dacă toate cinci sunt interdependente în perspectiva creării mediului unde un stat ar trebui să poată duce lupta armată, redând, astfel, cadrul conceptual-practic multidomeniu.

În acest cadru, caracterizat de plurivalență, sunt generate schimbări majore ale mediului de securitate internațional și, implicit, asupra tuturor domeniilor care converg către acesta (securitate economică, socială, financiară, sanitară etc.). Un mare atribut în ceea ce privește această instabilitate le revine marilor actori statali, în principal Federației Ruse, Statelor Unite ale Americii, Republicii Populare Chineze, dar și organizațiilor interguvernamentale, precum Uniunea Europeană, Alianța Nord-Atlantică sau AUKUS. Acțiunile acestora au creat spațiul geopolitic și geostrategic ce delimitează cadrul în care se regăsește lumea în acest moment, influențând atât mediul de securitate, cât și reacțiunile unora împotriva celorlalți. Un exemplu este RPC, care depune eforturi constante atât pentru a dezvolta forțele armate proprii, inclusiv capacitățile nucleare, cât și pentru a câștiga supremația economică la nivel mondial, prin purtarea unei „lupte deschise” cu SUA în acest sens.

Liberul arbitru generează situații greu de anticipat, iar ulterior la fel de greu de controlat, cauzând dificultăți în funcție de amploarea factorului de risc. O astfel de situație a fost cunoscută de către întreaga populație a globului în perioada 2020-2022 sub manifestarea pandemică a virusului COVID-19. Acest exemplu ne-a demonstrat, pe de o parte, stadiul cooperării la nivel global dintre state și organizațiile guvernamentale și neguvernamentale, iar pe de altă parte, ne-a arătat o barieră greu de depășit între aceleași state care, înainte și după acest fenomen, și-au arătat ostilitate în cadrul relațiilor reciproce.

Relațiile sino-americe sunt influențate, în special, de actualul statu-quo al teritoriului definit de Strâmtoarea Taiwan și de Insula Taiwan. Venirea la conducerea Partidului Comunist Chinez a președintelui Xi Jinping a facilitat noi perspective asupra statului Taiwan în relația sino-taiwaneză (Chih-Chieh, 2018), acesta dorindu-și tot mai mult o unificare teritorială, invocând în nenumărate rânduri factorul istoric.

Acțiunile Uniunii Sovietice până în momentul destrămării sale și, ulterior, ale Federației Rusiei au determinat fluctuații importante în relațiile dintre SUA și China și, în același timp, și între relațiile statelor europene și China, prin prisma faptului că Federația Rusă a reprezentat un actor statal deosebit de important la nivel regional și internațional. Ajutorul oferit de Rusia către RPC în perioada Războiului Rece a fost, dincolo de beneficiile reciproce, de un real interes pentru cea din urmă, prilejuindu-i dezvoltarea în mai multe domenii, dintre acestea remarcându-se ramura militară – inclusiv dezvoltarea capacităților nucleare.

După încheierea perioadei determinate de Războiul Rece și odată cu destrămarea blocului sovietic, relațiile bilaterale sino-ruse au început să se răcească, Federația Rusă concentrându-se mai mult pe chestiuni interne. Însă, odată cu intrarea în noul mileniu, China și Rusia au început să își reconsolideze relațiile, cu beneficii reciproce transpuse la nivel economic, astfel generându-se un răspuns în sensul creșterii influenței economice la nivel mondial a Uniunii Europene și a Statelor Unite ale Americii. Afrontul creat de către China și Rusia a venit și ca urmare a impactului pe care l-au avut căderea blocului comunist asupra ordinii mondiale și amploarea luată de curentul democratic-liberal promovat de SUA și de vest-europeni. Ordinea mondială înclina balanța spre democrația vizionară a statelor occidentale, iar statele

Relațiile sino-americe sunt influențate, în special, de actualul statu-quo al teritoriului definit de Strâmtoarea Taiwan și de Insula Taiwan. Venirea la conducerea Partidului Comunist Chinez a președintelui Xi Jinping a facilitat noi perspective asupra statului Taiwan în relația sino-taiwaneză, acesta dorindu-și tot mai mult o unificare teritorială, invocând în nenumărate rânduri factorul istoric.

Perioada recentă, marcată de anii 2020-2021, ne arată că intențiile Chinei sunt acelea de a consolida și mai mult capacitățile în rândul forțelor armate, iar conform unui raport american, Beijingul a stabilit anul 2027 ca limită temporală pentru finalizarea procesului de modernizare în care armata Chinei se află în prezent.

rezultate din destrămarea blocului sovietic, care încă doreau un regim politic bazat pe fundamente comuniste, alături de Republica Populară Chineză, trebuiau să facă front comun pentru a nu intra sub influența curentului politic democratic.

Considerăm necesară o referire la anul 2021, mai exact la data de 15 septembrie, când în competiția interstatală existentă la nivel global a fost lansată o nouă organizație, și anume AUKUS (Implementation of the AUKUS Partnership, 2022). Așa cum am precizat, noua alianță avea drept scop reorganizarea poliilor de putere în Oceanul Pacific și limitarea hegemoniei exercitate de China. Această evoluție apărută în mediul de securitate, cu atât mai mult cu cât era întărită de faptul că în spatele acestei alianțe se află SUA, a generat răspunsuri contradictorii din partea Chinei cu privire la încheierea pactului AUKUS. RPC a emis mai multe critici și nemulțumiri, printre care și faptul că securitatea în zona Asia-Pacific va fi tot mai greu de menținut, deoarece va începe o cursă a înarmării între statele din această regiune, principala considerație fiind redată de faptul că RPC nu va mai avea același control asupra lor (Wende, 2022, p. 50).

Perioada recentă, marcată de anii 2020-2021, ne arată că intențiile Chinei sunt acelea de a consolida și mai mult capacitățile în rândul forțelor armate, iar conform unui raport american (The Department of Defense, 2021, p. 5), Beijingul a stabilit anul 2027 ca limită temporală pentru finalizarea procesului de modernizare în care armata Chinei se află în prezent (Wei, 2022, p. 12).

Începând cu anul 2016, când la conducerea provinciei a venit Tsai Ing-wen din partea Partidului Democrat Progresist (Clark, 2017, p. 4), China a fost tot mai vocală în dorința sa de a alipi Taiwanul la teritoriul său, expunând, în mai multe rânduri, aspecte istorice, iar pentru a-și demonstra supremația în zonă, RPC a început să execute exerciții militare ample, cu scop de intimidare, depășind limita teritorială a Taiwanului. Aceste exerciții militare executate de către Comandamentul Teatrului Estic Chinez (Wood, 2016, p. 1) au avut drept obiective demonstrarea supremației armate în regiune și oferirea unui răspuns la schimbările politice și diplomatice generate de Taiwan, Japonia și SUA în regiunea Pacificului. Alegerile prezidențiale din Taiwan din 2020 au reprezentat un motiv în plus pentru ca RPC să își intensifice exercițiile militare în jurul Taiwanului, contextul fiind redat și de faptul că, din anul 2016, legăturile diplomatice dintre cele două părți au stagnat.

Tensiunile dintre China și Statele Unite au crescut odată cu izbucnirea Războiului din Ucraina, mai ales prin faptul că, pentru Rusia, China reprezintă un partener strategic și o piață de deschidere a resurselor naturale ale Federației, dar și un puternic agent economic, care poate susține indirect trupele rusești în conflictul purtat la vest de granițele sale.

De asemenea, nici situația pandemică nu a părut să oprească China din a desfășura exerciții militare de mare amplitudine și nu doar față de Taiwan, ci și față de Japonia, evidențiind problema Insulelor Sunkaku aflate în administrarea Japoniei, dar pe care RPC le dorește, apelând tot la factorul istoric. Statele Unite ale Americii nu au fost de acord cu acțiunile Chinei de a pătrunde în apele teritoriale administrate de Japonia, declarând faptul că aceasta din urmă administrează respectivul teritoriu (Ib., p. 100).

Tensiunile dintre China și Statele Unite au crescut odată cu izbucnirea Războiului din Ucraina, mai ales prin faptul că, pentru Rusia, China reprezintă un partener strategic și o piață de deschidere a resurselor naturale ale Federației, dar și un puternic agent economic, care poate susține indirect trupele rusești în conflictul purtat la vest de granițele sale. Problematika a apărut atunci când China a expus o atitudine neutră referitoare la invazia rusă în Ucraina, dar și faptul că aceasta nu a impus nicio restricție economică asupra Federației Ruse, așa cum au procedat o bună parte a statelor de pe glob. Un punct de vedere interesant este expus de către Monish Tourangbam în cadrul unui articol în care face trimitere la relațiile sino-americane și acțiunile Chinei în zona Indo-Pacifică și, implicit, în Strâmtoarea Taiwan (Tourangbam, 2023, p. 1), fiind prezentate implicațiile retragerii trupelor americane și ale aliaților din Afganistan în vara lui 2021, cu relativ puțin timp înainte de începerea invaziei ruse în Ucraina. Aceste acțiuni pot fi rezultatul unei îndelungi analize a Statelor Unite asupra mediului de securitate internațional și asupra relațiilor diplomatice și politice interstatale la nivel global. Odată cu retragerea trupelor din Afganistan, SUA și aliații săi din cadrul NATO au obținut o libertate mai mare de acțiune atât în a putea sprijini Ucraina în războiul inițiat de partea rusă, cât și pentru un eventual conflict ce putea fi declanșat în regiunea Asia-Pacific de către China.

Luna august a anului 2022 a reprezentat un moment critic pentru relațiile sino-americane și sino-taiwaneze, odată cu vizita purtătorului de cuvânt american Nancy Pelosi în Taiwan. China a fost vehementă în declarațiile sale contra acestui act demarat de Statele Unite ale Americii, avertizând, în timpul discuției dintre Xi Jinping și Joe Biden, că acest eveniment nu va scăpa din vedere Republicii Populare Chineze și că „cei care se joacă cu focul se vor arde” (Toh, Yang, Lee, 2022). Așadar, această vizită nu adus un beneficiu Taiwanului în relația sa cu China, dar, în cele din urmă, guvernul de la Taipei a fost în poziția

Trioul care domină lumea din punct de vedere militar, de la sfârșitul Războiului Rece și până în prezent, format din Statele Unite ale Americii, Rusia și Republica Populară Chineză, și-a intensificat în ultimii ani demersurile pentru obținerea supremației pe un anumit domeniu (militar, economic, politic etc.), cu implicații atât la nivel militar, cât și la nivel economic, astfel rezultând o dinamică crescută în modificarea ordinii mondiale deja consacrată în ultima perioadă.

de a alege „răul cel mai mic”, iar plusurile ce reieșeau în urma vizitei purtătorului de cuvânt al SUA au contat mai mult pentru relațiile americano-taiwaneze decât relațiile Insulei cu China, care, oricum, nu erau unele suficient de calme încât să merite pierderea acestei oportunități. Intențiile Chinei de a lua în administrare Taiwanul nu încetaseră înainte de vizita lui Nanci Pelosi și, cu atât mai mult, nu aveau să cunoască altă turnură nici dacă escaza în Taipei nu s-ar fi efectuat. Acest eveniment a evidențiat, în final, două aspecte importante: primul este reprezentat de faptul că, în continuare, guvernul taiwanez își menține poziția față de China la un nivel constant, fără o deschidere spre a dialoga într-un mod productiv pentru relația bilaterală, iar cel de-al doilea aspect cuprinde poziția de necombătut a SUA, pe de-o parte, raportată la politica externă a Partidului Comunist Chinez și, pe de altă parte, la abilitățile militare ale Chinei, ce nu au exercitat încă un impact suficient pentru a reprezenta o amenințare reală la adresa Statelor Unite.

DINAMICA INTERNAȚIONALĂ ÎN ACTUALUL CONTEXT DIN STRĂMTOAREA TAIWAN

Uniunea Europeană se confruntă cu o serie de provocări la nivelul relațiilor internaționale care nu fac decât să conducă la o ritmicitate crescută a interschimbării rolurilor deținute de membrii acesteia înainte de provocarea pandemică ce a fost cauzată de virusul COVID-19 și, cu atât mai mult, înaintea izbucnirii Războiului din Ucraina. O bună parte din aceste schimbări apărute la nivelul continentului european au fost influențate de marile puteri economice și militare ale lumii, prin interesele pe care acestea le aveau și pe care în continuare le urmăresc cu privire la diferite domenii. Trioul care domină lumea din punct de vedere militar, de la sfârșitul Războiului Rece și până în prezent, format din Statele Unite ale Americii, Rusia și Republica Populară Chineză, și-a intensificat în ultimii ani demersurile pentru obținerea supremației pe un anumit domeniu (militar, economic, politic etc.), cu implicații atât la nivel militar, cât și la nivel economic, astfel rezultând o dinamică crescută în modificarea ordinii mondiale deja consacrată în ultima perioadă.

Relațiile dintre Est și Vest pot fi traduse foarte bine ca fiind de fapt o criză determinată de considerații politice, economice și militare, cu importante repercusiuni la nivel mondial (Tian, 2023,

p. 217). Până la izbucnirea Războiului din Ucraina, aceste tensiuni se răsfrângeau în consecințe pe două „fronturi de luptă”, în primul rând la nivel economic, între SUA și China, și, în al doilea rând, la nivel militar, în diferite arii de pe glob, inclusiv în cadrul Strâmtoării Taiwan, prin etalarea capacităților militare de către fiecare dintre cele două. Tot în acest context, regăsim două părți cu relații stabilite inclusiv pe considerente politico-ideologice, formațiunea vestică fiind compusă din SUA și UE, iar formațiunea estică din China și Rusia.

Izbucnirea conflictului din Ucraina, prin implicarea instrumentului militar, aduce încă o dată Estul și Vestul în postura de a-și expune calitățile militare și diplomatice, având, practic, în acest moment, două dimensiuni ale conflictului: una determinată de factorul economico-comercial și alta determinată de factorul militar.

Sub spectrul acestei situații, atât UE, cât și NATO sunt în poziția de a pune în cadru realist și practic legăturile interstatale dintre membrii săi și, implicit, calitatea acestor relații, pe baza cărora cele două organizații își desfășoară activitatea. Astfel, la nivelul NATO, observăm modificări în modul de acțiune al anumitor state, în funcție de interesele fiecăruia, iar pentru exemplificare, se pot vedea state precum Ungaria, care s-a distanțat, într-o oarecare măsură, de la politicile impuse de NATO în privința Războiului din Ucraina (National Assembly of Hungary, 2022), Polonia, care a început o cursă a înarmării într-un ritm foarte crescut în comparație cu alte state din zonă (O'Donnell, 2022), sau Germania, care pare să fi făcut un pas înapoi în ceea ce privește politica externă exercitată înainte de venirea la conducere a cancelarului Olaf Scholz.

Toate aceste modificări la nivel politico-diplomatic care au loc în spațiul european au consecințe asupra tuturor statelor și organizațiilor din regiunea Asia-Pacific, iar în ceea ce privește relațiile internaționale și stabilirea legăturilor la nivel economic, îi putem atribui rolul de negociator – practic, autoasumat – Franței, care dorește să își impună tot mai mult punctul de vedere la nivelul bătrânului continent și, de asemenea, asupra intereselor UE. Considerente precum Brexitul sau modificările politice din Germania i-au oferit această opțiune, pe care se pare că nu dorește să o împărtășească cu alte state, ba, mai mult, pare că duce o politică externă cu intenții vădite de a se îndepărta de influența americană.

Cu trimitere la situația amintită, regăsim două evenimente majore care au determinat statul francez să urmărească interese ce nu sunt tocmai în concordanță cu cele ale SUA, unul dintre acestea

Izbucnirea conflictului din Ucraina, prin implicarea instrumentului militar, aduce încă o dată Estul și Vestul în postura de a-și expune calitățile militare și diplomatice, având, practic, în acest moment, două dimensiuni ale conflictului: una determinată de factorul economico-comercial și alta determinată de factorul militar.

Impactul acțiunilor președintelui francez antagonizează intențiile politice americane, cu atât mai mult, cu cât cadrul actual al mediului de securitate internațional denotă prezența unei instabilități și, de asemenea, o incapacitate a organelor internaționale de a-l readuce la un statu-quo cel puțin similar cu cel anterior izbucnirii conflictului din Ucraina.

fiind reprezentat de opțiunea Australiei de a achiziționa submarine cu propulsie nucleară livrate de către SUA și Marea Britanie (de unde a rezultat și încheierea pactului AUKUS), în detrimentul submarinelor convenționale ce urmau a fi cumpărate de către australieni, în urma unei discuții precedente cu Franța, Australia fiind, practic, o „victimă” a viciilor rezultate din interesele economice ce depășesc sfera intrastatală. Al doilea eveniment ce a avut drept protagonist statul francez a fost vizita oficială a președintelui Emmanuel Macron în luna aprilie a anului 2023 în China, care a rezultat într-o întâlnire pe o durată de trei zile (Hale, 2023) cu președintele chinez Xi Jinping. Situația care a generat semne de întrebare despre poziția pe care Franța o va adopta în „noua ordine mondială” a fost reprezentată, pe de-o parte, de declarațiile făcute de președintele acesteia odată cu întoarcerea în Europa, printre care și faptul că „fiind aliați, nu înseamnă că suntem și vasali (cu trimitere la relația dintre Europa și SUA)” (Tisdall), iar pe de altă parte, asumarea faptului de a vorbi pentru întreaga comunitate europeană, fiind, practic, un rol autoatribuit dincolo de acordurile verbale ale tuturor membrilor UE, care înfățișează o viziune a lui Emmanuel Macron ce presupune individualismul european în sfera internațională și stabilirea unui statut de superputere a Uniunii. De asemenea, rolul îndeplinit de delegația franceză a vizat probabil interesele intrastatale și cu trimitere către stabilirea unor relații economice solide cu Republica Populară Chineză, care să vizeze și extensia franceză (Polinezia Franceză), situată în Oceanul Pacific, în sfera de influență economică a Chinei.

În același context, generat de Franța și de vizita președintelui francez, se regăsește și atitudinea față de politica Chinei asupra Taiwanului, implicând faptul că nu este o problemă ce vizează Europa. Această atitudine demonstrată de un stat care este tot mai prezent pe scena relațiilor internaționale și care pare a fi în discordanță cu interesele arătate de Statele Unite și de Marea Britanie poate avea un impact brutal asupra relațiilor diplomatice desfășurate la nivel mondial.

Impactul acțiunilor președintelui francez antagonizează intențiile politice americane, cu atât mai mult, cu cât cadrul actual al mediului de securitate internațional denotă prezența unei instabilități și, de asemenea, o incapacitate a organelor internaționale de a-l readuce la un statu-quo cel puțin similar cu cel anterior izbucnirii conflictului din Ucraina.

Interpelarea comunității internaționale pentru nerezolvarea problemelor actuale privind securitatea vine în continuare cu un răspuns incert, dată fiind multitudinea schimbărilor care apar la nivel tehnologic și eforturile statelor de a ține pasul cu acestea, în ideea creării unui cadru solid și sigur.

CONCLUZII

Prezentul articol a avut drept obiectiv crearea unui cadru cât mai realist al evoluției rapide care are loc la nivelul relațiilor internaționale, înfățișând cele mai importante problematice existente în acest moment la nivel global, și, în particular, la nivelul regiunii Asia-Pacific. Astfel, fiind prezentate aspecte cu privire la cei mai importanți actori statali de la începerea Războiului Rece și până în prezent, putem lesne să realizăm cadrul unde protagoniștii au fost cele trei superputeri – Statele Unite ale Americii, Rusia și China, care au configurat „ordinea mondială” în funcție de interesele urmărite, prin uzitarea uneltelor de influență în sferele și domeniile specifice acestora.

Prezentul ne oferă o imagine asemănătoare, în care cele trei state sunt prezente și exercită, prin intermediul mijloacelor politice, economice și militare, aceeași influență, însă completată de apariția unor parisii, sub forma Uniunii Europene sau a unor state precum Turcia, care își doresc un loc alături de acești coloși.

În ceea ce privește Strâmtoarea Taiwan, limitându-ne la China și Statele Unite ale Americii, putem conchide prin a afirma că, la acest moment, nu s-a ajuns la niciun consens, observându-se tatonări și reacții antagonice din partea ambelor superputeri militare, atât la nivel politic, cât și militar, pe un teren unde, practic, Taiwanul reprezintă epicentrul problematiceii.

Uniunea Europeană, chiar dacă a suferit o pierdere uriașă prin retragerea Marii Britanii, are o prezență tot mai vocală și mai constantă la nivel internațional, prin promovarea principalei sale „voci”, și anume Franța. Punctul de vedere etalat de către UE la nivel mondial scoate în evidență aspecte care interferează cu cele ale SUA și ale Marii Britanii, în unele situații părând a fi chiar în contradicție, însă sub dorința recunoașterii la nivel internațional drept un actor demn de luat în considerare.

În acest moment, mediul de securitate global are nevoie, mai mult decât oricând, de dibăcia statelor la nivel diplomatic, acesta reprezentând, în opinia noastră, cel mai important mijloc pentru

În ceea ce privește Strâmtoarea Taiwan, limitându-ne la China și Statele Unite ale Americii, putem conchide prin a afirma că, la acest moment, nu s-a ajuns la niciun consens, observându-se tatonări și reacții antagonice din partea ambelor superputeri militare, atât la nivel politic, cât și militar, pe un teren unde, practic, Taiwanul reprezintă epicentrul problematiceii.

a stabili o eventuală criză, la un moment dat. Cu toate acestea, atunci când instrumentul diplomatic este epuizat, criza trece sub incidența mijloacelor politice și militare care, în final, pot crea premisele unui conflict armat.

BIBLIOGRAFIE:

1. Akaha, T., Yuan, J., Liang, W. (2021). *Trump's America and International Relations in the Indo-Pacific: Theoretical Analysis of Changes&Continuities*, Switzerland: Springer.
2. Chih-Chieh, C. (2018). *Contending Notions of the Cross-Strait Status Quo in Taiwan and Across the Strait: Impacts on U.S.-Taiwan Relations in China Review*, vol. 18, nr. 3, p. 23, <http://www.jstor.org/stable/26484535>, accesat la 17 mai 2023.
3. Clark, C., Ho, K., Tan, A.C. (2016). *The Impact of Issues on the 2016 Presidential Election in Taiwan*, https://ir.canterbury.ac.nz/bitstream/handle/10092/15745/apsa17_proceeding_1243203.pdf?sequence=2, accesat la 4 iulie 2023.
4. Cucinschi, A. (2023). *Domeniile cibernetice și spațiale – impactul asupra dezvoltării operației multidomeniu*, în *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”*, <https://revista.unap.ro/index.php/revista/article/view/1659/1609>, nr. 1/2023, ianuarie-martie, p. 43, accesat la 17 mai 2023.
5. Doshi, R. (2021). *The Long Game: China's Grand Strategy to Displace American Order*. New York: Oxford University Press.
6. General Assembly (25 octombrie 1978), <https://digitallibrary.un.org/record/192054?ln=en>, accesat la 4 iulie 2023.
7. *Implementation of the Australia – United Kingdom – United States Partnership (AUKUS)* (2022), <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/04/05/fact-sheet-implementation-of-the-australia-united-kingdom-united-states-partnership-aukus/>, accesat la 1 aprilie 2023.
8. Kaplan, R. (2023). *The Tragic Mind. Fear, Fate, and the Burden of Power*. London: Yale University Press.
9. Kissinger, H. (2022). *Leadership: Six Studies in World Strategy*. New York: Penguin Press.
10. Kissinger, H. (2011). *On China*. London: Penguin Pressbook.
11. Hale, E. (2023). *France's Macron visits China seeking breakthrough in Ukraine war*, <https://www.aljazeera.com/economy/2023/4/5/frances-macron-visits-china-seeking-breakthrough-in-ukraine-war>, accesat la 19 mai 2023.
12. Luard, E. (2019). *Britain and China*. Baltimore: John Hopkins University Press.
13. Matthews, O. (2022). *Overreach: The Inside Story of Putin and Russia's War Against Ukraine*. London: Mudlark.

14. National Assembly of Hungary. *Political Declaration 1/2022. (III. 10.) of the National Assembly of Hungary on the war between Russia and Ukraine*, https://www.nato-pa.int/download-file?filename=/sites/default/files/2022-03/Politikai%20Nyilatkozat_EN.pdf, accesat la 19 mai 2023.
15. *National Security Strategy* (octombrie 2022), <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>, accesat la 4 iulie 2023.
16. O'Donnell, C.M. (6 martie 2022). *Poland's U-turn on European Defense: A Missed Opportunity?*, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/0306_poland_odonnell.pdf, accesat la 19 mai 2023.
17. Panda, J., Gunasekara-Rockwell, E. (2022). *Quad Plus and Indo-Pacific*. New York: Routledge.
18. Rossiter, A., Cannon, B.J. (2023). *Quad in the Indo-Pacific: Role of Informality in Countering China*, în *Institute for Security and Development Policy*, 7 februarie, p. 3.
19. The Department of Defense, *Military and Security Developments Involving the People's Republic of China* (2022), <https://navyleaguehonolulu.org/maritime-security/ewExternalFiles/2022-military-and-security-developments-involving-the-peoples-republic-of-china.pdf>, p. 5, accesat la 18 mai 2023.
20. Tian, H. (2023). *The foreign policy transition of the German Scholz government in the context of the Russian-Ukrainian conflict and its causes*, în *Highlights in Business, Economics and Management*, vol. 7, p. 217.
21. Tisdall, S. (16 aprilie 2023), *When Macron met Xi: welcome to the new world disorder*, <https://www.theguardian.com/world/2023/apr/16/when-emmanuel-macron-met-xi-jinping-new-world-disorder>, accesat la 19 mai 2023.
22. Toh, A., Yang, Z., Lee, J. (27 august 2022). *No Winner's Game. Pelosi's Visit to Taiwan and Geopolitics*, în *Asia in Institute of Defence and Strategic Studies of the S. Rajaratnam School of International Studies*, nr. 47, <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2022/08/IP22047-Toh-Yang-Lee-masthead-final.pdf>, accesat la 18 mai 2023.
23. Tourangbam, M. (2023). *End of the Afghanistan Era*, în *ISAS*, nr. 374, National University of Singapore.
24. Wei, L. (18 octombrie 2022). *Full Text of Xi Jinping's Speech at China's Party Congress*, Bloomberg, https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202210/t20221025_10791908.html, accesat la 5 mai 2023.
25. Wende, A. (2022). *Emergence of AUKUS Pact as a Regional Bloc and its implications in Asia Continent*, în *Jurnal Diplomasi Pertahanan*, vol. 8, nr. 1. The Republic of Indonesia Defense University.
26. Wood, P. (1 august 2016). *Snapshot: China's Southern Theater Command in China Brief*, vol. 16, nr. 12, p. 1.

UTILIZAREA STATUTULUI DE MEMBRU AL NATO CA ARMĂ: LIDERII TURCIEI ȘI UNGARIEI FOLOSESC PROCESUL DE ADERARE LA ALIANȚĂ PRIN DISPUTE INDIRECTE

Nicholas ZALEWSKI

*Student doctorand, Universitatea Federico II, Napoli
10.55535/GMR.2023.3.6*

Finlanda și Suedia au încheiat, inițial, un pact de aderare la NATO, în urma invaziei Ucrainei. După cum reiese din evenimentele actuale, Finlanda s-a alăturat blocului, în timp ce Suedia încă așteaptă să îi fie aprobată calitatea de membru. Prezentul articol analizează această situație, prin prisma criteriilor de aderare la NATO, precum și a motivelor, invocate de Turcia și de Ungaria, cu scopul de a justifica amânarea aderării Finlandei și refuzul protocolului de aderare a Suediei. Finlanda a aderat separat de Suedia, ca urmare a încercării Turciei și, într-o măsură mai mică, a Ungariei de a condiționa aderarea la NATO de chestiuni care nu au legătură cu criteriile de aderare la NATO. Având în vedere criteriul aprobării cu unanimitatea voturilor statelor membre a cererii de aderare la NATO, țările candidate depind de votul actualilor membri. Acest lucru a permis Turciei și Ungariei să întârzie aderarea Finlandei la NATO și să nu ratifice protocolul de aderare a Suediei, nu pe baza pregătirii țării de a-și îndeplini obligațiile NATO, ci pe baza disputelor personale pe care le au cu guvernul suedez. Turcia nu este mulțumită de legislația Suediei privind libertatea de exprimare, care permite arderea Coranului, în timp ce Ungaria folosește ocazia pentru a pedepsi Suedia pentru că și-a exprimat îngrijorarea cu privire la starea democrației în Ungaria. Tratatul Atlanticului de Nord nu include un articol care detaliază condițiile eliminării unei țări din NATO, iar conducerea NATO nu a indicat niciun interes în îndepărtarea Turciei sau Ungariei pentru că nu a aprobat încă cererea Suediei de a adera la organizație.

Cuvinte-cheie: statut de membru al NATO, apărare, invazia Ucrainei, democrație, proces de aderare.

N.red.: Articolul a fost redactat înainte de 10 iulie 2023, dată la care președintele turc Tayyip Erdogan a anunțat că este de acord, în anumite condiții, să susțină candidatura Suediei pentru aderarea la NATO, <https://www.bbc.com/news/world-europe-66160319>, accesat la 10 iulie 2023.

Traducere și adaptare: Diana-Cristiana LUPU.

INTRODUCERE

Finlanda și Suedia au fost ambele neutre și s-au opus aderării la NATO timp de decenii. Toate acestea s-au schimbat odată cu invazia Ucrainei de către președintele rus Vladimir Putin. Astfel, atât Finlanda, cât și Suedia au solicitat să se alătore Alianței Nord-Atlantice, la doar trei luni de la începutul invaziei. Ambele țări au încheiat un pact de aderare la NATO. Sprijinul pentru aderarea la NATO a crescut în ambele state, din cauza temerilor că Rusia ar putea să-și intensifice agresiunea, implicând și alte țări, în afară de Ucraina. Finlanda a fost invadată de Uniunea Sovietică în 1939 și a pierdut 10% din teritoriul său. Suedezii au devenit din ce în ce mai îngrijorați de Rusia, după ce avioanele militare rusești au violat în mod repetat spațiul aerian al Suediei. Finlanda are, de asemenea, o graniță terestră de 1.340 de kilometri cu Rusia, ceea ce face ca o amenințare din partea Rusiei să pară probabilă, având ca precedent decizia de a invada Ucraina (Alberque, Schreer, 2022).

Deși pactul inițial prevedea aderarea împreună la NATO, Finlanda a trebuit în cele din urmă să se alătore singură, deoarece Turcia și-a menținut refuzul de a aproba aderarea Suediei la NATO. Președintele Erdogan și-a schimbat de mai multe ori poziția în această chestiune. În primul rând, președintele Erdogan s-a opus aderării Suediei și Finlandei, apoi a fost de acord cu aderarea ambelor și, ulterior, s-a declarat împotriva aderării Suediei la NATO, aprobând doar cererea Finlandei.

Prezenta lucrare analizează criteriile de aderare la NATO, în paralel cu motivele invocate de președintele Erdogan și prim-ministrul Orbán pentru a bloca, inițial, și a accepta, ulterior, Finlanda ca membru, refuzând, simultan, să ratifice protocolul de aderare a Suediei. Scopul NATO este de a facilita cooperarea dintre membrii săi, în domeniul apărării, dar Turcia și Ungaria pot folosi procesul de aderare ca pârghie pentru a soluționa neînțelegerile cu Suedia și Finlanda, ce nu țin de capacitatea acestora de a-și îndeplini obligațiile de stat membru al NATO.

Scopul NATO este de a facilita cooperarea dintre membrii săi, în domeniul apărării, dar Turcia și Ungaria pot folosi procesul de aderare ca pârghie pentru a soluționa neînțelegerile cu Suedia și Finlanda, ce nu țin de capacitatea acestora de a-și îndeplini obligațiile de stat membru al NATO.

PROCESUL DE ADERARE LA NATO ȘI OBLIGAȚIILE DERIVATE DIN STATUTUL DE MEMBRU

NATO este o organizație fondată în 1949. Cu toate acestea, apartenența la NATO nu se limitează la statele care au făcut parte din grupul fondator. Articolul 10 din Tratatul Atlanticului de Nord arată clar că aderarea la NATO este posibilă pentru orice „*stat european aflat în măsură să promoveze principiile acestui Tratat și să contribuie la securitatea zonei Atlanticului de Nord*” (NATO, 2019). Odată ce o țară din Europa își exprimă interesul de a adera la NATO, respectivul stat este considerat stat aspirant și se angajează într-un dialog cu NATO, cu privire la condițiile de aderare și reformele care trebuie să aibă loc pentru a i se permite să adere. În funcție de modul în care se desfășoară dialogul, statul aspirant poate fi invitat să se alăture Planului de acțiune pentru aderare (*Membership Action Plan*). Această etapă a procesului de aderare determină dacă statul aspirant poate îndeplini obligațiile și angajamentele aferente aderării la NATO. Participarea cu succes la această etapă nu înseamnă însă aderarea automată pentru statul aspirant („*Enlargement and Article 10/Extinderea și articolul 10*”, 2023).

Pentru a adera la NATO, un stat trebuie să îndeplinească unele criterii de bază: să susțină democrația și să tolereze diversitatea, să acționeze pentru transformarea economiei sale într-o economie de piață, să instituie controlul civil asupra forțelor armate, să aibă relații bune de vecinătate, să respecte suveranitatea altor state și să facă progrese în direcția compatibilității forțelor armate cu forțele NATO. Aceste cerințe sunt considerate esențiale, dar calitatea de membru al NATO pentru un stat nu este acordată automat, de îndată ce aceste criterii sunt îndeplinite. Îndeplinirea respectivelor criterii înseamnă totuși că statul aspirant poate îndeplini obligațiile minime ale apartenenței la NATO (Departamentul de Stat al SUA, f.d.).

Studiul din 1995 privind extinderea a adăugat cerințe suplimentare pentru țările aspirante care trebuie să demonstreze: tratamentul echitabil al grupurilor minoritare, rezolvarea pașnică a conflictelor, capacitatea și voința de a contribui la aspectul militar al NATO, un sistem politic democratic funcțional bazat pe o economie de piață. Dacă membrii actuali ai NATO consideră că un stat poate îndeplini aceste cerințe, respectivul stat este invitat să înceapă procesul de aderare. Procesul de aderare constă din șapte etape: statul invitat începe discuțiile

de aderare cu o echipă NATO, statul invitat trimite o scrisoare de intenție și un calendar de reforme, protocoalele de aderare sunt semnate de actualii membri ai NATO, protocoalele de aderare sunt certificate de actualii membri ai NATO, potențialul membru este invitat de Secretarul General să adere la Tratatul Atlanticului de Nord, statul invitat aderă la NATO în procedura dictată de legislația sa națională și, în final, odată ce statul invitat își depune instrumentele de aderare la Departamentul de Stat al SUA, este considerat membru oficial al NATO („*Enlargement and Article 10*”).

Preambulul Tratatului Atlanticului de Nord stipulează că „*Statele care sunt parte a prezentului Tratat își reafirmă credința în obiectivele și principiile Cartei Națiunilor Unite, precum și dorința lor de a conviețui în pace cu toate popoarele și guvernele. Ele sunt angajate în salvagardarea libertății, a moștenirii comune și a civilizațiilor popoarelor pe care le reprezintă, pe baza principiilor democrației, libertății individuale și a literei legii. Ele caută să promoveze stabilitatea și bunăstarea zonei nord-atlantice. Ele sunt hotărâte să își unească eforturile în scopul apărării colective și al păstrării păcii și securității. Astfel, ele sunt de acord cu prezentul Tratat Nord-Atlantic*” (NATO, 2019). Acest lucru arată clar că membrii trebuie să aibă sisteme democratice de guvernare. Întrucât atât Finlanda, cât și Suedia sunt deja membre ale Uniunii Europene, ambele țări demonstrează că sunt democrații, așa cum este cerut de Criteriile de la Copenhaga. Unul dintre cele trei criterii face referire la „*stabilitatea instituțiilor care garantează democrația, statul de drept, drepturile omului, respectul și protecția minorităților*” (Publications Office of the European Union, f.d.).

Din 2006, statele membre ale NATO au convenit să aloce cel puțin două procente din Produsul Intern Brut (PIB) pentru apărare, pentru a se asigura că țările membre ale NATO sunt pregătite să colaboreze în apărarea împotriva unui atac, în cazul în care ar apărea o asemenea situație. Respectiva decizie a fost luată pentru a echilibra diferența dintre cheltuielile pentru apărare ale Statelor Unite ale Americii și ale celorlalte state care fac parte din organizație (NATO, 2014). Finlanda și Suedia alocau anterior mai puțin de două procente din PIB-ul lor pentru apărare, dar ambele erau dedicate respectării acestei obligații NATO datorită dorinței lor de a deveni membre ale Alianței Nord-Atlantice și ca urmare a invaziei Ucrainei (Hutt, 2022). Creșterea la cel puțin două procente a alocărilor pentru apărare satisface condiția

„*Statele care sunt parte a prezentului Tratat își reafirmă credința în obiectivele și principiile Cartei Națiunilor Unite, precum și dorința lor de a conviețui în pace cu toate popoarele și guvernele. Ele sunt angajate în salvagardarea libertății, a moștenirii comune și a civilizațiilor popoarelor pe care le reprezintă, pe baza principiilor democrației, libertății individuale și a literei legii.*”

Pentru a adera la NATO, un stat trebuie să îndeplinească unele criterii de bază: să susțină democrația și să tolereze diversitatea, să acționeze pentru transformarea economiei sale într-o economie de piață, să instituie controlul civil asupra forțelor armate, să aibă relații bune de vecinătate, să respecte suveranitatea altor state și să facă progrese în direcția compatibilității forțelor armate cu forțele NATO.

Ca urmare a invaziei Ucrainei, s-a schimbat sentimentul public, din ambele țări, cu privire la valoarea aderării la NATO, pentru a preveni apariția unei situații similare în Finlanda sau în Suedia. Atât Suedia, cât și Finlanda au armate semnificativ mai mici decât Rusia, ceea ce face dificil să se protejeze, fie și doar de Rusia.

și nu ar constitui un motiv pentru a împiedica aderarea Suediei și Finlandei la NATO.

În timp ce Suedia și Finlanda au ales să nu solicite aderarea la NATO înainte de 2022, la scurt timp după ce Rusia a invadat Ucraina, acest lucru nu se datorează faptului că aceste țări nu erau pregătite să-și îndeplinească obligațiile de aderare la NATO. În schimb, ambele state au considerat că prețul aderării la NATO ar fi fost mai mare decât beneficiile (Alberque, Schreer). Acest lucru, desigur, s-a schimbat odată cu invazia Ucrainei și amenințarea percepută a unui atac asupra ambelor națiuni. Ambele națiuni ar beneficia de cooperarea cu alți membri ai NATO în domeniul apărării. Ambele sunt semnificativ mai mici decât Rusia, ceea ce le-ar face supraviețuirea dificilă, fără ajutorul NATO, în apărarea împotriva unei invazii similare cu cea care a început pe 24 februarie în Ucraina.

RUSIA A MOTIVAT FINLANDA ȘI SUEDIA SĂ APLICE PENTRU ADERAREA LA NATO

Finlanda și Suedia au avut oportunitatea de a se alătura NATO și în trecut, dar situația nu a fost la fel de urgentă precum este în prezent. Ca urmare a invaziei Ucrainei, s-a schimbat sentimentul public, din ambele țări, cu privire la valoarea aderării la NATO, pentru a preveni apariția unei situații similare în Finlanda sau în Suedia. Atât Suedia, cât și Finlanda au armate semnificativ mai mici decât Rusia, ceea ce face dificil să se protejeze, fie și doar de Rusia. NATO are însă 3,5 milioane de militari, un număr considerabil mai mare decât cei 900.000 de militari din Rusia (Dutton, 2022). Pentru Finlanda și Suedia, aderarea la NATO ar putea descuraja Rusia să le atace în același mod în care a atacat Ucraina. La 18 mai 2023, atât Finlanda, cât și Suedia au solicitat oficial să devină membre ale NATO. Protocoalele de aderare au fost scrise pentru ambele țări pe 5 iulie, după încheierea discuțiilor de aderare (Reuters, 2023).

Rusia a mai invadat Ucraina anterior, în 2014, după Revoluția Euromaidan, dar nu a existat același sentiment de urgență ca Finlanda sau Suedia să se alătore NATO, deoarece luptele erau limitate la zonele locuite, majoritar, de etnici ruși din Ucraina. În 2014, potrivit narațiunii rusești, Crimeea dorea să facă parte din Rusia, poporul exprimându-și voința în acest sens, în contextul unor mișcări separatiste, sprijinite

de Rusia. Președintele Putin a susținut, de asemenea, că a fost o nedreptate istorică faptul că, atunci când Uniunea Sovietică s-a prăbușit, Crimeea a devenit parte a Ucrainei, deoarece rușii s-au trezit, peste noapte, ca fiind minoritari într-o altă națiune (Myers, Barry, 2014). Cu toate acestea, Rusia a fost mult mai agresivă în atacurile sale asupra Ucrainei începând cu 28 februarie 2022, atacând zone rezidențiale și infrastructuri ale orașelor din întreaga Ucraină, inclusiv Kiev, capitala Ucrainei, și Lviv, un oraș din vestul Ucrainei, lângă granița națională pe care o împarte cu Polonia. (Tondo, 2023). Acest lucru se datorează faptului că, în 2022, Rusia a lansat o „operațiune militară specială”, pe care președintele rus, Putin, a considerat-o necesară pentru demilitarizarea și denazificarea Ucrainei. Președintele Putin a clasificat, de asemenea, aspirația Ucrainei de a deveni membru al NATO drept o amenințare directă la adresa Rusiei. Putin a susținut că, timp de trei decenii, Rusia a încercat să găsească o soluție privind securitatea în Europa, dar Occidentul a fost perfid (Troianovski, 2022).

Cu puțin timp înainte ca Finlanda să devină oficial cel mai nou membru al NATO, Alexander Grushko, ministrul adjunct de externe rus, a avertizat că Rusia va lua măsuri ca răspuns. Rusia își va consolida potențialul militar în nord-vestul și vestul Rusiei. În cazul în care trupele NATO sunt dislocate în Finlanda, Rusia ar răspunde cu măsuri suplimentare (Al Jazeera, 2023). Totuși, acest lucru pare să indice că Rusia va acționa doar dacă este provocată mai degrabă decât că va executa un atac preventiv asupra Finlandei. Suedia, pe de altă parte, nu a primit încă protocolul de aderare, ratificat de Turcia și Ungaria. Aderarea Finlandei la NATO a limitat însă modul în care Rusia poate ataca Suedia. Deoarece Suedia nu se învecinează cu Rusia pe cale terestră, Rusia nu poate ataca acum Suedia pe uscat, fără a traversa Norvegia sau Finlanda, ambele deja membre ale NATO.

POZIȚIA TURCIEI CU PRIVIRE LA ADERAREA SUEDIEI LA NATO

În prezent, Suedia este blocată în a patra fază a procesului de aderare, deoarece Ungaria și Turcia nu au ratificat încă protocolul de aderare a Suediei. Deoarece procesul de aderare presupune unanimitate, Suediei nu i se va permite să devină membră a NATO decât după ce atât Turcia, cât și Ungaria vor ratifica protocolul de aderare în cazul său. În timp ce Ungaria pare să aștepte ca Turcia să acționeze, Turcia blochează,

GÂNDIREA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ

Președintele Putin a clasificat aspirația Ucrainei de a deveni membru al NATO drept o amenințare directă la adresa Rusiei. Putin a susținut că, timp de trei decenii, Rusia a încercat să găsească o soluție privind securitatea în Europa, dar Occidentul a fost perfid.

Aderarea Finlandei la NATO a limitat însă modul în care Rusia poate ataca Suedia. Deoarece Suedia nu se învecinează cu Rusia pe cale terestră, Rusia nu poate ataca acum Suedia pe uscat, fără a traversa Norvegia sau Finlanda, ambele deja membre ale NATO.

Turcia a adoptat poziția potrivit căreia arderea Coranului este un act criminal, motivat de ură împotriva musulmanilor. Această poziție s-ar putea încadra în capitolul privitor la tratamentul echitabil al grupurilor minoritare, așa cum prevede studiul din 1995 privind extinderea. Acest argument nu este totuși valabil, deoarece permisiunea de a arde Coranul în semn de protest într-un stat actual membru al NATO nu are legătură cu respectarea îndatoririlor respectivului stat ca membru al organizației.

În prezent, aderarea Suediei la NATO, invocând situații specifice, precum arderea Coranului, arderea unei efigii a președintelui turc Erdogan și refuzul Suediei de a deporta orice persoană acuzată de terorism de către guvernul turc. Președintele Erdogan profită de unanimitatea necesară pentru aderarea la NATO, încercând să soluționeze disputele personale cu Suedia, care nu sunt legate de capacitatea Suediei de a îndeplini obligațiile aferente aderării la NATO. În acest fel, președintele Erdogan a transformat apartenența la NATO într-o armă, încercând să forțeze Suedia să-și modifice legislația după bunul său plac, în schimbul protecției împotriva unei potențiale invazii rusești.

Analizând situația, într-o primă instanță, Turcia vrea ca Suedia să interzică arderea Coranului. Poliția din Suedia a încercat să interzică arderea Coranului, pe baza amenințărilor la adresa securității, dar Curtea Administrativă Supremă din Suedia a anulat această decizie, motivând că poliția nu are autoritatea de a lua o astfel de decizie. Poliția a blocat arderea Coranului în fața consulatelor Turciei și Irakului din Stockholm, din cauza reacțiilor negative, ca urmare a arderii unei copii a Coranului în ianuarie (Agence France-Presse, 2023). Turcia a adoptat poziția potrivit căreia arderea Coranului este un act criminal, motivat de ură împotriva musulmanilor. Această poziție s-ar putea încadra în capitolul privitor la tratamentul echitabil al grupurilor minoritare, așa cum prevede studiul din 1995 privind extinderea. Acest argument nu este totuși valabil, deoarece permisiunea de a arde Coranul în semn de protest într-un stat actual membru al NATO nu are legătură cu respectarea îndatoririlor respectivului stat ca membru al organizației.

Coranul nu a fost ars doar în Suedia, ci și în Danemarca (Fraser, Tanner, 2023). Întrucât Danemarca este deja stat membru al NATO, Turcia nu poate cere Danemarcei să-și schimbe legislația, așa cum procedează în cazul Suediei, constrângând-o la astfel de acțiuni, în schimbul aderării. Mai mult, Turcia constrânge Suedia să-și modifice legislația, pentru a ratifica protocolul de aderare al acestei țări, cu toate că niciunui alt stat membru nu i se cere să interzică legal arderea Coranului. Guvernul suedez a încercat să sublinieze că nu sprijină politic demonstrațiile care includ arderea Coranului, afirmând, în același timp, că aceste tipuri de demonstrații sunt protejate de legislația suedeză privind libertatea de exprimare. Fostul prim-ministru

suedez, Magdalena Andersson, i-a etichetat pe protestatarii care au interzis Coranul drept „*idioți utili*”, având în vedere că protestele lor au determinat amânarea aderării Suediei la NATO (Ib.).

Aspectul menționat nu are relevanță în cazul Finlandei, având în vedere legislația acestei țări referitoare la menținerea păcii religioase. În Codul penal al Finlandei, în temeiul Capitolului 7 (563/1998), Infrafracțiuni împotriva ordinii publice, Secțiunea 10 (563/1998) discută încălcarea caracterului sacru al religiei și afirmă „*O persoană care 1) blasfemiază în mod public împotriva lui Dumnezeu sau, în scopul de a ofensa, defăimează sau profanează în mod public ceea ce este altfel considerat sacru de către o biserică sau o comunitate religioasă la care se face referire în Legea privind libertatea religioasă (267/1922), sau 2) făcând zgomot, acționând amenințător sau tulburând în alt mod o slujbă bisericească, o ceremonie religioasă, o altă formă similară de cult sau o înmormântare, va fi condamnată pentru încălcarea caracterului sacru al religiei la amendă sau la închisoare de cel mult șase luni*”. (Ministerul Justiției, Finlanda, f.d.). Datorită acestei legislații, arderea Coranului nu ar fi permisă în Finlanda, deoarece arderea Coranului este considerată profanare de către Islam. Chiar dacă președintele Erdogan ar dori ca Suedia să adauge acest aspect în codul său penal, este puțin probabil ca acest lucru să devină realitate, având în vedere că Suedia a afirmat deja că arderea Coranului intră sub incidența libertății de exprimare. De asemenea, este important de notat că Tratatul Atlanticului de Nord nu menționează religia, dar menționează în mod repetat protejarea democrației. Conform interpretării Suediei asupra democrației, chiar dacă arderea Coranului poate fi considerată ofensatoare de către unii cetățeni, libertatea de exprimare este protejată în Suedia. Prin faptul că Turcia a cerut Suediei să-și schimbe legislația pentru a interzică arderea Coranului, Turcia se așteaptă ca Suedia să respecte libertățile de care se bucură cetățenii săi.

Pe lângă arderea Coranului, la Stockholm a fost arsă o efigie a președintelui Erdogan. Efigia a fost atârnată de un stâlp de iluminat din capitala Suediei de către Comitetul Suedez de Solidaritate pentru Rojava, o organizație pro-kurdă, amintind de spânzurarea fostului dictator italian Benito Mussolini, ca semn de avertizare pentru președintele Erdogan. Organizația a lăsat să se înțeleagă că, dacă președintele Erdogan nu și-ar da demisia, ar putea avea aceeași soartă

Tratatul Atlanticului de Nord nu menționează religia, dar menționează în mod repetat protejarea democrației. Conform interpretării Suediei asupra democrației, chiar dacă arderea Coranului poate fi considerată ofensatoare de către unii cetățeni, libertatea de exprimare este protejată în Suedia.

Președintele Erdogan a amânat aprobarea aderării Suediei la NATO și din cauza refuzului Suediei de a deporta persoanele pe care Turcia a căutat să le extrădeze, deoarece guvernul a spus că acești indivizi fac parte din PKK, care este considerat un grup terorist în Turcia. Fostul prim-ministru al Suediei, Andersson, a refuzat să confirme sau să infirme dacă decizia de deportare a persoanelor a făcut parte dintr-un acord cu guvernul turc pentru ratificarea protocolului de aderare a Suediei.

în Piața Taksim. Premierul suedez a condamnat acțiunea organizației și a clasificat-o drept o încercare de a sabota cererea țării de aderare la NATO. Mevlut Cavusoglu, ministrul de externe al Turciei, a susținut că Suedia are posibilitatea de a acționa împotriva organizației, pentru a-și menține angajamentul față de Turcia că Suedia este serioasă în ceea ce privește reprimarea grupurilor teroriste. În urma acestui incident cu efigia, a fost convocat ambasadorul Suediei în Turcia, iar procurorii de la Ankara au început o anchetă asupra incidentului (Chatterjee, 2023).

Președintele Erdogan a amânat aprobarea aderării Suediei la NATO și din cauza refuzului Suediei de a deporta persoanele pe care Turcia a căutat să le extrădeze, deoarece guvernul a spus că acești indivizi fac parte din PKK, care este considerat un grup terorist în Turcia. Fostul prim-ministru al Suediei, Andersson, a refuzat să confirme sau să infirme dacă decizia de deportare a persoanelor a făcut parte dintr-un acord cu guvernul turc pentru ratificarea protocolului de aderare a Suediei. Președintele Erdogan susține totuși că 73 de teroriști ar fi deportați de Suedia, în vederea aprobării aderării acesteia la NATO (Rudaw.net, 2022). Având în vedere reacția președintelui Erdogan la tentativa de lovitură de stat din 2016, este posibil ca nu orice individ să fie un terorist cunoscut. În urma loviturii de stat, Erdogan a concediat 125.000 de angajați din sistemul public, 3.000 de fundații și instituții au fost forțate să își suspende activitatea, un număr de 600.000 de persoane fiind acuzate de implicare și anchetate. Există un acord asupra faptului că drepturile omului au fost potențial încălcate, în ciuda faptului că Turcia este semnatară a Declarației Universale a Drepturilor Omului (Beris, 2023). Andersson a subliniat că este preocupată de respectarea drepturilor omului în ceea ce îi privește pe kurzi, care sunt un grup minoritar (Rudaw.net, 2022). Fiind un grup minoritar, Suedia respectă unul dintre criteriile suplimentare de aderare la NATO, așa cum reiese din studiul citat, din 1995. Este posibil să fi fost concediați oameni care nu au fost implicați în tentativa de lovitură de stat și, astfel, au fost încălcate drepturile omului, ceea ce înseamnă că și Turcia ar trebui să reexamineze îndeplinirea obligațiilor de stat membru al NATO.

În mai 2023, președintele Erdogan a avut o campanie electorală dificilă și, pentru prima dată, a trebuit să participe la un al doilea tur al alegerilor, deoarece nu a reușit să primească 51% dintre voturi, pentru a câștiga definitiv în primul tur. Se suspectează faptul că președintele Erdogan a folosit conflictele și blocarea aderării Suediei la NATO

pentru a-și spori sprijinul în alegeri (Altayli și colab., 2023). Așa cum a procedat și anterior, Erdogan a catalogat evenimentele din Europa drept islamofobie, o strategie care își dovedise deja funcționalitatea. Pentru a-și spori atractivitatea și pentru a lupta împotriva a ceea ce era perceput drept intensificarea islamofobiei în Occident, președintele Erdogan și-a sporit retorica naționalistă. Mai mult, i-a susținut foarte mult pe musulmani, acceptând refugiații, în timp ce majoritatea partidelor de opoziție cer îndepărtarea acestora din Turcia (Beris, 2023). Încă nu se știe cum va acționa președintele Erdogan, în urma câștigării celui de al doilea tur al alegerilor, și nici dacă va fi sau nu mai dispus să negocieze cu Suedia pentru a ratifica protocolul de aderare a acesteia la NATO și a permite ca Suedia să devină stat membru. E posibil să își schimbe abordarea față de discuția cu privire la aderarea Suediei la NATO, deoarece nu se mai află sub presiune electorală iminentă, sau ar putea rămâne ferm în poziția sa. Această decizie va depinde, probabil, de ceea ce Erdogan va simți, în cele din urmă, că este cel mai benefic pentru obiectivele sale politice personale, fie să permită, fie să blocheze, în continuare, aderarea Suediei la NATO.

UNGARIA UTILIZEAZĂ STATUTUL DE MEMBRU AL NATO PENTRU A-ȘI SOLUȚIONA DEZACORDURILE CU UE

Ungaria a devenit unul dintre cele două state membre ale Uniunii Europene care se confruntă în mod constant cu critici și tentative de disciplinare din partea Uniunii Europene, cu privire la deficitul de democrație. Unul dintre cele mai recente exemple în care Suedia critică legislația maghiară este legat de Legea privind protecția copilului (Reuters, 2023). Cincisprezece state membre ale UE, inclusiv Suedia, s-au alăturat procesului Uniunii Europene împotriva Ungariei, deoarece consideră că legislația acesteia este mai degrabă îndreptată împotriva LGBT decât pentru protejarea copiilor, așa cum susține guvernul ungar. Întrucât acest proces se află pe rol la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Ungaria, ca stat membru al UE, este obligată să respecte decizia instanței. În timp ce alte state membre au o relație tensionată cu Turcia, Ungaria vede statul membru al NATO ca un aliat, datorită percepției prim-ministrului Viktor Orbán potrivit căreia Occidentul este în declin (Bayer, 2023). Acest lucru pare să ghideze parțial deciziile Ungariei, deoarece Finlanda este unul dintre cele

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Cincisprezece state membre ale UE, inclusiv Suedia, s-au alăturat procesului Uniunii Europene împotriva Ungariei, deoarece consideră că legislația acesteia este mai degrabă îndreptată împotriva LGBT decât pentru protejarea copiilor, așa cum susține guvernul ungar. Întrucât acest proces se află pe rol la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, Ungaria, ca stat membru al UE, este obligată să respecte decizia instanței.

Fondurile UE vor fi dezghețate de îndată ce Ungaria va face reformele legislative necesare care să convingă UE că Ungaria este dedicată în a fi un membru democratic al blocului. Deoarece Ungaria primește de la Uniunea Europeană mai multe fonduri decât cele cu care contribuie, este denumită stat membru beneficiar al UE. Acest aspect oferă Ungariei un motiv pentru a pedepsi Suedia și Finlanda în orice mod posibil, inclusiv prin interferența în procesul de aderare a Suediei și Finlandei la NATO.

cincisprezece state membre care s-au alăturat procesului UE cu privire la Legea privind protecția copilului, iar Ungaria a amânat ratificarea protocolului de aderare a Finlandei.

În plus, în timpul cât Finlanda s-a aflat la președinția Consiliului European, aceasta a condus discuții ce sugerau condiționarea acordării finanțării europene de respectarea statului de drept (Tuominen, 2023). În urmă cu doar patru ani, prim-ministrul Orbán a criticat Finlanda pentru aceste discuții, deoarece Ungaria ar fi unul dintre cele două state membre ale UE, celălalt fiind Polonia, vizate de această potențială decizie, având în vedere că reformele sunt considerate nedemocratice (Yle News, 2019). Fondurile UE vor fi dezghețate de îndată ce Ungaria va face reformele legislative necesare care să convingă UE că Ungaria este dedicată în a fi un membru democratic al blocului. Deoarece Ungaria primește de la Uniunea Europeană mai multe fonduri decât cele cu care contribuie, este denumită stat membru beneficiar al UE (Malone, O'Connell, 2019). Acest aspect oferă Ungariei un motiv pentru a pedepsi Suedia și Finlanda în orice mod posibil, inclusiv prin interferența în procesul de aderare a Suediei și Finlandei la NATO.

În aceste condiții, Comisia Europeană a înghețat fondurile de coeziune și de redresare post-pandemie destinate Ungariei. La 24 mai 2023, Parlamentul European a adoptat o rezoluție prin care îndeamnă Comisia Europeană să mențină în continuare fondurile înghețate pentru Ungaria, ca urmare a diferitelor încălcări ale statului de drept (Wiseler-Lima și colab., 2023). Acest fapt demonstrează că Finlanda, care a condus eforturile pentru ca finanțarea Uniunii Europene să fie condiționată de respectarea statului de drept, a avut succes și, totuși, Ungaria a ratificat protocolul de aderare a Finlandei, deoarece și Turcia l-a ratificat. Inițial, Ungaria a blocat aderarea Finlandei la NATO, invocând drept motiv criticile guvernului finlandez la adresa democrației maghiare. Cu toate acestea, guvernul ungar s-a răzgândit și a ratificat protocolul de aderare a Finlandei înaintea Turciei, numai după ce președintele Erdogan a indicat că va aproba aderarea Finlandei la NATO, blocând cererea de aderare a Suediei (Bayer, 2023). În timp ce Turcia folosește procesul de aderare la NATO ca pârgie în conflictele politice, Ungaria joacă un rol de susținere pentru Turcia, iar prim-ministrul Orbán urmează exemplul președintelui Erdogan.

Este posibil ca, de îndată ce Erdogan va ratifica protocolul de aderare a Suediei pentru a deveni membru al NATO, Ungaria va face același lucru și nu va continua să se opună aderării Suediei la organizație.

Pe lângă Finlanda, Suedia a criticat, de asemenea, erodarea garanțiilor pentru democrația din Ungaria, deoarece democrația ar trebui să fie protejată și în statele membre ale UE, Ungaria utilizând acest motiv pentru a continua să amâne, alături de Turcia, ratificarea protocolului de aderare a Suediei. Balázs Orbán, directorul politic al prim-ministrului Orbán, a declarat că guvernul suedez „pune la îndoială în mod constant starea democrației maghiare”, ceea ce „este o insultă la adresa alegătorilor noștri, parlamentarilor și întregii țări” (Ib.). Acest fapt demonstrează că Ungaria are o motivație de a nu ratifica protocolul de aderare a Suediei pe baza dezacordurilor politice, mai degrabă decât pe aceea a pregătirii Suediei pentru aderare la NATO.

PĂRĂSIREA NATO DE CĂTRE MEMBRII SĂI TREBUIE SĂ FIE VOLUNTARĂ

Articolul 12 din Tratatul Atlanticului de Nord subliniază faptul că membrii pot părăsi în mod voluntar organizația, iar textul stipulează că: „După ce Tratatul a fost în vigoare timp de douăzeci de ani, orice Parte poate înceta să fie parte la un an după ce notificarea sa de denunțare a fost dată către Guvernul Statelor Unite ale Americii, care va informa guvernele celorlalte părți despre depunerea fiecărei notificări de denunțare”. (NATO, 2019). Întrucât tratatul este în vigoare din 1949, orice membru poate părăsi organizația în mod voluntar, atâ timp cât comunică guvernului Statelor Unite ale Americii respectiva intenție, cu un an înainte de materializarea intenției. La fel ca în cazul Tratatului Uniunii Europene, nici Tratatul Atlanticului de Nord nu include un articol care menționează că un membru este forțat să părăsească NATO. Turcia a menționat că ar putea părăsi NATO.

Deoarece nu există niciun mecanism oficial care să forțeze un membru al NATO să părăsească organizația, sau cel puțin să fie suspendat, acest lucru a condus la o dezbatere cu privire la această posibilitate. Astfel, aceasta ar putea fi o potențială acțiune, în cazul în care Turcia și Ungaria refuză să ratifice acordul de aderare a Suediei, pe baza faptului că nici Turcia, nici Ungaria nu au motive întemeiate să refuze ratificarea pe criterii ce țin de capacitatea Suediei de a-și îndeplini obligațiile de aderare la NATO. Oficialii NATO nu au dat însă

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Balázs Orbán, directorul politic al prim-ministrului Orbán, a declarat că guvernul suedez „pune la îndoială în mod constant starea democrației maghiare”, ceea ce „este o insultă la adresa alegătorilor noștri, parlamentarilor și întregii țări”.

Pentru a convinge Turcia să ratifice protocolul de aderare a Suediei, este posibil ca celelalte state, care sunt în prezent membre ale NATO, să fie nevoite să încheie un acord cu guvernul turc. O posibilă opțiune este aceea că Statele Unite ale Americii pot permite Turciei să cumpere avioane de luptă americane F-16. Acest acord ar depinde de dorința Congresului Statelor Unite de a aproba o astfel de cerere pentru ca Suedia să devină membră a NATO.

nicio indicație că voința de a lua o măsură atât de drastică, precum disciplinarea Turciei, este chiar o opțiune în prezent. A trecut aproape un an de când Suedia și-a declarat oficial interesul de a adera la NATO și totuși nu a fost admisă, dar nu a existat niciun indiciu din partea NATO că Turcia sau Ungaria s-ar confrunta cu vreo consecință pentru că nu ar permite Suediei să devină membru al organizației.

Pentru a convinge Turcia să ratifice protocolul de aderare a Suediei, este posibil ca celelalte state, care sunt în prezent membre ale NATO, să fie nevoite să încheie un acord cu guvernul turc. O posibilă opțiune este aceea că Statele Unite ale Americii pot permite Turciei să cumpere avioane de luptă americane F-16. Acest acord ar depinde de dorința Congresului Statelor Unite de a aproba o astfel de cerere pentru ca Suedia să devină membră a NATO. O altă posibilă opțiune este ridicarea unora dintre sancțiunile economice actuale, impuse Turciei de către Statele Unite ale Americii și Uniunea Europeană. Economia turcă se confruntă cu unele dificultăți și ridicarea unor sancțiuni ar putea să-l liniștească pe președintele Erdogan suficient pentru a aproba ca Suedia să devină cel mai recent stat membru al NATO (McGee, 2023). Se așteaptă ca prim-ministrul Orbán să fie de acord să ratifice protocolul de aderare a Suediei, imediat după ce Turcia va face acest lucru. Dacă nu, ar putea fi necesar să se încheie o înțelegere și cu guvernul ungar. Încheierea unui acord cu guvernul turc și, eventual, cu guvernul ungar ar fi un compromis pentru a menține NATO unită, permițând, totodată, extinderea organizației pentru a include și Suedia.

CONCLUZII

Atât Finlanda, cât și Suedia au demonstrat că sunt capabile să își asume responsabilitățile aferente statutului de țară membră a NATO, dar procesele de aderare au fost amânate, Suedia încă așteptând aprobarea. În loc să aprobe, să amâne sau să respingă cu strictețe ratificarea protocolului de aderare a Suediei, pe baza capacității Suediei de a îndeplini obligațiile și angajamentele specifice unui stat membru al NATO, liderii Turciei și Ungariei au ales să utilizeze acest aspect ca o oportunitate de a își exprima nemulțumirile personale față de Suedia. Pentru Turcia, aceasta înseamnă catalogarea Suediei drept o țară care permite islamofobia, în timp ce nu cooperează cu Turcia pentru a opri turismul și a extrăda suspectii pentru a fi judecați.

Problema este că președintele Erdogan încearcă să forțeze Suedia să-și schimbe legislația privind libertatea de exprimare pentru a îi satisfacă dorințele, chiar dacă Danemarca, care este deja stat membru al NATO, permite inclusiv arderea Coranului.

Ungaria urmează exemplul Turciei, după cum reiese din cazul ratificării protocolului de aderare a Finlandei. În ciuda faptului că Finlanda este responsabilă pentru condiționarea fondurilor UE de respectarea statului de drept, ceea ce a condus la înghețarea acestor fonduri pentru Ungaria, prim-ministrul Orbán a aprobat, în cele din urmă, aderarea Finlandei la NATO, deoarece președintele Erdogan a semnalat că va aproba aderarea Finlandei. Comentariile prim-ministrului Orbán sugerează că a fost parțial motivat să întârzie procesul de aderare pentru Finlanda, din cauza nemulțumirilor sale personale cu privire la această țară, procedând similar cu Suedia. Cu toate acestea, Ungaria nu ar continua să amâne ratificarea protocolului de aderare a Suediei, în cazul în care președintele Erdogan ar semnalat că este dispus să ratifice respectivul protocol.

În continuare, este important de cercetat dacă acest comportament din partea președintelui Erdogan și a prim-ministrului Orbán va continua, având ca rezultat întârzierea și refuzul Turciei și Ungariei de a ratifica protocolul de aderare a unei națiuni având la bază criterii ce nu țin de nivelul de pregătire a respectivei națiuni pentru a-și îndeplini obligațiile ce îi revin ca stat membru al NATO. De asemenea, ar trebui să fie investigat dacă există vreo strategie pentru alți membri ai NATO care să ajute să îi ajute să intervină, fără a determina un stat membru să încerce să părăsească blocul și fără a necesita încheierea de tranzacții care să fie asimilate mituirii. Deocamdată, statele membre pot conveni să încheie acorduri pentru a-i mulțumi pe liderii Turciei și Ungariei, în schimbul ratificării, de către cele două state, a protocolului de aderare la NATO a Suediei. Accentul organizației este pe cooperarea în domeniul apărării și pe menținerea valorilor democratice, aspecte ce ar fi subminate, în cazul în care națiunile ar începe să părăsească organizația.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În ciuda faptului că Finlanda este responsabilă pentru condiționarea fondurilor UE de respectarea statului de drept, ceea ce a condus la înghețarea acestor fonduri pentru Ungaria, prim-ministrul Orbán a aprobat, în cele din urmă, aderarea Finlandei la NATO, deoarece președintele Erdogan a semnalat că va aproba aderarea Finlandei. Comentariile prim-ministrului Orbán sugerează că a fost parțial motivat să întârzie procesul de aderare pentru Finlanda, din cauza nemulțumirilor sale personale cu privire la această țară, procedând similar cu Suedia.

BIBLIOGRAFIE:

1. Agence France-Presse (2023). "Sweden Court Overturns Ban on Quran Burning Protests". VOA, 4 aprilie 2023.
2. Alberque, W., Schreer, B. (2022). "Finland, Sweden and NATO Membership". *Survival*, 64 (3): pp. 67-72, <https://doi.org/10.1080/00396338.2022.2078046>, accesat la 28 mai 2023.
3. Al Jazeera (4 aprilie 2023). *Historic moment" as Finland joins NATO; Russia issues warning.*
4. Altayli, B., Hayatsever, H., Spicer, J. (26 ianuarie 2023). *Analysis: Erdogan thrusts NATO expansion issue into Turkey's tense election campaign.* Reuters, accesat la 2 mai 2023.
5. Bayer, L. (12 aprilie 2023). "Annoying sideshow": Hungary frustrates NATO allies. *POLITICO.*
6. Beriș, H.E. (ianuarie, 2023). "Key Issues in Turkish Politics Before the 2023 Elections". *Insight Turkey*, <https://doi.org/10.25253/99.2023251.7.>, accesat la 6 aprilie 2023.
7. Chatterjee, P. (13 ianuarie 2023). *Hanged Erdogan effigy protest in Sweden angers Turkey.* BBC News.
8. Dutton, J. (16 mai 2022). *Putin's NATO backfire? how Finnish, Swedish forces compare with Ukraine's.* Newsweek.
9. "Enlargement and Article 10". NATO, 12 aprilie 2023.
10. Fox, B. (7 aprilie 2023). *15 governments join EU lawsuit against Orbán's anti-LGBT law.* Euractiv Media Network.
11. Fraser, S., Tanner, J. (1 februarie 2023). *Erdogan: Sweden can't join NATO if quran-burning is allowed.* AP NEWS.
12. Hutt, D. (22 iulie 2022). *How European countries stand on 2% of GDP defence spending.* Euronews.
13. Malone, P., O'Connell, P. (22 mai 2019). *The European Union Budget: Member state contributions and expenditures.* UCD Geary Institute for Public Policy.
14. McGee, L. (2 iunie 2023). *NATO is in a race against time to save itself from a major embarrassment.* CNN.
15. Myers, S.L., Barry, E. (19 martie 2014). *Putin reclaims Crimea for Russia and bitterly denounces the west.* The New York Times.
16. NATO. (5 septembrie 2014). "Funding NATO".
17. NATO (6 februarie 2019). *The North Atlantic Treaty.*
18. Orbán, T. (3 aprilie 2023). *Despite warnings, Sweden joins EU lawsuit against Hungary.* The European Conservative.
19. Publications Office of the European Union. (f.d.). *Accession criteria (Copenhagen criteria).* EUR-Lex.
20. Reuters (31 martie 2023). *Finland and Sweden's path to NATO membership explained.* Reuters.

21. "Sweden Once Again Denies Extradition of Kurds Not Involved in Terrorist Activities to Turkey" (9 septembrie 2022). Rudaw.net.
22. Tondo, L. (9 martie 2023). *Russia launches six hypersonic missiles in massive barrage against Ukraine.* The Guardian.
23. Troianovski, A. (4 februarie 2022). *Putin announces a "military operation" in Ukraine as the U.N. Security Council pleads with him to pull back.* The New York Times.
24. Tuominen, H. (2023). *In Defence of Common Values: The Finnish EU Council Presidency 2019. Cooperation and Conflict*, 58(1), pp. 23-41.
25. U.S. Department of State. (f.d.). *Minimum Requirements for NATO Membership.* U.S. Department of State, https://1997-2001.state.gov/regions/eur/fs_members.html, accesat la 28 mai 2023.
26. Wiseler-Lima et al. (25 mai 2023). *Motion for a resolution on the breaches of the rule of law and Fundamental rights in Hungary and frozen EU funds: B9-0257/2023: European Parliament.*
27. Yle News. (29 iulie 2019). *Hungary's PM Orban harshly criticizes Finland, accuses it of "double standards".*

SECURITATEA SISTEMELOR DE COMUNICAȚII ȘI INFORMATICĂ ALE ALIANȚEI NORD-ATLANTICE ÎN CONTEXTUL AMENINȚĂRILOR HIBRIDE

Colonel prof. univ. dr. ing. Cezar VASILESCU

Departamentul Regional de Studii
pentru Managementul Resurselor de Apărare, Brașov

Locotenent-colonel drd. Daniel DOICARIU

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
10.55535/GMR.2023.3.7

În articol sunt prezentate succint câteva argumente privind necesitatea asigurării securității sistemelor de comunicații și informatică la nivelul NATO. Sunt menționate, în acest context, o serie de amenințări, vulnerabilități și riscuri asupra sistemelor de comunicații și informatică, dar și măsuri preventive și indicatori cu privire la acțiunile adversarului.

Pentru asigurarea securității sistemelor de comunicații și informatică, este nevoie de o securitate a „mediului de desfășurare” a informațiilor, adică de o protecție electronică și o securitate a spațiului cibernetic.

Pentru acest demers științific am ales tipul de cercetare descriptivă, cu scopul de documentare și înțelegere a importanței securității sistemelor de comunicații și informatică la nivelul Alianței Nord-Atlantice, prin analiza literaturii de specialitate, pentru problematica ce face obiectul articolului.

Considerăm oportună realizarea acestei lucrări, datorită faptului că sistemele de comunicații și informatică în sprijinul operațiilor militare presupun măsuri de securitate specifice în operațiile cibernetică și de război electronic, în domeniul managementului spectrului radio, asupra echipamentelor/rețelelor de comunicații și informatică proprii etc.

Cuvinte-cheie: alianță, securitate, război hibrid, sisteme de comunicații, informatică.

INTRODUCERE

Amenințările hibride există acolo unde acțiunile asimetrice își fac loc pentru a evita o confruntare directă cu adversarul. „O amenințare hibridă este combinația diversă și dinamică de forțe regulate, forțe neregulate, teroriști sau elemente criminale care acționează în comun pentru a obține efecte reciproc avantajoase” (ADP 3.0, 2019, pp. 1-3). Amenințările hibride introduc în luptă elemente noi și complexe, folosind forțe, tehnologii și tehnici atipice, neîntâlnite în cazul războiului clasic. O acțiune hibridă poate pleca de la un atac militar convențional și continuă cu acțiuni de propagandă, de scădere a încrederii în factorul politico-militar, privând populația de servicii de bază, precum cel medical, furnizarea de electricitate, apă, acces la sistemul bancar etc., provocând o criză umanitară. Astfel de acțiuni combinate sunt mai greu de contracarat. Din perspectiva sistemelor de comunicații și informatică, acestea trebuie să poată acționa, reacționa, adapta, să fie reziliente și robuste pentru a asigura serviciile și facilitățile pe timp de pace, criză sau război.

O definiție a securității o găsim la Arnold Wolfers, în articolul „Securitatea națională ca simbol ambiguu”: „Securitatea, în sens obiectiv, înseamnă lipsa amenințărilor la adresa valorilor dobândite, iar în sens subiectiv, absența temerii că aceste valori vor fi atacate”. (Wolfers, 1952, p. 485). Trebuie subliniat faptul că măsurile proactive și reactive conțin politici, ghiduri și standarde de securitate, aspecte legate de cultura de securitate și aplicarea măsurilor INFOSEC (de securitatea informațiilor). Securitatea informațiilor este necesară protejării numărului tot mai mare de utilizatori, în contextul creșterii amenințărilor din spațiul cibernetic și diversității tehnologiilor emergente și disruptive disponibile din ce în ce mai frecvent pe piața de tehnologia informației (IT).

Amenințările hibride introduc în luptă elemente noi și complexe, folosind forțe, tehnologii și tehnici atipice, neîntâlnite în cazul războiului clasic. O acțiune hibridă poate pleca de la un atac militar convențional și continuă cu acțiuni de propagandă, de scădere a încrederii în factorul politico-militar, privând populația de servicii de bază, precum cel medical, furnizarea de electricitate, apă, acces la sistemul bancar etc., provocând o criză umanitară.

Securitatea sistemelor de comunicații și informatică conține măsuri defensive pentru contracararea atacurilor cibernetice, pentru limitarea efectelor acestora și pentru pregătirea utilizatorilor și administratorilor rețelelor. În scopul asigurării securității sistemelor de comunicații și informatică, criptarea informațiilor este necesară și esențială, iar „în NATO, criptografia este utilizată la toate nivelurile (de la strategic la tactic, în static și dislocabil) și pentru majoritatea serviciilor de comunicații”.

SECURITATEA SISTEMELOR DE COMUNICAȚII ȘI INFORMATICĂ ÎN NATO

Securitatea sistemelor de comunicații și informatică este definită în AJP 6 ca fiind „Un element de asigurare a informațiilor și constă în aplicarea măsurilor de securitate pentru protecția comunicațiilor, informaticii și a altor sisteme electronice și informații care sunt stocate, procesate sau transmise în aceste sisteme cu respectarea disponibilității, integrității, autentificării, confidențialității și non-repudierii”. (AJP-6, 2017, pp. 1-4).

Securitatea sistemelor de comunicații și informatică conține măsuri defensive pentru contracararea atacurilor cibernetice, pentru limitarea efectelor acestora și pentru pregătirea utilizatorilor și administratorilor rețelelor. În scopul asigurării securității sistemelor de comunicații și informatică, criptarea informațiilor este necesară și esențială, iar „în NATO, criptografia este utilizată la toate nivelurile (de la strategic la tactic, în static și dislocabil) și pentru majoritatea serviciilor de comunicații (de exemplu, voce, videoconferință, date în timp real și non-real)”. (Ib., p. B-6).

Securitatea sistemelor de comunicații și informatică este integrată pe parcursul planificării și executării tuturor operațiilor militare. De asemenea, activitățile de apărare cibernetică sunt elemente esențiale în asigurarea securității sistemelor de comunicații și informatică, permițând funcționarea serviciilor în contextul acțiunilor ostile ale inamicului în spațiul cibernetic. Informațiile trebuie să fie furnizate și protejate corect, bazându-se pe trei piloni principali și doi secundari: *confidențialitate, integritate, disponibilitate*, precum și *autentificare și nerepudiere* (figura 1), asupra cărora ne vom opri în cele ce urmează.

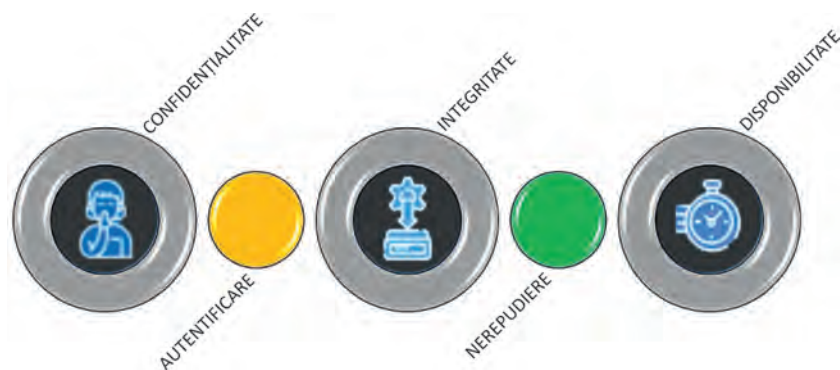

Figura 1: Caracteristicile securității informațiilor (concepția autorilor)

❖ *Confidențialitatea* presupune că informațiile nu sunt puse la dispoziție sau dezvăluite persoanelor, entităților sau proceselor neautorizate. Previne dezvăluirea informațiilor neautorizate.

❖ *Autentificarea* reprezintă actul de verificare a identității revendicate de o entitate.

❖ *Integritatea* informațiilor (inclusiv a datelor) presupune că acestea nu au fost modificate sau distruse în mod neautorizat. Previne manipularea informațiilor prin compromiterea corectitudinii, integrității sau fiabilității acestora.

❖ *Nerepudierea* este o măsură de asigurare pentru destinatar – că informațiile au fost trimise de o anumită persoană sau organizație și pentru expeditor – că informațiile au fost primite de către destinatarul vizat.

❖ *Disponibilitatea* presupune că informațiile sunt accesibile și utilizate la cererea unei persoane sau a unei entități autorizate. Constă în protejarea informațiilor față de încercările intenționate sau accidentale neautorizate, prin refuzul la informații sau sisteme. (Ib., pp. 1-13 _ 1-14).

Pentru sprijinul cu sisteme de comunicații și informatică, în doctrina NATO sunt specificate câteva *caracteristici esențiale*. Una dintre aceste caracteristici esențiale ale sistemelor de comunicații și informatică este **securitatea**, care „garantează nivelurile necesare de confidențialitate, integritate și disponibilitate pentru servicii, sisteme și informații, proporționale cu cerințele misiunii” (AJP-6, pp. 1_10).

Relația dintre asigurarea informațiilor și securitatea sistemelor de comunicații și informatică (inclusiv apărarea cibernetică) este strâns legată și cu celelalte medii de securitate, precum cel industrial, fizic și al personalului, conform *figurii 2*.

Securitatea sistemelor de comunicații și informatică presupune asigurarea informațiilor prin aplicarea măsurilor de securitate asupra tehnicii, echipamentelor, rețelelor și a informațiilor transmise sau recepționate. Apărarea cibernetică contracarează atacurile cibernetice sau atenuează efectele acestora prin integrarea eforturilor pentru răspunsuri la incidente, măsuri de prevenire a securității sistemelor de comunicații și informatică, dar și conștientizarea operatorilor privind necesitatea protejării echipamentelor.

Când vorbim de securitatea sistemelor de comunicații și informatică, aceasta include și apărarea cibernetică (conform Allied Joint Publication – AJP-6).

Apărarea cibernetică contracarează atacurile cibernetice sau atenuează efectele acestora prin integrarea eforturilor pentru răspunsuri la incidente, măsuri de prevenire a securității sistemelor de comunicații și informatică, dar și conștientizarea operatorilor privind necesitatea protejării echipamentelor.

Pentru asigurarea și menținerea unei securități a sistemelor de comunicații și informatică, este nevoie de asigurarea securității spațiului cibernetic, întrucât „acțiunile de securitate cibernetică protejează rețelele și sistemele în toate fazele de planificare și implementare a rețelei”.

Figura 2: Relația dintre asigurarea informațiilor și securitatea sistemelor de comunicații și informatică (Ib., pp. 1-14, adaptare)

Pentru asigurarea și menținerea unei securități a sistemelor de comunicații și informatică, este nevoie de asigurarea securității spațiului cibernetic, întrucât „acțiunile de securitate cibernetică protejează rețelele și sistemele în toate fazele de planificare și implementare a rețelei. Activitățile de securitate cibernetică includ evaluarea și analiza vulnerabilităților, gestionarea vulnerabilităților, gestionarea incidentelor, monitorizarea continuă, detectarea și restaurarea capacităților pentru protejarea și păstrarea informațiilor și sistemelor informatică”. (Wade, 2019, pct. 2_12, lit. E).

Mediul operațional este mult mai mare decât o arie de operații. Acesta cuprinde zonele fizice ale domeniilor terestru, maritim, aerian și spațial, precum și spațiul cibernetic și spectrul electromagnetic. Trebuie avute în vedere condițiile și contextul operațional care pot influența deciziile unui comandant sau capacitatea de a acționa a forțelor și mijloacelor tehnice. Sistemele de comunicații și informatică

pun la dispoziție serviciile și echipamentele în funcție de misiune, pentru susținerea exercitării comenzii și controlului. Amenințările hibride sunt desfășurate cu precădere în mediul informațional, spațiul cibernetic și spectrul electromagnetic fiind componente ale acestuia. În conflictele hibride, controlul mediului informațional este la fel de important ca și controlul domeniilor fizice. Mai mult decât atât, cele două medii sunt integrate și orice activitate care are loc într-unul îl afectează și pe celălalt.

Spațiul cibernetic include „rețeaua interdependentă de infrastructuri informatice și de date rezidente, inclusiv internetul, rețele de telecomunicații, sisteme informatice și procesoare și controlere încorporate”. (conform JP 3-12, 2013/8, p. I-1).

Spectrul electromagnetic asigură legătura între spațiul cibernetic și domeniile fizice în care se desfășoară acțiunile militare. Forțele proprii trebuie să asigure securitatea sistemelor de comunicații și informatică proprii în spațiul cibernetic și spectrul electromagnetic și, pe cât posibil, să controleze capacitatea adversarilor în a opera în aceste componente ale mediului informațional.

SECURITATEA INFORMAȚIILOR LA NIVEL NAȚIONAL

În *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024 (SNApT)*, unul dintre obiectivele naționale de securitate, din perspectivă internă, vizează „asigurarea securității și protecției infrastructurilor de comunicații și tehnologia informațiilor cu valențe critice pentru securitatea națională, precum și cunoașterea, prevenirea și contracararea amenințărilor cibernetice derulate asupra acestora de către actori cu motivație strategică, de ideologie extremist-teroristă sau financiară”. (SNApT, 2020, p. 15). În acest sens, în *Carta albă a apărării*, o prioritate de acțiune este reprezentată de „derularea unor programe de perfecționare continuă pe linia asigurării securității cibernetice, a sistemelor de comunicații și a combaterii amenințărilor de tip hibrid, în vederea creșterii rezilienței în fața noilor provocări” (Carta albă, 2021, p. 18). În cele două documente de nivel strategic care reglementează apărarea națională, avem, printre priorități și obiective, securitatea cibernetică și pe cea a sistemului de comunicații și informatică, care necesită a fi implementate prin directive de planificare și programe majore de înzestrare. De asemenea, în SNApT se regăsesc câteva dintre amenințările, riscurile și vulnerabilitățile ce vizează domeniul

În *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, unul dintre obiectivele naționale de securitate, din perspectivă internă, vizează „asigurarea securității și protecției infrastructurilor de comunicații și tehnologia informațiilor cu valențe critice pentru securitatea națională, precum și cunoașterea, prevenirea și contracararea amenințărilor cibernetice derulate asupra acestora de către actori cu motivație strategică, de ideologie extremist-teroristă sau financiară”.

comunicații și informatică la nivel național, așa după cum se poate observa în tabelul 1.

Tabelul 1: Amenințări, riscuri și vulnerabilități în domeniul comunicații și informatică (extras din SNApT, pp. 25-29)

Amenințări	<p>- „Acțiuni ostile de influență derulate în spațiul public, având ca scop schimbarea de percepții și influențarea comportamentului societății civile, constituie o amenințare constantă la adresa securității sociale, având potențialul de a se amplifica pe fondul diversificării mijloacelor de comunicare în mediul online.</p> <p>- Atacurile cibernetice lansate de entități statale și non-statale (grupări de criminalitate cibernetică, grupări de hackeri cu sau fără motivație ideologică, politică sau extremist-teroristă) asupra infrastructurilor informatice și de comunicații cu valențe critice.</p> <p>- Integrarea tehnologiilor emergente și disruptive în instrumentarul ofensiv al entităților cibernetice multiplică exponențial sursele de amenințare și potențează soluțiile de disimulare a operațiunilor cibernetice în vederea creării aparenței unei apartenențe false.</p> <p>- Criminalitatea informatică se situează pe o tendință ascendentă, tot mai multe grupări autohtone specializându-se în activități ilicite din această sferă (compromitere de ATM-uri și POS-uri; clonări de carduri; acces neautorizat în sisteme informatice, interceptarea ilegală de date informatice, postare de anunțuri fictive pe site-uri de comerț intens accesate, infectarea sistemelor informatice cu ransomware, preluarea sub control de resurse informatice pentru minarea de monede virtuale, dar și utilizarea sau exploatarea criptomonedelor pentru derularea de operațiuni ilicite din zona economică).</p>
Riscuri	<p>- Utilizarea noilor tehnologii de către entități ale criminalității organizate și infracționalității cibernetice, grupări și organizații cu profil terorist sau extremist și actori interesați să dezvolte acțiuni ofensive se va situa pe un trend ascendent.</p> <p>- Dependența serviciilor de comunicații de un număr restrâns de furnizori de tehnologie sau existența unor fluxuri nesecurizate de achiziții de tehnologii utilizate în furnizarea de servicii esențiale sau critice reprezintă un fenomen cu impact asupra disponibilității și integrității rețelelor de comunicații.</p>

Integrarea tehnologiilor emergente și disruptive în instrumentarul ofensiv al entităților cibernetice multiplică exponențial sursele de amenințare și potențează soluțiile de disimulare a operațiunilor cibernetice în vederea creării aparenței unei apartenențe false.

	<p>- Riscul declanșării unui conflict armat interstatal se menține redus, dar se profilează riscul adaptării operațiunilor ofensive cu caracter hibrid la evoluțiile tehnologice, printr-o diversificare continuă a modalităților de acțiune și a resurselor coordonate, în scopul afectării intereselor naționale, inclusiv de securitate.</p>
Vulnerabilități	<p>- Nivelul redus de securitate cibernetică a infrastructurilor de comunicații și tehnologia informației din domenii strategice (inclusiv ca efect al vulnerabilităților tehnologice și procedurale ale infrastructurilor deținute de operatorii de comunicații) facilitează derularea de atacuri cibernetice de către actori statali sau non-statali.</p> <p>- Acutizarea decalajului tehnologic și valorificarea insuficientă a beneficiilor conferite de utilizarea noilor tehnologii în marea majoritate a domeniilor de activitate pot genera un impact negativ în planul dezvoltării și competitivității economice, pe linie de cercetare-dezvoltare-inovare și, pe termen mediu și lung, în asigurarea securității naționale.</p> <p>- Nivelul scăzut al culturii de securitate la nivelul societății civile și al aparatului decizional poate fi exploatat de entitățile informative ostile în scopul obținerii de informații sau desfășurării acțiunilor de influență”.</p>

În viitoarele conflicte militare, așa după cum susțin specialiști în domeniu, „cu cât mai mare va fi avantajul obținut din tehnologia informației și a comunicațiilor, cu atât va crește și vulnerabilitatea sa potențială” (Boaru, Iorga, 2018, p. 31). În acest context, putem menționa înființarea Directoratului Național de Securitate Cibernetică (DNSC), care a înlocuit Centrul Național de Răspuns la Incidente de Securitate Cibernetică (CERT-RO), fapt materializat prin Ordonanța de Urgență nr. 104 (22 septembrie 2021). Dintre obiectivele activității DNSC evidențiem câteva:

- „asigurarea securității, confidențialității, integrității, disponibilității, rezilienței elementelor din spațiul cibernetic național civil, în cooperare cu instituțiile care au competențe și atribuții în domeniu;
- asigurarea cadrului de strategii, politici și reglementări care să susțină implementarea viziunii naționale în domeniul securității cibernetice;

Acutizarea decalajului tehnologic și valorificarea insuficientă a beneficiilor conferite de utilizarea noilor tehnologii în marea majoritate a domeniilor de activitate pot genera un impact negativ în planul dezvoltării și competitivității economice, pe linie de cercetare-dezvoltare-inovare și, pe termen mediu și lung, în asigurarea securității naționale.

- crearea cadrului național de cooperare între instituții din domeniul public, privat, de educație și cercetare, pentru asigurarea unei viziuni și abordări realiste, comune și coerente privitor la securitatea cibernetică a României;
- promovarea și susținerea pe plan internațional a strategiei naționale în domeniul securității cibernetică”. (Ordonanța de Urgență nr. 104, art. 4).

De asemenea, conform Ghidului practic pentru operatorii de servicii esențiale (OSE) – Implementarea măsurilor minime de asigurare a securității rețelelor și sistemelor informatice, securitatea informațiilor are ca preocupare „protejarea activelor organizației împotriva amenințărilor interne și externe” (Munteanu, Păuna, Constantinescu, Măgdălinoiu, Voinea, Găbudeanu & Anghel, 2021, p. 22). Aceste amenințări pot fi clasificate în funcție de daunele pe care le pot provoca activelor protejate. În acest sens, în figura 3 este redată relația dintre active și vulnerabilități, amenințări și riscuri, conform ISO/IEC 27032 (Information Technology – Security Techniques – Guidelines for Cybersecurity).

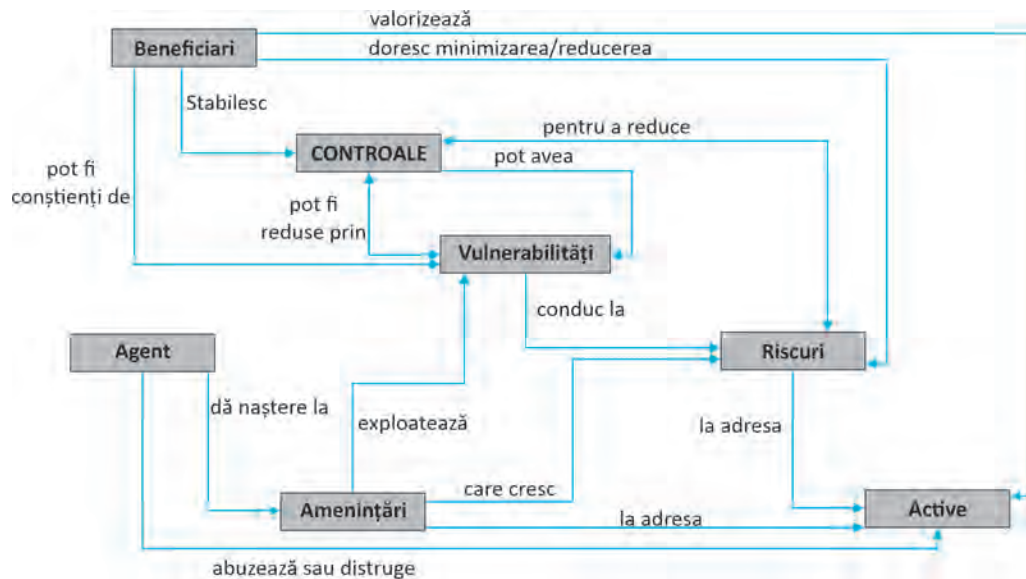

Figura 3: Relația dintre active și vulnerabilități, amenințări și riscuri (Ib., p. 23)

Este evident, astfel, că orice analiză ar trebui să aibă în vedere relația dintre vulnerabilități, amenințări și riscuri. Riscul se raportează la fiecare amenințare și vulnerabilitate în parte. Dacă probabilitatea de apariție a amenințărilor este greu de estimat, atunci reducerea riscurilor se poate realiza prin diminuarea vulnerabilităților.

SECURITATEA SISTEMELOR DE COMUNICAȚII ȘI INFORMATICĂ ÎN SPRIJINUL OPERAȚIILOR

Experiențele militare ale forțelor NATO în Irak și în Afganistan nu mai pot fi luate ca punct de reper în dezvoltarea și consolidarea sistemului de comunicații și informatică. Operațiile militare în cele două țări au fost caracterizate ca misiuni de contrainsurgență, de sprijin și stabilitate. Conflictul din Ucraina însă ne prezintă o altă realitate, în care ritmul operațiilor este accelerat, iar pierderile umane și de echipamente sunt considerabil mai mari. Efectele asupra economiilor țărilor europene, și nu numai, s-au resimțit odată cu începerea acestui conflict.

Gestionarea, diseminarea și controlul informațiilor transmise prin echipamentele de comunicații și informatică sunt esențiale din perspectiva îndeplinirii misiunilor. Potențialii adversari au înțeles acest lucru și, pentru a-și atinge obiectivele, adună informații tehnice și tactice pentru a acționa cu operații specifice războiului electronic. Astfel de elemente presupun:

- bruiajul asupra sistemelor de comunicații care utilizează spectrul de frecvențe radio;
- interceptarea comunicațiilor în rețelele radio/radioreleu/satelitare;
- interferențe cu fluxul de comunicații al adversarului etc.

Planificatorii sistemelor de comunicații și informatică pot lua măsuri pentru a atenua amenințările adversarului în spectrul frecvențelor radio. Dintre măsurile de reducere a semnăturii electromagnetice în punctele de comandă și în centrele de comunicații, elocvente sunt cele specificate în FM 6.02 (2019, p. A-1), precum:

- selectarea atenției a locației pentru echipamentele de comunicații;
- utilizarea antenelor direcționale;
- operații care utilizează cea mai mică putere necesară;
- limitarea transmisiilor radio;

Experiențele militare ale forțelor NATO în Irak și în Afganistan nu mai pot fi luate ca punct de reper în dezvoltarea și consolidarea sistemului de comunicații și informatică. Operațiile militare în cele două țări au fost caracterizate ca misiuni de contrainsurgență, de sprijin și stabilitate. Conflictul din Ucraina însă ne prezintă o altă realitate, în care ritmul operațiilor este accelerat, iar pierderile umane și de echipamente sunt considerabil mai mari. Efectele asupra economiilor țărilor europene, și nu numai, s-au resimțit odată cu începerea acestui conflict.

Sprrijinul sistemelor de comunicații și informatică reprezintă mult mai mult decât transmiterea de informații în cadrul unei operații militare, acesta constituind legătura dintre informații și decizie, precum și dintre decizie și acțiune. De aceea, există o preocupare asupra securității comunicațiilor și informaticii de a proteja conținutul informațiilor proprii față de adversar.

- utilizarea transmisiilor în rafală pentru a minimiza timpul de transmitere;
- folosirea unui program aleator de ritm de luptă.

De asemenea, pot fi luate diverse măsuri de mascare radio, de valorificare a terenului, măsuri de protecție electronică etc. Aceste măsuri sunt aplicabile în condiții optime, pentru perioade reduse de timp. Fără comunicații asigurate în mod continuu, comanda și controlul forțelor au de suferit și pot determina pierderea inițiativei: „Un inamic poate folosi echipamente de identificare a unei direcții de frecvență radio pentru a localiza orice emițător de frecvență, cum ar fi o stație radio, un terminal de comunicații prin satelit, un sistem împotriva dispozitivelor explozive improvizate, un radar sau telefon mobil. Odată ce a determinat o locație precisă, inamicul poate direcționa focuri letale pentru a distruge capacitățile” (ATP 6-02.71, 2019, p. 3-20). Oricare situație dintre cele menționate este posibilă dacă nu sunt respectate măsurile de securitate în mediul electromagnetic.

Sprrijinul sistemelor de comunicații și informatică reprezintă mult mai mult decât transmiterea de informații în cadrul unei operații militare, acesta constituind legătura dintre informații și decizie, precum și dintre decizie și acțiune. De aceea, există o preocupare asupra securității comunicațiilor și informaticii de a proteja conținutul informațiilor proprii față de adversar. Sistemele criptografice permit protejarea informațiilor vehiculate de utilizatori: „Includerea managementului de chei al COMSEC în planificarea operațiilor este esențială pentru a asigura comunicații sigure” (FM 6.02, pp. 2-38), așa după cum se arată în *Signal Support to Operations*, manual de luptă american. Securitatea comunicațiilor presupune acțiuni care au rolul de a „împiedica accesul persoanelor neautorizate la informații de valoare prin protejarea accesului la echipamente, material și documente sau observarea acestora cu privire la deținerea și studiul telecomunicațiilor sau pentru a induce în eroare intenționat persoanele neautorizate în interpretarea rezultatelor acestor dețineri și studii” (JP 6-0, 2019, p. GL-4). Aceste tehnici de protecție electronică sprijină securitatea comunicațiilor prin neidentificarea de către inamic a semnăturii electromagnetice. Existența unui ofițer CEMA (*cyber and electromagnetic activities*) poate juca un rol esențial în planificarea protecției electronice.

Utilizarea tehnologiilor specifice sistemelor de comunicații și informatică poate fi îngreunată de diferite aspecte, precum protocoalele, măsurile de securitate, lățimea de bandă și interoperabilitatea echipamentelor, astfel că „un corp trebuie să fie sprijinit, în orice moment, de o brigadă de comunicații, cu elemente multinaționale atașate să lucreze cu provocările de interoperabilitate.”

Operatorii radio ar trebui să recunoască și să reacționeze atunci când identifică acțiuni de bruijaj electromagnetic, în contextul în care bruijajul inamic și interferențele electromagnetice proprii sunt dificil de diferențiat, îngreunând sarcinile acestora. De exemplu, interferențele pot fi provocate neintenționat de alte stații radio – proprii sau ale adversarului –, de echipamente electrice și electronice din împrejurimi, de condițiile atmosferice sau defecțiunile echipamentelor proprii etc.

Generalul-locotenent Ben Hodges, comandant al Forțelor Terestre ale SUA în Europa, menționa, într-un interviu acordat în anul 2015, lipsurile din zona „tehnologiei informaționale”, subliniind următoarele aspecte:

- ❖ „Securizarea stațiilor radio FM, astfel încât trupele americane să poată comunica în siguranță și cu aliații, fără a fi bruijate.
- ❖ Partajarea datelor care permit trupelor să vadă o imagine operațională comună (COP), astfel încât comandanții SUA și cei aliați să vadă aceeași situație pe monitoarele lor.
- ❖ Securizarea rețelelor digitale pentru a apela la focul artileriei, conectând observatorii și radarele cu armele în sine”. (Freedberg Jr., 2015).

Utilizarea tehnologiilor specifice sistemelor de comunicații și informatică poate fi îngreunată de diferite aspecte, precum protocoalele, măsurile de securitate, lățimea de bandă și interoperabilitatea echipamentelor, astfel că „un corp trebuie să fie sprijinit, în orice moment, de o brigadă de comunicații, cu elemente multinaționale atașate să lucreze cu provocările de interoperabilitate (...). Pe măsură ce arhitecturile de comunicații continuă să se dezvolte în ritm alert, merită, de asemenea, reiterat faptul că cele mai eficiente capacități ale multor state membre vor depinde de sisteme care, din motive de securitate, nu pot fi aliniate cu STANAG-urile NATO”. (Watling, Farland, 2021, p. 2). Acordurile de standardizare și interoperabilitate, se arată în aceeași lucrare, presupun numeroase „eforturi de integrare și protecție a rețelei, care sunt posibile numai cu participarea activă a tuturor membrilor cheie ai echipei corpului” (Ib.).

Cele mai importante atacuri care pot fi executate asupra sistemelor de comunicații și informatică sunt:

- atacuri COMPUSEC, care pot duce la: indisponibilitatea unor servicii; accesul neautorizat la informații clasificate stocate,

procesate și transmise prin SIC; accesul neautorizat la informațiile de management; copierea și sustragerea/furtul unor informații sensitive; blocarea completă a unor centre de comunicații și informatică;

- *atacuri COMSEC*, materializate prin acțiuni de criptanaliză sau atacuri *TEMPEST* (Turcu, 2014, pp. 17-18).

Componentele COMSEC din *figura 4* presupun:

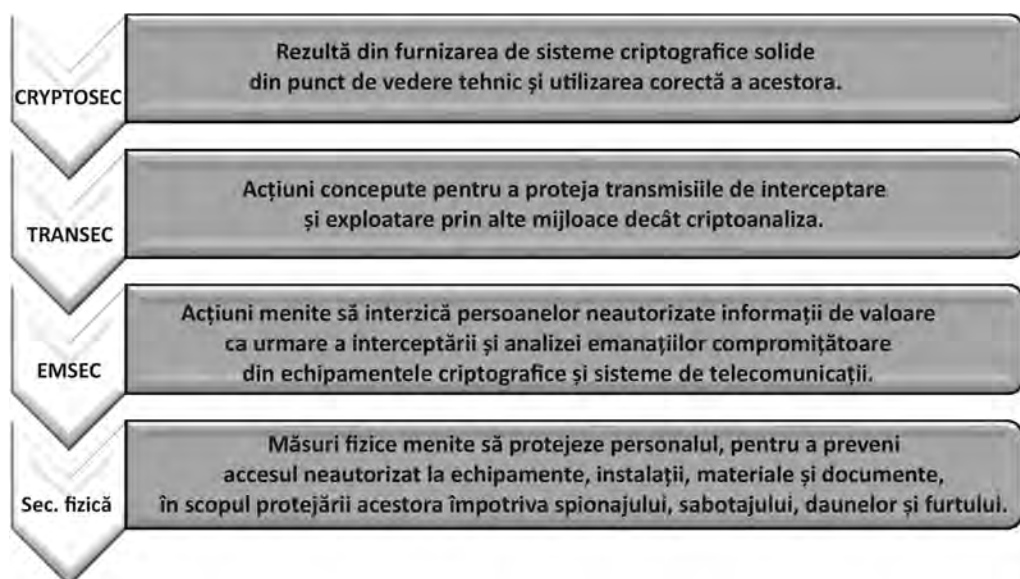

Figura 4: Componentele COMSEC (ATP 6-02.75, 2020, p. 1_1)

Securitatea calculatoarelor – COMPUSEC presupune aplicarea unor măsuri de securitate hardware, software și firmware pentru a preveni divulgarea, modificarea sau ștergerea neautorizată a informațiilor sau invalidarea neautorizată a unor funcțiuni din rețelele de calculatoare. COMPUSEC cuprinde „ansamblul de măsuri și controale care asigură autenticitatea, confidențialitatea, integritatea, disponibilitatea și nerepudierea informației procesate și memorate în calculatoare (servere și stații de lucru)” (Alexandrescu, C., Alexandrescu, G., Boaru, 2010, p. 256). Informațiile transmise prin sisteme de comunicații și/sau informatică sunt vulnerabile la interceptări și exploatare tehnice ale adversarului. De asemenea, „comunicațiile sunt o componentă deosebit de importantă a sistemului

informațional militar și, implicit, securitatea acestora are importanță funcțională de excepție, prin urmare măsurile de protecție trebuie să fie adecvate, oportune și eficiente și cu mare valoare informațională” (Boaru, Iorga, p. 77). Contracurarea acțiunilor adversarului necesită protejarea informațiilor pe timpul transmiterii și recepționării acestora. Transmiterea informațiilor la nivelul marilor unități și unități tactice se realizează prin infrastructura sistemelor de comunicații și informatică. NATO, pentru nivelul unui corp/divizie, are nevoie de sprijinul unei brigăzi/batalion de comunicații și informatică, alcătuit din elemente de la mai multe forțe aliate. În acest sens, considerăm că trebuie acordată o atenție specială aspectelor referitoare la interoperabilitate, standardizare și securitate. Informațiile trebuie să circule fără întreruperi și în siguranță, pe orizontală și verticală, iar eforturile de integrare și securitate a rețelelor sunt posibile numai cu participarea activă a tuturor membrilor Alianței Nord-Atlantice.

CONCLUZII

După Războiul Rece, conflictele care au avut loc nu au pus în dificultate comunicațiile HF, VHF și UHF ale Alianței Nord-Atlantice. Activitățile de război electronic au fost reduse sau nu au existat deloc, însă aceste condiții se schimbă într-un conflict potențial ce opune forțe aproximativ egale. În aceste condiții, războiul electronic va avea un rol mult mai mare, iar comunicațiile militare vor fi nesigure sau chiar întrerupte.

În funcție de teren, starea vremii, adversar etc., sistemele de comunicații și informatică proprii trebuie să fie redundante și reziliente, pentru a asigura securitatea informațiilor. Chiar dacă sistemele de comunicații prin satelit oferă suportul esențial în punctele de comandă, comandanții trebuie să fie pregătiți să conducă operațiile militare și prin comunicații radio sau fir, la nevoie.

Pregătirea utilizatorilor, antrenamentul, cultura de securitate, respectarea măsurilor de securitate sunt necesare în securitatea sistemelor de comunicații și informatică. De asemenea, redundanța este o măsură de rezolvare a unor situații privind COMSEC (atunci când situația o impune), iar gestionarea spectrului de frecvențe este esențială în asigurarea securității comunicațiilor.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În funcție de teren, starea vremii, adversar etc., sistemele de comunicații și informatică proprii trebuie să fie redundante și reziliente, pentru a asigura securitatea informațiilor. Chiar dacă sistemele de comunicații prin satelit oferă suportul esențial în punctele de comandă, comandanții trebuie să fie pregătiți să conducă operațiile militare și prin comunicații radio sau fir, la nevoie.

Pentru o interoperabilitate eficientă în sistemele de comunicații și informatică, ideal ar fi, în opinia noastră, să existe o singură autoritate centrală în NATO, care să permită aplicarea comună a algoritmilor și a cheilor de criptare. Această soluție ar putea asigura comanda și controlul la nivelul Alianței Nord-Atlantice, însă ar reprezenta, totodată, o provocare pentru implementarea și asigurarea securității în sistemele naționale de comunicații și informatică.

BIBLIOGRAFIE:

1. ADP 3.0 – *OPERATIONS* (31 iulie 2019). Department of the Army. Washington, D.C.
2. AJP-6, *Allied Joint Doctrine for Communication and Information Systems* (februarie 2017). Edition A, Version 1.
3. Alexandrescu, C., Alexandrescu, G., Boaru, G. (2010). *Sisteme informaționale militare – servicii și tehnologie*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
4. ATP 6-02.75 (mai 2020). *Techniques for communications security*. Headquarters. Department of the Army. Washington.
5. ATP 6-02.71 (aprilie 2019) *Techniques for department of defense information network operations*. Department of the Army. Washington, D.C.
6. Boaru, Gh., Iorga, I.M. (2018). *Securitatea sistemelor informaționale militare*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
7. *Carta albă a apărării* (2021). București: Ministerul Apărării Naționale.
8. FM 6.02 (septembrie 2019). *Signal Support to Operations*. Department of the Army. Washington, D.C.
9. JP 6-0 (octombrie 2019). *Joint Communications System*.
10. JP 3-12 (2018). *Cyberspace Operations*.
11. Munteanu, A., Păuna, A., Constantinescu, C., Măgdălinoiu, G., Voinea, I., Găbudeanu, L., Anghel, T. (2021). *Ghidul practic pentru OSE – Implementarea măsurilor minime de asigurare a securității rețelelor și sistemelor informatice*. Editura Sitech.
12. Ordonanța de Urgență nr. 104 din 22 septembrie 2021, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 918 din 24 septembrie 2021.
13. SNApT/*Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024 – „Împreună, pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări”* (2020). București: Administrația prezidențială.
14. Turcu, D. (2014). *Securitatea Informațiilor*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”.
15. Wade, N.M. 2019). *CYBER 1 – The Cyberspace Operations & Electronic Warfare SMART book*. SUA: FL, The Lightning Press, Lakeland.

16. Watling, J., Macfarland, S. (ianuarie 2021). *The Future of the NATO Corps*. Royal United Services Institute for Defence and Security Studies (RUSI).
17. Wolfers, A. (decembrie 1952). *National Security as an Ambiguous Symbol*, p. 485, în *Political Science Quarterly*, vol. 67, nr. 4.
18. <https://breakingdefense.com/2015/09/upgraded-radios-networks-needed-for-russian-challenge-troops-fine-lt-gen-hodges/>, accesat la 17 iunie 2023.
19. <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2021/03/CARTA-ALBA-A-APARARII-.pdf>, accesat la 21 mai 2023.

MILITARIZAREA OPERATORILOR ECONOMICI A CĂROR ACTIVITATE ESTE NEMIJLOCIT LEGATĂ DE ASIGURAREA RESURSELOR NECESARE APĂRĂRII – CONSIDERAȚII GENERALE ȘI DELIMITĂRI CONCEPTUALE –

Colonel (r.) dr. Adrian BĂLĂLĂU

10.55535/GMR.2023.3.8

Procesul gradual de planificare și pregătire a mobilizării economiei naționale cuprinde ansamblul de măsuri care se iau din timp de pace în vederea valorificării întregului potențial economic al țării și subordonării acestuia efortului național de apărare. Acest proces se concretizează prin elaborarea și aprobarea Planului de mobilizare a economiei naționale pentru apărare, dimensionat pentru o perioadă de un an de zile și cu valabilitate timp de patru ani.

Pe timpul stării de mobilizare, implementarea acestui plan presupune punerea în aplicare a măsurilor stabilite și adaptate la situația apărută la un moment dat. Astfel, posibila militarizare a operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de resursele necesare apărării este un subiect de studiu asupra căruia ne vom opri în cadrul acestui demers, plecând de la analiza unor procedee specifice cum ar fi, de exemplu, reconversia economică, rechizițiile de bunuri și prestările de servicii în interes public, mobilizarea la locul de muncă a persoanelor cu obligații militare etc.

Cuvinte-cheie: militarizare, operatori economici, mobilizarea economiei, industria națională de apărare, economie de război.

INTRODUCERE

Evoluția din ultima vreme a situației geostrategice, având ca efect direct securitatea statelor membre ale NATO și siguranța cetățenilor săi, pentru care se impun măsuri în vederea contracarării pericolelor prin dezvoltarea capacităților economico-militare, creează premisele necesare pentru asigurarea unui management eficient, coerent și judicios al resurselor de apărare, prin raportare la prioritățile, interesele și obiectivele naționale aliniate la cele colective, potrivit angajamentelor internaționale asumate.

În acest context, pentru îndeplinirea atribuțiilor care revin Guvernului privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare, vectorul principal de referință îl constituie asigurarea cu prioritate a cererilor de produse și servicii necesare forțelor sistemului național de apărare, precum și a celor necesare funcționării economiei naționale și populației pe timpul stării de asediu, mobilizare sau război.

Pentru prima dată, mobilizarea economiei naționale a constituit obiect de studiu pentru specialiștii în problemele economico-militare, ca urmare a lecțiilor identificate din analiza desfășurării celor două războaie mondiale ale căror caracteristici au evidențiat creșterea rolului potențialului economic ca factor al puterii militare, în condițiile în care rezervele de armament, muniții, tehnică de luptă și alte materiale trebuiau să asigure necesarul pentru întreaga perioadă de desfășurare a conflictelor.

Astăzi, evoluția situației de la granița de nord-est a României scoate în evidență și alte nevoi esențiale ale economiei în afara clasicele echipamente militare, muniții și tehnică de luptă. Ne referim la infrastructurile critice feroviare, rutiere, aeriene și maritime, produsele de importanță deosebită pentru economie și populație (resurse energetice primare, energie electrică, produse alimentare pentru forțele sistemului național de apărare/FSNA și pentru consumul

Pentru îndeplinirea atribuțiilor care revin Guvernului privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare, vectorul principal de referință îl constituie asigurarea cu prioritate a cererilor de produse și servicii necesare forțelor sistemului național de apărare, precum și a celor necesare funcționării economiei naționale și populației pe timpul stării de asediu, mobilizare sau război.

Potrivit prevederilor și în condițiile stabilite prin lege (Legea nr. 45/1994), la proclamarea stării de asediu sau de urgență, la declararea mobilizării ori a stării de război, pot fi rechiziționate bunuri aparținând operatorilor economici, instituțiilor publice, celorlalte persoane juridice și persoanelor fizice și pot fi chemați cetățeni apți de muncă pentru prestări de servicii, în condițiile prevăzute de lege.

raționalizat al populației, medicamente, vaccinuri și servicii de uz uman), servicii de securitate cibernetică și dezvoltare software etc.

În efectuarea graduală a mobilizării economiei naționale distingem două etape: *etapa de pregătire*, care se realizează din timp de pace și cuprinde ansamblul de măsuri care se iau în vederea valorificării întregului potențial economic al țării și subordonării acestuia efortului național de apărare, și *etapa de execuție*, în care se implementează măsurile stabilite în etapa anterioară prin planurile de mobilizare specifice. Această etapă este, de fapt, și cea care face obiectul nostru de studiu, pe durata ei fiind stabilită, prin lege, *posibilitatea militarizării operatorilor economici*, ca procedeu specific al mobilizării economiei naționale, dar care nu poate fi analizat în afara altor procedee specifice, cum ar fi, de exemplu, *reconversia economică*, rechizițiile de bunuri și prestările de servicii în interes public, mobilizarea la locul de muncă a persoanelor cu obligații militare etc.

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND MILITARIZAREA OPERATORILOR ECONOMICI

Prin proiectul *Planului de mobilizare a economiei naționale pentru apărare*, dimensionat pentru primul an de război și cu valabilitate pentru o perioadă de patru ani, se stabilesc sarcinile tuturor structurilor angajate în efortul național de apărare, precum și resursele umane, materiale și financiare ce se vor angaja în acest scop. După aprobarea acestuia prin Hotărâre a Consiliului Suprem de Apărare a Țării, pe baza obligațiilor ce le revin, autoritățile administrației publice, instituțiile publice și operatorii economici constituie și păstrează, din timp de pace, capacități și rezerve de mobilizare necesare pentru realizarea sarcinilor respective, creând, astfel, condițiile necesare pentru trecerea economiei naționale de la starea de pace la starea de război.

Potrivit prevederilor și în condițiile stabilite prin lege (Legea nr. 45/1994), la proclamarea stării de asediu sau de urgență, la declararea mobilizării ori a stării de război, pot fi rechiziționate bunuri aparținând operatorilor economici, instituțiilor publice, celorlalte persoane juridice și persoanelor fizice și pot fi chemați cetățeni apți de muncă pentru prestări de servicii, în condițiile prevăzute de lege.

În situațiile prevăzute mai sus, cu aprobarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării (Legea nr. 45/2004), operatorii economici a căror

activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării *pot fi militarizați*, organizarea și funcționarea acestora urmând a fi stabilite prin hotărâre a Guvernului.

În ultimul secol, dezvoltarea societății a adus cu sine și o serie de concepte noi, printre care se numără și termenul de *militarizare*, care descrie, în general, un fenomen de influențare a ideologiei militare în toate sferele vieții unei țări, în palierul economiei, al ideologiei politice și al celor mai multe dintre domeniile științifice și tehnice cu interferențe militare. (Hona, 1998). Cu alte cuvinte, principala caracteristică a militarizării este trecerea economiei de la starea de pace la starea de război în vederea asigurării creșterii potențialului militar. Pe de o parte, acest lucru presupune o creștere constantă a cheltuielilor bugetare pentru complexul militar-industrial, în scopul menținerii unui nivel mare al cantității și calității resurselor destinate apărării, în detrimentul scăderii fondurilor alocate pentru dezvoltarea altor sfere (ex. sociale, culturale, publice, de viață etc.). Pe de altă parte, militarizarea stimulează direct cercetarea și dezvoltarea domeniilor științifice și tehnologice.

În mod evident, în literatura de specialitate, sintagma „*acțiunea de a militariza*”, sub forma sa substantivizată, „*militarizare*”, este definită prin asociere directă cu alți termeni (țări, teritorii, economii, întreprinderi etc.), având semnificații similare, de genul: *a organiza în mod militar; a subordona unor scopuri militare; a prevedea cu forță armată; a organiza militărește (o țară, o instituție etc.)*, *a da un caracter militar; a subordona scopurilor militarismului; a subordona (un teritoriu, o întreprindere) unui regim militar, uneori direct armatei, și a le folosi în scopuri militare; a subordona dezvoltarea economiei necesității pregătirilor militare, de război; a subordona întreprinderile, teritoriile etc. unui regim militar sau unor scopuri militare; a organiza militărește* (<https://dexonline.ro/definitie/militarizare>).

Întrucât legislația incidentă acestui domeniu nu este destul de elaborată în privința actelor normative subsecvente și/sau a reglementărilor interne, se impune detalierea anumitor aspecte privind desfășurarea acestui proces și a responsabilităților pe care le au atât structurile cu responsabilități directe privind implementarea acestor prevederi legislative, cât și operatorii economici aflați în situația ipotetică de a parcurge etapele succesive procesului de „*militarizare*”.

Principala caracteristică a militarizării este trecerea economiei de la starea de pace la starea de război în vederea asigurării creșterii potențialului militar. Pe de o parte, acest lucru presupune o creștere constantă a cheltuielilor bugetare pentru complexul militar-industrial, în scopul menținerii unui nivel mare al cantității și calității resurselor destinate apărării, în detrimentul scăderii fondurilor alocate pentru dezvoltarea altor sfere. Pe de altă parte, militarizarea stimulează direct cercetarea și dezvoltarea domeniilor științifice și tehnologice.

Ministerul Apărării Naționale (Legea nr. 355/2009) coordonează unitar planificarea și evaluarea pregătirii pentru mobilizare a forțelor destinate apărării și monitorizează executarea acestor activități, prin Statul Major al Apărării și structurile specifice din cadrul celorlalte instituții/autorități publice cu atribuții în domeniul apărării și securității naționale, inclusiv a activității operatorilor economici militarizați pentru satisfacere cererilor armatei.

Astfel, putem aprecia că responsabilități directe privind militarizarea operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării sunt atribuite următoarelor structuri:

❖ *Administrația Națională a Rezervelor de Stat și Probleme Speciale*, care este structura de specialitate a Guvernului, organ de specialitate al administrației publice centrale pentru activitatea de pregătire a economiei naționale și a teritoriului pentru apărare, în coordonarea Secretariatului General al Guvernului, și care supune aprobării Consiliului Suprem de Apărare a Țării propunerile ministerelor de resort de militarizare a operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării (ANRSPS);

❖ *ministerele de resort*, care răspund de restructurarea, reorganizarea și eficientizarea activității fiecărui operator economic cu capital integral și/sau majoritar de stat aflat în subordine, sub autoritate sau în coordonare, pe baza planurilor proprii de reorganizare/restructurare validate în ședința Adunării generale a acționarilor și aprobate prin hotărâre a Guvernului, la inițiativa acestora sau a instituției coordonatoare din cadrul forțelor sistemului național de apărare (FSNA), cu avizul autorității de specialitate și al Consiliului Suprem de Apărare a Țării, dacă acestea privesc capacități strategice;

❖ *Ministerul Apărării Naționale (Legea nr. 355/2009)*, care coordonează unitar planificarea și evaluarea pregătirii pentru mobilizare a forțelor destinate apărării și monitorizează executarea acestor activități, prin Statul Major al Apărării și structurile specifice din cadrul celorlalte instituții/autorități publice cu atribuții în domeniul apărării și securității naționale, inclusiv a activității operatorilor economici militarizați pentru satisfacerea cererilor armatei;

❖ *operatorii economici (Legea nr. 477/2003)* cu sarcini prevăzute în planul de mobilizare, fiecare în domeniul său de activitate, care trebuie să dispună (Legea nr. 232/2016) măsurile necesare în vederea adaptării structurii organizatorice¹ pentru a funcționa în caz

¹ Se elaborează pe baza planurilor de funcționare în regim special de lucru, întocmite din timp de pace, clasificate „*nivel secret*”, și se asigură prin mobilizarea la locul de muncă și prin chemări de persoane pentru prestări de servicii în interes public, în condițiile art. 29 din *Legea nr. 477/2003*, republicată.

de mobilizare sau de război, în condițiile militarizării lor, folosind întregul potențial economic și uman de care dispun, pentru realizarea integrală a sarcinilor ce le revin.

Plecând de la interpretarea prevederii legislative, potrivit căreia pot fi militarizați acei operatori economici „a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării” (Ib.), putem aprecia că procesul de militarizare este pus în aplicare de către:

- operatorii economici din industria națională de apărare cu sau fără sarcini obligatorii stabilite prin Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare;
- operatorii economici cu sarcini obligatorii stabilite prin Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare și/sau cei nominalizați pentru asigurarea continuității activităților economico-sociale;
- alți operatori economici potențiali furnizori de produse și servicii pentru apărare, care au finalizat procesul de reconversie economică în urma căruia pot produce/furniza produse și/sau servicii necesare pentru satisfacerea nevoilor forțelor sistemului național de apărare.

Astfel, *militarizarea operatorilor economici* este în relație de cauzalitate directă cu *reconversia economică*, proces de modificare, adaptare a obiectului de activitate al unui operator economic sau a unei ramuri industriale, a forței de muncă etc. la noi necesități (ex. reprofilarea unor fabrici și uzine care sunt în măsură să treacă la producția de război cu unele modificări în dotare, utilare și re tehnologizare).

Experiența celor două războaie mondiale a demonstrat că producția militară a întreprinderilor specializate din timp de pace nu a fost suficientă pentru asigurarea necesarului de război, motiv pentru care întreprinderile specializate în fabricarea utilajelor de construcții, tractoare și autocamioane au fost reprofile în vederea producerii de piese de schimb și subansambluri necesare pentru fabricarea tancurilor și transportoarelor blindate, cele specializate în fabricarea autoturismelor, aparatajelor de măsură și control, echipamentelor electrice la fabricarea de motoare pentru avioane, mitraliere etc., iar uzinele de mecanică fină au trecut la producția de aparatură de precizie de diferite tipuri.

GÂNDIREA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ

Procesul de militarizare este pus în aplicare de către: operatorii economici din industria națională de apărare; operatorii economici cu sarcini obligatorii stabilite prin Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare; alți operatori economici potențiali furnizori de servicii pentru apărare.

Fabrica de Arme Cugir S.A., înființată din 1799, în timpul Imperiului Austro-Ungar, este una dintre primele fabrici metalurgice din Transilvania, în care au fost fondate primele ateliere de fabricare a oțelului; începând cu anul 1926, s-a extins prin construcția de noi linii de producție. Prin militarizarea fabricii pe timpul războiului, fabrica a trecut la producția de părți și ansambluri pentru tehnica de artilerie.

Pentru exemplificare, aducem în atenție câteva cazuri repertoriaste în documentele istorice ale vremii. Primul, *Fabrica de Arme Cugir S.A.*, înființată din 1799, în timpul Imperiului Austro-Ungar, este una dintre primele fabrici metalurgice din Transilvania, în care au fost fondate primele ateliere de fabricare a oțelului; începând cu anul 1926, s-a extins prin construcția de noi linii de producție. Prin militarizarea fabricii pe timpul războiului, fabrica a trecut la producția de părți și ansambluri pentru tehnica de artilerie (în colaborare cu compania londoneză „*Vickers Armstrong Ltd.*”). Ulterior, prin preluarea fabricii de către firma cehoslovacă „*Zbrojowka - Brno*”, a fost conceput un nou design al producției pentru arme de infanterie și muniție, bazate pe licențe de documentare.

Al doilea exemplu este *Fabrica de mașini, de vagoane și turnătorie de fier Johann Weitzer S.A.* din Arad, care dispunea, în timpul Primului Război Mondial, de toate utilajele necesare producerii vagoanelor de călători și marfă, cisterne, poduri metalice și motoare Diesel, precum și alte mașini și instalații, organe de transmisie pentru industrie, piese turnate, vagoane de tramvai, cazane cu aburi etc. După militarizare, a primit comenzi pentru înzestrarea armatei austro-ungare cu vagoane-platformă pentru obuziere, vagoane-dormitor pentru trupă, bucătării de campanie, obuziere și tunuri de câmp, chesoane de muniții și unelte de geniu (Truță, 2022, p. 11).

Cel de-al treilea exemplu este cel al militarizării minelor din Valea Jiului, care a fost menționat în presă (Boboc, 2022, p. 1). Prin faptul că, și în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, economia de război avea nevoie de cărbune, minele Văii Jiului au fost militarizate, comandantul minelor Petroșani fiind locotenent-colonelul Ion Gavrilescu. Armata avea să revină la minele din Valea Jiului (1949) prin înființarea Direcției Detașamentelor Militare de Muncă, subordonată Direcției Generale a Serviciului Muncii, cu sediul la București, și a Oficiului Detașamentelor de Muncă din Industria Cărbunelui (1958).

Având ca motivație (puerilă, n.a.) necesitatea forței de muncă pentru îndeplinirea planului de producție și faptul că militarizarea este singura soluție pentru salvarea mineritului, imediat după revolta minerilor din 1977, se înființează și funcționează în Valea Jiului mai multe detașamente, brigăzi și batalioane miniere/de construcții ce aveau să fie

desființate definitiv în anul 1990. Acest gen de militarizare era justificat, în acele vremuri, prin rapoartele și informările către prim-secretarul Partidului Comunist Român/PCR potrivit cărora maiștrii minierii declarau că „*planul în Valea Jiului nu se va putea realiza până nu se va trece la militarizarea muncitorilor ca și în CFR, întrucât oamenii nu mai sunt conștiențioși în muncă, cer mult de la societate în schimbul unor eforturi minime. Ce s-ar întâmpla dacă și muncitorii de la CFR ar lipsi de la serviciu ca cei de la mină?*”, iar greutățile ce apar în nerealizarea planului se datorau slăbiciunii conștiinței muncitorești (Boboc, ib.).

Pornind de la prezumția că niciunul dintre exemplele inserate nu este strict relevant pentru situația actuală, opinăm că, în prezent, militarizarea operatorilor economici are ca scop asigurarea condițiilor necesare realizării întocmai și la timp a sarcinilor pe care le au stabilite prin *Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare*, precum și pentru asigurarea integrității obiectivelor, instalațiilor, utilajelor și a patrimoniului pe care îl dețin și constă în punerea sub regim de control, disciplină și jurisdicție militară a întregului personal, care se consideră că este mobilizat la locul de muncă sau chemat pentru prestări de servicii în interes public, în acord cu poziția pe care o deține în documentele de evidență militară (persoană cu sau fără obligații militare).

Pe durata perioadei în care operatorul economic este militarizat (de la data publicării în Monitorul Oficial a Hotărârii de Guvern privind organizarea și funcționarea operatorului economic pe timpul militarizării până la data demilitarizării/demobilizării), acesta se află sub controlul Ministerului Apărării Naționale (Legea nr. 355/2009), asigurat direct sau prin structurile aflate în compunerea sau subordinea acestuia, după caz.

Pentru situațiile în care operatorii economici militarizați reprezintă un interes strategic, Ministerul Apărării Naționale, care are, potrivit legii, obligația monitorizării acestora pe durata militarizării, poate stabili o conducere militară (manager/director/comandant/reprezentant militar etc.) instalată la sediul/locația operatorului, desemnată exclusiv pentru implementarea sub formă de dispoziții/ordonanțe militare a măsurilor necesare pentru conducerea administrativă a operatorului economic.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În prezent, militarizarea operatorilor economici are ca scop asigurarea condițiilor necesare realizării întocmai și la timp a sarcinilor pe care le au stabilite prin Planul de mobilizare a economiei naționale pentru apărare, precum și pentru asigurarea integrității obiectivelor, instalațiilor, utilajelor și a patrimoniului pe care îl dețin și constă în punerea sub regim de control, disciplină și jurisdicție militară a întregului personal, în acord cu poziția pe care o deține în documentele de evidență militară.

În perioada de militarizare, conducerea administrativă a operatorului economic se poate realiza în baza unui mandat special acordat de către ministrul de resort și avizat de către Ministerul Apărării Naționale, prin care se va stabili modul de administrare/gestionare și măsurile excepționale și derogatorii care trebuie luate de operatorul economic pentru accelerarea procesului de militarizare, în funcție de situația strategică și de concepția de implementare.

Prin raportare la deja existentă prevedere legislativă (Legea nr. 45/2002), potrivit căreia pentru asigurarea conducerii unitare, pe timpul stării de război, este prevăzută înființarea în fiecare județ și în municipiul București a funcției de „comandant militar”, subordonat Centrului Național Militar de Comandă, putem deduce faptul că, doar pe timpul acestei stări, conducerea militară a operatorului economic ar putea fi subordonată temporar Comandamentului militar al județului/municipiului București (Hotărârea CSAȚ nr. 18/2012), autoritate militară ale cărei atribuții sunt aprobate prin anexa nr. SG nr. 863/2013 la Hotărârea menționată ca referință. Astfel spus, pe timpul stării de mobilizare, conducerea militară a operatorului economic răspunde imperativelor circumstanțiale impuse de obligația de monitorizare pe care o are Ministerul Apărării Naționale pe timpul militarizării operatorilor economici, prin cooperare permanentă cu ministerele de resort ale căror atribuții sunt stabilite potrivit legii.

În perioada de militarizare, conducerea administrativă a operatorului economic se poate realiza în baza unui mandat special acordat de către ministrul de resort și avizat de către Ministerul Apărării Naționale, prin care se va stabili modul de administrare/gestionare și măsurile excepționale și derogatorii care trebuie luate de operatorul economic pentru accelerarea procesului de militarizare, în funcție de situația strategică și de concepția de implementare.

În acest sens, în opinia noastră, trebuie să se aibă în vedere și prevederile Legii nr. 355 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război, potrivit cărora, *la declararea stării de mobilizare sau a stării de război*, unele atribuții ale autorităților administrației publice centrale de specialitate și ale autorităților administrației publice locale pot trece în competența autorităților militare, așa cum au fost prevăzute în hotărârea Parlamentului ori în decretul Președintelui României privind declararea stării de mobilizare sau a stării de război, situație în care autoritățile civile ale administrației publice continuă exercitarea atribuțiilor care nu au fost transferate autorităților militare și au obligația de a îndeplini întocmai prevederile ordonanțelor militare.

De asemenea, vor fi avute în vedere, pe timpul militarizării, și posibile măsuri de natura ajutorului de stat, prevăzute de lege,

care se pot acorda operatorilor economici, cu respectarea cerințelor privind protejarea intereselor naționale de securitate care se referă la producția sau comerțul cu armament, muniție sau material de război.

În acest context, principalele atribuții ale organelor militare de conducere/monitorizare vizează activitățile necesare realizării de produse militare, sensibile și strategice, precum și celelalte operațiuni conexe, astfel încât aceasta să asigure protecția intereselor naționale de apărare ale României, inclusiv a intereselor esențiale de securitate națională, de angajamentele guvernamentale asumate în relația cu structurile NATO și ale Uniunii Europene, precum și pentru respectarea altor obligații asumate de România prin tratate, parteneriate strategice și înțelegeri internaționale, astfel:

- supravegherea aplicării cu strictețe, de către organele de conducere ale operatorilor economici, a dispozițiilor legale privind capacitățile de producție și/sau serviciile pentru apărare deținute, precum și respectarea disciplinei în muncă;
- urmărirea adoptării și aplicării măsurilor de folosire completă a inventarului capacităților de producție și/sau serviciilor pentru apărare ale unui operator economic, trecerea în starea de păstrare/menținere a acestora sau a unor active din cadrul acestora care sunt destinate exclusiv satisfacerii cererilor forțelor sistemului național de apărare în timp de mobilizare sau război, precum și pentru asigurarea parametrilor tehnico-funcționali care să permită repunerea în funcțiune conform nevoilor strategice;
- verificarea măsurilor luate cu privire la organizarea producției și a muncii pentru realizarea sarcinilor prevăzute în planul de mobilizare, urmărirea respectării calității produselor și a ritmicității/periodicității livrării produselor și serviciilor pentru apărare asumate;
- monitorizarea conformității cu standardele aplicabile în domeniu a măsurilor luate la nivelul operatorului economic privind activitățile specifice de certificare/omologare/calificare a produselor/proceselor/serviciilor;
- sprijinirea conducerii administrative în vederea înlăturării dificultăților și constrângerilor apărute în procesul direct

Principalele atribuții ale organelor militare de conducere/monitorizare vizează activitățile necesare realizării de produse militare, sensibile și strategice, precum și celelalte operațiuni conexe, astfel încât aceasta să asigure protecția intereselor naționale de apărare ale României, precum și pentru respectarea altor obligații asumate de România prin tratate, parteneriate strategice și înțelegeri internaționale.

Recentele evoluții în plan geopolitic și economic, respectiv apariția unei zone de conflict în proximitatea granițelor României, necesită măsuri, acțiuni concrete și investiții ale statului în capacități de producție în domeniul militar sau cu dublă utilizare indispensabile satisfacerii cererilor de produse și servicii ale forțelor sistemului național de apărare pe timpul stării de mobilizare și/sau al stării de război, astfel încât acestea să poată fi pregătite pentru protejarea intereselor esențiale și siguranței statului român, precum și pentru a-și onora obligațiile asumate în calitate de stat membru al UE și al NATO.

sau al operațiunilor conexe de realizare a produselor militare, sensibile și strategice (cercetare-dezvoltare, proiectare, încercare și testare, fabricare, modernizare, mentenanță, depozitare, casare și dezafectare, delaborare, deținere, vânzare-cumpărare, închiriere și transport), precum și pentru derularea operațiunilor de cooperare tehnologică și industrială ale operatorului economic;

- verificarea și coordonarea modului de securizare a capacităților de producție (asigurarea condițiilor de climat tehnologic impus de normativele de profil, a pazei acestora și a condițiilor de securitate, astfel încât producția să poată fi reluată cu cheltuieli minime și în timpul cel mai scurt);
- colaborarea cu organele specializate ale ministerelor de resort în vederea aplicării măsurilor de protecție și/sau evacuare, după caz, specifice personalului și patrimoniului operatorului economic prin dispunerea măsurilor operative necesare pentru asigurarea continuității procesului de producție;
- avizarea modificărilor de restructurare/reorganizare, schimbare a obiectului principal de activitate și/sau a destinației capacităților de producție și/sau servicii ale operatorilor economici supuși procesului de militarizare, pe baza planurilor de funcționare în regim special de lucru și a lucrărilor de evidență militară și de mobilizare la locul de muncă pentru personalul cu obligații militare, conform legii;
- monitorizarea avariilor, distrugerilor, a pierderilor de materiale și personal, precum și a gradului de afectare a capacităților de producție, precum și dispunerea măsurilor care se impun pentru refacerea parțială sau totală a pierderilor suferite;
- sancționarea abaterilor/contravențiilor săvârșite de personalul operatorului economic militarizat, penal, contravențional, disciplinar sau material, după caz.

CONSIDERAȚII FINALE

Recentele evoluții în plan geopolitic și economic, respectiv apariția unei zone de conflict în proximitatea granițelor României, necesită măsuri, acțiuni concrete și investiții ale statului în capacități

de producție în domeniul militar sau cu dublă utilizare (dual-use) indispensabile satisfacerii cererilor de produse și servicii ale forțelor sistemului național de apărare pe timpul stării de mobilizare și/sau al stării de război, astfel încât acestea să poată fi pregătite pentru protejarea intereselor esențiale și siguranței statului român, precum și pentru a-și onora obligațiile asumate în calitate de stat membru al UE și al NATO.

Având ca exemplu concret lecțiile identificate pe timpul mobilizării părților intrate în conflictul din Ucraina, reacția europeană este diferită de la țară la țară, dar niciun comentariu nu surprinde cu exactitate care ar putea fi soluția prin care un stat angajat într-un conflict armat poate soluționa cu succes problematica asigurării resurselor pentru apărare. Potrivit lui Edward Lucas, de la Centrul de Analiză a Politicii Europene (CEPA), „o adevărată economie de război” este atunci când „bărbați înarmați vin și preiau controlul asupra fabricii tale și produc mai multe arme” (Schultz, 2023), așa cum, de fapt, se întâmplă acum în Rusia, care deja a făcut acești pași în această direcție.

Cu toate acestea, poziția pe care o are România, la mică distanță de un război în derulare, ne invită la o reflecție serioasă privind subiectul abordat, fiind obligați să identificăm soluții prin care, din perspectiva schimbării nefavorabile a raporturilor de forță în actualul areal est-european, resursele statului să fie planificate din timp de pace, în funcție de prioritățile economice, sociale, militare și de altă natură, astfel încât să se poată asigura și menține un nivel satisfăcător de securitate pe toate palierele sale de manifestare.

În acest context, apreciem că militarizarea operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării reprezintă o măsură necesară, dar destul de controversată în zilele noastre, dacă este privită doar ca parte integrantă a unui proces echivalent „economiei în vreme de război”, în care se cere reconfigurarea completă a sistemului economic și concentrarea producției pe susținerea efortului național de apărare generat de riscul mai mereu prezent al unui eventual conflict convențional, neconvențional sau hibrid pe care îl avem sub ochii noștri.

Încrăzători că țara noastră ar putea deveni una dintre marile puteri militare ale Europei, alături de Polonia, prin concentrarea

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Militarizarea operatorilor economici a căror activitate este nemijlocit legată de asigurarea resurselor necesare apărării reprezintă o măsură necesară, dar destul de controversată în zilele noastre, dacă este privită doar ca parte integrantă a unui proces echivalent „economiei în vreme de război”, în care se cere reconfigurarea completă a sistemului economic și concentrarea producției pe susținerea efortului național de apărare generat de riscul mai mereu prezent al unui eventual conflict convențional, neconvențional sau hibrid pe care îl avem sub ochii noștri.

unor resurse militare pe teritoriul național, în context aliat, precum și prin suplimentarea cheltuielilor militare și a producției de armament în România, ne vom putea schimba locul pe harta economică, situație în care se impune ca România să identifice acele direcții de acțiune care vizează creșterea productivității economice, iar soluția extremă de militarizare a operatorilor economici să poată fi înlocuită prin luarea unor măsuri urgente de redresare economico-financiară a operatorilor economici de interes strategic pentru dezvoltarea unei industrii militare puternice de apărare, cu noi locuri de muncă și rezultate economice adecvate.

BIBLIOGRAFIE:

1. ANRSPS, <http://www.anrps.gov.ro/cadrulegislativ.html>, accesat la 12 mai 2023.
2. Boboc, M. (2022). *Militarizarea minelor Văii Jiului după revolta muncitorească anti-comunistă din august 1977 de la Lupeni – în documentele Securității*, <https://www.zvj.ro/articole-61276>, accesat la 28 iunie 2023.
3. Hona, J. (1998). *Military Ideology in Response to Democratic Pressure during the Late Suharto Era: Political and Institutional Contexts*, <https://www.jstor.org/stable/3351378>, accesat la 12 iunie 2023.
4. *Hotărârea CSAȚ nr. 18 din 2012 privind atribuțiile comandantului militar al județului/municipiului București*, <https://csat.presidency.ro/ro/hotarari-emise-de-csat>, accesat la 12 iunie 2023.
5. *Legea apărării naționale nr. 45 din 01 iulie 1994, cu modificările și completările ulterioare* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).
6. *Legea nr. 355/2009 privind regimul stării de mobilizare parțială sau totală a forțelor armate și al stării de război* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).
7. *Legea nr. 415 din 27 iunie 2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării, cu modificările și completările ulterioare* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).
8. *Legea nr. 477/2003, republicată privind pregătirea economiei naționale și a teritoriului pentru apărare* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).
9. *Legea nr. 232/2016 privind industria națională de apărare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative* (forma sintetică la data 27 iunie 2023/SintAct®-Acte Sintetice).

10. Noul dicționar explicativ al limbii române; Dicționarul de neologisme; Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-A, <https://dexonline.ro/definitie/militarizare>, accesat la 27 iunie 2023.
11. Schultz, T. (2023). *Are nevoie Europa de o economie de război?*, articol publicat în Deutsche Welle, <https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/are-nevoie-europa-de-o-economie-de-razboi-2272429.html>, accesat la 28 iunie 2023.
12. Truță, H. (2022). *Clădirea administrativă a fabricii Johann Weitze*, articol postat pe site-ului Bibliotecii Județene „Alexandru D. Xenopol”, <https://bibliotecaarad.ro/cladirea-administrativa-a-fabricii-johann-weitzer>, accesat la 12 iunie 2023.

„ORBIREA MĂRII”

Contraamiral de flotilă (rtr.) dr. Sorin LEARSCHI

Director al Forumului Securității Maritime, Clubul Amiralilor

10.55535/GMR.2023.3.9

Analizarea domeniilor de dezvoltare ale unei țări presupune o înțelegere clară, de către factorii de decizie, a fenomenelor politice, economice, sociale sau de mediu. Făcând o analiză a nivelului de conștientizare și evoluție a politicii și a strategiei domeniului maritim, corelate cu elementele conexe acestora, putem afirma faptul că România are un potențial mult mai mare decât nivelul și complexitatea dezvoltării la această dată, iar o conștientizare a importanței domeniului maritim va trebui să contribuie substanțial la evoluția ei. Apreciem faptul că securitatea maritimă reprezintă un element deosebit de important al politicii și strategiei maritime a unei țări.

În analiza contextuală următoare, în vederea furnizării unui sprijin decizional cât mai adecvat, căutăm să examinăm ascensiunea securității maritime în concept și în practică. Susținem că evoluțiile din arena maritimă au fost analizate de diverse foruri internaționale, în studii de securitate, și că este necesară o nouă agendă națională pentru studiile de securitate maritimă. Rămân totuși multe de studiat în viitor și trebuie oferită o direcție pentru cercetările ulterioare, iar demersul făcut prin acest articol va contribui la conștientizarea faptului că, în România, importanța sectorului maritim a decăzut foarte mult în ultimele trei decenii.

Obiectivul demersului nostru este de a conștientiza elementele decizionale naționale cu privire la importanța domeniului maritim și, mai ales, a contribuției acestuia la dezvoltarea țării. În același timp, putem aprecia că demersul nostru poate contribui la creșterea nivelului de educație și conștiință marinărească, de apartenență la o națiune maritimă.

Cuvinte-cheie: mediu marin, securitate maritimă, „economie albastră”, pirateria somaleză, „orbirea mării”.

INTRODUCERE

Din punct de vedere științific, „Orbirea mării” este un fenomen meteorologic care apare atunci când vaporii de apă din mare se evaporă și formează nori joși care reflectă lumina soarelui, împiedicând vizibilitatea asupra orizontului. Acest fenomen poate fi periculos pentru navigatori, deoarece poate masca apropierea de uscat sau de alte obstacole.

Noțiunea de „orbire a mării” are o dezvoltare interesantă și o multiplicare în diverse domenii. În mod figurat, expresia „orbirea mării” a fost adoptată pentru a analiza consecințele neglijării domeniului maritim, iar prin extensie, este utilizat și în alte domenii, precum cel al energiei, spre exemplu, economiei, în protecția mediului, dar și în altele.

„Orbirea mării” se referă la incapacitatea de a vedea sau de a înțelege anumite probleme sau situații, cum ar fi cele legate de securitatea maritimă, protejarea mediului sau schimbările climatice. Aceasta poate fi cauzată de neglijență, ignoranță sau de lipsa de interes sau de resurse pentru a aborda aceste probleme. De exemplu, „orbirea mării” poate fi utilizată pentru a descrie lipsa de atenție acordată schimbărilor climatice și impactului lor asupra oceanelor sau pentru a descrie incapacitatea de a vedea riscurile la adresa securității maritime, cum ar fi pirateria sau terorismul maritim. „Orbirea mării” nu se limitează la circumstanțele unei țări.

În 2009, dependența de traficul maritim a provocat apariția expresiei, atunci când factorii de decizie din Marea Britanie au fost catalogați ca suferind de „orbirea mării”, o acuzație fundamentată în legătură cu lipsa sesizării nevoilor de securitate, a vulnerabilităților privind întreruperea aprovizionării și o slăbire a forțelor sale navale. Un sondaj la nivel național efectuat de Seafarers UK, în 2011, a sugerat că publicul britanic avea o ignoranță alarmantă cu privire la dependența insulei de mare și că „orbirea mării” era o „problemă uriașă” (<https://www.maritimefoundation.uk>).

Cu toate acestea, în 2017, un alt sondaj de opinie, realizat de Camera de transport maritim din Marea Britanie, a afirmat că „orbirea mării este un mit” (<https://www.ukchamberofshipping.com>).

„Orbirea mării” se referă la incapacitatea de a vedea sau de a înțelege anumite probleme sau situații, cum ar fi cele legate de securitatea maritimă, protejarea mediului sau schimbările climatice.

DINCOLO DE „ORBIREA MĂRII” – O NOUĂ AGENDĂ PENTRU STUDIILE DE SECURITATE MARITIMĂ

În cele ce urmează, vom aborda problemele și temele care cuprind agenda securității maritime, inclusiv modul în care aceasta a fost teoretizată în studiile de securitate până în prezent. Primul aspect este reprezentat de faptul că mediul marin trebuie înțeles ca parte a unui complex de securitate interconectat, care încorporează, de asemenea, conexiuni puternice între uscat și mare.

În al doilea rând, examinăm modalitățile în care actorii securității maritime au răspuns practic la aceste provocări, concentrându-ne pe problemele de conștientizare a domeniului marin, coordonarea acțiunilor și operațiunile în domeniu.

În al treilea rând, ne referim la mecanismele prin care noua agendă de securitate maritimă este diseminată către actorii locali printr-un proces de guvernare descentralizată a securității. Ne concentrăm, în special, pe eforturile de a distribui cunoștințe și abilități actorilor locali prin consolidarea capacităților și reforma sectorului de securitate.

În concluzie, trebuie să subliniem provocările viitoare pentru studiile de securitate maritimă care decurg din aceste observații.

O lucrare din anul 1909, scrisă de Constantin Nic Păun, denumită „Misiunea marinei noastre”, abordează atât importanța domeniului marin pentru state din punct de vedere economic, politic, cât și misiunile marinei pentru apărarea țării la frontierele maritime și fluviale. O urmare firească a fost lucrarea din literatura militară a României referitoare la domeniul marin, „Războiul pe Dunăre”, publicată în anul 1905, aparținând ofițerilor Eugeniu Botez (1877-1933) și Nicolae Kirițescu (Petcu, 2013, p. 1874). Putem spune că acestea au fost începutul preocupărilor României în domeniu.

Dar, *securitatea maritimă* este una dintre cele mai recente completări în vocabularul securității internaționale. Creat inițial în anii '90, conceptul *securitatea maritimă* a primit o atenție din ce în ce mai mare ca urmare a intensificării preocupărilor cu privire la terorismul marin începând cu anul 2000, a creșterii pirateriei moderne în largul coastei Somaliei, dar și în alte zone, precum și a traficului de persoane, atât de actual în zilele noastre. Importanța tot mai mare din ultima perioadă a așa-numitei „*economii albastre*”, dar și problemele legate de protecția mediului marin și gestionarea resurselor au contribuit la creșterea interesului față de subiect.

Un număr semnificativ de state, dar și actori internaționali plasează securitatea maritimă în primul rând pe agendele lor privind securitatea. Această prioritate se reflectă în mai multe strategii guvernamentale și interguvernamentale pentru securitatea maritimă publicate în ultimul deceniu, precum cele ale Statelor Unite, Regatului Unit, Franței, Indiei, NATO, Uniunii Europene (UE) și Uniunii Africane (UA), precum și în declarațiile multilaterale, cum ar fi declarația G7 privind securitatea maritimă, dar și în lucrările conferinței internaționale anuale *Our Ocean* (<https://ourocean2022.pw/agenda/>) pe această temă.

Dacă securitatea maritimă a devenit o preocupare de bază în rândul actorilor importanți ai securității globale, nu același lucru se poate spune despre relațiile internaționale și studiile de securitate, unde studiul acestora este aleatoriu, în cel mai bun caz. Literatura existentă tinde să ia în considerare astfel de probleme în ceea ce privește anumite puncte geografice fierbinți și gestionarea amenințărilor specifice, cum ar fi pirateria maritimă în Africa de Est, rivalitatea strategică în Marea Chinei de Sud sau Arctica, crima organizată în Africa de Vest sau traficul de persoane în Africa de Sud și Marea Mediterană (China's Naval Rise and the South China Sea).

Probleme precum securitatea porturilor, pescuitul ilegal sau infrafracțiunile de mediu au primit mai puțină atenție, iar conexiunile dintre toate aceste teme rămân puțin studiate. Alte surse subordonează evoluțiile pe mare unor teme mai largi din relațiile internaționale, cum ar fi politica Marilor Puteri, geostrategia sau construirea unui regim internațional (Levy, Thompson, 2010, pp. 7-43).

Amplificarea agendei de securitate maritimă s-a reflectat într-un interes reînnoit în rândul analiștilor pentru problema ordinii pe mare într-o epocă a globalizării (Bekkevold, Till, 2016; Moran, Russell, 2014; Tangredi, 2002) și în semnificația sa crescândă în publicațiile naționale strategice, politice și doctrinare. A fost acordată însă mai puțină atenție domeniului marin ca un factor al schimbării internaționale și al inovației în sine. Atenția acordată este importantă și una care riscă să ascundă modele noi și specifice în domeniile: relații internaționale, guvernare și ordine pe mare.

Sușținem faptul că inițiativele și activitățile de securitate maritimă care au fost observate în ultimul deceniu necesită o tratare mai solidă a problemei în discuția academică. Este timpul ca disciplina să acorde mai multă atenție zonei maritime și să treacă dincolo de „orbirea

Amplificarea agendei de securitate maritimă s-a reflectat într-un interes reînnoit în rândul analiștilor pentru problema ordinii pe mare într-o epocă a globalizării și în semnificația sa crescândă în publicațiile naționale strategice, politice și doctrinare. A fost acordată însă mai puțină atenție domeniului marin ca un factor al schimbării internaționale și al inovației în sine.

mării”. Trebuie făcute unele rezumări și generalizări ale observațiilor de bază cu privire la aceste dezvoltări și activități pe mare și subliniate modalitățile în care acestea necesită o cercetare mai profundă.

Este tot mai clară nevoia de a oferi noi direcții pentru studii viitoare de securitate maritimă, dar, în același timp, trebuie explorate provocările ridicate de fenomenele de securitate maritimă în discuții mai ample din cadrul studiilor de relații internaționale și de securitate.

CREȘTEREA NEVOII DE SECURITATE MARITIMĂ

De-a lungul istoriei omenirii, marea a fost privită ca o zonă de pericol și nesiguranță. Mările au fost prezentate în mod repetat ca „o sălbăticie nedorită și neprimitoare, unde pământul este un punct de referință liniștitor” (Mack, 2011, p. 74).

Istoria umană poate fi interpretată ca o încercare de a stăpâni marea. Cu toate acestea, analizând literatura de specialitate, marea majoritate a analizelor istorice și politice descriu mările „fie ca fundalul scenei pe care se vede că se desfășoară acțiunea reală – adică pământul – sau (...), pur și simplu, ca un mijloc de conexiune între activitățile care se desfășoară pe coaste și în interiorul acestora” (Ib., p. 19).

Marea tinde să fie înțeleasă ca stadiu al proiecției puterii geopolitice, al războiului interstatal sau al disputelor militarizate, dar și ca o sursă de amenințări specifice, precum pirateria, sau ca un conector între state, care permite diverse fenomene, de la colonialism la globalizare (Steinberg, 2001). Aici apare contradicția între domeniul maritim, văzut ca fiind (în marea majoritate a sa) al tuturor, și zonele de uscat, ca aparținând cuiva.

Securitatea reprezintă faptul de a fi la adăpost de orice pericol, un sentiment de încredere și de liniște pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol, iar așa cum reiese și din piramida lui Maslow, nevoia de securitate este plasată, ca nivel de importanță, imediat după nevoile fiziologice. (Lașan, 2010, p. 39).

Securitatea reprezintă acea „stare de fapt care pune la adăpost de orice pericol extern și intern o colectivitate sau un stat oarecare, în urma adoptării unor măsuri specifice, și care asigură existența, independența, suveranitatea, integritatea teritorială a statului și respectarea intereselor fundamentale”. (Europa 2020). Ea este, încă de la începutul omenirii, o preocupare esențială, pornită în domeniul maritim de la securitatea apelor interioare, ulterior a zonelor costiere și, apoi, a oceanului planetar, în ansamblu.

Securitatea maritimă a evoluat în timp, apărând noi seturi și sisteme de politici neocoercitive (soft policies) care vizează instituirea unui mediu/ecosistem favorabil în care apar și politicile, dar și coercitive (hard policies). Analiza și înțelegerea securității maritime presupun o selecție de cazuri de succes, eșecuri sau cazuri de ignorare a politicilor în materie. Obiectivul unei analize este să se prezinte cazuri foarte diverse, din diferitele țări, folosind criterii calitative pentru identificarea „celor mai bune” practici.

TEORETIZAREA SECURITĂȚII MARITIME ȘI CALEA CĂTRE O SECURITATE MARITIMĂ

În principal, securitatea pe mare a fost teoretizată și interpretată din puncte de vedere mai degrabă conservatoare, bazate pe teoria tradițională realistă sau liberalistă (<https://www.jstor.org>). Evoluții teoretice mai recente, precum gândirea constructivistă sau studiile critice de securitate, au influențat cu greu dezbateră.

În interpretarea realistă, mările sunt locul în care are loc rivalitatea dintre superputeri sau puteri regionale. Discuțiile recente s-au concentrat pe ascensiunea Chinei ca putere navală și pe „pivotul” asiatic al SUA, pe investițiile în capacitățile navale ale puterilor emergente sau pe competiția tot mai acerbă pentru resurse în Arctica.

Înțeleasă, în general, ca o sub-ramură a studiilor strategice, securitatea maritimă a fost mult timp abordată prin axarea pe interacțiunea internațională, influență și ordine pe mare (Booth, 1977; Grove, 1990; Mahan, 1890; Speller, 2014; Till, 2004).

O astfel de activitate a fost localizată în primul rând în studiile geopolitice clasice ale relațiilor internaționale, cu accent pe istoric. Aici apare ceea ce Bekkevold și Till numesc „de sus în jos” (și mai puțin „de jos în sus”), influențele structurale asupra ordinii internaționale pe mare, inclusiv „schimbări globale de putere, schimbarea percepțiilor amenințărilor, modernizarea navală și schimbările în capacitățile navale și aplicarea dreptului mării” (Bekkevold, Till, p. 7).

Interpretările liberale ale securității pe mare evidențiază ascensiunea diferitelor regimuri internaționale care guvernează activitățile pe mare și sugerează că mediul marin este din ce în ce mai supus unei forme de ordine publică colectivă și unor reglementări legale.

Perspectivă liberale au fost avansate în special în lucrările cercetătorilor în domeniul dreptului maritim (Geiss, Petrig, 2011).

Securitatea pe mare a fost teoretizată și interpretată din puncte de vedere mai degrabă conservatoare, bazate pe teoria tradițională realistă sau liberalistă. Evoluții teoretice mai recente, precum gândirea constructivistă sau studiile critice de securitate, au influențat cu greu dezbateră.

Începând cu anii '90, studiile critice de securitate, de exemplu sub forma teoriei securitizării sau abordarea securității ca practică, au influențat cu greu, cu puține excepții, dezbaterile privind securitatea pe mare. Conceptul de securitate maritimă, ca parte a securității în general, include, dar nu se limitează la temele existente ale puterii maritime și dreptului maritim, fiind un concept sintetizat relativ recent.

Kraska și Pedrozzo, de exemplu, sugerează că, în ultimii ani, dreptul internațional „a evoluat dintr-un set de reguli menite să evite războiul naval prin menținerea puterilor maritime separate către un nou cadru global conceput pentru a facilita cooperarea în domeniul securității maritime prin reunirea țărilor pentru a atinge obiective comune” (2014, p. 10). Chiar și așa, o astfel de activitate a avut tendința să se concentreze pe probleme de reglementare tehnică și drept internațional formal mai degrabă decât pe guvernarea securității maritime definită mai larg. Ian Speller menționa faptul că „menținerea unei bune ordini pe mare nu a fost în mod tradițional supusă analizei teoretice în același mod ca activitatea de război sau chiar rolurile diplomatice” (Speller, p. 150).

Începând cu anii '90, studiile critice de securitate, de exemplu sub forma teoriei securitizării sau abordarea securității ca practică, au influențat cu greu, cu puține excepții, dezbaterile privind securitatea pe mare (Ryan).

Conceptul de *securitate maritimă*, ca parte a securității în general, include, dar nu se limitează la temele existente ale puterii maritime și dreptului maritim, fiind un concept sintetizat relativ recent. Dar, în multe privințe, studiul mărilor a rămas considerabil în urma evoluțiilor din studiile generale de securitate. Accentul tradițional al acestei discipline a fost în mod obișnuit „lărgit” și „aprofundat” pentru a încorpora un set mult mai larg de probleme de securitate, domenii și activități, cel puțin de la începutul anilor '90. Acestea au inclus așa-numitele „noi” probleme de securitate, cum ar fi terorismul, crima organizată transnațională sau degradarea mediului, care afectează o gamă variată de actori, inclusiv statul, dar fără a se limita la acesta, cu tendința tot mai mare de a lega securitatea de dezvoltare.

Noțiunile extinse de securitate au început să capete o atracție consistentă în mediul academic și politic, la începutul mileniului. De o importanță deosebită a fost raportul din 1998 al Comisiei Mondiale Independente pentru Oceane (Independent World Commission on the Oceans/IWCO). Publicat pentru a coincide cu Anul Internațional al Ocenelor al ONU, acesta a luat în considerare o serie de amenințări militare și non-militare la adresa ordinii internaționale pe mare, precum și modul în care guvernarea securității maritime ar trebui reconfigurată pentru a le aborda (IWCO, p. 17). Acest proces s-a dezvoltat în urma atacului reușit asupra navei USS Cole, în portul Aden, de către un grup extremist, în 2000, și a atacurilor din 11 septembrie 2001, după care

Statele Unite au început să acorde o atenție semnificativă dimensiunii maritime a națiunii și a securității. Astfel, guvernul SUA a publicat o Strategie Națională pentru Securitatea Maritimă (NSMS) în 2005, însoțită de opt planuri de sprijin pentru a aborda „amenințările și provocările specifice ale mediului maritim” (US Government, 2005). Strategia a fost unul dintre primele documente de acest gen care au conceput în mod explicit sfera maritimă ca un complex de securitate diferit. Strategia a pus un accent considerabil pe vulnerabilitățile maritime generate de terorism, inclusiv pe perspectiva unui atac terorist, fie pe mare, fie dinspre mare, dar și pe provocările securizării porturilor și zonelor de coastă împotriva incursiunii de materiale teroriste, inclusiv potențial arme de distrugere în masă (ADM). Măsurile de securitate maritimă aplicate ca urmare a atacului terorist din 11 septembrie 2001 au generat o largă analiză a organizării, alocării de forțe și a modalității de acțiune a forțelor și instituțiilor angrenate în securitatea maritimă a SUA, dar și cu o extensie în Marea Mediterană prin Operația „Active Endeavour”.

Cu toate acestea, ca și raportul IWCO, acesta a identificat și o serie de provocări mai ample de securitate maritimă. Acestea includ amenințarea pirateriei, exploatarea ilegală a resurselor maritime, contrabanda și criminalitatea și alte amenințări la adresa liberei circulații a comerțului maritim (<https://www.whitehouse.gov>).

Strategia Națională pentru Securitate Maritimă a SUA (<https://amti.csis.org>) a fost urmată de o serie de evoluții în strategia generală, care a plasat ordinea pe mare în centrul gândirii navale a SUA. De exemplu, conceptul „1000 Ship Navy” (<https://www.usni.org>) (abandonat între timp) din 2005-2006 a început cu recunoașterea faptului că provocările securității maritime erau prea complexe și difuze pentru ca Statele Unite să le poată gestiona singure. În schimb, a avut în vedere ceea ce Peter Haynes a numit „o rețea globală de securitate maritimă care se auto-organizează, se auto-guvernează, care să coordoneze activitățile marinelor, pazelor de coastă și unităților de poliție ale națiunilor voluntare” (Haynes, 2015, p. 197). Această noțiune a fost controversată la acea vreme, fiind împiedicată de suspiciunea unor motive ale Statelor Unite din partea unor potențiale state partenere și de controversele din cadrul Marinei SUA. Cu toate acestea, a indicat câteva tendințe viitoare importante, inclusiv dificultățile cu care se confruntă un singur stat, oricât de puternic ar fi, în gestionarea unui mediu de securitate

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Guvernul SUA a publicat o Strategie Națională pentru Securitatea Maritimă (NSMS) în 2005, însoțită de opt planuri de sprijin pentru a aborda „amenințările și provocările specifice ale mediului maritim”. Strategia a fost unul dintre primele documente de acest gen care au conceput în mod explicit sfera maritimă ca un complex de securitate diferit.

Strategia de Securitate Maritimă a UE conceptualizează securitatea maritimă ca „o stare de fapt a domeniului maritim global, în care dreptul internațional și dreptul național sunt aplicate, libertatea de navigație este garantată și cetățenii, infrastructura, transportul, mediul și resursele marine sunt protejate”.

maritimă difuz și complex și nevoia de relații de cooperare cu ceilalți în domenii de interes comun. De asemenea, a indicat o înțelegere mai largă și mai extinsă a puterii maritime a Statelor Unite.

În urma eforturilor SUA, o serie de strategii similare au fost adoptate și de alte națiuni și organizații internaționale. Dintre acestea, cele mai notabile sunt *Strategia Maritimă a Alianței NATO* (2011, <https://www.nato.int/cps/>)¹; *Strategia Națională pentru Securitatea Maritimă a Regatului Unit* (2014, <https://www.gov.uk/government>) și 2022 (<https://www.gov.uk/government/publications/national-maritime-security-strategy>); *Strategia de Securitate Maritimă a UE* (2014, <https://www.eeas.europa.eu>); *Strategia Națională Franceză pentru Securitatea Zonelor Maritime* (2015, <https://www.gouvernement.fr>) și *Declarația G7* (<https://www.mofa.go>) privind securitatea maritimă (tot 2015). În comun cu strategia SUA, aceste abordări se disting prin amploarea și ambiția lor. Acestea se străduiesc să conecteze diferite amenințări și riscuri maritime și urmăresc să ofere o prezentare cuprinzătoare sau holistică a provocărilor cu care se confruntă pe mare. Astfel, Strategia de Securitate Maritimă a UE conceptualizează securitatea maritimă ca „o stare de fapt a domeniului maritim global, în care dreptul internațional și dreptul național sunt aplicate, libertatea de navigație este garantată și cetățenii, infrastructura, transportul, mediul și resursele marine sunt protejate” (<https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu>). În mod similar, Strategia Națională a Regatului Unit pentru Securitatea Maritimă se preocupă de „promovarea și protecția intereselor naționale ale Regatului Unit, în țară și în străinătate, prin gestionarea activă a riscurilor și oportunităților în și din domeniul maritim, pentru a consolida și extinde prosperitatea, securitatea și reziliența Regatului Unit și pentru a contribui la formarea unei lumi stabile”.

Fiecare dintre aceste strategii de securitate maritimă include o combinație diferită de accente, incluziuni și excluderi. Strategia NATO, de exemplu, acordă prioritate descurajării și apărării colective, alături de aspecte precum managementul crizelor și securitatea cooperativă, și continuă să pună accent pe puterea navală „dură” alături de sarcini de securitate maritimă mai difuze. Strategia Regatului Unit, în schimb,

¹ Consolidarea Posturii Maritime a Alianței este o parte integrantă și transversală a implementării acestor două căi și a fost reconfirmată în Conceptul Strategic 2022.

nu considera „apărarea țărmlui”, campaniile militare sau siguranța maritimă ca parte a atribuțiilor sale.

Strategia AIM 2050 (<https://cggrps.com>) a Uniunii Africane subliniază importanța resurselor maritime și a comerțului pentru securitatea și dezvoltarea economică a continentului, cu accent pe consolidarea inclusiv a capacităților de pază de coastă și facilităților portuare.

Chiar și așa, direcția generală a fiecăreia dintre aceste abordări este o încercare de a înțelege și de a se implica în arena maritimă ca un complex de securitate interconectat mai degrabă decât ca o serie de amenințări sau provocări separate, recunoscând faptul că securitatea maritimă este o problemă colectivă de ordine politică, asupra căreia niciun actor nu poate exercita un control determinant.

DIMENSIUNILE DE BAZĂ ALE SECURITĂȚII MARITIME

Dezvoltarea și importanța tot mai crescută a domeniului maritim au generat noi cerințe și standarde, continuând și perfecționând tendința de adaptare și eficientizare a securității maritime. Toate acestea sunt corelate atât cu nivelul tehnic și cel tehnologic existent, cât și cu cel prognozat în cadrul extraordinarului trend existent. Evoluțiile sunt rapide, iar noile documente de reglementare și studii strategice oferă considerații importante pentru oamenii de știință din domeniul studiilor de securitate cu privire la natura securității maritime.

Făcând o analiză a complexului contemporan de securitate maritimă, putem afirma că acesta este format din patru domenii, fiecare dintre ele încorporând o serie de preocupări transversale de securitate. Primul dintre aceste domenii cuprinde ceea ce este cel mai bine considerat ca fiind o problemă de securitate națională, corespunzând, în mare parte, tradițiilor de lungă durată ale strategiei navale și puterii navale (domeniul militar).

Componenta de securitate națională a securității maritime implică dezvoltarea și aplicarea puterii navale, încorporând proiecția puterii militare și apărarea națiunii pe mare, precum și utilizarea navelor de război pentru a proteja rutele comerciale maritime și comerțul prin descurajare, supraveghere și interdicție (Bueger). Asemenea preocupări rămân actuale în multe părți ale lumii, mai ales în regiunile de rivalitate geopolitică actuală, cum ar fi Marea Chinei de Sud.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Componenta de securitate națională a securității maritime implică dezvoltarea și aplicarea puterii navale, încorporând proiecția puterii militare și apărarea națiunii pe mare, precum și utilizarea navelor de război pentru a proteja rutele comerciale maritime și comerțul prin descurajare, supraveghere și interdicție. Asemenea preocupări rămân actuale în multe părți ale lumii, mai ales în regiunile de rivalitate geopolitică actuală, cum ar fi Marea Chinei de Sud.

Problemele de mediu marin se referă la securitatea maritimă în mai multe moduri. Ele reprezintă o manifestare a preocupărilor mai largi de securitate a mediului pe mare și în zonele de coastă. Ele privesc postura transportului maritim comercial ca o țintă potențială pentru criminalitate, terorism sau piraterie și ca mijloc pentru traficul de persoane, bunuri ilicite sau arme.

Un al doilea domeniu se adresează mediului marin. Aceasta include o gamă variată de probleme, cum ar fi poluarea marină, siguranța și reglementarea navelor, căutarea și salvarea maritimă, starea sănătății oceanelor, poluarea și impactul schimbărilor climatice. Mediul marin este o preocupare similară de lungă durată în sfera maritimă, cu geneza sa în eforturile internaționale de reglementare a transportului maritim și a altor activități pe mare prin organizații interguvernamentale, precum Organizația Maritimă Internațională (IMO) sau organisme de coordonare, cum ar fi ONU Oceans.

Problemele de mediu marin se referă la securitatea maritimă în mai multe moduri. Ele reprezintă o manifestare a preocupărilor mai largi de securitate a mediului pe mare și în zonele de coastă. Ele privesc postura transportului maritim comercial ca o țintă potențială pentru criminalitate, terorism sau piraterie și ca mijloc pentru traficul de persoane, bunuri ilicite sau arme (<https://www.sciencedirect.com>). Degradarea mediului, cauzată de infracțiuni de pescuit sau alte infracțiuni de mediu, de asemenea, are potențialul pentru a spori nemulțumirile populațiilor de coastă și duce la instabilitate maritimă.

Problemele de mediu marin sunt strâns legate de un al treilea domeniu al dezvoltării economice. Așa-numitele preocupări ale „economiei albastre” (<https://cor.europa.eu/ro/news>) stau la baza unei mari părți a agendei de securitate maritimă. Aproximativ 90% din comerțul global se face pe mare, iar resursele marine, cum ar fi pescuitul sau petrolul/gazele offshore, sunt active economice cheie.

Comerțul global poate fi amenințat de piraterie, criminalitate sau alte forme de perturbare maritimă, în timp ce protecția și dezvoltarea resurselor marine sunt adesea priorități centrale pentru statele de coastă. Într-adevăr, este de remarcă, în această privință, faptul că strategia AIM 2050 a Uniunii Africane (<https://au.int/en>) plasează „creșterea albastră” în centrul narațiunii sale, în timp ce UE a elaborat propria strategie specifică de „creștere albastră” în 2012 (<https://s3platform.jrc.ec.europa.eu>).

Un ultim domeniu abordează problemele securității umane, în sensul insecurității indivizilor și comunităților locale, precum și pe cele care afectează statele. Problemele de securitate umană pătrund în mare parte din agenda securității maritime. Protecția și sustenabilitatea pescuitului, de exemplu, sprijină mijloacele de trai a milioane de oameni care trăiesc în regiunile de coastă, în timp ce aceleași grupuri

sunt adesea cele mai vulnerabile la efectele negative ale schimbărilor climatice sau ale poluării maritime. Asemenea preocupări se referă nu numai la securitatea indivizilor și a comunităților de coastă, ci și la rolul insecurității umane în facilitarea apariției unor activități precum pirateria sau criminalitatea ca surse alternative de angajare în regiunile cu lipsuri economice semnificative.

Agenda de securitate maritimă ar putea avea patru caracteristici distincte. Prima dintre acestea este natura interconectată, uneori interdependentă, a provocărilor de securitate pe care le abordează securitatea maritimă (Samatar, Lindberg, Mahayni). De exemplu, prăbușirea statului somalez în anii '90² a lăsat regiunile de coastă deschise jefuirii din cauza pescuitului ilegal, nereglementat sau nedecarat de către statele mai bogate, precum și altor activități, cum ar fi eliminarea nereglementată a deșeurilor toxice. Astfel de activități au exacerbă degradarea semnificativă a economiilor și a pescuitului local ca urmare a războiului și au creat un corp substanțial de tineri dislocați din punct de vedere social și economic, ale căror abilități primare „utile” erau legate de navigația prin pescuit sau violență prin conflict (Ib.).

Pirateria generată de Somalia a fost tolerată de comunitățile locale, ca urmare a unei puternice sărăcirii a populației. Ca o problemă de securitate, pirateria somaleză include astfel de teme de securitate națională (forțe navale internaționale sub diverse forme), siguranța maritimă (siguranța și datoria de grijă față de echipajele navelor deturnate), dezvoltarea economică (protecția și dezvoltarea pescuitului) și securitatea umană (în rândul comunităților vulnerabile de coastă).

O a doua caracteristică a securității maritime se situează la limita sau la un prag al percepției acesteia. Majoritatea problemelor de securitate maritimă nu trebuie, pur și simplu, să fie înțelese și abordate doar ca probleme ale mediului marin. În schimb, ele sunt invariabil interconectate și cu provocările de pe uscat, așa cum ilustrează cazul amintit al pirateriei somaleze.

Zonele de coastă, porturile și alte infrastructuri sunt parte integrantă a securității maritime și în alte moduri. Guvernarea eficientă și securitatea instalațiilor portuare sau offshore sunt adesea esențiale

² În file:///C:/Users/lears/Downloads/itodorache,+19_POPESCU+Alba+Iulia_Somalia_studiu+de+caz.pdf, accesat la 1 februarie 2023.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Pirateria generată de Somalia a fost tolerată de comunitățile locale, ca urmare a unei puternice sărăcirii a populației. Ca o problemă de securitate, pirateria somaleză include astfel de teme de securitate națională (forțe navale internaționale sub diverse forme), siguranța maritimă (siguranța și datoria de grijă față de echipajele navelor deturnate), dezvoltarea economică (protecția și dezvoltarea pescuitului) și securitatea umană (în rândul comunităților vulnerabile de coastă).

La nivel internațional, pirateria în marea liberă a fost abordată în principal ca o problemă de aplicare a legii maritime, guvernată de dreptul maritim internațional. Cu toate acestea, acest lucru ridică o serie de întrebări, cum ar fi modul în care ar trebui tratați suspecții de pirați capturați, inclusiv unde ar trebui judecați și potențial încarcerați.

pentru gestionarea unor provocări precum contrabanda, jaful și corupția. Să nu uităm faptul că pirateria și terorismul sunt susținute și finanțate, în primul rând, pe uscat, unde se află conducerea acestora!

În al treilea rând, problemele de securitate maritimă transcend adesea granițele clare ale responsabilității guvernamentale sau ale competenței statului. Marea liberă este, prin definiție, un mediu transnațional, asupra căruia este împărțită suveranitatea și în care statul este doar un actor printre mulți alții.

În sfârșit, și prin extensie, securitatea maritimă este în mod inerent interjurisdicțională sau cel puțin complexă din punct de vedere jurisdicțional (<https://www.academia.edu>).

La nivel internațional, pirateria în marea liberă a fost abordată în principal ca o problemă de aplicare a legii maritime, guvernată de dreptul maritim internațional. Cu toate acestea, acest lucru ridică o serie de întrebări, cum ar fi modul în care ar trebui tratați suspecții de pirați capturați, inclusiv unde ar trebui judecați și potențial încarcerați (Ib.). Chiar și în apele teritoriale, pot exista suprapuneri semnificative sau tensiuni. Într-adevăr, este instructiv în această privință să considerăm că NSMS a înlocuit ceea ce fuseseră anterior o serie de strategii separate la nivel departamental, inclusiv pe cele ale Departamentului de Apărare și ale Departamentului pentru Securitate Internă (US Government, 2005).

Sfera maritimă este astfel înțeleasă din ce în ce mai mult ca o problemă complexă și holistică a securității, necesitând o coordonare extinsă la nivel internațional, național, jurisdicțional și public-privat pentru ca provocările pe care le prezintă să fie abordate eficient. În practică, aceste provocări ale insecurității maritime generează noi forme de asociere, integrare și cooperare între actori.

MULTITUDINEA ȘI DIVERSITATEA ORGANIZAȚIILOR DE SECURITATE MARITIMĂ ȘI GESTIONAREA COMPLEXITĂȚII SISTEMULUI

Multiplele abordări ale domeniului generează în mod normal o diversitate de soluții, individuale sau de grup, privind căile și metodele de planificare și manifestare a formelor de securitate maritimă. Toate aceste abordări creează o multitudine de necorelări la nivel macro, dar și decalări în domeniul aplicării reglementărilor internaționale, agreeate pe deplin sau parțial sau chiar neasumate.

Un exemplu este cel din cadrul procesului de elaborare a strategiei UE de securitate maritimă, aceasta efectuând un inventar al agențiilor relevante din cadrul organizației înseși și al membrilor săi. Astfel, au fost identificate 383 de grupuri sau organizații care s-au ocupat de problemă într-un fel sau altul, numărul acestora reflectând complexitatea mediului de securitate maritimă doar la nivel european (<https://www.google.com/search?q=Marcus+Houben>), Uniunea fiind totuși apreciată ca fiind reglementată.

În mod similar, Grupul de contact privind pirateria în largul coastei Somaliei (CGPCS³) se confruntă cu provocarea de a reuni și a coordona activitatea a peste 80 de state și 25 de organizații internaționale pentru a aborda pirateria în vestul Oceanului Indian (<http://www.lessonsfrompiracy.net>).

Diversitatea organizațională și internațională a unor astfel de inițiative creează deseori probleme în domeniul securității maritime. Acestea pot fi observate la trei niveluri: mai întâi, un nivel centrat pe producerea comună de cunoștințe; apoi, un nivel de coordonare axat pe elaborarea de scenarii comune pentru acțiune; și, în cele din urmă, un nivel operațional, care încorporează activități comune de securitate maritimă.

Putem aprecia că multitudinea și diversitatea structurilor angrenate în domeniul securității maritime, ca urmare a intereselor naționale, reprezintă un dezavantaj care poate fi înlăturat doar prin standardizare teoretică și operațională, dar și prin colaborare, coordonare și cooperare internațională. Totul trebuie pornit de la o abordare organizațională, cu folosirea de instrumente simple și un răspuns coerent și eficient la complexitatea și legăturile instituționale inerente problemei securității maritime. Securitatea maritimă trebuie abordată într-un mod unitar, realizându-se conexiuni acolo unde acestea există și să evite acțiunile într-un domeniu care pot fi contraproductive pentru altele. Cu toate acestea, consolidarea capacității maritime trebuie făcută cu o corelare a eforturilor similare pe uscat. Actorii naționali sau regionali pot fi sprijiniți și încurajați în gestionarea sectoarelor lor de securitate maritimă într-un mod adaptat și în cadrul unui model preferat de organizare. Aplicarea conceptului

³ CGPCS este un mecanism de guvernare internațională format ad-hoc (Grupul Internațional de Contact), înființat la New York la 14 ianuarie 2009, pentru a facilita discuțiile și coordonarea acțiunilor între state și organizații în scopul suprimării pirateriei somaleze.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Diversitatea organizațională și internațională a unor astfel de inițiative creează deseori probleme în domeniul securității maritime. Acestea pot fi observate la trei niveluri: mai întâi, un nivel centrat pe producerea comună de cunoștințe; apoi, un nivel de coordonare axat pe elaborarea de scenarii comune pentru acțiune; și, în cele din urmă, un nivel operațional, care încorporează activități comune de securitate maritimă.

Reforma organizațională se concentrează adesea pe probleme de profesionalizare în instituțiile de securitate, inclusiv definirea unor roluri și responsabilități organizaționale clare, dezvoltarea structurilor adecvate, dimensionarea și pregătirea resurselor pentru îndeplinirea acestor sarcini, stabilirea unor modele formale de planificare organizațională și implementarea acestora pe bază de standarde comune de bune practici.

tinde să acorde preferință instituțiilor statului. Acolo unde astfel de instituții sunt slabe sau chiar inexistente, este necesară creșterea eficienței organizaționale.

Astfel, reforma organizațională se concentrează adesea pe probleme de profesionalizare în instituțiile de securitate, inclusiv definirea unor roluri și responsabilități organizaționale clare, dezvoltarea structurilor adecvate, dimensionarea și pregătirea resurselor umane pentru îndeplinirea acestor sarcini, stabilirea unor modele formale de planificare organizațională și implementarea acestora pe bază de standarde comune de bune practici.

Agenda securității maritime duce, de fapt, la noi forme de ordine internațională pe mare. Acest proces este pragmatic și progresiv, condus de inovație și schimbări în arena maritimă mai degrabă decât de schimbări structurale mai ample în geopolitică sau reglementări internaționale.

Actorii internaționali dezvoltă răspunsuri practice la provocările specifice ale securității maritime. Acestea reflectă cerința de a coordona și integra cele patru domenii ale securității maritime, și anume: puterea maritimă, mediul marin, dezvoltarea economică și securitatea umană.

CONȘTIENȚIZAREA DOMENIULUI MARITIM ȘI NEVOIA DE INFORMAȚII

La nivel de cunoaștere, inovarea în complexul de securitate maritimă poate fi observată într-o serie de noi mecanisme pentru producerea de cunoștințe despre mediul de securitate maritimă și dezvoltarea a ceea ce este adesea numit conștientizarea domeniului maritim (Maritime Domain Awareness/MDA) sau conștientizarea situației maritime.

Pentru a face acest lucru, ei utilizează o gamă largă de date, inclusiv urmărirea (voluntară) a mișcărilor navelor prin intermediul sistemelor de colectare a informațiilor, cum ar fi Sistemul de Identificare Automat (AIS) sau Single Windows, supraveghere activă prin patrulă navale, recunoaștere aeriană, imagini prin satelit și sisteme radar, dar și colectarea și analiza datelor de la agențiile naționale și internaționale cu rol în securitatea maritimă, companii de transport, inclusiv autoritățile portuare, autoritățile vamale și de aplicare a legii.

MDA își propune să ofere o bază de date bogată de informații, adesea în timp real, în funcție de care activitățile de securitate maritimă – inclusiv inspecțiile navelor pe mare – pot fi planificate și direcționate prin tehnici centralizate de extragere a datelor.

Ambițiile MDA sunt considerabile și depășesc cu mult supravegherea maritimă așa cum este înțeleasă în mod convențional. Se urmărește, în acest sens, înțelegerea efectivă a oricărui lucru asociat cu domeniul maritim care ar putea avea un impact asupra securității, siguranței, economiei sau mediului. Astfel de aspirații necesită o cooperare transnațională semnificativă, precum și un angajament cu o gamă largă de actori substatali și privați. Alte inițiative exploatează oportunitățile oferite de noile tehnologii de comunicare și informare pentru a deschide noi canale de schimb de informații între actorii civili și militari, precum și între marinele sau navele națiunilor care ar putea fi în mod normal reticente să coopereze între ele. De exemplu, acțiunea internațională împotriva pirateriei în largul coastei Somaliei a fost facilitată de platforma de partajare a informațiilor Mercury (<https://research-information.bris.ac.uk>), care permite diferitelor părți interesate – inclusiv marine naționale, misiuni internaționale și centre civile de partajare a informațiilor – să comunice între ele prin text sincron.chat, bazat pe chat, cu un flux live despre operațiunile navale și incidente de piraterie, oferind date în timp real tuturor actorilor participanți.

ÎN LOC DE CONCLUZII: CE TREBUIE FĂCUT ÎN VIITOR?

Înțelegerea securității maritime și a provocărilor structurale și practice pe care le ridică pentru modul în care este guvernată marea va necesita studii continue și aprofundate ale activităților și inițiativelor pe care actorii internaționali le întreprind pentru a face față elementelor cheie ale securității maritime. Aceasta implică extinderea dincolo de perspectiva teoretizării tradiționale realiste și liberale și utilizarea observațiilor oferite de noile studii de securitate în considerarea structurilor, practicilor și cunoștințelor normative.

Este necesar, păstrând în același timp cunoștințele studiilor privind puterea și dreptul maritim, să le conectăm la observații interdisciplinare, iar în special cinci domenii necesită o atenție suplimentară. Astfel, trebuie să înțelegem caracterul în schimbare al puterii maritime și modul în care aceasta este transformată prin conexiuni cu preocupările legate de mediul marin, *economia albastră* și securitatea umană, noul accent pus pe criminalitatea maritimă și aplicarea legii pe mare, corelate cu utilizarea unei game complete de inovații practice, inclusiv tehnologie și practici informale.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Acțiunea internațională împotriva pirateriei în largul coastei Somaliei a fost facilitată de platforma de partajare a informațiilor Mercury, care permite diferitelor părți interesate – inclusiv marine naționale, misiuni internaționale și centre civile de partajare a informațiilor – să comunice între ele prin text sincron.chat, bazat pe chat, cu un flux live despre operațiunile navale și incidente de piraterie, oferind date în timp real tuturor actorilor participanți.

Este necesar să acordăm mai multă atenție conexiunilor dintre uscat și mare, diferitelor forme de criminalitate maritimă și altor amenințări. Pentru ca aceste probleme să fie înțelese și ameliorate, studiile de securitate maritimă trebuie să includă un angajament mai susținut cu cauzele și interacțiunile lor pe uscat, precum și cu manifestările lor pe mare.

În același timp, trebuie să revizuiți rolul regulilor formale și informale pentru guvernarea securității maritime și trebuie să fie examinat modul în care acestea sunt puse în aplicare prin operațiuni pe mare, noi mecanisme de coordonare juridică și consolidarea capacităților, luând în considerare creativitatea necesară pentru a gestiona complexitatea dreptului maritim. De asemenea, este nevoie să analizăm căile în care modelele stabilite de cooperare internațională în domeniul securității – alianțe, operațiuni multinaționale ș.a.m.d., ele devenind mai difuze, complexe și complementare, implicând o serie de parteneri naționali (uneori antagonici), dar și privați și alți actori nestatali, inclusiv companiile maritime, companiile de securitate private, comunitățile de pescuit și alte grupuri substatale.

În același context, este necesar să acordăm mai multă atenție conexiunilor dintre uscat și mare, diferitelor forme de criminalitate maritimă și altor amenințări. Pentru ca aceste probleme să fie înțelese și ameliorate, studiile de securitate maritimă trebuie să includă un angajament mai susținut cu cauzele și interacțiunile lor pe uscat, precum și cu manifestările lor pe mare.

Nu în ultimul rând, este nevoie să revizuiți efectele structurale ale consolidării capacităților în sfera maritimă. În prezent, aceste inițiative rămân relativ imature în comparație cu cele de pe uscat și se simte nevoia unei împărtășiri sistematice a experienței.

În concluzie, credem că este timpul ca studiile de securitate să treacă dincolo de „orbirea mării” și să recunoască domeniul maritim ca un subiect și instrument de schimbare și inovare în politica globală în ansamblu. Acest lucru va duce la o înțelegere mai pragmatică și mai relevantă a complexului de securitate maritimă, deschizând un mediu important de interacțiune internațională.

BIBLIOGRAFIE:

1. Bekkevold, J.I., Till, G., eds. (2016). *International order at sea: how it is challenged, how it is maintained*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
2. Booth, K. (1977). *Navies and foreign policy*. London: Croom Helm.
3. Bueger, C. „What is maritime security?”, https://www.researchgate.net/publication/270107474_What_is_maritime_security, accesat la 2 februarie 2023.
4. *China's Naval Rise and the South China Sea: An Operational Assessment*, https://www.researchgate.net/publication/251491166_China%27s_Naval_Rise_and_the_South_China_Sea_An_Operational_Assessment, accesat la 28 ianuarie 2023.

5. Europa 2020. *Strategia Europa 2020*, <https://www.mae.ro/node/19272>, accesat la 12 ianuarie 2023.
6. file:///C:/Users/lears/Downloads/itudorache,+19_POPESCU+Alba+Iulia_Somalia_studiu+de+caz.pdf, accesat la 1 februarie 2023.
7. Geiss, R., Petrig, A. (2011). *Piracy and robbery at sea: the legal framework for counter-piracy operations in Somalia and the Gulf of Aden*. Oxford: Oxford University Press.
8. Grove, E. (1990). *The future of sea power*. London: Routledge.
9. IWCO, *The ocean our future*, <https://digitallibrary.un.org/record/1290893>, accesat la 1 februarie 2023.
10. Haynes, P.D. (2015). *Toward a new maritime strategy: American naval thinking in the post-Cold War era*. Annapolis, MD: Naval Institute Press, <https://academic.oup.com/ia/article/93/6/1293/4111108>, accesat la 2 februarie 2023.
11. Kraska, J., Pedrozzo, R. (2014). *International maritime security law*. Leiden: Nijhoff.
12. Lașan, N. (2010), <https://www.scribd.com/doc/143560233/Nicoleta-LASAN-Securitatea-Concepte-in-Societatea-Contemporana>, accesat la 12 ianuarie 2023.
13. Levy, J.S., Thompson, W.R. (2010). „Balancing on Land and at Sea: Do States Ally against the Leading Global Power?”. În *International Security*, vol. 35, nr. 1, pp. 7-43; *JSTOR*, <http://www.jstor.org/stable/40784645>, accesat la 28 ianuarie 2023.
14. Mack, J. (2011). *The sea: a cultural history*. London: Reaktion, <https://archive.org/details/seaculturalhisto000mack/page/n279/mode/2up>, accesat la 1 februarie 2023.
15. Mahan, A.T. (1890). *The influence of sea power upon history, 1660-1783*. London: Samson Low, Marston.
16. Moran, D., Russell, J.A., eds. (2014). *Maritime strategy and global order: markets, resources, security*. Washington D.C.: Elliott&Thompson.
17. Petcu, M. (2013). *Istoria jurnalismului din România în date: enciclopedie cronologică*, ebook. București: Editura Polirom (Achiziționată de pe: <https://www.libris.ro/ebook-istoria-jurnalismului-din-romania-in-date-EPM978-973-46-3067-7--p12971798.html>).
18. Ryan, B.J. „Security spheres: a phenomenology of maritime spatial practices”. În *Security Dialogue*, nr. 46.
19. Samatar, A.I., Lindberg, M., Mahayni, B. „The dialectics of piracy in Somalia: the rich versus the poor”, <https://www.jstor.org/stable/41059758>, accesat la 27 februarie 2023.
20. Speller, I. (2014). *Understanding naval warfare*. London: Routledge.
21. Steinberg, P.E. (2001). *The social construction of the ocean*. Cambridge: Cambridge University Press.
22. Tangredi, S.J., ed. (2002). *Globalization and maritime power*. Washington D.C.: National Defense University Press, <https://books.google.ro/s?id=xClEDQAAQBAJ&pg=PA307&lpg=PA307&dq=Jo+Ing>

- e+Bekkevold+and+Geoffrey+Till,+eds,+International+order+at+sea:+how+it+is+challenged,+how+it+is+maintained&source=bl&ots=_5-718TxN&sig=ACfU3U0xX2uHMaalfJ2Y850MFLCZCd1q1w&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwjDg9uF5vP8AhXCy6QKHILBYoQ6AF6BAGNEAM#v=onepage&q=Jo%20Inge%20Bekkevold%20and%20Geoffrey%20Till%2C%20eds%2C%20International%20order%20at%20sea%3A%20how%20it%20is%20challenged%2C%20how%20it%20is%20maintained&f=false, accesat la 1 februarie 2023.
23. Till, G. (2004). *Seapower: a guide for the twenty-first century*. London: Frank Cass.
  24. US Government (2005). *The National Strategy for Maritime Security*. Washington D.C., <https://www.hsdl.org/?view&did=456414>, accesat la 27 ianuarie 2023.
  25. <https://amti.csis.org/the-united-states-conceptualization-of-maritime-security/>, accesat la 2 februarie 2023.
  26. <https://au.int/en/documents/20130401/2050-aim-strategy>, accesat la 28 ianuarie 2023.
  27. https://cggrps.com/wp-content/uploads/2050-AIM-Strategy_EN.pdf, accesat la 27 ianuarie 2023.
  28. <https://cor.europa.eu/ro/news/Pages/blue-economy-in-european-regions-a-gateway-to-sustainable-growth-and-jobs.aspx>, accesat la 2 februarie 2023.
  29. https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/ocean/blue-economy/other-sectors/maritime-security-strategy_en, accesat la 2 februarie 2023.
  30. <https://ourocean2022.pw/agenda/>, accesat la 27 ianuarie 2023.
  31. https://research-information.bris.ac.uk/ws/portalfiles/portal/258435055/Maritime_Security_Ordering_Final.pdf, p 21, accesat la 2 februarie 2023.
  32. <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/blue-growth>, accesat la 27 ianuarie 2023.
  33. https://www.academia.edu/219914/Counter_Piracy_Law_Enforcement_and_Human_Rights, accesat la 1 februarie 2023.
  34. https://www.eeas.europa.eu/eeas/maritime-security_en, accesat la 27 ianuarie 2023.
  35. https://www.google.com/search?q=Marcus+Houben%2C+%E2%80%98The+evolution+of+the+EU%27s+maritime+security+strategy%E2%80%99&client=firefox-b-d&ei=SGvbY_iDDOTorgTQhab4Cg&ved=0ahUKEwj4x_mNrfb8AhVktIsKHdCCCa8Q4dUDCA4&uact=5&oq=Marcus+Houben%2C+%E2%80%98The+evolution+of+the+EU%27s+maritime+security+strategy%E2%80%99&gs_lcp=Cgxnd3Mtd2l6LXNlcnAQAzokCAAQRxDWBBCwAzoHCAAQsAMQQzoSCC4QxwEQ0QMqyAMQsAMQQxgBOg8lLhDUAhDIAXCwAxBDGAFKBAhBGABKBAhGGABQqgZYqgZg9AtoAXABeACAACABiAHAAZIBAZAuMZgBAKABAqABAcgBDMABAdoBBAGBGAg&scient=gws-wiz-serp, accesat la 31 ianuarie 2023.

36. <https://www.gov.uk/government/publications/national-maritime-security-strategy>, accesat la 27 ianuarie 2023.
37. <https://www.gov.uk/government/publications/national-strategy-for-maritime-security>, accesat la 27 ianuarie 2023.
38. https://www.gouvernement.fr/sites/default/files/contenu/piece-jointe/2016/01/strategie_nationale_de_surete_des_espaces_maritimes_en_national_strategy_for_the_security_of_maritime_areas.pdf, accesat la 27 ianuarie 2023.
39. <https://www.jstor.org/stable/4177147> - accesat pe 27 ianuarie 2023.
40. <http://www.lessonsfrompiracy.net/files/2014/11/EUISS-Report.pdf>, accesat la 2 februarie 2023.
41. <https://www.maritimefoundation.uk/pubs/finding-a-cure-for-sea-blindness/>, accesat la 30 ianuarie 2023.
42. <https://www.mofa.go.jp/files/000076378.pdf>, accesat la 27 ianuarie 2023.
43. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_70759.htm, accesat la 27 ianuarie 2023.
44. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0308597X14003327>, accesat la 27 ianuarie 2023.
45. <https://www.ukchamberofshipping.com/latest/opinion-poll-confirms-seablindness-myth/>, accesat la 1 februarie 2023.
46. <https://www.usni.org/magazines/proceedings/2007/january/1000-ship-navy-and-maritime-strategy>, accesat la 1 februarie 2023.
47. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>, accesat la 27 ianuarie 2023.

CONSIDERAȚII PRIVIND CONCEPȚIA ALIANȚEI NORD-ATLANTICE ȘI CEA A UNIUNII EUROPENE VIZÂND PROTECȚIA INFRASTRUCTURILOR CRITICE

Prof. univ. dr. habil. Mircea VLADU

*Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”, Sibiu
10.55535/GMR.2023.3.10*

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord și Uniunea Europeană apreciază la unison că strategia de ducere a conflictului a înregistrat schimbări esențiale în sensul că neutralizarea infrastructurilor critice a devenit un element care facilitează obținerea succesului mult mai ușor decât neutralizarea forțelor adversarului, întrucât declanșează reacții în lanț, care conduc la destabilizarea societății.

Potrivit experților NATO și ai UE, o infrastructură poate fi considerată critică numai atunci când capătă un rol esențial și o importanță deosebită pentru funcționalitatea unui sistem și când anumite componente ale acesteia sau toate componentele sale devin vulnerabile față de anumite amenințări.

În acest context, preocupările NATO pentru protecția infrastructurilor critice sunt statuate cu predilecție în directivele 114/2008 și 2557/2022, iar cele ale UE au fost amplificate mai ales după atentatele teroriste din 11 martie 2004, de la Madrid. Având în vedere aceste precizări, în continuare vor fi prezentate, din perspectiva NATO și a UE, unele considerații despre necesitatea preîntâmpinării neutralizării sau distrugerii infrastructurilor critice.

Cuvinte-cheie: infrastructură critică, securitate națională, terorism, planificare, situații de urgență.

INTRODUCERE

Aderarea României la Alianța Nord-Atlantică și accesarea în Uniunea Europeană s-au realizat în condițiile apariției vidului de securitate ca urmare a desființării Tratatului de la Varșovia, la care Republica Socialistă România era parte, și a necesității dezvoltării economice armonioase în cadrul comunității economice europene, în urma autodesființării Consiliului de Ajutor Economic Reciproc, la care aceasta, de asemenea, era parte.

Asigurarea securității naționale și a protecției infrastructurilor critice, mai ales în condițiile intensificării acțiunilor critice, nu se poate realiza de către România doar prin propriile forțe, în acest sens fiind necesar sprijinul NATO și al UE. Din această perspectivă, NATO și UE abordează cu mare atenție problematica securității naționale și a infrastructurilor critice, mai ales după exacerbarea terorismului atât la nivelul statelor, cât și la nivel regional și global.

Din această perspectivă, NATO și UE și-au fundamentat câte o concepție cu privire la protecția infrastructurilor critice, concepții pe care le vom prezenta în continuare.

CONCEPȚIA NATO PRIVIND PROTECȚIA INFRASTRUCTURILOR CRITICE

Din perspectiva NATO, interesul pentru infrastructurile critice s-a amplificat în special după evenimentele teroriste din 11 septembrie 2001 și ca urmare a intensificării amenințărilor și acțiunilor teroriste pe plan local, regional și global.

Problematica infrastructurilor critice este gestionată de NATO cu predilecție prin intermediul *Comitetului de Planificare a Urgențelor Civile*, înființat în anul 1950, odată cu realizarea și dezvoltarea Programului de Planificare a Urgențelor Civile. Acest comitet constituie principalul organism consultativ al NATO în problematica protecției civile și a utilizării resurselor civile pentru atingerea obiectivelor Alianței.

Asigurarea securității naționale și a protecției infrastructurilor critice, mai ales în condițiile intensificării acțiunilor critice, nu se poate realiza de către România doar prin propriile forțe, în acest sens fiind necesar sprijinul NATO și al UE. Din această perspectivă, NATO și UE abordează cu mare atenție problematica securității naționale și a infrastructurilor critice, mai ales după exacerbarea terorismului atât la nivelul statelor, cât și la nivel regional și global.

Educarea autorităților și a populației în sensul cunoașterii importanței infrastructurilor de toate tipurile atât pentru societățile din care fac parte, cât și pentru comunitatea internațională constituie o problemă stringentă, căreia NATO îi acordă o atenție deosebită.

Nevoia de planificare a urgențelor civile de către NATO a fost generată de schimbarea perpetuă a lumii și de proliferarea amenințărilor teroriste la adresa populațiilor statelor membre ale Alianței Nord-Atlantice, precum și de amenințările generate de dezastrele naturale. *Planificarea* vizează colectarea și analiza informațiilor despre apariția situațiilor de urgență la nivelul statelor Alianței și repartizarea resurselor la dispoziție pentru gestionarea acestora în scopul limitării și lichidării urmărilor.

Analizând istoricul apariției, evoluției și gestionării situațiilor de urgență, s-a constatat că acestea nu s-au produs numai în limitele granițelor naționale ale unui stat, ci ele și-au extins efectele și la nivelul ariilor mai multor state, căpătând, astfel, un caracter internațional. Pornind de la această constatare, NATO s-a implicat în managementul situațiilor de urgență, „care a devenit o forță în domeniul protecției civile și al gestionării consecințelor, accentul punându-se pe eventualele atacuri teroriste cu agenți chimici, biologici, radiologici și nucleari”. (NATO, 2006, p. 1).

Protecția infrastructurilor critice reprezintă o prioritate a activității de planificare a urgențelor civile de către NATO, la care participă toate țările partenere. Cooperarea la nivel internațional conduce la facilitarea unui schimb de informații atât de necesar asigurării protecției infrastructurilor critice, vizând, de pildă, identificarea amenințărilor și vulnerabilităților la adresa acestora, dar și a procedurilor de aplicat pentru asigurarea unei protecții oportune și eficiente a acestora.

Educarea autorităților și a populației în sensul cunoașterii importanței infrastructurilor de toate tipurile atât pentru societățile din care fac parte, cât și pentru comunitatea internațională (Ib., p. 9) constituie o problemă stringentă, căreia NATO îi acordă o atenție deosebită.

NATO este implicat și în „pregătirea civilă”, în sensul că a stabilit obligații pentru fiecare stat în vederea asumării răspunderii nu doar pentru protecția populației, ci și pentru cea a infrastructurilor critice proprii, împotriva dezastrelor create de acțiunile teroriste sau de factorii naturali. Ca urmare, se poate preciza că „NATO acționează ca un forum ce oferă cele mai bune practici în acest sens” (NATO, 2023), întrucât orice operațiune militară incumbă sprijinul civililor și se bazează pe resursele și infrastructura civile, între care se regăsesc căile și mijloacele de transport, porturile, aeroporturile și aerodromurile, rețelele de comunicații, sistemele medicale etc.

Totodată, trebuie menționat că, în februarie 2016, NATO a stabilit următoarele cerințe vizând creșterea rezistenței naționale din perspectiva statelor membre ale Alianței (NATO, 2016): „*continuitatea guvernului și a serviciilor guvernamentale critice; sursele de energie; abilitatea de a face față în mod eficient circulației necontrolate a oamenilor; resursele de apă și alimente; capacitatea de a trata victime în masă; telecomunicațiile și rețelele informatice; sistemele de transport*”. Pornind de la aceste considerente, se poate trage concluzia că *pregătirea civilă* constituie un proces complex desfășurat de *Comitetul de Planificare a Urgențelor Civile*, care vizează pe toți membrii NATO și partenerii Alianței. Acest proces impune educarea civililor, în timp de pace și stabilitate, în domeniul managementului situațiilor de urgență și dezastrelor, astfel încât acesta să-și păstreze funcțiile de bază în timp de criză sau conflict. Pe lângă capacitățile naționale ale fiecărui stat membru al Alianței, privind desfășurarea acțiunilor antiteroriste, identificarea amenințărilor teroriste și reducerea vulnerabilităților, precum și a celor contrateroriste, atunci când se produce un atac terorist, NATO este preocupat permanent pentru dezvoltarea de tehnologii și capacități de răspuns adecvat, urmărindu-se, astfel, protejarea forțelor armate și a populațiilor civile, precum și a infrastructurilor critice împotriva unor eventuale atacuri teroriste. Pentru atingerea acestui deziderat, statele membre ale NATO realizează o finanțare comună, ajungând să fie capabile să facă față celor mai urgente situații de amenințare sau de atac din partea structurilor cu vocație teroristă.

Necesitatea asigurării protecției infrastructurilor critice a determinat NATO să dezvolte programe specifice, care au vizat: protecția porturilor și a bunurilor maritime, deosebit de importante pentru derularea activităților economice; protecția rețelelor, inclusiv a internetului, indispensabile pentru desfășurarea comunicării umane în toate domeniile sociale; protecția infrastructurii energetice, de care depind securitatea și prosperitatea statelor etc. Totodată, NATO a dezvoltat educația și informarea, susținând, din această perspectivă, cursuri internaționale de protecție a infrastructurilor critice energetice în țări precum Kuweit și Ucraina, forumuri pe tema protecției infrastructurilor critice în diverse orașe din Croația, programe prin care s-au pregătit țările membre și partenerii Alianței pentru a putea fi în măsură să răspundă în mod oportun și adecvat la manifestările ostile și pentru a-și proteja infrastructurile critice cu un grad de vulnerabilitate mai ridicat.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Pregătirea civilă constituie un proces complex desfășurat de Comitetul de Planificare a Urgențelor Civile, care vizează pe toți membrii NATO și partenerii Alianței. Acest proces impune educarea civililor, în timp de pace și stabilitate, în domeniul managementului situațiilor de urgență și dezastrelor, astfel încât acesta să-și păstreze funcțiile de bază în timp de criză sau conflict.

CONCEPȚIA UNIUNII EUROPENE PRIVIND PROTECȚIA INFRASTRUCTURILOR CRITICE

Uniunea Europeană, la rândul său, acordă o importanță deosebită protecției infrastructurilor critice, mai ales după atentatele teroriste din 11 martie 2004, de la Madrid. Din această perspectivă, Uniunea Europeană a întreprins demersuri privind reglementările în domeniul infrastructurilor critice, prin care s-au stabilit diverse modalități de prevenire a atacurilor teroriste asupra acestora, a declanșat o serie de acțiuni de informare și pregătire a statelor membre pentru o gestionare mai bună a situației infrastructurilor critice și a îmbunătățit strategiile de răspuns în cazul unor atacuri și modalitățile de protecție, garantând, astfel, un grad ridicat și eficace de securitate a infrastructurilor critice, a rețelelor de comunicație și internet, garantându-se siguranța populațiilor din statele membre.

Din această perspectivă, Uniunea Europeană a dispus măsuri pentru înființarea de echipe, formațiuni și organizații responsabile cu protecția infrastructurilor critice.

Principalul responsabil cu aplicarea politicilor în cazul protecției infrastructurilor critice a fost nominalizat organul guvernamental al fiecărui stat, prin structurile de care dispune. În acest scop, Guvernul României a delegat sarcina protecției fiecărui sector critic unuia sau mai multor ministere, în funcție de domeniul de activitate, așa cum s-a menționat anterior, delegare care este valabilă pentru toate statele membre ale Uniunii Europene, dar care poate fi diferită mai mult sau mai puțin, fără însă a se încălca dispozițiile Uniunii Europene.

La nivelul Uniunii Europene funcționează Agenția Uniunii Europene pentru Securitatea Rețelelor și a Informațiilor (ENISA), care reprezintă un centru de expertiză pentru securitatea cibernetică în Europa și care se ocupă nemijlocit, încă din anul 2004, de creșterea nivelului de securitate a rețelelor și a informațiilor din cadrul acesteia.

Agencia colaborează cu membrii Uniunii Europene și cu sectorul privat oferind, astfel, consultanță și soluții, abordând subiecte vizând: dezvoltarea strategiilor naționale de securitate cibernetică; protecția datelor, tehnologiilor de îmbunătățire a confidențialității privind tehnologiile emergente, serviciile de încredere și identificarea ansamblului amenințărilor cibernetică. „Totodată, agenția lucrează în domeniile recomandări, suport în elaborarea și implementarea politicilor și colaborare directă cu echipele operaționale de la nivelul Uniunii Europene” (ENISA, 2023).

Trebuie menționat că aceste entități joacă un rol extrem de important în ceea ce privește protecția infrastructurilor critice, fiind structuri specializate ce reprezintă o formă de răspuns la solicitările acestei activități. Ele există în fiecare țară, iar ceea ce diferă este denumirea acestora.

Din această perspectivă, pot fi amintite entitățile: *CERT/CC* (*Computer Emergency Response Team/Coordination Centre*); *CSIRT* (*Computer Security Incident Response Team*); *IRT* (*Incident Response Team*); *CIRT* (*Computer Incident Response Team*); *SERT* (*Security Emergency Response Team*). „CERT a apărut inițial ca simplă forță de reacție, dar s-a extins astfel încât a ajuns un furnizor de servicii de securitate, incluzând servicii de prevenție precum alertare, avertizări de securitate, servicii de management al securității și al instruirii” (CEPS, 2010).

Deși nu mai este membru cu obligații și drepturi depline al UE, Regatul Unit al Marii Britanii a rămas totuși un partener important al Uniunii. Ca urmare, considerăm că este benefic să amintim existența centrului WARPs (Warning, Advice and Reporting Point) în Regatul Unit, ca parte a strategiei de informare a NISCC (National Infrastructure Security Coordination Centre) privind protecția infrastructurilor critice ale Regatului Unit de atacurile electronice, care scoate în evidență rolul marcant al acestuia în protecția infrastructurilor critice, în sensul că se ocupă cu avertizarea și alertarea, schimbul de informații, raportarea, dar și cu ridicarea nivelului de conștientizare și educare al populației. Acest centru și-a dovedit eficiența în domeniul îmbunătățirii securității informaționale, stimulând o mai bună comunicare a alertelor și avertizărilor, îmbunătățind educația și conștientizarea și încurajând raportarea incidentelor. Acest centru constituie, de asemenea, un exemplu de bună practică privind grija unui stat față de protecția infrastructurilor critice proprii, care poate fi implementată și în statele membre ale UE.

Mediul privat din fiecare stat membru al Uniunii Europene sau partener dispune de cele mai multe infrastructuri critice din domeniul comercial și, pentru protecția corespunzătoare a acestora, se impune o bună colaborare între sistemul public și cel privat al fiecărui stat. Colaborarea dintre sistemul privat, format din proprietari și operatori de infrastructuri, și cel aparținând sectorului tehnologie și informație, care are capacități mult mai limitate, locale, este mai complicată.

Deși nu mai este membru cu obligații și drepturi depline al UE, Regatul Unit al Marii Britanii a rămas totuși un partener important al Uniunii. Ca urmare, considerăm că este benefic să amintim existența centrului WARPs (Warning, Advice and Reporting Point) în Regatul Unit, ca parte a strategiei de informare a NISCC (National Infrastructure Security Coordination Centre) privind protecția infrastructurilor critice ale Regatului Unit de atacurile electronice.

Sectorul privat operează prin intermediul unor asociații/organizații, cum ar fi, spre exemplu, ICASI (Consortiul din Industrie pentru Promovarea Securității pe Internet). În cadrul Conficker Work Group, reprezentanții industriei se unesc sub același obiectiv, care vizează prevenirea atacurilor cu virusul *Conficker* asupra sistemelor de operare Windows.

CONCLUZII

NATO și UE au în atenție protecția infrastructurilor critice, din această perspectivă fiind preocupate din ce în ce mai intens pentru înțelegerea și aplicarea unei concepții cât mai riguroase și într-un mod cât mai eficace a protecției infrastructurilor critice, deoarece schimbările mediului de securitate pot afecta iremediabil îndeplinirea obiectivelor acestora. Aceasta a contribuit la conștientizarea importanței cu care infrastructurile critice se prezintă pentru dezvoltarea unei societăți puternice, stabile și sigure și declanșarea unor demersuri privind combaterea cauzelor care pot conduce la perturbarea activității lor sau la limitarea efectelor producerii unor astfel de incidente.

Pentru instituirea unor proceduri și a unor mijloace viabile prin care să se genereze un nivel ridicat de reziliență al statelor membre ale NATO și ale UE, aceste două mari organizații politico-militare au stabilit și impus fiecărui membru din componere îndeplinirea unor standarde naționale, pe baza cărora fiecare trebuie să participe la sprijinul comun internațional. Răspunsurile la aceste acțiuni sunt în concordanță cu resursele disponibile și cu posibilitățile fiecărei țări, întrucât unele sunt mult mai dezvoltate, iar altele rămân în urmă și încearcă să angajeze procesul politic intern în direcția unei protecții a infrastructurilor critice sustenabile.

RESURSE WEB:

1. CEPS TASK FORCE REPORT (2010). Centrul pentru Studii Politice Europene. *Protecting Critical Infrastructure in the EU*. Bruxelles, https://iris.luiss.it/retrieve/handle/11385/36860/860/Critical_Infrastructure_Protection_Final_A4.pdf, accesat la 11 martie 2023.
2. ENISA (2023), <https://www.enisa.europa.eu/about-enisa>, accesat la 11 martie 2023.
3. NATO (2006). *NATO's Role in Civil Emergency Planning in Background*. Bruxelles, pp. 1, 9, https://www.igsu.ro/documente/SAEARI/NATO_CEP.pdf, accesat la 11 martie 2023.

4. NATO (2016). *Press conference by NATO Secretary General Jens Stoltenberg following the meeting of the North Atlantic Council at the level of Defence Ministers*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_127972.htm?selectedLocale=en, accesat la 11 martie 2023.
5. NATO (2023). *Weapons of mass destruction*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50325.htm?selectedLocale=en, accesat la 11 martie 2023.

Pentru instituirea unor proceduri și a unor mijloace viabile prin care să se genereze un nivel ridicat de reziliență al statelor membre ale NATO și ale UE, aceste două mari organizații politico-militare au stabilit și impus fiecărui membru din componere îndeplinirea unor standarde naționale, pe baza cărora fiecare trebuie să participe la sprijinul comun internațional.

ANALIZA CRITICĂ A DISCURSULUI ÎN ERA COMUNICĂRII MULTIMODALE

Dr. Diana-Cristiana LUPU

*Statul Major al Apărării/Gândirea militară românească
10.55535/GMR.2023.3.11*

Lucrarea de față își propune să dezvolte o teorie asupra aspectelor care ar trebui luate în considerare atunci când se realizează și se transmite sensul, în contextul comunicării multimodale, subliniind modul în care discursul construiește și deconstruiește versiuni ale realității sociale. Termenul de teorie se referă la un set de perspective, o colecție de categorii, menite să ofere o înțelegere conceptuală a sinelui și a lumii, precum și un suport rațional pentru o astfel de înțelegere. Lucrarea este deci o abordare inductivă, specifică cercetării de tip calitativ. Având în vedere că raționamentul inductiv presupune derivarea unui principiu general, a unei noi perspective sau a unei teorii dintr-un corp de cunoștințe colectate sistematic, metoda de cercetare utilizată este teoria fundamentată.

Cuvinte-cheie: analiza critică a discursului, teorie fundamentată, comunicare multimodală, codificare, poziționare.

INTRODUCERE

Limbajul, ca sistem de simboluri adoptat, convențional, de indivizi, este esențial pentru orice formă de comunicare și interacțiune socială. Prin urmare, lingvistica devine nucleul oricărei discuții despre identități și relații. Un exemplu în acest sens este actul definirii. Definirea a ceva/cuiva este un act de plasare, implicând o entitate care definește, una care este definită și un proces rațional, în timp ce schimbarea unei definiții presupune o reorganizare a procesului de identificare și dezidentificare, având ca rezultat o nouă categorie sau identitate, precum și o nouă relație.

În legătură cu prezenta lucrare, consider necesare câteva explicații cu referire la denumirile utilizate în titlu. Astfel, discursul trebuie înțeles ca fiind orice schimb de idei și concepte, realizat prin mijloace de comunicare scrisă, verbală și nonverbală. În acest context, analiza critică a discursului este un instrument care ajută indivizii să înțeleagă modul în care limbajul, așa cum a fost definit anterior, și implicit sinele se situează într-o dinamică socială, culturală și istorică specifică, ținând cont de faptul că limbajul are un rol semnificativ în jocurile de putere (Foucault, 1972). Astfel, analiza critică a discursului nu este folosită în lucrarea de față ca metodă de cercetare. Comunicarea multimodală este un tip holistic de comunicare, care implică nu numai comunicarea scrisă, verbală și nonverbală, ci și imagini, elemente iconice, precum și unul sau mai multe dispozitive tehnologice. O mențiune interesantă este aceea că respectivul tip de comunicare a fost, inițial, conceput pentru a ajuta persoanele cu nevoi speciale, iar apoi, beneficiind de progresul tehnologic, a devenit utilizat pe scară largă.

Scopul prezentei lucrări este acela de a dezvolta o teorie asupra aspectelor care ar trebui luate în considerare atunci când se realizează și se transmite sensul, în contextul comunicării multimodale, subliniind modul în care discursul construiește și deconstruiește versiuni ale realității sociale. Termenul de teorie se referă la un set de percepții, o colecție de categorii, menite să ofere o înțelegere conceptuală a sinelui și a lumii, precum și un suport rațional pentru o astfel de înțelegere.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Discursul trebuie înțeles ca fiind orice schimb de idei și concepte, realizat prin mijloace de comunicare scrisă, verbală și nonverbală. În acest context, analiza critică a discursului este un instrument care ajută indivizii să înțeleagă modul în care limbajul, așa cum a fost definit anterior, și implicit sinele se situează într-o dinamică socială, culturală și istorică specifică, ținând cont de faptul că limbajul are un rol semnificativ în jocurile de putere.

Teoria fundamentată este dezvoltată, de peste cincizeci de ani, ca metodă de cercetare adecvată proceselor de cercetare de tip calitativ, contribuind la legitimarea acestora ca anchete științifice, în absența datelor statistice. Oferind date explicite și secvențiale pentru cercetare, metoda permite eficientizarea și integrarea colectării și analizei datelor, precum și dezvoltarea unor perspective noi.

În cazul particular al lucrării de față, teoria fundamentată, care nu este o mare teorie, deși termenii sunt adesea echivalați în metaperspectivă, este menită să explice procesele de bază implicate în interacțiunea simbolică a oamenilor, ceea ce este dificil, dacă nu imposibil de măsurat. Lucrarea este așadar o abordare inductivă, specifică cercetării de tip calitativ. Raționamentul inductiv presupune derivarea unui principiu general, a unei noi perspective sau a unei teorii dintr-un corp de cunoștințe și observații colectate sistematic, care sunt supuse analizei și interpretării. Având în vedere aspectele menționate mai sus, reiese că utilizarea teoriei fundamentate ca metodă de cercetare în elaborarea lucrării este cea mai bună opțiune.

Teoria fundamentată este dezvoltată, de peste cincizeci de ani, ca metodă de cercetare adecvată proceselor de cercetare de tip calitativ, contribuind la legitimarea acestora ca anchete științifice, în absența datelor statistice. Oferind date explicite și secvențiale pentru cercetare, metoda permite eficientizarea și integrarea colectării și analizei datelor, precum și dezvoltarea unor perspective noi. Mai mult, fiind axată pe interacționismul simbolic, teoria fundamentată poate fi un instrument util în studierea relației dintre modul în care se realizează și se transmite sensul, în percepția subiecților, și modul în care aceștia acționează ca răspuns, având în vedere ideea de realitate construită, aceasta fiind, de fapt, principala temă a lucrării.

Abordarea teoriei fundamentate implică existența unor tehnici și a unor pași relativ comuni, care contribuie la înțelegerea aprofundată a fenomenelor supuse cercetării, generând elementele teoriei dezvoltate. Mai mult, datele sunt colectate într-o manieră ciclică și iterativă, fiecare iterație reprezentând un pas în dezvoltarea teoriei. Tehnicile și etapele menționate pot fi grupate în cadrul următoarelor capitole: eșantionarea teoretică, paradigma de codificare și dezvoltarea teoriei. Deși metoda este una inductivă, având în vedere că este aproape imposibil ca o anumită temă de cercetare să nu aibă acoperire în zilele noastre, eșantionarea teoretică este componenta deductivă a teoriei fundamentate, reprezentând, în special, colectarea și analiza datelor, ținând, totodată, cont de problema saturației. Saturația se poate referi atât la date, cât și la concepte teoretice. Percepția generală este că publicul revendică un grad cât mai mare de saturație,

ceea ce nu este cazul în legătură cu această metodă, care este mai degrabă menită descrierii și înțelegerii fenomenelor supuse analizei, precum și identificării limitelor și dezvoltării unor perspective, bazate pe eșantionarea teoretică și pe codificare.

EȘANTIONARE TEORETICĂ

După cum am arătat, aceasta reprezintă componenta deductivă a metodei utilizate. Având în vedere imposibilitatea fie de a furniza toate informațiile relative la tema de cercetare, fie de a porni de la zero, eșantionarea teoretică are scopul de a realiza un echilibru între cele două aspecte menționate, în principal în ceea ce privește colectarea și analiza datelor.

Astfel, limbajul poate fi înțeles ca un sistem de semne care, urmând anumite reguli, transmit un sens. Un semn are particularitatea de a produce un sens, altul decât semnul în sine, fiind subiectul unui proces cognitiv din partea interpretului. Semiotica este studiul formării sensului, pe baza unor semne sau a unei secvențe specifice de semne.

Faptul că semnul nu semnifică direct, sensul fiind diferit de semnul însuși, implică un proces de codificare și decodificare. Un cod este un sistem în care un cuvânt, un număr, un simbol, o imagine, un gest etc. reprezintă ceva diferit de codul însuși. Pentru a atribui respectivului „altceva” un sens, este necesar un proces de decodificare.

Procesele de codificare/decodificare presupun anumite reguli de combinare (sintaxă), care le conferă o structură, precum și anumite unități culturale (meme), care explică răspândirea ideilor și a fenomenelor culturale. Termenul meme provine din grecescul *mimeme*, adică imitație, scurtaț după modelul genei. Având în vedere aspectele menționate, limbajul poate fi definit ca un sistem care cuplează stimuli (coduri) și meme, presupunând o relație structurală.

În mod firesc, rezultă că, într-o situație de comunicare, există un codificator/emisător și un decodificator/receptor. Codificatorul folosește limbajul verbal sau nonverbal, precum și imagini, pictograme sau anumite dispozitive, în cazul comunicării multimodale, pentru a transmite un mesaj. Modul în care este codificat mesajul este strâns legat de scopul mesajului. Decodificatorul/receptorul traduce codul pentru a înțelege și a interpreta mesajul. Traducerea este un proces

Procesele de codificare/decodificare presupun anumite reguli de combinare (sintaxă), care le conferă o structură, precum și anumite unități culturale (meme), care explică răspândirea ideilor și a fenomenelor culturale. Termenul meme provine din grecescul mimeme, adică imitație, scurtaț după modelul genei.

cognitiv, în strictă dependență de propriul context cultural și relațional, respectiv de contextul social. Aceasta presupune atât deconstrucția, cât și reconstrucția mesajului. Deconstrucția unui mesaj (Derrida, 1976) se referă la faptul că acesta este descompus în unități inteligibile, în timp ce reconstrucția presupune o reinterpretare a unităților în ansamblu. Trebuie menționat că procesele de deconstrucție și reconstrucție nu sunt identice pentru toți decodificatorii. Este motivul pentru care, în general, cu scopul eficientizării comunicării, este necesar un proces de feedback pentru ca gradul de echivalență între intenția emițătorului și interpretarea receptorului să fie cât mai mare.

Prin urmare, în mod tradițional, un model de comunicare implică, în principiu, un codificator/emițător, un mesaj, un canal, un decodificator/receptor, precum și procesele cognitive implicite și mecanismele de feedback. Cu toate acestea, odată cu apariția unor noi modalități de comunicare, în principal cele facilitate de progresul tehnologic, în contextul multimodalității, au fost dezvoltate noi modele.

Noile modele de comunicare presupun, în esență, patru procese, și anume, producția, circulația, utilizarea și reproducerea, care pot fi atât autonome, cât și interdependente. Astfel, producția este definită ca operarea codurilor în cadrul regulilor limbajului. În acest context, se avansează ideea potrivit căreia comunicarea dintre entitățile de producție și publicul acestora este, în mod necesar, o formă de comunicare sistematic distorsionată, întrucât un eveniment devine, mai mult sau mai puțin literal, o poveste, înainte de a deveni un eveniment de comunicare (Hall, 1973, pp. 1-4). Prin urmare, producția are propriul aspect discursiv. În ceea ce privește circulația, publicul este atât sursa, cât și receptorul. În ceea ce privește utilizarea, mesajele sunt codificate sub forma unui discurs semnificativ. Nu în ultimul rând, reproducerea se referă la efectul mesajului/discursului, care are consecințe perceptuale, cognitive, emoționale și comportamentale. Astfel, decodificarea nu decurge inevitabil din codificare. (Hall, 2009, pp. 163-174).

Procesele de deconstrucție și reconstrucție nu sunt identice pentru toți decodificatorii. Este motivul pentru care, în general, cu scopul eficientizării comunicării, este necesar un proces de feedback pentru ca gradul de echivalență între intenția emițătorului și interpretarea receptorului să fie cât mai mare.

PARADIGMA DE CODIFICARE

De la bun început, trebuie menționat faptul că prezentul capitol include două secțiuni – una legată de codificarea în comunicare și cealaltă de codificarea utilizată în teoria fundamentată ca metodă de cercetare.

Codificarea în comunicare

Codificarea este un termen care se referă, în general, la procesul de selectare, dezvoltare și prescriere a unui model pentru utilizarea limbajului standard, la actul, procesul sau rezultatul aranjării simbolurilor într-o formă sistematică/cod. Un cod este definit ca un sistem de reguli pentru a converti semnele într-o altă formă de comunicare, utilizând un canal de comunicare.

Comunicarea este un proces complex, care presupune existența unei multitudini de coduri, mai ales în contextul multimodalității. Unele dintre codurile obișnuite folosite în comunicare, deoarece evocă sistematic anumite meme, sunt următoarele: limba; simbolurile matematice; sistemul de notație muzicală; codurile estetice, legate de diferite tipuri de arte; codurile kinezice, referitoare la utilizarea corpurilor fizice; codurile proxemice, legate de utilizarea spațiului; codurile vocale, în relație cu diferite calități ale vocii (ton, ritm, rezonanță, inflexiune, tempo); codurile haptice, referitoare la atingerea fizică; codurile cronemice, legate de utilizarea timpului; aspectul fizic; coduri olfactive; artefacte (de exemplu, îmbrăcăminte și accesorii), precum și mediul înconjurător.

Codurile comunicaționale au anumite caracteristici importante comune, care sunt luate în considerare atât de codificatori, cât și de decodificatori, în strictă relație cu utilitatea mesajului. Una dintre aceste caracteristici este legată de sintaxă, anume de structura mesajului dincolo de gramatică și de gradul de rigiditate a acesteia. De exemplu, în cazul sistemelor de notație matematică, gradul de rigiditate este mare. Prin urmare, este probabil ca o sintaxă rigidă sau relativ rigidă să evoce aceleași meme. Totuși, în situațiile de comunicare din viața de zi cu zi, codurile utilizate nu au o sintaxă atât de rigidă. În plus, există o componentă emoțională intrinsecă mesajului. În consecință, este mai puțin probabil ca respectivele coduri să evoce aceleași meme, ceea ce afectează eficacitatea comunicării.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Comunicarea este un proces complex, care presupune existența unei multitudini de coduri, mai ales în contextul multimodalității. Unele dintre codurile obișnuite folosite în comunicare, deoarece evocă sistematic anumite meme, sunt următoarele: limba; simbolurile matematice; sistemul de notație muzicală; codurile estetice; codurile kinezice; codurile proxemice; codurile vocale; codurile haptice; codurile cronemice; aspectul fizic; coduri olfactive; artefacte, precum și mediul înconjurător.

În contextul comunicării multimodale, este discutabil dacă limbajul rămâne în continuare cel mai eficient activator al memelor, ținând seamă, în primul rând, de ținta inițială a tipului de comunicare menționat, respectiv persoanele cu nevoi speciale, precum și de existența unei multituduni de modalități semiotice. Mai mult, în același context, mecanismul de feedback este afectat, având în vedere multitudinea de feedback-uri, pe de o parte, și problema proximității, pe de altă parte.

O altă caracteristică a codurilor comunicaționale, tot în raport cu sintaxa, este complexitatea acestora. Trebuie menționat că nu există o relație directă între rigiditate și complexitate. Exemplul codurilor matematice este relevant în acest sens. Ele pot fi foarte rigide și extrem de complexe în același timp. Ultima, dar nu cea din urmă caracteristică pe care aș dori să o subliniez aici este legată de relevanța codurilor în diferite contexte. Relevanța este în strictă legătură cu memele pe care un cod le poate evoca. Cu alte cuvinte, anumite coduri pot evoca anumite meme mai bine decât altele.

În contextul comunicării multimodale, este discutabil dacă limbajul rămâne în continuare cel mai eficient activator al memelor, ținând seamă, în primul rând, de ținta inițială a tipului de comunicare menționat, respectiv persoanele cu nevoi speciale, precum și de existența unei multituduni de modalități semiotice. Mai mult, în același context, mecanismul de feedback este afectat, având în vedere multitudinea de feedback-uri, pe de o parte, și problema proximității, pe de altă parte. Proximitatea este, de asemenea, în strictă legătură cu modul de distribuire a mesajului, respectiv canalul de comunicare, care, la rândul său, este legat de interfață. Este ușor de înțeles că orice schimbare a unuia dintre aspectele menționate are ca rezultat modificarea mesajului sau infiltrarea acestuia cu diferite nuanțe care sunt supuse interpretării.

În aceste circumstanțe, o atenție deosebită trebuie acordată comutării codului. Comutarea codului implică ajustări, atât la nivelul codificării mesajului, cât și la cel al canalului. Ajustările menționate sunt destinate, în principal, integrării emițătorului și receptorului, ceea ce reprezintă, de fapt, punctul central al comunicării multimodale. Cu toate acestea, comutarea codului are repercusiuni psihologice și sociale, care pot fi considerate atât avantaje, cât și dezavantaje, în funcție de context și perspectivă.

Codificarea în teoria fundamentată ca metodă de cercetare

Teoria fundamentată este, după cum am arătat mai sus, o metodă specifică demersurilor de cercetare calitativă, utilizată mai degrabă pentru dezvoltarea decât pentru testarea unei teorii, în limitele în care termenul de teorie a fost deja definit. Codificarea este un proces iterativ

ce implică analiza datelor/conceptelor și stabilirea unor relații între acestea, realizând constant comparații pentru a detecta asemănări și diferențe. În funcție de acestea, datele sunt plasate sub același cod sau sub coduri diferite. Iterațiile evidențiază diferitele proprietăți și dimensiuni ale conceptelor, la care se poate adăuga experiența personală, pentru a stimula procesul de analiză a acestora. O atenție deosebită este acordată limbajului, care poate dezvălui coduri în sine, fiind tradus ca atare, cuvintele putând denota o schimbare a percepției, gândurilor, comportamentelor și interpretărilor (Corbin, Strauss, 2015). Este evident că toate aceste procese au legătură cu gândirea critică, implicând atât abilitățile intelectuale, cât și experiența personală.

În funcție de nivelul de abstractizare a conceptelor și de relațiile dintre acestea, codurile utilizate, pe bază iterativă, în teoria fundamentată pot fi deschise, axiale și selective. Codificarea deschisă este procesul de colectare a datelor și de descompunere a acestora în elemente discrete care pot fi etichetate pentru a crea coduri. Codificarea axială se referă la organizarea codurilor, prin ridicarea nivelului acestora, pe baza relațiilor dintre ele, la categorii care oferă o structură. Codificarea selectivă, așa cum reiese din denumire, implică un proces discriminatoriu, menit a selecta categoriile ce reprezintă elementele de bază ale dezvoltării teoriei. Diagramele pot veni în sprijinul demersului. (Wertz, Charmaz, McMullen, Josselson, Anderson&McSpadden, 2011). În acest context, putem afirma că metoda de cercetare oglindește procesele gândirii logice, care sunt evidente în dezvoltarea modelelor de date logice, aplicabile în tehnologia informației, precum și a arborilor de analiză/sintaxă (*parse*), având aplicabilitate în gramatica generativ-transformațională, precum și în domeniul lingvisticii computaționale.

Lingvistica computațională este un domeniu interdisciplinar, dedicat abordării aspectelor lingvistice într-o paradigmă computațională. În acest scop, într-o prezentare foarte scurtă, identifică puncte de convergență dintr-o multitudine de domenii precum lingvistică, științe cognitive, matematică, antropologie etc. și le integrează, beneficiind de progresele foarte rapide ale tehnologiei. Întrucât nu este intenția mea să acopăr un astfel de subiect în această lucrare, aș menționa doar faptul că lingvistica computațională se află la baza dezbaterilor extinse

Codificarea deschisă este procesul de colectare a datelor și de descompunere a acestora în elemente discrete care pot fi etichetate pentru a crea coduri. Codificarea axială se referă la organizarea codurilor, prin ridicarea nivelului acestora, pe baza relațiilor dintre ele, la categorii care oferă o structură. Codificarea selectivă implică un proces discriminatoriu, menit a selecta categoriile ce reprezintă elementele de bază ale dezvoltării teoriei.

din ultima vreme, în special în ceea ce privește componenta etică, asupra diferitelor aplicații și proiecte de cercetare aflate în derulare legate de recunoașterea vocală, sinteza vocală, învățarea automată, învățarea profundă, dezvoltarea algoritmilor genetici și a altor utilizări ale inteligenței artificiale, care cercetează structura discursului uman. Mai mult, astfel de tehnici pot fi folosite pentru a genera *deepfake*-uri, un alt subiect intens dezbătut în zilele noastre, având implicații atât profunde, cât și extinse, în special în ceea ce privește identitatea și individualitatea noastră ca ființe umane.

DEZVOLTAREA TEORIEI

Având în vedere conceptele/datele/codurile și categoriile care au fost deja prezentate, precum și particularitățile teoriei fundamentate ca metodă de cercetare de tip calitativ, reiese cu claritate următorul aspect – comunicarea este un proces integrator, care poate fi înțeles în raport cu o multitudine de alte procese ce nu aparțin neapărat lingvisticii în definiția sa de bază ca studiu al limbajului. Aceasta datorită, în primul rând, faptului că discursul și, implicit, comunicarea interumană fac apel la o mulțime de alți factori care fac obiectul studiilor cognitive, sociale, culturale și, mai nou, computaționale. Acest aspect devine și mai evident în cazul comunicării multimodale, care este menită și unei integrări cu un grad mai mare de eficiență. În acest context, se pare că drumul către dorita teorie despre tot (*theory of everything*) este bine pavat.

În ceea ce privește codurile și utilizarea lor în comunicare/discurs, se poate afirma că există o dependență strictă între variația și funcția acestora, respectiv scopul pentru care sunt dezvoltate. Astfel, mai ales în contextul limbajului în jocurile de putere, putem distinge codurile dominant-hegemonice, codurile negociate, precum și codurile opoziționale (Hall, 1999, pp. 515-516; Ross, 2011). Aceasta înseamnă că anumite comportamente/acțiuni pot fi impuse, negociate sau respinse, ca urmare a operării codurilor menționate, ceea ce are legătură cu funcțiile purtând aceleași nume.

Poziția dominant-hegemonică implică faptul că receptorul se situează în cadrul punctului de vedere dominant, ceea ce înseamnă că emițătorul și receptorul operează sub același set de reguli, presupuziții

și prejudecăți culturale. În consecință, există puține neînțelegeri și comunicarea nu e deficitară. Poziția negociată se referă la situația în care receptorul este capabil să decodeze mesajul emițătorului în contextul viziunilor culturale și societale dominante. Astfel, mesajul este înțeles în mare măsură, deoarece receptorul este suficient familiarizat cu punctul de vedere hegemonic pentru a putea decoda mesajul. În anumite circumstanțe, mesajul este decodat ca unul personal, din cauza propriilor prejudecăți și puncte de vedere. Poziția de opoziție reprezintă situația în care receptorul este capabil să decodeze mesajul în modul în care acesta este destinat să fie decodat. Cu toate acestea, neintenționat, este considerat ca fiind intrinsec mesajului, ceea ce duce la opoziție (Hall, 1993, pp. 101-103).

În acest context, devine evident că procesele de codificare/decodificare, limbajul și discursurile construiesc sistematic versiuni/iterații ale lumii pentru a legitima anumite aspecte, în funcție de scopul urmărit. În plus, având în vedere că realitatea este construită sau co-construită discursiv, conceptualizarea, operaționalizarea, politizarea și normalizarea reprezintă alte aspecte importante, având legătură, în primul rând, cu procesele de codificare/decodificare, inclusiv comutarea de cod, în lumea socială, luând în considerare variabile precum structurile, mecanismele, evenimentele, experiențele și percepțiile.

În cazul comunicării multimodale, care are o importanță componentă interactivă, situația particulară de a fi atât producător, cât și receptor are ca rezultat o alterare a procesului de realizare a sensului, în strictă conexiune cu încălcarea modelului de codificare. În aceste circumstanțe, pe măsură ce identitatea este înlocuită cu identități multiple, realizarea sensului în mod individual este înlocuită de un proces colectiv, de masă, privilegiind astfel identitatea colectivă, ceea ce servește scopului inițial al comunicării multimodale, anume integrarea. În acest fel, satisfacerea nevoilor de comunicare devine mult mai importantă decât respectarea regulilor de codificare/decodificare care conferă comunicării un grad mai mare de eficacitate. Nu în ultimul rând, în mod paradoxal, comunicarea multimodală poate revendica funcții de egalitate, tocmai prin înlăturarea egalității.

În cazul comunicării multimodale, situația particulară de a fi atât producător, cât și receptor are ca rezultat o alterare a procesului de realizare a sensului, în strictă conexiune cu încălcarea modelului de codificare. În aceste circumstanțe, pe măsură ce identitatea este înlocuită cu identități multiple, realizarea sensului în mod individual este înlocuită de un proces colectiv, de masă, privilegiind astfel identitatea colectivă, ceea ce servește scopului inițial al comunicării multimodale, anume integrarea.

Alterarea paradigmei de codificare/decodificare poate duce, mai ales în cazul comunicării multimodale, la decodificare aberantă. Aceasta poate fi legată, pe lângă utilizarea diferitelor limbi, de utilizarea terminologiei, a argoului sau a acronimelor. În plus, se poate datora faptului că emițătorul și receptorul nu împărtășesc aceleași meme-uri.

Având în vedere aspectele menționate legate de codificare/decodificare și meme, devine evident că sunt afectate entropia comunicării și, implicit, redundanța. Termenul entropie își are originea în cuvântul grecesc *entropia*, însemnând transformare, fiind asociat cu gradul de ordine/dezordine a unui sistem. Conform modelului matematic de comunicare (Shannon, 1948, pp. 393-400), entropia este o măsură a similitudinii dintre fluxurile de date și clasele de date deja existente (meme). Pe scurt și simplificat, în ceea ce privește codificarea, anume limitele unei posibile comprimări a datelor fără pierderi, pe baza unui set de simboluri, entropia se referă la gradul de imprevizibilitate și redundanța la gradul de predictibilitate. Rezultă, firesc, faptul că un grad prea mare de entropie este asociat cu eșecul decodificării semnificației, în timp ce un grad prea mare de redundanță are ca rezultat trecerea cu vederea a unui anumit sens intenționat, afectând astfel eficacitatea comunicării, care mai depinde, de asemenea, de nivelul de zgomot, fizic sau semantic, și de capacitatea canalului, în relație cu proximitatea și conexiunea.

Mai mult, alterarea paradigmei de codificare/decodificare poate duce, mai ales în cazul comunicării multimodale, la decodificare aberantă (Eco, 1972, pp. 235-240). Aceasta poate fi legată, pe lângă utilizarea diferitelor limbi, de utilizarea terminologiei, a argoului sau a acronimelor. În plus, se poate datora faptului că emițătorul și receptorul nu împărtășesc aceleași meme-uri. De asemenea, utilizarea unei sintaxe prea laxe, aspect frecvent al comunicării multimodale, mai ales în cazul utilizării de pictograme/emoji-uri/simboluri, poate avea ca rezultat decodificarea aberantă. Prin urmare, în special în contextul comunicării multimodale, decodificarea aberantă pare să fi devenit mai degrabă norma decât excepția, așa cum s-a întâmplat și cu scopul de a satisface nevoi speciale. Astfel, se pune problema atribuirii de coerență unei entități/resurse semiotice. Reamintesc, în acest sens, subiectele larg dezbătute în ultima vreme, referitoare la analfabetismul funcțional și chiar la comportamentul disociativ.

Prin urmare, cele mai importante aspecte care ar trebui luate în considerare în timp ce se realizează și se transmite semnificația sunt legate de procesele de codificare/decodificare, care implică limbaj/discurs, sintaxă, semantică, comutare/alterare de cod, entropie,

redundanță, zgomot, canal și mecanisme de feedback. Mai mult, având în vedere că versiunile/iterațiile lumii sociale sunt sistematic construite sau co-construite prin anumite discursuri, analiza critică a acestora este necesară, întrucât decodificarea lor reprezintă justificarea acceptării noastre ca adevăr și, în consecință, a comportamentului nostru. Analiza critică presupune procese de gândire critică, în contextul termenului critic, care derivă din cuvântul grecesc *kritikos*, însemnând capacitatea de a discerne.

În ceea ce privește metodele care ar putea fi folosite în analiza critică a discursurilor, aş sugera încadrarea (*framing*) și poziționarea. Ambele metode sunt axate pe crearea de sens și construirea identităților, precum și pe înțelegerea lor ca fenomene intertextuale, în termeni de sine, situație, limbaj în uz, relație, paradigmă socială.

Încadrarea este legată, în principal, de contextul și scopul discursului. Cu alte cuvinte, încadrarea poate determina un individ să accepte un sens în detrimentul altuia. Atunci când cadrele sunt partajate, o interpretare ar trebui să prevaleze asupra tuturor celorlalte interpretări posibile (Fairhurst, Sarr, 1966, p. 3). De aceea, încadrarea presupune un set de întrebări cu privire la semnificația care este transmisă, resursele și metodele care sunt utilizate în realizarea acesteia, precum și la interesele existente. Cu alte cuvinte, cine transmite discursul, în sensul extins în care a fost definit anterior, *cui*, *când*, *cum*, *cu ce scop*, *în ce mod* ar trebui să fie întrebările pe care și le pune, în mod constant, receptorul discursului. Trebuie menționat că examinarea datelor primare este rareori suficientă, motiv pentru care iterația și contextualizarea profundă sunt adesea necesare. În plus, o atenție deosebită trebuie acordată zgomotului.

Poziționarea se concentrează pe strategiile de codificare, precum și pe granițele dintre recepție și producție, așa cum au fost definite mai sus. Este probabil ca respectivele granițe să fie estompate, mai ales în contextul utilizării diferitelor dispozitive tehnologice, un exemplu în acest sens fiind *deepfake*-urile. În special în cazul comunicării multimodale, ținând cont de aspectele deja menționate, legate de caracterul lor de produs colectiv, implicând, prin urmare, multiple identități și feedback-uri, o atenție deosebită trebuie acordată gestionării identităților de masă și definițiilor conceptelor și evenimentelor, realizate în comun, având, de asemenea, caracter discursiv.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Încadrarea este legată, în principal, de contextul și scopul discursului. Cu alte cuvinte, încadrarea poate determina un individ să accepte un sens în detrimentul altuia. Atunci când cadrele sunt partajate, o interpretare ar trebui să prevaleze asupra tuturor celorlalte interpretări posibile. De aceea, încadrarea presupune un set de întrebări cu privire la semnificația care este transmisă, resursele și metodele care sunt utilizate în realizarea acesteia, precum și la interesele existente.

Experiențele și atitudinile individuale față de problemele sociopolitice, inclusiv războiul, sunt influențate de încadrarea lor în construcții lingvistice. În acest sens, metaforele pot fi uneori letale, un exemplu clasic în acest sens fiind „Războiul este o continuare a politicii cu alte mijloace” a lui Clausewitz.

În ceea ce privește stabilirea agendei, în construcția discursului, pot fi implicate metafore, povești, tradiții, artefacte, elemente iconice. În acest context, poziționarea poate fi privită ca fiind construcția discursivă a poveștilor personale, astfel încât acțiunile unei persoane să poată deveni inteligibile și determinate ca acte sociale (Ib., p. 4.). Cât despre codificare și sintaxă, o entitate se poate autopozitiona în mod deliberat, forțat sau poate fi poziționată de către alte entități.

Cu referire la organizația militară, care este parte a statului – principalul actor în relațiile internaționale –, încadrarea este esențială. În contextul dezbaterii intense pe această temă, George Lakoff și Mark Johnson au studiat ideea de concept metaforic, analizând provocările la adresa coerenței metaforice – contradicție aparentă, coerență vs. consistență (Lakoff, Johnson, 1980, pp. 5, 41-45). Prin urmare, experiențele și atitudinile individuale față de problemele sociopolitice, inclusiv războiul, sunt influențate de încadrarea lor în construcții lingvistice. În acest sens, metaforele pot fi uneori letale, un exemplu clasic în acest sens fiind „Războiul este o continuare a politicii cu alte mijloace” a lui Clausewitz (Lakoff, 2012, p. 5).

CONCLUZIE

În loc de o concluzie „clasică”, aș dori să invit receptorii teoriei prezentate mai sus să reconsidere următoarea strofă: „Ce este într-un nume?/Ceea ce noi numim trandafir./Prin orice alt cuvânt ar mirosi la fel de dulce”. (Shakespeare, *Romeo și Julieta*, Actul II, Scena II). Aparent, un nume/definiție nu contează atât de mult, dar, într-un context social, determinat istoric, capătă dimensiunile vieții, iubirii și morții, cele mai importante experiențe umane. Prin urmare, definirea și redefinirea, încadrarea și poziționarea schimbă relația cu limbajul/discursul și cu viața/lumea. Acest aspect devine și mai important dacă avem în vedere faptul că limitele limbajului nostru înseamnă limitele lumii noastre, unde lumea este tot ceea ce ne înconjoară, fiind constituită de fapte aparținând spațiului logic (Wittgenstein, 1922/2010, p. 74; p. 74; p. 25), precum și ideea că trebuie să știi, înainte de a putea vedea (Fleck, 1979, pp. 129-135; Eco, 1986, pp. 213-215).

BIBLIOGRAFIE:

- Balkin, J.M. (1998). *Cultural Software: A Theory of Ideology*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Corbin, J., Strauss, A. (2015). *Basics of Qualitative Research, Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Derrida, J. (1976). *Of Grammatology*. Traducere Gayatri Chakravorty Spivak. Baltimore, London: Johns Hopkins University Press.
- Derrida, J. (1981). *Positions*. Traducere și note Alan Bass. University of Chicago Press.
- Eco, U. (1972). *Towards a Semiotic Inquiry into the Television Message*. Translated by Paola Splendore. WPCS 3: 103-21; reeditat în Corner, J. și Hawthorn, J. (eds.) (1989) *Communication Studies: An Introductory Reader*, London: Edward Arnold.
- Eco, U. (1986). *Semiotics and the Philosophy of Language. Advances in Semiotics*. Sebeok, T.A. (General Editor). Bloomington: Indiana University Press.
- Fairclough, N. (2009). *Language Reality and Power*. Academia.edu, https://www.academia.edu/3809602/Language_reality_and_power_2009_, accesat la 12 martie 2023.
- Fairclough, N. (2013). *Critical Discourse Analysis. The Critical Study of Language*. London: Routledge. E-book, https://www.taylorfrancis.com/books/edit/10.4324/9781315834368/critical-discourse-analysis-norman-fairclough?_ga=1343197063.1679736600&_gl=1*klzfx2*_ga*MTM0MzE5NzA2My4xNjc5NzM2NjAw*_ga_0HYE8YG0M6*MTY3OTgxODc4MC4zLjEuMTY3OTgxOTE5Mi4wLjAuMA, accesat la 15 martie 2023.
- Fairhurst, Gail T., Sarr, R.A. (1996). *The Art of Framing: Managing the Language of Leadership*. San Francisco: Jossey Bass.
- Fiske, J. (1990). *Introduction to Communication Studies*. London, New York: Routledge.
- Fleck, L. (1979). *Genesis and Development of a Scientific Fact*. Translated by F. Bradley & T.J. Trenn. Prefață T.S. Kuhn. Chicago: The University of Chicago Press, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-94-009-4498-5_7, accesat la 26 martie 2023.
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge and the Discourse on Language*. Traducere A.M. Sheridan Smith. New York: Pantheon Book.
- Gee, J.P. (2014). *An Introduction to Discourse Analysis. Theory and Method*. London: Routledge. E-book, https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315819679/introduction-discourse-analysis-james-paul-gee?_ga=1343197063.1679736600&_gl=1*c0oiqq*_ga*MTM0MzE5NzA2My4xNjc5NzM2NjAw*_ga_0HY

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

- E8YG0M6*MTY3OTgxODc4MC4zLjAuMTY3OTgxODc4MC4wLjAuMA, accesat la 20 martie 2023.
14. Gergen, K. (2015). *From Mirroring to World-Making: Research as Future Forming*. În *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 45, 287-310.
  15. Hall, S. (1993). *Encoding/Decoding*. În *Cultural Studies Reader*, During, S. (Editor). London: Routledge, pp. 507-517, https://archive.org/stream/simon-during-the-cultural-studies-readerz-lib.org/-Simon_During-_The_Cultural_Studies_Reader%28z-lib.org%29_djvu.txt, accesat la 15 martie 2023.
  16. Harré, R., Van Langenhove, L., (editori) (1998). *Positioning Theory: Moral Contexts of International Action*. Wiley-Blackwell.
  17. Kress, G. (2010). *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. Routledge. London and New York: Taylor & Francis Group.
  18. Kress, G. (2013/online). *Multimodal Discourse Analysis. The Handbook of Discourse Analysis*. Routledge, <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9780203809068.ch3>, accesat la 17 martie 2023.
  19. Lakoff, G., Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
  20. Lakoff, G. (2012), *Metaphor and War: The Metaphor System Used to Justify War in the Gulf*, in *Journal of Cognitive Semiotics*, IV(2), decembrie 2012, <https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/cogsem.2012.4.2.5/html>, accesat la 9 mai 2023.
  21. Mannheim, K. (1991). *Ideology and Utopia*. London: Routledge. E-book, https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315002828/ideology-utopia-karl-mannheim?_ga=1343197063.1679736600&_gl=1*1c3pq8u*_ga*MTM0MzE5NzA2My4xNjc5NzM2NjAw*_ga_OHYE8YG0M6*MTY3OTgyMTc0OS40LjEuMTY3OTgyMTc2MS4wLjAuMA, accesat la 10 martie 2023.
  22. Putnam, H. (autor), Conant, J. (editor). (1995). *Words and Life*. Harvard University Press.
  23. Ross, S. (2011). *The Encoding/Decoding Model Revisited*, Paper presented at the ICA Conference "Communication @ the Center" Philosophy of Communication Division International Communication Association May 2011, Boston, USA, https://www.academia.edu/44788645/THE_ENCODING_DECODING_MODEL_REVISITED, accesat la 15 martie 2023.
  24. Rotry, R. (editor). (2010). *Truth and Progress Philosophical Papers*. Cambridge University Press. E-book. <https://www.cambridge.org/core/books/truth-and-progress/322C08FB76AA9084F6BBA2DBD26ABAB0>, accesat la 10 martie 2023.

25. Shakespeare, W. (1597). *Romeo and Juliet*, MIT. edu, http://shakespeare.mit.edu/romeo_juliet/full.html, accesat la 20 martie 2023.
26. Shannon, C.E. (1948). *A Mathematical Theory of Communication*. Reeditat și revizuit în *The Bell System Technical Journal*, Vol. 27, pp. 379-423, 623-656, iulie, octombrie, 1948, <https://people.math.harvard.edu/~ctm/home/text/others/shannon/entropy/entropy.pdf>, accesat la 16 martie 2023.
27. Strauss, A.L. (1997). *Mirrors and Masks: The Search for Identity*. London: Martin Robertson.
28. Wertz, F.J., Charmaz, K., McMullen, L.M, Josselson, R., Anderson, R. & McSpadden, E. (2011). *Five Ways of Doing Qualitative Analysis: Phenomenological Psychology, Grounded Theory, Discourse Analysis, Narrative Research, and Intuitive Inquiry*. New York: The Guildford Press.
29. Wittgenstein, L. (2010). *Tractatus Logico-Philosophicus*. Traducere C.K. Ogden. E-book, Project Gutenberg, <https://www.gutenberg.org/ebooks/5740>, accesat la 25 martie 2023.

ECOURI ALE GOLGOTEI BISERICII ORTODOXE DIN REGATUL ROMÂNIEI ÎN EPISCOPIA BUZĂULUI (1916-1918)

Preot militar drd. Constantin NEAGU

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
10.55535/GMR.2023.3.12*

În intervalul de timp decembrie 1916-noiembrie 1918, un procent de aproximativ 66% din teritoriul Regatului României, inclusiv Bucureștiul, capitala acestuia, s-a aflat sub dominația Puterilor Centrale.

Prezentul demers academic certifică faptul că Biserica Ortodoxă din Regatul României nu a fost scutită de încercările majore experimentate, în această perioadă, de populația și celelalte instituții ale statului. Articolul scoate în evidență câteva aspecte mai relevante ale „Golgotei” pătimite de unii ierarhi, clerici, monahi și credincioși, care au trăit pe viu acest capitol nefast din istoria națională.

Cei „crucificați” prin teroarea practică de inamicul ocupant au continuat să creadă în învierea neamului românesc, prin întregire.

Ecouri puternice ale ispitelor, pătimirilor și speranțelor acestui moment capital pentru destinul nostru existențial s-au resimțit din plin și în Episcopia Buzăului, aleasă ca studiu de caz pentru acest demers științific.

Cuvinte-cheie: Golgota, Biserica Ortodoxă Română, ocupație, Puterile Centrale, Episcopia Buzăului.

INTRODUCERE

Declanșarea primei conflagrații mondiale a reprezentat o conjunctură favorabilă pentru realizarea împlinirii aspirației multisekulare de unire a tuturor românilor într-un singur stat național.

După doi ani de neutralitate, România a intrat în război de partea Antantei (Franța, Marea Britanie, Rusia) cu garanția că va fi pusă în posesia Transilvaniei, Bucovinei și Banatului, aflate sub stăpânirea pajurii habsburgice. În noaptea de 14/27 august-15/28 august 1916, armata sa, în care se aflau și regimente buzoiene și râmnicene, a trecut frontiera, construită artificial, a Ardealului și a obținut succese de scurtă durată asupra inamicului austro-ungar și german, eliberând 1/3 din teritoriul acestei străvechi provincii românești.

Contraofensiva trupelor combinate ale Puterilor Centrale, declanșată în teritoriul intracarpatic și pe frontul dobrogean, a făcut ca diviziile române să înregistreze înfrângeri și pierderi grele și să se retragă în Moldova, lăsând în posesia adversarului 2/3 din teritoriul național, chiar și Bucureștiul, capitala țării.

Asfel, prima fază a angajării armatei române în Primul Război Mondial a reprezentat o catastrofă națională (Dobrincu, 2003, p. 157). Factura de plată achitată inamicului a constat în cedarea în favoarea acestuia a peste 100.000 de km² (Oltenia, Muntenia, Dobrogea și mici porțiuni din sudul Moldovei), cu aproape 3,5 milioane de locuitori. Simultan, ea a contribuit la îndepărtarea sensibilă a României de realizarea obiectivului idealului național (Torrey, 2004, p. 186).

Superioritate armatelor Puterilor Centrale în tehnică, efective și experiență de război, lipsa de sprijin concret din partea Antantei și promisiunile neonorate, lungimea frontului (aproape 1.500 km), erorile comise de unii comandanți, inclusiv din conducerea Marelui Stat Major, și măsurile neinspirate ordonate de o serie de ofițeri a costat scump armata română. Instituția militară a contabilizat în contul său jerfa eroică a 100.000 de morți, 150.000 de răniți și dispăruți, la care

Contraofensiva trupelor combinate ale Puterilor Centrale, declanșată în teritoriul intracarpatic și pe frontul dobrogean, a făcut ca diviziile române să înregistreze înfrângeri și pierderi grele și să se retragă în Moldova, lăsând în posesia adversarului 2/3 din teritoriul național, chiar și Bucureștiul, capitala țării.

În lupta pentru înfăptuirea idealului național, trupele noastre au fost însoțite de peste 200 de confesori militari. Aflați sub coordonarea nou înființatului Serviciu Religios al Armatei (1916-1921), condus de protoiereul Constantin Nazarie, în majoritatea lor, și-au îndeplinit misiunea încredințată cu responsabilitate maximă.

s-au adăugat 250.000 de prizonieri (Platon, 2003, p. 435). „*Partea plină a paharului*” a fost aceea că Puterile Centrale nu și-au atins obiectivul planificat de a scoate România din război.

Un amănunt demn de a fi scos în evidență este faptul că, în lupta pentru înfăptuirea idealului național, trupele noastre au fost însoțite de peste 200 de confesori militari. Aflați sub coordonarea nou înființatului Serviciu Religios al Armatei (1916-1921), condus de protoiereul Constantin Nazarie, în majoritatea lor, și-au îndeplinit misiunea încredințată cu responsabilitate maximă. Ei au reușit să vină în întâmpinarea cerințelor duhovnicești, educative, culturale și medicale ale ostașilor, iar prin ridicarea moralului acestora, au avut capacitatea să potențeze spiritul combativ și să le confere un plus de imunitate în fața propagandei inamice. De asemenea, în condiții de retragere, de înfrângere sau asediu epidemiologic, preoții de armată au fost înzestrați cu abilitatea de a le sădi în suflet încrederea în revanșă, victorie și întregirea neamului.

În situațiile limită ale evoluției frontului, clericii mobilizați au depășit linia demarcațională a canoanelor bisericesti și, uneori, au făcut uz de armă pentru apărarea pământului scump al țării.

Una dintre caracteristicile Marelui Război a fost și aceea că el a afectat nu numai viața economică și socială, ci și pe cea bisericească (Popescu, 2011). În acei ani plini de un puternic dramatism, în toate lăcașurile de cult ortodoxe din Vechiul Regat au fost înălțate rugăciuni fierbinți către Cel de sus pentru ostașii români plecați pe front și familiile lor rămase acasă, pentru cei aflați în suferință, internați în spitalele civile sau militare, orfanii și văduvele de război (Drăghiceanu, 1920, p. 53).

Din dorința de a nu-și părăsi bisericile, slujirea liturgică și pastoral-misionară, mulți preoți au preferat să rămână alături de credincioșii lor în teritoriile ocupate de armatele adverse și au îndurat greutățile și privațiunile caracteristice situațiilor de beligeranță. Unii dintre ei au fost persecutați de autoritățile Puterilor Centrale și au fost trimiși în lagărele înființate pe plan intern sau în cele din Bulgaria, Austro-Ungaria și Germania, unde, din cauza diverselor maladii, au pierit alături de prizonierii militari români.

Pe de altă parte, un număr apreciabil de preoți din Dobrogea, precum și din celelalte zone afectate ale țării s-au refugiat de teama cotropitorilor în Moldova și au reușit, cu sprijinul prețios acordat

de mitropolitul Pimen Georgescu (1909-1934), să-și continue misiunea sacerdotală în diverse parohii și mănăstiri.

Alegerea exodului ca soluție salvatoare, de către un segment important al organismului clerical, a fost dezbătută în ședința Sinodului Bisericii Ortodoxe Române din vara anului 1918 și a fost considerată ca neadecvată asumării jertfelnice a misiunii preoțești (Cotan, 2014, pp. 49, 62.)

Este un fapt arhicunoscut că, în tradiția poporului nostru, Vinerea din Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Mântuitorului este denumită, încă din cele mai vechi timpuri, ca „*Vinerea Neagră*”. I se mai spune astfel, pentru că, în această zi, umanitatea, cuprinsă de stăpânirea întunericului păcatului, L-a răstignit între doi tâlhari pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu și „*Lumina Lumii*” (Ioan 8,12). Deicidul a avut loc pe colina din afara zidurilor Ierusalimului, cunoscută sub numele de Golgota (ebr. „*craniu*”, „*căpățâna*”) sau Calvarul.

Prin extensiune, în cuprinsul acestui demers științific, am asociat suferința îndurată de neamul românesc, sub regimul dur de ocupație militară străină, cu o adevărată „*Golgotă*” pe care a fost „*crucificată*” ființa noastră națională. Perioada aceasta de agonie, care a durat, potrivit unui cronicar al timpului, Virgiliu Drăghiceanu, 707 zile, am condensat-o și am „*botezat-o*” sugestiv „*Vinerea Neagră*” a istoriei milenare a acestui „*picioar de plai*” și „*gură de rai*”.

În ansamblul lui, studiul de față prezintă secvențial o parte dintre evenimentele celor doi ani de ocupație, care au marcat, în general, viața bisericească, cu raportare strictă la Regatul României.

Ca studiu de caz, ne-am oprit la faptele eroice, suferințele și formele de rezistență ale clericilor din Episcopia Buzăului. Alegerea acestei eparhii s-a făcut pe considerentul apartenenței geografice și spiritual-canonice a autorului articolului de față. O altă rațiune a acestei opțiuni au fost și exemplele deosebit de ilustrative întâlnite aici, prin prisma documentelor de arhivă și a lucrărilor editate de referință, de care acesta a fost interesat și la care a avut acces.

Materialul propus spre publicare reprezintă o contribuție originală prin îmbogățirea consistentă a bazei informaționale conexe acestui subiect, prin înnoirea adusă interpretării fenomenului studiat, dar și prin sintetizarea și sistematizarea informației disponibile, până în momentul de față.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Am asociat suferința îndurată de neamul românesc, sub regimul dur de ocupație militară străină, cu o adevărată „*Golgotă*” pe care a fost „*crucificată*” ființa noastră națională. Perioada aceasta de agonie, care a durat, potrivit unui cronicar al timpului, Virgiliu Drăghiceanu, 707 zile, am condensat-o și am „*botezat-o*” sugestiv „*Vinerea Neagră*” a istoriei milenare a acestui „*picioar de plai*” și „*gură de rai*”.

Metoda de cercetare științifică preponderent utilizată o reprezintă analiza documentelor avute la dispoziție.

„MAICA SPIRITUALĂ A NEAMULUI ROMÂNESC” ÎN ANII DE CALVAR ȘI ÎNVIERE 1916-1918

În perioada de ocupație a Puterilor Centrale în România, autoritatea militară supremă a fost încredințată Marelui Cartier Militar (OKM), cu sediul la Hotelul „Athénée Palace” din București. Hegemonia acestuia era exercitată asupra a trei provincii românești (Oltenia, Muntenia și Dobrogea), însumând 21 de județe, 1.156 de plăși și aproximativ 2.304 localități, unde erau poziționate regiunile agricole și centrele industriale cele mai importante ale țării.

La comanda acestuia s-a aflat feldmareșalul August von Mackensen, secondat de generalul de infanterie Tülf von Tscheppe und Weidenbach și avându-l ca șef de stat major pe colonelul Richard Hentsch, adevăratul conducător și creier al întregii administrații militare (Stan, 2008, pp. 62-63). Celelalte state aliate Germaniei erau reprezentate prin: generalul Sandler, înlocuit apoi cu colonelul Kontz (Austro-Ungaria), Osman Nizani Pașa (Turcia) și generalul Petăr Tantilov (Bulgaria).

Teritoriul ocupat a fost organizat în patru zone militare, fracționate astfel:

- teritoriul administrației militare (*Gebiet der Militärverwaltung*) era cel mai întins (cuprindea 14 județe din Oltenia și Muntenia, mai puțin Buzăul, Brăila și Râmnicu Sărat) și cel mai important ca potențial economic;
- zona etapelor (*Etappengebiet*) îngloba teritoriile poziționate de-a lungul râului Buzău, de la curbura Carpaților și până la Dunăre, și asigura, în mod deosebit, aprovizionarea trupelor de pe front;
- zona Armatei a IX-a de operații (*Operationsgebiet*) avea în aria de responsabilitate județele Buzău, Râmnicu Sărat, Putna și Brăila și se afla sub comanda directă a feldmareșalului August von Mackensen;
- zona militară de ocupație a Dobrogei beneficia de o administrație militară separată, aflată sub condominiumul deținut de Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia (Cotan, 2018, pp. 228-229).

Până în toamna anului 1918, canalul de comunicare a deciziilor emanate de conducerea acestora structuri, adresate instituțiilor românești și populației rămase în teritoriu, l-au constituit ordonanțele (Pherekyde, 1918). Având un caracter preponderent economic, „*ele au devenit o adevărată Biblie*” pentru receptori (Urse, 2012, p. 163).

Ca urmare a unora dintre hotărârile stabilite, principalele edificii ale orașelor au fost transformate în spații rezervate administrației de ocupație. De asemenea, au fost suspendate cursurile școlilor și ale facultăților, iar clădirile acestora au fost folosite drept cazărmi, spitale, birouri, închisori și chiar grajduri pentru cavalerie.

În mod prioritar, prin intermediul Statului major economic german (*Wirtschaftstab*) și al organelor sale auxiliare locale (Platon, 2003, p. 450), autoritățile cuceritoare au instituit un riguros și sistematic program de exploatare a bogățiilor și a resurselor țării, axat pe creșterea producției petroliere, intensificarea extracției de cărbune și sare și folosirea întregului teren arabil. Independent de voința sa, România a ajuns „*grânarul Puterilor Centrale*”. De un interes capital a beneficiat și domeniul financiar, unul dintre obiectivele țintite fiind emisia de noi bancnote – așa numiții „*lei de ocupație*” –, care nu aveau acoperire în aur și au amplificat starea de inflație.

Măsurile ordonate de spoliere, dintre care am enumerat câteva, a expus foarte mult populația la sărăcie, malnutriție și o serie de epidemii (variola, gripă, febră recurentă, scarlatină, tifos exantematic).

În paralel, locuitorii provinciilor românești, aflate în stăpânirea Puterilor Centrale, au fost supuși unui control permanent prin intermediul aparatului polițienesc-militar, rural sau politic. Cetățenii care nu agreau administrația de ocupație și care manifestau o atitudine ostilă, în special țărani și intelectualii, în rândul cărora figurau și preoți, au fost amendați, arestați și închiși în cele șapte lagăre principale și 33 secundare, organizate în acest scop. Unii dintre ei au ajuns să ia contact chiar cu unitățile de profil din Bulgaria, Germania și Austro-Ungaria (Drăghiceanu, 1920, p. 27).

Dificultățile de natură economică și socială au afectat profund și viața bisericească. Pe fondul ofensivei militare accelerate a Puterilor Centrale, la 20 noiembrie/3 decembrie 1916, regele și guvernul s-au retras la Iași. La solicitarea liderilor politici români, mitropolitul

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Prin intermediul Statului major economic german (*Wirtschaftstab*) și al organelor sale auxiliare locale, autoritățile cuceritoare au instituit un riguros și sistematic program de exploatare a bogățiilor și a resurselor țării, axat pe creșterea producției petroliere, intensificarea extracției de cărbune și sare și folosirea întregului teren arabil. Independent de voința sa, România a ajuns „grânarul Puterilor Centrale”.

În perioada de ocupație a Puterilor Centrale în România, autoritatea militară supremă a fost încredințată Marelui Cartier Militar (OKM), cu sediul la Hotelul „Athénée Palace” din București. Hegemonia acestuia era exercitată asupra a trei provincii românești (Oltenia, Muntenia și Dobrogea), însumând 21 de județe, 1.156 de plăși și aproximativ 2.304 localități, unde erau poziționate regiunile agricole și centrele industriale cele mai importante ale țării.

Armata Română și populația din teritoriul rămas liber nu au răspuns apelului de a pactiza cu inamicul. Mitropolitul Pimen al Moldovei și alți ierarhi și preoți ortodocși, inclusiv confesori militari, i-au îndemnat pe soldați să lupte mai departe pentru întregirea neamului.

primat Conon Arănescu Donici (1912-1918) a rămas în București ocupat (începând cu 23 noiembrie/6 decembrie 1916), ca un simbol al rezistenței naționale (Șerbănescu, 1959, pp. 822-824).

Păstorirea sa a coincis cu cele mai dificile momente ale existenței neamului românesc. În contextul în care, cu câteva zile înainte de a accede în capitală, armatele germane au bombardat crunt orașul, venerabilul arhieru a supraviețuit miraculos obuzelor inamice, care au lovit catedrala și au distrus aripa dreaptă a palatului mitropolitan.

Nutrind speranța divulgării unor documente compromițătoare, legate de primul ierarh al țării, autoritățile de ocupație l-au arestat pe secretarul său, preotul Hrisant Popescu (Vasilescu, 2018, p. 53). De asemenea, pe motiv că a susținut proiectul intrării României în război pentru îndeplinirea idealului nostru național, a fost stigmatizat în paginile ziarului Comandaturii germane din Brăila – „*Donau Armee Zeitung*” („*Foaia armatei de la Dunăre*”), nr. 127 din 25 iulie 1917. Articolul acuzator purta titlul *Un mitropolit războinic* („*Biserica Ortodoxă Română*”, 1924, pp. 168-169).

Cu siguranță, cea mai mare dezamăgire și indignare provocate de către ierarhul, aproape nonagenar, Conon a fost semnarea manifestului prin care, în vara anului 1917, i-a îndemnat pe militarii români la noncombat pe frontul Moldovei (Alimăneștianu, 1929, pp. 101-103).

Documentul intitulat *Chemarea Mitropolitului Primat* a fost redactat de clericii Grigorie Pișculescu (Gala Galaction) și Iuliu Scriban (Nistor, 2003, p. 298) și a pus într-o lumină negativă clerul ortodox (Boia, 2010, p. 86). În plan personal, i-a adus eticheta de colaboraționist, antiromân și chiar trădător de neam și l-a forțat să demisioneze, la sfârșitul anului următor.

Un aspect cu totul admirabil a fost faptul că Armata Română și populația din teritoriul rămas liber nu au răspuns apelului de a pactiza cu inamicul. Mitropolitul Pimen al Moldovei și alți ierarhi și preoți ortodocși, inclusiv confesori militari, i-au îndemnat pe soldați să lupte mai departe pentru întregirea neamului. De exemplu, preotul de armată Neculai V. Hodoroabă nota, în jurnalul său, că l-a citit „*cu dezgust*” (Hodoroabă, 1926, p. 262.).

Dincolo de retorica de cele mai multe ori criticistă, dezvoltată de-a lungul timpului pe acest subiect, subscriem la punctul de vedere

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

al istoricului militar Aurel Pentelescu, potrivit căruia gestul mitropolitului primat Conon Arănescu Donici de a iscăli actul defetist intră în categoria erorilor impardonabile săvârșite de către înaltul ierarh și „*rămâne încă la judecata istoriei*” (Pentelescu, Preda, 2014, pp. 211-231) și, mai ales, a lui Dumnezeu.

În altă ordine de idei, arhiepiscopul romano-catolic Raymund Netzhammer (1905-1924) ne asigură că feldmareșalul Mackensen, comandantul von Heinrich și guvernatorul Tulff von Tschepe und Waidenbach și-au exprimat, încă din primele zile ale sosirii lor în regiune, interesul față de istoria Bisericii Ortodoxe Române, practicile și clerul ei, despre care cunoșteau foarte puține lucruri (Netzhammer, 2005, pp. 696-697, 701).

Relația de conviețuire dintre autoritățile Puterilor Centrale și cele ecleziale s-a bazat, de foarte multe ori, pe conveniență. Deosebit de tensionat a fost episodul consumat la 24 decembrie 1916/6 ianuarie 1917, atunci când partea germană a decis, printr-o ordonanță militară, ca în teritoriul ocupat să intre în vigoare calendarul gregorian¹ și ora Europei Centrale (Marghiloman, 1927, p. 356). Ca urmare a acestui act imperativ, prin care s-a dat subtil o lovitură morală atât populației, cât și Bisericii Ortodoxe (Vasilescu, 1978, p. 1118), mitropolitul Conon a convocat o adunare la Mitropolie, în ziua de 2/15 ianuarie 1917. La această întrunire au participat toți episcopii și arhierii aflați în București, membrii Consistoriului Superior și toți clericii mai importanți sau cei care se refugiaseră în capitala României. În urma discuțiilor care au avut loc, a fost elaborat un protest care exprima punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe Române și prin care se aduceau la cunoștință populației măsurile ce urmau a fi luate (Vasilescu, 2018, p. 46).

Ca o rezultată a numeroaselor petiții, dar mai ales de teama revoltei maselor, inițiatorii proiectului reformator au permis să se sărbătorească după vechiul calendar iulian doar Crăciunul din 1916 și Boboteaza din anul 1917, urmând ca celelalte sărbători din timpul anului bisericesc să fie celebrate în conformitate cu noul calendar (Netzhammer, p. 697). Depășind aceste interdicții și angajamente, români ortodocși au sărbătorit Paștele anului 1917 după datina existentă până atunci (Drăghiceanu, 1920, pp. 79-80).

¹ Dispoziția a fost publicată în „*Gazeta Bucureștilor*”, nr. 210 din 17/31 decembrie 1916.

Relația de conviețuire dintre autoritățile Puterilor Centrale și cele ecleziale s-a bazat, de foarte multe ori, pe conveniență. Deosebit de tensionat a fost episodul consumat la 24 decembrie 1916/6 ianuarie 1917, atunci când partea germană a decis, printr-o ordonanță militară, ca în teritoriul ocupat să intre în vigoare calendarul gregorian și ora Europei Centrale.

Un moment sensibil, ce a stârnit multă amărăciune și revoltă în rândul ierarhiei, clerului și populației, l-a constituit campania de confiscare, din interese economice, a majorității clopotelor bisericilor și mănăstirilor, precum și a accesoriilor acestora. Rațiunea unei asemenea acțiuni abominabile viza topirea și folosirea lor ca materii prime, destinate producției de arme și muniție de război a Germaniei.

În acest cadru, mai subliniem că tentative de acest gen, mai ales cu privire la ținerea unei pascalii (dată a Paștelui) comune cu lumea apuseană, au mai avut loc în istorie și apar pe ordinea de zi și astăzi. Adeseori, ele au fost privite cu suspiciune și rezervă de către un eșantion reprezentativ al ierarhiei bisericești și al laicului, ca un *cal troian* romano-catolic introdus în cetatea Ortodoxiei, producător de mari tulburări și schisme stiliste (Bichir, 2023). Cu toate aceste reacții, în varianta îndreptată, calendarul a fost adoptat de mediul civil din România la 1/14 aprilie 1919, iar în cel bisericesc, în octombrie 1924². O excepție de la regulă s-a făcut în cazul sărbătorilor legate de ciclul pascal³, care au rămas până în prezent pe stil vechi, ca un semn al unității de credință a lumii ortodoxe.

Un alt moment sensibil, ce a stârnit multă amărăciune și revoltă în rândul ierarhiei, clerului și populației, l-a constituit și campania de confiscare, din interese economice, a majorității clopotelor bisericilor și mănăstirilor, precum și a accesoriilor acestora. Rațiunea unei asemenea acțiuni abominabile viza topirea și folosirea lor ca materii prime, destinate producției de arme și muniție de război a Germaniei, și a fost apanajul „*Abnahme Kommand oder Glocken*”, înființat în acest scop (Cotan, 2018, p. 241).

Cu intenția de a contracara acest plan umilitor, mitropolitul Conon a încercat să răscumpere aceste bunuri prin organizarea unei colecte naționale. Inițiativa lui s-a lovit însă de un refuz categoric din partea celor „*lezați*”, pe considerentul că metalul este mai de preț decât banii (Cotan, 2014, p. 38).

Pentru a înțelege mai bine situația și a ne introduce în atmosfera acelor vremuri de restriște, redăm o scenă cu valențe de tragedie antică, petrecută cu ocazia rechiziției clopotelor de la Biserica „*Sfântul Spiridon*” – Nou din București: „*De la 20 ale Lunii (aprilie 1917, n.a.)*, un «*Abnahme-Kommand oder Glocken*», compus dintr-un ofițer și soldați armați, se urcă în clopotnițe și încep operațiunea scoaterii sau spargerii clopotelor. Sunetele prelungi, stridente, de groază, produse de izbitură, își găsesc jalnicul ecou în inimile populației întregii Capitale. Din ce în ce

² În urma Conferinței panortodoxe de la Constantinopol, din anul 1923.

³ Intrarea Domnului în Ierusalim, Izvorul Tămăduirii, Înălțarea Domnului, Pogorârea Sfântului Duh și Sfânta Treime.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

mai înăbușite, clopotele mor într-un suspin surd, prăvălindu-se jos în bucăți..., se sfărâmă cu furie maghiară de către doi unguri mărețul clopot al lui Brâncoveanu adus de la Mănăstirea Dealu la biserica Sfântul Spiridon – Nou... Dar, minune! Amândoi profanatorii rămân zdrobiți sub sfărâmurile clopotului asupra căruia și-au întins mâinile sacrilege... Din spărturile rămase din clopot se văd filamentele de aur și argint; sunt rămășițele inelelor, broșelor, cerceilor de aur și argint pe cari pietatea românească le azvârlise la turnarea lor. De aceea se zice că acustica lor e neîntrecută până azi” (Drăghiceanu, 1920, p. 94).

Un aspect totuși îmbucurător a fost faptul că protestele clericilor și ale credincioșilor au determinat, în cele din urmă, autoritățile de ocupație să renunțe la confiscarea clopotelor cu valoare istorică sau simbolică.

Păstrând aceeași notă, mai amintim că unele locașuri de cult au fost văduvite și de învelitorile din tablă de cupru, care au fost transferate peste graniță. Ca urmare a vigilenței publice și a unor manifestări contestatate, au fost salvate acoperișurile Bisericii Domnești din Argeș, al Catedralei din Târgoviște, dar mai ales cel al Catedralei mitropolitane din București (Cotan, 2014, p. 42).

Un alt incident ce a ținut prima pagină a ziarelor în epocă a fost cel din data de 17 februarie 1918, când, din ordinul generalului Petăr Tantilov, la ora 2 noaptea, un commando, format din aproximativ 20 de militari bulgari, a reușit să fure pentru scurt timp moaștele Sfântului Dimitrie cel Nou din Catedrala Mitropolitană de la București, revendicându-l drept sfânt al lor național. Ca urmare a inflamării stării de spirit a locuitorilor capitalei și a memoriului adresat de mitropolitul Conon direct feldmareșalului Mackensen, operațiunea a fost, în final, stopată. Delatorii au fost prinși de soldații germani, conduși de locotenentul Rhefeld, în apropierea satului giurgiuvean Daia.

Spre stupefacția nemților, reușita recuperării raclei cu sfințele și mult iubitele relicve a adus o enormă rază de bucurie pe chipurile bucureștenilor, mobilizați pentru a le întâmpina la bariera Belului. Ea a intrat și sub incidența specifică minunilor dumnezeiești, în condițiile în care răufăcătorii nu au reușit să iasă în timp oportun din țară, iar mașina ce transporta inestimabilele odoare a atins „*performanța*” de a se defecta de trei ori (Vasilescu, 2018, pp. 50-52).

Protestele clericilor și ale credincioșilor au determinat autoritățile de ocupație să renunțe la confiscarea clopotelor cu valoare istorică sau simbolică.

Unele locașuri de cult au fost văduvite și de învelitorile din tablă de cupru, care au fost transferate peste graniță. Ca urmare a vigilenței publice și a unor manifestări contestatate, au fost salvate acoperișurile Bisericii Domnești din Argeș, cel al Catedralei din Târgoviște, dar mai ales cel al Catedralei mitropolitane din București.

Dintre măsurile luate de Puterile Centrale împotriva Bisericii Ortodoxe evidențiem închiderea unor biserici sau transformarea lor în depozite sau grajduri pentru caii trupelor proprii, în incinta acestora amenajându-se, sporadic, platforme de gunoi și chiar latrine. Nu au fost „neglijate” nici chiliile monahilor și monahiilor, care au fost „metamorfozate” în lagăre, spitale și alte utilități. Toate aceste practici au provocat o serie de proteste ale clerului și au alimentat starea de agitație și nemulțumire a populației.

Rămânând conectați pe această problematică, mai notăm și faptul că, pentru a fi salvate de trupele bulgare, la 20 noiembrie 1916, moaștele Sfintei Filoftea, dar și cele ale Sfinților Nifon, Serghie, Vah și Tatiana, ce aparțineau Episcopiei Argeșului, au fost găzduite, pentru aproape un an de zile, în Biserica „*Tuturor Sfinților*” din incinta Mănăstirii Antim (Cotan, 2018, p. 215).

Fin observator al celor două evenimente, urmărite cu sufletul la gură de opinia publică și la care am făcut referire în rândurile anterioare, Constantin Bacalbașa opina că ele au marcat mentalul colectiv mai mult decât toate celelalte provocări ce și-au pus amprenta asupra fizionomiei ocupației: „*Dintre toate vexațiunile îndurate de la ocupant, două au fost acelea care au impresionat mai puternic populația bucureșteană: ridicarea clopotelor de la biserici și furarea Sfântului Dumitru. Toate celelalte apăsări au trecut aproape nebagate în seamă, pe când cele două atingeri aduse sentimentului religios au ridicat populația*” (Bacalbașa, 1921, pp. 169-170).

Cu toate că avea propria sa biserică în București și „*în chip ostentativ*”, în ziua de 21 februarie 1917, conducerea armatei bulgare s-a hotărât să facă două Te deum-uri pentru familia regală de la Sofia, în catedrala noastră mitropolitană. Cu aprobarea inițială a mitropolitului Conon, iar în cea de-a doua fază, cu totală opoziție manifestată de acesta, din considerente canonice⁴, activitatea proiectată nu a mai putut fi împiedicată (Cotan, 2018, p. 272).

Dintre măsurile luate de Puterile Centrale împotriva Bisericii Ortodoxe mai evidențiem închiderea unor biserici sau transformarea lor în depozite sau grajduri pentru caii trupelor proprii, în incinta acestora amenajându-se, sporadic, platforme de gunoi și chiar latrine (Sima, 2012, p. 242). Nu au fost „*neglijate*” nici chiliile monahilor și monahiilor, care au fost „*metamorfozate*” în lagăre, spitale și alte utilități. Toate aceste practici au provocat o serie de proteste ale clerului și au alimentat starea de agitație și nemulțumire a populației.

⁴ Biserica Ortodoxă a Bulgariei era catalogată, la acea oră, ca eretică, în urma condamnării ei pentru „*filetism*” de către Patriarhia Ecumenică, în anul 1872. Numită și „*etnofiletism*” (din greaca ἔθνος – ethnos – „*națiune*” și φυλετισμός - phyletismos – „*tribalism*”), această concepție consideră că există un primat al națiunii față de umanitate ca întreg și care ar opera chiar și asupra rânduielilor dumnezeiești.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Un alt aspect, care considerăm că nu ar trebui trecut cu vederea, a fost ordinul dat de către Comandatura Etapei Mobile din Râmnicu Vâlcea ca, după fiecare Sfântă Liturghie din duminici și sărbători, să fie citită lista celor condamnați la moarte, urmată de afișarea ei pe ușa bisericii (Cotan, 2018, p. 261).

Schimbând puțin aria geografică a cercetării, mai semnalăm că, în Defileul Jiului, soldații germani au campat pentru un timp la Mănăstirea Lainici. După ce au folosit biserica pe post de grajd, pictura lăcașului de cult a fost zgâriată și înnegrită de fumul provenit de la incendierea mobilierului și a arhivei așezământului monahal. Mai mult decât atât, unii dintre viețuitori au fost deportați în Germania.

De un comportament similar au dat dovadă și la Mănăstirea Cozia, pe care au devastat-o. Nu au ignorat nici măcar piatra tombală a locului de veci aparținând voievodului Mircea cel Bătrân, care a fost serios deteriorată (Ib., pp. 260, 262). De asemenea, o multitudine de biserici au fost deposedate de obiectele de cult, mai ales de cele din argint (Gherasim Piteșteanul, 1983, p. 763), dar și din alamă, bronz, cupru și cositor, pentru a fi transformate în tunuri sau proiectile.

Condițiile meteorologice extreme de la începutul anului 1917 și indolența autorităților de ocupație au impus constituirea unei comisii desemnate de Alexandru Marghiloman ce avea misiunea de a rechiziționa lemnele de foc din casele celor refugiați în Moldova și de a le distribui populației sărace. Între membrii marcanți ai acesteia s-au regăsit arhierii Meletie Dobrescu, Evghenie Humulescu și Teofil Mihăilescu (Cotan, 2018, p. 239).

În timpul contraofensivei Puterilor Centrale de la sfârșitul anului 1916, episcopul Râmnicului, Sofronie Vulpescu (1913-1918), s-a retras la București. Critic vehement al ocupației, din ordinul Comandamentului german a fost arestat în Duminica Pogorării Sfântului Duh a anului 1917 și închis la Cercul Militar din capitală. Ulterior, i-a fost stabilit domiciliul forțat la Mănăstirea Cheia, din județul Prahova, apoi la Schitul Peștera Ialomicioarei, din Munții Bucegi, unde a fost nevoit să trăiască în condiții de existență mai mult decât precare. Din cauza agravării stării sale de sănătate, i-a scris lui Mackensen, informându-l despre situația dificilă în care se găsea. În răspunsul său, acesta din urmă i-a permis să se stabilească la Mănăstirea Căldărușani și, apoi, la rudele sale din capitală.

În Defileul Jiului, soldații germani au campat pentru un timp la Mănăstirea Lainici. După ce au folosit biserica pe post de grajd, pictura lăcașului de cult a fost zgâriată și înnegrită de fumul provenit de la incendierea mobilierului și a arhivei așezământului monahal.

*Obștea
Mănăstirii
Cocoș a intrat
în circuitul
deportărilor
cu destinația
Slava Rusă,
apoi Bulgaria,
prin călugării
Damian Nenciu,
Agatanghel
Chiriac, Varasiil
Luca și alți șase
monahi, care au
murit în lagăr.
De asemenea,
la 10 mai 1917
a fost ucis de
bulgari preotul
Vasile Aftenie,
din localitatea
I.Gh. Duca,
pentru că a
oficiat serviciul
divin în limba
română.*

Motivând că este prea „slăbit trupește”, după cele îndurate în timpul detenției, la 8 iunie 1918 s-a retras oficial din scaun, demisia sa fiind acceptată de regele Ferdinand și de Simion Mehedinți, ministrul Cultelor și Instrucțiunii (Cotan, 2018, pp. 129, 150, 151, 154).

Ca o consecință a ofensivei inițiate pe frontul dobrogean de forțele germano-austro-ungaro-bulgaro-turce, sub conducerea feldmareșalului August von Mackensen, armata română a suferit mari înfrângeri, soldate cu ocuparea întregii provincii, începând cu 5 ianuarie 1917.

În timpul celor trei luni de administrație a lor, vecinii noștri sud-dunăreni au manifestat o xenofobie constantă față de populația românească și clerul ortodox autohton. Pentru a mai tempera astfel de excese, în urma unui acord destul de controversat, teritoriul dobrogean a fost pus sub diriguirea unui guvernator german, care avea în subordinea sa un general bulgar cu rangul de prefect (Ib., pp. 175-176).

Dintre preoții localnici supuși Calvarului menționăm, în mod deosebit, pe Atanasie Popescu, din comuna tulceană Agighiol, tată a opt copii, dintre care doi erau mobilizați pe front. Pe când se afla în biserică la slujba de Botezului Domnului, acesta a fost arestat, împreună cu 41 de enoriași, la 6 ianuarie 1917, și pus sub acuzația de spionaj. După o odisee de 10 luni și jumătate, în care a păscut vitele bulgarilor prin Balcani și a îndurat o acută foamete, dar și cele mai negre mizerii și persecuții, cu ocazia sărbătorii Sfântului Marelui Mucenic Dimitrie (26 octombrie), i-a sosit grațierea de la Sofia. Revenit acasă, în satul Domnița Maria, a găsit gospodăria total distrusă, iar lăcașul de cult parohial devastat și profanat. Maica Domnului din icoana împărătească a catapetesmei bisericii avea împușcături în piept, iar ochii Pruncului Iisus din brațele sale erau scoși cu baionetele. La vederea unor asemenea sacrilegii, preotului i s-a făcut rău și a leșinat (Popescu, 1940, pp. 331-333).

Fără a avea asemenea aspirații, obștea Mănăstirii Cocoș a intrat în circuitul deportărilor cu destinația Slava Rusă, apoi Bulgaria, prin călugării Damian Nenciu, Agatanghel Chiriac, Varasiil Luca și alți șase monahi, care au murit în lagăr. De asemenea, la 10 mai 1917 a fost ucis de bulgari preotul Vasile Aftenie, din localitatea I.Gh. Duca, pentru că a oficiat serviciul divin în limba română (Ib., p. 340).

*O pleiadă de
alți slujitori ai
Sfintelor Altare
din teritoriile
ocupate au avut
de suferit ca
urmare a celor
mai furibunde
atacuri ale
stăpânilor
vremelnici ale
acestora.*

O pleiadă de alți slujitori ai Sfintelor Altare din teritoriile ocupate au avut de suferit ca urmare a celor mai furibunde atacuri ale stăpânilor vremelnici ale acestora. În spațiul limitat al acestui articol, ne rezumăm să-i nominalizăm pe câțiva dintre ei. De exemplu, în comuna argeșeană Dedulești, nemții au fixat o etapă în casa preotului Gheorghe Dobrinescu. Repetatele violențe la care a fost supus i-au cauzat paralizia și, în cele din urmă, decesul (Ib., p. 25). Bătut de soldații unguri, la 8 noiembrie 1917, s-a mutat la cele veșnice și preotul Gheorghe Popescu, din localitatea Puchenii-Moșneni, județul Prahova (Ib., p. 218).

Un caz extrem de impresionat și care ne-a suscitat extraordinar de mult interesul este cel al părintelui Constantin Păunescu, din Mihăești-Olt, care, la vârsta de numai 28 de ani, a fost împușcat de trupele de ocupație. Mobilul acestui odios asasinat, petrecut la 21 februarie 1917, a fost următorul: o menajeră ce lucra în casa acestuia a descoperit o grenadă, pe care a luat-o și a ascuns-o în secret în bucătăria slujitorului Domnului. Din curiozitate și neglijență, în ziua de 15 februarie, ora 3 p.m., ea a manevrat-o iresponsabil, provocând o explozie ce i-a secerat viața și a deteriorat o parte din imobil. Zgomotul produs de deflagrație a alertat nu numai vecinii, dar și postul de poliție german. Cu toate că era nevinovat, tânărul preot a fost arestat și condamnat de instanța de judecată la pedeapsa capitală pentru acuzația insubordonării față de ordinul imperial cu privire la regimul armelor și munițiilor și de complot contra armatelor germane.

Ca un semn dumnezeiesc al inocenței sale, caii care-l transportau spre locul de execuție s-au oprit la o cotitură de drum și nu au vrut sub niciun chip să mai înainteze. Doar după un consum generos de nervi și o muncă îndelungată de convingere, depuse de cei mandatați să execute sentința, animalele necuvântătoare și mai simțitoare de multe ori decât oamenii au acceptat să se pună în mișcare.

În dispozițiile testamentare, întocmite în ziua de 18 februarie 1917 și adresate preotesei sale, preotul mucenic scria: „Iubite tată, mamă, frați, surori, soție iubită și copilașii mei iubiți. De o fi să mor, să știți că sunt nevinovat, întru cât absolut n-am știut că în casa unde eu stau să se găsească rămasă dela soldații germani sau să fie spre nenorocirea

La 12/25 noiembrie 1918, Bucureștiul era liber, iar, la scurt timp, Armata Română, în frunte cu regele Ferdinand și regina Maria, și-a făcut intrarea triumfală în capitala restaurată. Acea măreață zi de 18 noiembrie/1 decembrie 1918 a coincis providențial și cu proclamarea, la Alba Iulia, a constituirii României Mari, considerată ca o veritabilă zi de Înviere a neamului, viețuitor pe plaiul mioritic.

familiei mele, de vreun rău adusă o granată germană, care mi-a cauzat nenorocirea. Am fost bolnav de tristețe și rău tratat în închisoare.

Aibi grijă de copii, Zino - să învețe carte pentru a deveni oameni cu vază în toată țara, ajută-i și cheltuește totul cu ei. Toți banii depune-i pentru copii și stai cu tata. Nu fi risipitoare și rătăitoare. Ai la tine niște bani ai bisericii, să-i dai Epitropiei și să primești adeverință.

Faceți-mi pompă și să pretinzi preoților slujbă rară, îngerească, știi tu cum îmi place mie. Vei lua veșmintele noi dela biserică toate și vei da bisericii pentru ele 300 lei, adică mai mult decât costă ele sau vei lua altele în schimb. Mă veți îngropa cu ele.

Să-mi faceți cavou frumos, cu cruce bună și cu fotografia mea în ea la Mihăeștii-de-jos. Dumnezeu să vă aibă în pază". Rămasă prematur văduvă și cu „3 vlăstare crude”, soția defunctului avea să ispășească ea însăși 6 luni de detenție pentru acest nefericit și regretabil accident (Bobulescu, 1930, pp. 110-115).

În loc de epilog, consemnăm că, după aproape 53 de luni de lupte ce au atins dimensiunea apocalipticului, cu o Antantă victorioasă și o tabără a Puterilor Centrale epuizată și perdantă pe toate fronturile, Primul Război Mondial s-a încheiat la 29 octombrie/11 noiembrie 1918, prin armistițiul semnat de către Germania în vagonul 2419 de la Compiègne. Acte politice premergătoare și similare au fost parafate de către Antantă, în același an, la Salonic cu Bulgaria (16/29 septembrie), la Mudros cu Turcia (17/30 septembrie), la Padova cu Austro-Ungaria (21 octombrie/3 noiembrie) și la Belgrad cu Ungaria (31 octombrie/13 noiembrie).

Pe plan intern, după retragerea guvernului condus de Alexandru Marghiloman (24 octombrie/6 noiembrie 1918) și numirea unui cabinet de tranziție în frunte cu generalul Constantin Coandă, executivul de la Iași a dat un ultimatum feldmareșalului August von Mackensen, prin care i se cerea să-și retragă trupele din teritoriul ocupat.

La 12/25 noiembrie 1918, Bucureștiul era liber, iar, la scurt timp, Armata Română, în frunte cu regele Ferdinand și regina Maria, și-a făcut intrarea triumfală în capitala restaurată. Acea măreață zi de 18 noiembrie/1 decembrie 1918 a coincis providențial și cu proclamarea, la Alba Iulia, a constituirii României Mari, considerată ca o veritabilă zi de Înviere a neamului, viețuitor pe plaiul mioritic.

„VINEREA NEAGRĂ” A OCUPAȚIEI PUTERILOR CENTRALE ÎN EPARHIA DE LA CURBURA CARPAȚILOR

Străvechea urbe a Buzăului, atestată din punct de vedere documentar odată cu martiriul Sfântului Mucenic Sava Gotul, de la 12 aprilie 372, a intrat sub ocupația germană, începând cu noaptea de 1/14-2/15 decembrie 1916 (Arhive Buzău, dos. 24/1919, f. 16).

Similar altor regiuni ale României, zona aflată sub ocupația Diviziei a XII-a de Cavalerie Bavareză a fost organizată rapid și sistematic din dorința autorităților militare inamice de a exploata cât mai judicios și profitabil resursele naturale, materiale și umane. Astfel, Etapa nr. 264, ce cuprindea zona submontană a județului, își avea sediul în comuna Unguriu și era condusă de maiorul Radke. La rândul ei, Etapa nr. 271 avea punctul de comandă în orașul Buzău, iar cea purtând nr. 225 acoperea aria Râmnicu Sărat și se afla la dispoziția faimosului general Erich von Falkenheim (Nicolescu, Stan, 1999, pp. 272-273), șef al Statului Major General german și comandant al Armatei a 9-a.

Raportându-ne strict la problematica bisericească, precizăm că Episcopia Buzăului, veche vatră de spiritualitate ortodoxă și cultură românească, întemeiată în anul 1502, l-a avut în fruntea sa în timpul războiului pe episcopul Dionisie Climescu (1894-1921). Curajosul ierarh a suportat cu stoicism valul de ofense venit din direcția trupelor de ocupație, care și-au însușit întregul ansamblu de clădiri al centrului eparhial, cu excepția a două camere care au rămas la dispoziția sa (Cocora, 1986, pp. 187-189).

Potrivit aprecierilor lui Iuliu Scriban, el nu și-a părăsit comunitatea de credincioși încredințată lui spre păstorire: „Episcopul Dionisie a fost singurul din cei trei episcopi ai Munteniei care a stat în eparhie în timpul năvălirilor germane din 1916. Era mulțumit de sine însuși că a stat în slujba sa și mărturisea cu plăcere la Casa Bisericii în 1917 că ungerii i-au adus laude pentru faptul de a nu-și fi părăsit postul la vreme de urgență”. (Scriban, 1921, p. 492). De amintit și că arhiva Episcopiei Buzăului a fost distrusă în această perioadă (Cotan, 2018, p. 155).

În virtutea dreptului nescris al ocupantului de a lua tot ceea ce se poate lua, nu au iertat nici clopotele unor biserici din Eparhia Buzăului, pe care le-au confiscat și transformat în materie primă, în scopul producerii de arme și muniție, necesare pe câmpul de luptă

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Episcopia Buzăului, veche vatră de spiritualitate ortodoxă și cultură românească, întemeiată în anul 1502, l-a avut în fruntea sa în timpul războiului pe episcopul Dionisie Climescu (1894-1921). Curajosul ierarh a suportat cu stoicism valul de ofense venit din direcția trupelor de ocupație, care și-au însușit întregul ansamblu de clădiri al centrului eparhial, cu excepția a două camere care au rămas la dispoziția sa.

Dintre spațiile sacre ce au fost afectate din cauza daunelor serioase provocate de atacatori, aducem în memorie cazul Mănăstirii Ciolanu, unde bavarezii au devastat o parte din chiliile viețuitorilor și au sustras cantități apreciabile de alimente și furaje. Un fenomen identic s-a petrecut și la Mănăstirea de maici de la Rătești, supusă de ocupanți unui tratament de devalizare a unor cantități importante de alimente, băuturi și alte produse de primă necesitate.

trupelor celui de-al II-lea Reich. Dintre lăcașurile de cult urbane mai cunoscute care au fost păgubite de asemenea inestimabile obiecte de cult evidențiem bisericile „*Neguțători*” (astăzi „*Greci*”) – 2 clopote, „*Adormirea Maicii Domnului*” – 2 clopote, „*Sfântul Nicolae*” – 1 clopot, cimitirul „*Dumbrava*” – 1 clopot (Stan, 2008, pp. 77-78).

Unora dintre bisericile ortodoxe buzoiene li s-au trasat o altă destinație decât cea pentru care fuseseră concepute și construite primordial. În timp ce unele lăcașuri de cult au servit ca magazine pentru muniții, echipament, lagăre de prizonieri și chiar măcelării, Biserica „*Banu*” din Buzău a fost transformată în spital, iar Biserica „*Sfinții Îngeri*” a devenit biserică de garnizoană germană.

La rândul ei, Biserica „*Sfinții Voievozi*” din satul Nișcov, ctitorită în anul 1830, a fost folosită de nemți ca grajd pentru structurile acestora de cavalerie.

În ceea ce privește situația din orașul Râmnicu Sărat, ocupat de nemți pe un ger năpraznic la 14/27 decembrie 1916 (Kiriteșcu, 1922, p. 460), din cele opt lăcașe de cult câte activau, biserica „*Sfinții Apostoli*” a fost întrebuințată ca grajd, iar „*Cuvioasa Paraschiva*” a fost repartizată militarilor de confesiune protestantă (Nicolescu, Stan, 1999, p. 275).

Mai consemnăm că la Seminarul Teologic „*Chesarie Episcopul*” au funcționat consecutiv un spital românesc, unul rusesc (Cocora, 1988, p. 48) și unul german (Nicolescu, Stan, p. 272).

Dintre spațiile sacre ce au fost afectate din cauza daunelor serioase provocate de atacatori, aducem în memorie cazul Mănăstirii Ciolanu, unde bavarezii au devastat o parte din chiliile viețuitorilor și au sustras cantități apreciabile de alimente și furaje. Un fenomen identic s-a petrecut și la Mănăstirea de maici de la Rătești, supusă de ocupanți unui tratament de devalizare a unor cantități importante de alimente, băuturi și alte produse de primă necesitate (Stan, 2008, p. 78).

În asemenea circumstanțe, un segment important de buzoieni și râmniceni au dat dovadă de patriotism, demnitate, curaj și solidaritate și s-au opus cu obstinație măsurilor coercitive adoptate de ocupanți, ce limitau drastic drepturile și libertățile lor cetățenești, adeseori de natură religioasă.

La 20 martie 1917, feldmareșalul August von Mackensen a semnat o ordonanță în cuprinsul căreia erau fixate principalele sărbători

creștin-ortodoxe (Botezul Domnului, Buna Vestire, Înălțarea Domnului, Sfinții Apostoli Petru și Pavel, Adormirea Maicii Domnului, Nașterea Maicii Domnului, Înălțarea Sfintei Cruci, Sfântul Nicolae și Crăciunul), precum și respectarea lor în acord cu particularitățile calendarului gregorian. Cei care nu se conformau acestor prevederi se făceau pasibili de pedeapsa „*cu închisoare până la cinci ani și amendă până la 50.000 lei sau cu una din aceste pedepse*” (Nedelcu, 1923, pp. 191-192).

Dând dovadă de fermitate, un grup de preoți buzoieni, din rândul cărora amintim aici pe Ion Guriță – Parohia Vadu Pași, Nicolae Efrimescu – Parohia Săgeata, Voicu Constantinescu – Parohia Zilișteanca, C. Angelescu – Parohia Lapoș, a sfidat prescripțiile documentului oficial menționat (Stan, p. 109).

În altă ordine de idei, una dintre sursele de venituri pentru stăpânii vremelnici din Buzău și Râmnicu Sărat a fost obligativitatea unor prestații în muncă forțată. Surprinzător, nici elevii nu au fost scutiți de asemenea corvezi. Așa după cum reiese din Raportul nr. 68 al Episcopiei Buzău către Primăria orașului, datat 17 ianuarie 1919, „*Atitudinea lor (a autorității militare germane, n.a.) în timpul executării corvezilor față de elevi era fără milă, iar față de profesori, jignitoare și brutală. Sub controlul a patru soldați, elevii erau puși să sece bălțile dimprejurul orașului, expunându-i la paludism sau să curețe și să se sape maidanurile din oraș. Într-o zi, elevii prezentându-se în număr mic la corvoadă, locotenentul Leringen, ajutorul comandantului orașului, ne cheamă pe toți profesorii la comandatură și, nevrând să audă explicațiile ce voiam a le da, ne-a poruncit să-i aducem într-o oră 100 de elevi, iar de nu vom împlini ordinul, ne va închide în bisericile comandaturii. Elevii care se prezentaseră cu noi au fost biciuiți cu cravașa și închiși până seara în beciul Băncii Naționale, alături de țigani și vagabonzi, expunându-i contaminării tifosului exantematic care bântuia în oraș printre populația slăbită de foame și necurățenie*”.

Foarte succint, adresa oficială analizată face și o caracterizare a perioadei de referință abordată prin intermediul cercetării de față, concluzionând că: „*ocupația germană a lăsat triste amintiri despre civilizația și sufletul poporului german, din anii 1916-1918*” (Archive Buzău, dos. 37/1919, ff. 15-16).

Există surse care certifică faptul că unii prelați au fost arestați pentru că au făcut rugăciuni și slujbe pentru victoria Armatei Române,

La 20 martie 1917, feldmareșalul August von Mackensen a semnat o ordonanță în cuprinsul căreia erau fixate principalele sărbători creștin-ortodoxe (Botezul Domnului, Buna Vestire, Înălțarea Domnului, Sfinții Apostoli Petru și Pavel, Adormirea Maicii Domnului, Nașterea Maicii Domnului, Înălțarea Sfintei Cruci, Sfântul Nicolae și Crăciunul), precum și respectarea lor în acord cu particularitățile calendarului gregorian.

Legat de capitolul rezistență națională, este destul de cunoscut faptul că, de-a lungul liniei frontului, din Munții Buzăului și până în ținutul Vrancei, a funcționat o vastă și eficientă rețea de informații creată și condusă de patriotul Vasile Chilian, din comuna Tichiriș, județul Putna.

pentru că au pomenit la serviciile religioase oficiate pe rege (Popescu, 1940, p. 311) și autoritățile refugiate la Iași sau pentru că ar fi făcut propagandă și ar fi acționat contra nemților.

Legat de capitolul rezistență națională, este destul de cunoscut faptul că, de-a lungul liniei frontului, din Munții Buzăului și până în ținutul Vrancei, a funcționat o vastă și eficientă rețea de informații creată și condusă de patriotul Vasile Chilian, din comuna Tichiriș, județul Putna. Dintre colaboratorii săi, săteni, preoți și învățători, care s-au ocupat, în perioada decembrie 1916-mai 1917, de cazarea, hrănirea și organizarea trecerii în liniile românești a peste 2.000 de ofițeri, subofițeri și soldați, evadați din lagărele de prizonieri sau care pierduseră legătura cu unitățile lor, pomenim pe ieromonahul Iosif Ionescu de la Schitul Găvanele, ce a servit drept călăuză unora dintre ei (Nicolescu, Stan, 1999, pp. 283-284). Deghizat în argat și folosind ca mijloc de transport carul cu boi, a cules de la inamic o serie de informații extrem de utile, pe care le-a pus la dispoziția Armatei Române (Stan, p. 127).

Demn de menționat este și cazul preotului Traian D. Popescu din comuna Nechoiașu, care a fost încarcerat în perioada 29 iunie-12 iulie 1917, fiind acuzat de spionaj și pentru că a facilitat trecerea unor prizonieri români fugari spre Moldova. Inițial, a fost condamnat la moarte, dar, mai apoi, sentința i-a fost comutată la domiciliu forțat, împreună cu familia sa în localitatea Scărlătești, din județul Brăila, până la data de 5 aprilie 1918, când a fost eliberat (Popescu, 1940, pp. 58-59).

Tot pentru favorizarea trecerii unor militari români spre Moldova a fost acuzat și preotul Constantin Georgian, paroh în comuna Gura Teghii, „un patriarh al ținutului său” și „viță de român adevărat”. Acesta nu s-a rezumat să-i îndemne pe enoriașii săi, atât în spațiul bisericii, cât și în afara ei, să le acorde suport „cum vor putea mai bine”, ci s-a implicat personal în acest gen de întreprinderi salvatoare, dar, în egală măsură, extraordinar de riscante. La sfârșitul lunii decembrie 1916, ungurii l-au ridicat și l-au dus într-o „casă roșie din comuna Varlaam, fiind închis acolo trei săptămâni, suferind toate rigorile celor întemnițați, până ce, datorită stăruințelor poporului, a dobândit libertatea, nu de la unguri, ci de la nemți”. Chiar și după eliberarea sa, la Sfânta Liturghie și la celelalte slujbe pe care le oficia, era păzit de un soldat german cu baioneta la armă (Ib., pp. 60-61).

Prin „*furcile caudine*” ale detenției au trecut și Eftimie Arhimandrit și Vartolomeu din Tisău, pe motiv că au adăpostit și hrănit mai mulți soldați și ofițeri români, refugiați din teritoriul ocupat și dornici să lupte pe frontul din Moldova (Stan, 2008, p. 126).

Ocupându-ne cu predilecție de cazurile de „*fețe bisericesti*”, evocăm aici și pe călugărul Eftimie Obrogea, fostul stareț și econom de la Mănăstirea Ciolanu, care a fost închis și bătut în mai multe rânduri pentru cutezanța de a-și fi apărat așezământul său monastic de pângăririle și abuzul jefuitoarelor străini (Popescu, 1940, pp. 59-60).

Așa cum reiese din unele informații, numeroși clerici au ținut piept agresorilor chiar și cu arma în mână, așa cum a procedat preotul Vasile Iliescu-Buzoianu din Parohia Homoiești. Forțat de împrejurări, acesta a deschis focul asupra unui grup consistent de soldați germani, care au plănuț să atenteze la castitatea fiicelor sale. Bilanțul intervenției armate a bravului cleric a înregistratuciderea a patru militari inamici și rănirea altora 20. Atitudinea sa plină de eroism a avut un uriaș impact asupra opiniei publice din epocă, impresionându-l chiar și pe marele istoric Nicolae Iorga, care scria următoarele: „*Era un preot cu idei originale și cu voință în serviciul lor, care, la apropierea nemților pe care atât <buni români> i-au așteptat, a luat pușca și a tras în ei până la ultimul cartuș și ultima suflare. I s-ar cuveni un monument și anumite persoane ar trebui poftite la inaugurare*”. (Ib., p. 230).

În timpul confruntărilor de la Râmnicu Sărat (9/22-14/27 decembrie 1916), denumite de germani „*Bătălia de Crăciun*” – „*Weihnachtsschlacht*” (Tănase, 2011, pp. 287-298), a fost împușcat mortal, de către trupele kaiserului Wilhelm al II-lea, preotul Vasile Iliescu din Homoiești. Atrocitatea a fost comisă în casa parohială, situată lângă biserică, sub asistența Elisavetei Teodorescu, nepoata răposatului, în vârstă de numai opt ani, care a reușit să scape cu viață (Stan, p. 59).

Un „*tratament*” asemănător a fost aplicat și preotului Ghiță N. Giurgescu, din comuna Bălănești. Văduv de o lună de zile și cu doi băieți pe front, acesta a fost ucis în casa sa cu baionetele, în decembrie 1916. La capitolul pierderi umane o mai înregistrăm și pe fiica preotului Nae Vasilescu, din comuna Unguriu, „*una dintre cele mai frumoase fete de pe Valea Buzăului*”, care fost împușcată în ziua de Sfintele Paști a anului 1917, „*pentru că nu s-a lăsat să fie siluită*” (Popescu, 1940, pp. 58-59).

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Numeroși clerici au ținut piept agresorilor chiar și cu arma în mână, așa cum a procedat preotul Vasile Iliescu-Buzoianu din Parohia Homoiești. Forțat de împrejurări, acesta a deschis focul asupra unui grup consistent de soldați germani, care au plănuț să atenteze la castitatea fiicelor sale. Bilanțul intervenției armate a bravului cleric a înregistratuciderea a patru militari inamici și rănirea altora 20.

Comandatura care s-a instalat în Brăila a aprobat solicitarea protoieriei de a numi provizoriu în locul preoților mobilizați pe front sau refugiați pe alții disponibili și a fost de acord cu desfășurarea serviciului divin de Paști. Nu s-a aprobat, în schimb, trasul clopotelor, care a fost interzis și pedepsit, pentru a nu obstructiona alertele aeriene. Inedit este faptul că, în ianuarie 1917, germanii au instalat pe biserica „Sfântul Nicolae” un post de observație pentru a da alarma la apropierea avioanelor inamice.

După cum era stipulat, printre altele, în *Legea pentru organizarea Dobrogei Noi*, emisă la 1 aprilie 1914, județul Brăila figura, din punct de vedere jurisdicțional bisericesc, în componența Eparhiei Buzăului (Cotan, 2018, p. 174).

Trupele ocupante, alcătuite din germani, austrieci, bulgari și turci, au intrat în binecunoscutul oraș-port dunărean pe 23 decembrie 1916/5 ianuarie 1917, între orele 12.30-13.30 (Urse, 2012, p. 158). Deși, potrivit articolelor 8 și 17 din *Declarația referitoare la religiile și obiceiurile războiului terestru*, apărută în anul 1874, autoritatea militară ocupantă era obligată să protejeze obiectivele religioase și în spațiul brăilean, au fost încălcate flagrant aceste prevederi ale dreptului umanitar internațional. Și aici, ca și în restul teritoriului ocupat, bisericile au suferit distrugerii cauzate de bombardamente și au fost expuse unor jafuri produse de soldații turci.

Comandatura care s-a instalat în Brăila a aprobat solicitarea protoieriei de a numi provizoriu în locul preoților mobilizați pe front sau refugiați pe alții disponibili și a fost de acord cu desfășurarea serviciului divin de Paști. Nu s-a aprobat, în schimb, trasul clopotelor, care a fost interzis și pedepsit, pentru a nu obstructiona alertele aeriene. Inedit este faptul că, în ianuarie 1917, germanii au instalat pe biserica „Sfântul Nicolae” un post de observație pentru a da alarma la apropierea avioanelor inamice.

Trei luni mai târziu, aceeași instituție militară, care avea și responsabilități administrative, solicita conducătorilor unităților parohiale să declare pe proprie răspundere situația la zi a tuturor stocurilor de ceară și parafină. Aceasta a ignorat protestul preoților care acuzau lipsa lumânărilor pentru decese, parastase și pomeniri ale celor răposați.

O altă măsură aplicată de Comandatura germană a fost și aceea a rechiziționării clopotelor aparținând celor 11 biserici ortodoxe din oraș, admitând să rămână pe poziție doar câte unul de mărime mijlocie. În urma protestelor intervenite, s-a făcut o sigură concesie, de care a beneficiat biserica „Sfinții Apostoli”. Lăcașului de cult brăilean i s-a permis păstrarea unui clopot masiv, fabricat anterior la München, ce avea o valoare artistică deosebită și era și dificil de demontat.

„Goana” după metale a germanilor a făcut ca, printr-o nouă ordonanță, ce purta data de 2 martie 1918, să se impună ridicarea

și a celorlalte clopote rămase la unitățile de cult. O lună de zile mai târziu, au fost vizate și acoperișurile din cupru ale bisericilor (Ib., pp. 169-171).

Dintre preoții brăileni ce au suferit o multitudine de suplicii și au plătit uneori cu viața nealinierea la pretențiile ocupanților amintim pe preoții Gheorghe Balaban, din Viziru, ucis de bulgari împreună cu soția sa, și Dumitru Danielescu, din Gemenele, acuzat de spionaj și trimis până în noiembrie 1919 în lagărul Hellberg (Germania). Acestora li s-a adăugat Stan Apostol, din localitatea Movila Miresei, care a suferit bătăi din partea soldaților turci și bulgari pentru că nu a fost de acord ca ei să folosească biserica în care slujea pe post de grajd de vite. Și pentru ca persecuția să fie integrală, trupele ungurești l-au alungat din casa pe care o avea în proprietate (Popescu, 1940, pp. 62-63).

Un trio preoțesc din Parohia Jirlău, format din Grigore Popescu, Radu Anghelache și Voicu Ionescu, au fost duși la Surdila Greci și bătuți cu bestialitate. După ce au fost eliberați de autoritățile militare germane din lipsă de probe, în scurt timp au trecut la cele veșnice (Gaiță, 2002, p. 142).

O conduită foarte lăudabilă a demonstrat și Constantin Filotti, primarul orașului Buzău. În atmosfera de efervescentă patriotică, creată în jurul evenimentului astral al unirii Basarabiei cu România (27 martie/9 aprilie 1918), edilul a avut curajul să înainteze o cerere Comandaturii germane de etape prin care solicita permisiunea oficerii, în toate bisericile din oraș și județ, „a unui Te deum de mulțumire la care vor asista școlarii și poporul” (Stan, p. 151).

Manifestările s-au desfășurat în ziua de 8/21 aprilie 1918 și au avut ca puncte de interes un Te deum, oficiat la orele 09.00 în Catedrala Episcopală de un sobor de preoți, o procesiune în fața sediului Primăriei și un discurs istoric rostit de părintele Constantin Provian, directorul Seminarului Teologic „Chesarie Episcopul” (Ib.).

Fix șapte luni mai târziu de la acest eveniment și a doua zi după plecarea trupelor germane din orașul Buzău, la 8/21 noiembrie 1918 (sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil), la Primărie s-a oficiat un serviciu religios în amintirea marelui voievod Mihai Viteazul. Trupele Brigăzii a 9-a Infanterie au defilat „pe sub un splendid arc de triumf, împodobit cu steaguri, flori și verdeață, iar în mijloc având desemnată o hartă a României Mari”. Comandate de colonelul Lascăr

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

A doua zi după plecarea trupelor germane din orașul Buzău, la 8/21 noiembrie 1918 (sărbătoarea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil), la Primărie s-a oficiat un serviciu religios în amintirea marelui voievod Mihai Viteazul. Trupele Brigăzii a 9-a Infanterie au defilat „pe sub un splendid arc de triumf, împodobit cu steaguri, flori și verdeață, iar în mijloc având desemnată o hartă a României Mari”. Comandate de colonelul Lascăr Caracaș, acestea au fost primele efective militare românești intrate în orașul eliberat.

Caracaș, acestea au fost primele efective militare românești intrate în orașul eliberat (Bianu, 1926, p. 107).

În spațiul liturgic al aceleiași Catedrale Episcopale din Buzău, la 11/24 noiembrie 1918 s-au înălțat rugăciuni de mulțumire către Cel Atotputernic pentru ajutorul dat neamului românesc de a se întregi și de a-și vedea realizat dezideratul secular de a se uni într-o singură țară creștină (Ib., p.114).

CONCLUZII

Biserica Ortodoxă Română, numită de Mihai Eminescu „*maica spirituală a neamului românesc, care a născut unitatea limbii și unitatea etnică a poporului*”, a participat la toate momentele cruciale, glorioase sau fatidice din spațiul carpato-danubiano-pontic.

Eșecul primei campanii militare a Războiului de Întregire, dusă timp de trei luni de armată română, în vara și toamna anului 1916, a generat retragerea dureroasă a acesteia spre Moldova, abandonarea a 2/3 din teritoriul național și a capitalei, în favoarea Puterilor Centrale.

În perioada decembrie 1916-noiembrie 1918, armatele de ocupație au forțat populația României, ierarhia bisericească și cinul monahal să-și poarte crucea națională pe un adevărat drum al Golgotei.

Asemenea membrilor comunităților creștine pe care le păstoreau, slujitorii Sfintelor Altare au fost nevoiți să suporte limitările materiale, suferințele morale și vexațiunile autorităților cuceritoare.

Duhovnicii ortodocși au făcut rugăciuni și slujbe bisericești pentru biruința armatei române asupra dușmanului și, în același timp, au ridicat moralul conașionalilor deprimați de condiția deplorabilă în care se aflau.

Viața bisericească a Bucureștiului și a teritoriilor ocupate temporar a fost afectată de diverse episoade din categoria „*breaking news*”: tentativa de schimbare a calendarului iulian cu cel gregorian, rechiziția clopotelor din biserici, în vederea folosirii lor în industria de armament al celui de-al II-lea Reich și planificarea sustragerii moaștelor Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, cu intenția translației lor în spațiul bulgar.

Ecoul regimului terorist și al jafului organizat în detalii a ajuns și pe plaiurile Eparhiei de la Curbura Carpaților. Și în acest spațiu geografic și eclesiastic încercările Germaniei și aliaților ei de imixtiune asupra „*modus vivendi*”-ului Bisericii Ortodoxe s-au confruntat cu opoziția curajoasă a unor reprezentanți ai clericatului și a unor viețuitori din mediul monastic, dar și a enoriașilor din parohii, ghidați de o viguroasă conștiință creștină, națională și civică.

Unii au protestat energic împotriva actelor inumane săvârșite de invadatori și au suferit agresiuni fizice și morale, arestări, condamnări, ani grei de temniță și chiar sacrificiul suprem, pentru că i-au ascuns și ajutat pe militarii români scăpați din prizonierat sau rătați în timpul retragerii, pentru a ajunge în Moldova.

BIBLIOGRAFIE:

1. Alimăneștianu, P. (1929). *Însemnări din timpul ocupației germane*. București: Editura Imprimeria Independența.
2. Arhivele Naționale Buzău, fond Prefectura Județului Buzău, dos. 24 și 37/1919.
3. Bacalbașa, C. (1921). *Capitala sub ocupația dușmanului 1916-1918*. Brăila: Editura Alcalay&Calafeteanu.
4. Bianu, V. (1926). *Însemnări din războiul României Mari*, vol. II. Cluj: Editura Institutul de Arte Grafice „Ardealul”.
5. Bichir, F. *Geopolitica ortodoxiei – Data Pascaliei!*, <https://60m.ro/2023/04/27/florian-bichir-geopolitica-ortodoxiei-data-pascaliei/>, accesat la 29 aprilie 2023.
6. Bobulescu, C. (1930). *Fețe bisericești în războaie, răzvrățiri și revoluții*. Chișinău: Tipografia Eparhială „Cartea Românească”.
7. Boia, L. (2010). „*Germanofilia*”. *Elita intelectuală românească în anii Primului Război Mondial*. București: Editura Humanitas.
8. „*Biserica Ortodoxă Română*” (1924), nr. 2.
9. Cocora, G. (1986). *Episcopia Buzăului. O vatră de spiritualitate și simțire românească*. Buzău: Editura Episcopiei Buzăului.
10. Idem. (1988). *Seminarul Teologic din Buzău la împlinirea a 150 de ani*. Buzău: Editura Episcopiei Buzăului.
11. Cotan, C.C. (2018). *Biserica Ortodoxă Română în timpul Primului Război Mondial*. București: Editura Basilica.
12. Idem. (2014). *Clerul ortodox din București în timpul Primului Război Mondial*, în „*Studii Teologice*”, nr. 2.
13. Dobrințu, D. (2003). *O catastrofă uitată: Campania armatei române din 1916*, în „*Xenopoliana*”, nr. 3-4.

Viața bisericească a Bucureștiului și a teritoriilor ocupate temporar a fost afectată de diverse episoade din categoria „*breaking news*”: tentativa de schimbare a calendarului iulian cu cel gregorian, rechiziția clopotelor din biserici, în vederea folosirii lor în industria de armament al celui de-al II-lea Reich și planificarea sustragerii moaștelor Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, cu intenția translației lor în spațiul bulgar.

14. Drăghiceanu, V.N. (1920). *707 zile sub cultura pumnului german*. București: Editura Cartea Românească.
15. Gaiță, M., Gaiță, Al. (2002). *Preoți buzoieni – exemple de demnitate și curaj și de abnegație în unitate. Pagini de la 1916-1918*, în „*Glasul Adevărului*”, nr. 128.
16. Hodoroabă, N.V. (1926). *Din Războiul de Reîntregire. Note și impresii de campanie (1916-1918)*. Iași: Tipografia H. Goldner.
17. Kirițescu, C. (1922). *Istoria Războiului pentru Întregirea României 1916-1919*, vol. I. București: Editura Casei Școalelor.
18. Margiloman, Al. (1927). *Note politice. 1897-1924, vol. II: 1916-1917*. București: Editura Institutului de Arte Grafice „Eminescu”.
19. Nedelcu, G. D. (1923). *Justiția română sub ocupație*. București: Editura: Atelierele Grafice Socec&Co.
20. Netzhammer, R. (2005). *Episcop în România*, vol. I. București: Editura Academiei Române.
21. Nicolescu, V., Stan, C.I. (1999). *Ocupația germană în Județul Buzău, decembrie 1916-octombrie 1918*, în „*Musaios*”, nr. V.
22. Nistor, I.I. (2003). *Istoria românilor*, vol. II. București: Editura Biblioteca Bucureștilor.
23. Pentelescu, A., Preda, G. (2014). *Oameni și fapte din veacul trecut*. Ploiești: Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești.
24. Pherekyde, Gr. (1918). *Colecțiunea ordonanțelor pentru populația României în cuprinsul administrației militare*. București: Tipografia „Cultura”.
25. Piteșteanu, G. (1983). *Slujitori bisericești din Eparhia Râmnicului și Argeșului în timpul ocupației străine 1916-1918*, în „*Mitropolia Olteniei*”, nr. 10-12.
26. Platon, Gh. (coordonator) (2003). *Istoria românilor*, vol. VII, tom. 2. București: Editura Enciclopedică.
27. Popescu, C.C. (2011). *Viața cotidiană bucureșteană în perioada ocupației germane din Primul Război Mondial (1916-1918)* (teză de doctorat). Târgoviște: Editura Universitatea Valahia.
28. Popescu, Gr.N. (1940). *Preoțimea română și întregirea neamului*, vol. 2: *Temnițe și lagăre*. București: Tipografia „Vremea”.
29. Scriban, I. (1921). *Moartea episcopului Dionisie al Buzăului*, în „*Biserica Ortodoxă Română*”, nr. 6.
30. Sima, M. (2012). *Focșanii sub ocupație germană în anii Primului Război Mondial 1916-1918*. Focșani: Editura Pallas.
31. Stan, C.I. (2008). *Buzăul și Râmnicu-Sărat în anii ocupației germane 1916-1918*. Buzău: Editura Editgraph.
32. Șerbănescu, N. (1959). *Mitropoliții Ungrovlahiei*, în „*Biserica Ortodoxă Română*”, nr. 7-10.
33. Tănase, M. (2011). *Bătălia de la Râmnicu Sărat (Bătălia de Crăciun – 22-27 decembrie 1916) – preludiul mării epopei a Armatei Române din vara anului 1917*, în „*Acta Moldaviae Meridionalis*”, vol. 1, nr. XXXII.

34. Torrey, G. E. (2004). *România în Primul Război Mondial*, traducere din limba engleză de Dan Criste. București: Editura Meteor Publishing.
35. Urse, A. (2012). *Aspecte ale cotidianului brăilean în timpul ocupației germane din Primul Război Mondial (1916-1918)*, în „*Analele Universității Dunărea de Jos din Galați. Seria Istorie*”, nr. 11.
36. Vasilescu, Gh. (1978). *Clerul ortodox, participant la lupta poporului român împotriva cotropitorilor (1916-1918)*, în „*Glasul Bisericii*”, nr. 9-12.
37. Idem. (2018). *Din suferințele Bisericii noastre în teritoriul vremelnice ocupat (1916-1918)*, în Pr. Mihai Hau (editor), „*Biserica Ortodoxă Română și Marea Unire*”, vol. II. București: Editura Basilica.

ACȚIUNILE DETAȘAMENTULUI „18 PAZĂ ZONA PETROLIFERĂ” PENTRU APĂRAREA ZONEI PLOIEȘTI ÎN PERIOADA 23 AUGUST-1 SEPTEMBRIE 1944

Dr. Ion RÎȘNOVEANU

Cercetător științific III – Muzeul Militar Național „Regele Ferdinand I”
10.55535/GMR.2023.3.13

Izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial a găsit România într-o situație economică, politică, militară și, mai ales, diplomatică deosebit de dificilă. Expansiunea teritorială a Germaniei a dus la prăbușirea sistemului de alianțe pe care se baza Bucureștiul în condițiile în care, în aprilie 1940, Franța a semnat capitularea.

Tocmai de aceea, presiunile Germaniei au obligat România să intre în sfera de influență a Berlinului, un exemplu concret fiind trimiterea în țara noastră a Misiunii Militare germane, care avea ca scop, printre altele, luarea sub control a resurselor petrolifere și a capacităților de prelucrare existente în zona Ploiești.

Actul de la 23 august 1944, prin care România a întors armele împotriva Germaniei, cu intenția clară de a se alătura Națiunilor Unite, a condus la apariția unei stări de confuzie în rândul efectivelor române și germane dislocate pe Valea Prahovei. Totuși, ordinele energice ale Marelui Stat Major român au fost de a elimina, chiar cu folosirea forței armelor dacă era nevoie, orice rezistență germană în zonă. Această misiune a revenit Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă, comandat de generalul de brigadă Grigore Moșteoru, mare unitate aflată în subordinea Corpului 5 Teritorial, comandat de generalul de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu. Concluzia acestui studiu ilustrează efortul și eroismul trupelor române, care, în perioada 31 august-1 septembrie 1944, au anihilat, uneori după lupte grele și cu pierderi în vieți omenești, orice rezistență a unităților germane care, astfel, au fost nevoite să se retragă spre nord și să piardă întregul control asupra resurselor de petrol din zona Ploiești. Aceste aspecte sunt relevate din perspectivă militară, economică și socio-istorică, prin utilizarea tehnicii de documentare.

Cuvinte-cheie: Corpul 5 Teritorial, general de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu, Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă, Divizia 5 Flak, general-maior Julius Kuderna.

INTRODUCERE – CONTEXTUL INTERNAȚIONAL ȘI RAPORTURILE ECONOMICO-MILITARE DINTRE ROMÂNIA ȘI GERMANIA ÎNAINTE DE IZBUCNIREA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

În perioada interbelică, Marile Puteri europene, în special Franța, Marea Britanie și, începând cu 1938, Germania au dus o luptă continuă, prin metode economice și politice, de cele mai multe ori prin intermediul serviciilor secrete, pentru a aduce România în sfera lor de influență. În prima parte a acestei perioade, câștig de cauză pare să fi avut Franța, cu care, la 10 iunie 1926, România a încheiat un Tratat de asistență reciprocă, întărit prin Convenția de la 22 noiembrie același an (Monitorul Oficial nr. 14 din 20 ianuarie 1927, pp. 471-479).

Însă, izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial, la 1 septembrie 1939, odată cu atacarea Poloniei de către Wehrmacht, a modificat raportul de forțe în Europa. Această stare de fapt a fost accentuată odată cu ocuparea Franței, în iunie 1940, motiv pentru care s-a prăbușit întregul sistem de alianțe al României care gravita în jurul Franței și al Marii Britanii. În acest context, evident, Germania a găsit de cuviință să impună o apropiere a Bucureștiului față de interesele expansioniste ale Berlinului, în condițiile în care, în 1938, a avut loc anexarea Austriei, iar la 23 august 1939, la Moscova, Joachim von Ribbentrop și Veaceslav Mihailovici Molotov au semnat un acord bilateral prin care, practic, își împărțeau sferile de interese în Europa.

Mai mult, atenția factorilor germani cu putere de decizie, a lui Hitler în special, era reținută, deopotrivă, atât de poziția geostrategică deosebită în bazinul Mării Negre și la Gurile Dunării, cât și de resursele economice de care dispunea România, în principal cele petrolifere și cerealiere. Tocmai de aceea, evoluția relațiilor internaționale din această perioadă a adus România în cel mai dificil moment, când îi erau amenințate atât integritatea teritorială, cât și însăși existența statală. În acest context, Germania și-a intensificat interesul pentru atragerea României în sfera sa de putere. Acest lucru s-a materializat prin semnarea, la 23 mai 1939, la București, a *Tratatului asupra promovării*

Izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial, la 1 septembrie 1939, odată cu atacarea Poloniei de către Wehrmacht, a modificat raportul de forțe în Europa. Această stare de fapt a fost accentuată odată cu ocuparea Franței, în iunie 1940, motiv pentru care s-a prăbușit întregul sistem de alianțe al României care gravita în jurul Franței și al Marii Britanii.

La 1939, capitalul german în România era insignifiant, iar Berlinul exercita presiuni economice, politice și militare asupra României. În acest sens, este edificator un memoriu al Statului Major de Administrație al Armatei de Uscat germane, elaborat în aprilie 1939, care prevedea faptul că „acordul economic cu România nu oferă o garanție corespunzătoare pentru disponibilități de livrare reală în timp de război. Poziția de monopol a Germaniei în economia petrolieră românească a eșuat”.

raporturilor economice între Regatul României și Reichul German, publicat în Monitorul Oficial nr. 125 din 2 iunie 1939 (pp. 3460-3462).

Interesant este că, în articolul I, se specifica faptul că „planul economic, pe de o parte, va ține socoteală de cerințele de import german, iar pe de alta, de posibilitățile de dezvoltare ale producțiunii române, de necesitățile interne române și de nevoile schimbului economic al României cu alte țări” (Ib.). În același articol, tratatul preciza, în mod clar, domeniile economice în care s-ar fi derulat colaborarea româno-germană, respectiv dezvoltarea și orientarea producției agricole române, precum și „dezvoltarea industriilor agricole existente și a înființării de noi industrii agricole și de instalațiuni de prelucrare” (Ib., p. 3461). Tratatul demonstra, prin aceste prevederi, interesul deosebit al Germaniei pentru resursele României. Astfel, se acorda o atenție deosebită exploatării forestiere și miniere prin înființarea de societăți mixte româno-germane „pentru deschiderea și valorificarea calcopiritei din Dobrogea, minereurilor de crom din Banat, minereurilor de mangan din regiunea Vatra-Dornei – Broșteni” (Ib.). De asemenea, germanii erau interesați de valorificarea zăcămintelor de bauxită, precum și de crearea unei industrii de aluminiu (Ib.).

Însă, miza cea mai importantă pentru Germania în cadrul acestui tratat era legată de resursele de petrol. Tocmai de aceea, punctul 4 din articolul I al acordului prevedea înființarea unei societăți mixte româno-germană „care se va ocupa cu exploatarea petrolului și cu executarea unui program de foraj și prelucrare a țigheului” (Ib.). Nu în ultimul rând, acest document acorda un spațiu important și relațiilor militare, motiv pentru care punctul 7 stipula faptul că Germania urma să livreze armament și echipament pentru armata, marina, aviația română, precum și pentru industria de armament. Toate acestea în condițiile în care, la 1939, capitalul german în România era insignifiant, iar Berlinul exercita presiuni economice, politice și militare asupra României. În acest sens, este edificator un memoriu al Statului Major de Administrație al Armatei de Uscat germane, elaborat în aprilie 1939, care prevedea faptul că „acordul economic cu România nu oferă o garanție corespunzătoare pentru disponibilități de livrare reală în timp de război. Poziția de monopol a Germaniei în economia petrolieră românească a eșuat. Subordonarea României prin mijloace de politică externă nu s-a realizat până în prezent. Pentru stăpânirea terenurilor petroliere românești, mijloacele militare constituie însă în prezent

singura garanție reală. Aplicarea lor trebuie să aibă ca scop menținerea capacității de funcționare a industriei petroliere românești”. (Istoria militară a poporului român, 1989, pp. 301-302).

ORGANIZAREA SISTEMULUI DEFENSIV ROMÂNNO-GERMAN DIN JURUL ZONEI PETROLIFERE PLOIEȘTI

În condițiile prezentate, în conformitate cu Ordinul General nr. 877 din 30 octombrie 1940, semnat de generalul de corp de armată Ion Antonescu, în calitate de ministru al Apărării Naționale, în România a sosit o comisie militară germană care avea drept scop instruirea trupelor române, astfel: „Trupele germane, formate din câțiva ofițeri instructori, A.C.A. și avioane, precum și dintr-o divizie motomecanizată, au fost chemate de conducerea țării, deci n-au venit fără voia noastră; n-au venit cu gândul de cucerire sau de ocupare, ci au venit cu gând de frate. Am chemat trupele germane să vă învețe folosirea noului armament, pe care îl vom primi din Germania; le-am chemat să vă învețe procedeele de luptă întrebuintate de ei, cu rezultate atât de ferice, în ultimele războaie” (AMNR, dosar 124, f. 138).

La 12 octombrie 1940, au sosit în România primele trupe germane, respectiv Divizia 13 Moto întărită și forțe aeriene, cea mai mare parte dislocată în zona București și în zona petroliferă Ploiești. De aceea, în cadrul Ministerului Apărării Naționale a fost creată Secția a 7-a, care avea ca sarcină atât ținerea evidenței trupelor germane pe teritoriul României și a tuturor bunurilor puse la dispoziția acestora, cât și asigurarea legăturilor dintre conducerea superioară a Armatei române și instanțele germane (Ciobanu, Șerban 2011, p. 112). În această perioadă, în cadrul Misiunii Militare germane au sosit în România 22.430 de militari germani, dintre care 17.561 aparțineau Forțelor Terestre, iar 4.869 Forțelor Aeriene (AMNR, dosar 1789, f. 217).

Sistemul defensiv realizat în jurul Ploieștilui sau *Festung (Fortăreața)*, cum era denumit în acea vreme, era format, la începutul anului 1940, din Grupul 6 Apărare contra Aeronavelor, care avea în subordine trei baterii de tunuri A.A., o baterie de proiectoare și o secție de mitraliere (AMNR, dosar 1877, f. 9). Spre sfârșitul anului 1940, la insistențele părții germane, generalul Ion Antonescu, în calitate de conducător al Statului, a ordonat dislocarea în zona Ploiești a efectivelor Diviziei 2 Gardă, la care se adăugau o companie de blindate și șapte

La 12 octombrie 1940, au sosit în România primele trupe germane, respectiv Divizia 13 Moto întărită și forțe aeriene, cea mai mare parte dislocată în zona București și în zona petroliferă Ploiești. De aceea, în cadrul Ministerului Apărării Naționale a fost creată Secția a 7-a, care avea ca sarcină atât ținerea evidenței trupelor germane pe teritoriul României și a tuturor bunurilor puse la dispoziția acestora, cât și asigurarea legăturilor dintre conducerea superioară a Armatei române și instanțele germane.

Comanda Misiunii Militare germane în România nu a fost mulțumită cu forțele Armatei române dislocate în această regiune, motiv pentru care generalul Alfred Gerstenberg, în calitate sa de șef al Misiunii Militare germane pentru arma Aerului și comandant al Luftwafe în România, conștient de importanța petrolului românesc pentru mașina de război germană, a ordonat ca în dispozitivul defensiv din zona Ploiești să fie introduse și trupe germane.

companii de jandarmi, acestea din urmă urmând să execute misiuni de poliție militară (Ib., f. 119).

După executarea acestor măsuri, la începutul anului 1941, în zona Ploiești și în localitățile limitrofe erau dislocate efective importante care aveau misiunea să asigure siguranța perimetrului în care se găseau instalațiile petrolifere, respectiv șapte baterii A.A., o baterie de proiectoare, zece secții de mitraliere calibru 13,2 mm, în timp ce spațiul aerian era acoperit de trei escadrile de vânătoare (Ib., f. 9).

Evident, comanda Misiunii Militare germane în România nu a fost mulțumită cu forțele Armatei române dislocate în această regiune, motiv pentru care generalul Alfred Gerstenberg, în calitate sa de șef al Misiunii Militare germane pentru arma Aerului și comandant al Luftwafe în România, conștient de importanța petrolului românesc pentru mașina de război germană, a ordonat ca în dispozitivul defensiv din zona Ploiești să fie introduse și trupe germane. Astfel, la începutul anului 1944, aici era dislocată Divizia 5 Flak, comandată de generalul-maior Julius Kuderna, care avea în subordine unități A.A. dispuse în localitățile Ploiești, Păulești, Tătărani, Bărcănești, Strejnicu și Valea Călugărească (Ib., dosar 23, f. 64).

Trebuie menționat faptul că punctul de comandă al trupelor germane dislocate în zona Ploiești se afla în Pădurea Misleanca, având un efectiv numeros de aproximativ 6.000 de oameni. De asemenea, în Pădurea Buda era dislocată o puternică baterie A.A. germană, deservită de 2.000 de oameni, în timp ce, în zona Băicoi, germanii dispuneau de aproximativ 1.000 de oameni. În preajma orașului Câmpina, trupele germane ocupau rafinăriile de petrol și acid sulfuric, aici fiind dislocați peste 1.000 de militari. De asemenea, în zona Strejnicu, Târgșorul Vechi și Târgșorul Nou se aflau, în poziții defensive, circa 4.000 de militari germani. Orașul Ploiești era încercuit de baterii A.A. deservite de peste 3.000 de germani, care ocupau majoritatea zonelor petrolifere din apropiere, având posibilitatea de a interzice circulația pe Valea Prahovei (Ib.).

În preajma zilei de 23 august 1944, în plină ofensivă a Armatei Roșii pe teritoriul României, zona petroliferă Ploiești era apărată și de efective ale Armatei Regale române, mai exact de Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă, comandat de generalul de brigadă Grigore Moșteoru. Cu un total de circa 11.000 de militari, Marea Unitate se afla în subordinea Corpului 5 Teritorial, comandat de generalul de divizie

Constantin Vasiliu-Rășcanu (AMMN, f. 1 și urm.), numit în această funcție la 16 februarie 1944.

Factorii militari români cu putere de decizie au identificat corect faptul că apărarea zonei petrolifere Ploiești necesita dislocarea unui puternic sistem A.A. menit să respingă eventualele atacuri aeriene ale Aliatilor. De aceea, cele mai puternice și mai noi piese de artilerie, respectiv tunurile *Krupp* de 88 mm și 105 mm, primite de Armata română în prima parte a anului 1944, au intrat în organica Brigăzii 8 A.A., însărcinată cu protecția zonei petrolifere Ploiești (Ștefănescu, 2020, p. 323).

DESĂȘURAREA CONFLICTULUI DINTRE TRUPELE ROMÂNE ȘI EFECTIVELE GERMANE DISLOCATE ÎN ZONA PLOIEȘTI ÎN PERIOADA 23 AUGUST-1 SEPTEMBRIE 1944

Actul de la 23 august 1944, în urma căruia mareșalul Ion Antonescu, conducătorul Statului, a fost arestat, iar România a întors armele împotriva Germaniei, moment asupra căruia nu stăruim în acest studiu, a găsit trupele române și pe cele germane angrenate în cadrul aceluiași dispozitiv defensiv. În aceste condiții, generalul Constantin Vasiliu-Rășcanu, unul dintre oponenții din umbră ai mareșalului Ion Antonescu, a ordonat Marilor Unități și unități din subordinea Corpului 5 Teritorial să ia toate măsurile necesare pentru izolarea și izgonirea trupelor germane staționate în zona Ploiești.

Pornind de la această stare de fapt, în seara zilei de 23 august 1944, „după comunicarea făcută la Radio România și Radio București (...), la orele 22.30, prin care se rupe alianța cu Germania și se cere armistițiul aliaților”, generalul Grigore Moșteoru, comandantul Detașamentului 18 Pază Zonă Petroliferă, a alarmat telefonic toate trupele din județul Prahova și județul Dâmbovița, „dându-se ordin asupra modului cum să se procedeze față de armata germană” (Ib.).

Tocmai de aceea, imediat după anunțarea arestării conducătorului Statului și întoarcerea armelor împotriva Germaniei, generalul Moșteoru a emis Ordinul nr. 1/23 august 1944, care cuprindea misiunile pe care Marea Unitate de sub comanda sa trebuia să le execute în zilele următoare, astfel: „În conformitate cu ordinul telegrafic al C. 5 Teritorial se ordonă următoarele:

1. Începând dela această oră, toate unitățile române din zona Dvs. de pază vor fi în stare de alarmă.

GÂNDIREA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ

În seara zilei de 23 august 1944, „după comunicarea făcută la Radio România și Radio București, la orele 22.30, prin care se rupe alianța cu Germania și se cere armistițiul aliaților”, generalul Grigore Moșteoru, comandantul Detașamentului 18 Pază Zonă Petroliferă, a alarmat telefonic toate trupele din județul Prahova și județul Dâmbovița, „dându-se ordin asupra modului cum să se procedeze față de armata germană”.

În dimineața zilei de 24 august 1944, Comandamentul trupelor germane din România a ordonat Marilor Unități și unități din subordine să execute o serie de misiuni care aveau menirea să protejeze atât trupa, cât și pozițiile ocupate. În primul rând, elementele Armatei germane au barat șoseaua asfaltată în mai multe puncte, respectiv gara Băicoi, Movila Vulpii, tabăra Păulești, bariera Câmpinei, situată în partea de nord a Ploieștiului, precum și bariera principală de intrare în Ploiești, situată în zona de sud a orașului.

2. Se va păstra ordinea în zona Dvs. de pază la instituțiile publice și întreprinderile petrolifere.

3. Elementele armatei germane sunt libere să circule în ordine.

4. Se va împiedica prin toate mijloacele ori ce încercare din partea ori și cui de a incendia sau distruge instalațiile petrolifere.

5. Se vor evita acte de agresiune față de aceia ce nu ne vor provoca.

6. Orice eveniment se va raporta telefonic acestui Comandament.

7. Trimeteți 2 agenți călări la acest Comandament” (Ib.).

În conformitate cu ordinul emis de generalul Moșteoru, în noaptea de 23 spre 24 august 1944, militarii Detașamentului 18 Pază au luat măsuri pentru intensificarea pazei la oficiile telefonice și telegrafice, precum și, în special, la rafinării și întreprinderile petrolifere, pentru a nu fi distruse, întrucât Detașamentul avea date precise că germanii studiaseră în mod amănunțit distrugerea celor mai importante rafinării (Ib.). Interesant este că, în acest interval de timp, trupele germane dispuse în dispozitivul defensiv din zona Ploiești „nu au întreprins nici o acțiune, decât aceia de o vie circulație, care s-a semnalat din primul moment a ruperei alianței” (Ib., f. 1-2).

În dimineața zilei de 24 august, Comandamentul trupelor germane din România a ordonat Marilor Unități și unități din subordine să execute o serie de misiuni care aveau menirea să protejeze atât trupa, cât și pozițiile ocupate. În primul rând, elementele Armatei germane au barat șoseaua asfaltată în mai multe puncte, respectiv gara Băicoi, Movila Vulpii, tabăra Păulești, bariera Câmpinei, situată în partea de nord a Ploieștiului, precum și bariera principală de intrare în Ploiești, situată în zona de sud a orașului (Ib.).

De asemenea, unitățile germane s-au regrupat, pe poziții defensive, în interiorul orașului Ploiești, pe aeroportul Târgșor, podul și gara Buda, pădurea Păulești, pădurea Crângul lui Bot și pe dealul Sângreșului de lângă orașul Moreni, zonă în care s-au reorganizat și membri ai Grupului Etnic German care acționau aici (Ib., f. 2).

În aceste condiții, generalul Grigore Moșteoru a ordonat o serie de măsuri atât pentru dezarmarea trupelor germane, cât și pentru preluarea controlului asupra punctelor de control deținute de acestea. Astfel, Regimentul 9 Călărași, dislocat la Liliești, a primit misiunea „să ia sub ordine recruții Regimentului 10 Roșiori dela Cocorăști Mislii și un batalion din Regimentul 32 Dorobanți dela Lipănești, cu care să se deplaseze pe itinerariul Tintea-Găgeni-Blejoi-Ploiești

pentru a deschide intrarea în Ploiești și a menține ordinea în Ploiești în legătură cu Colonelul Oprescu Comandantul Garnizoanei care nu are la dispoziție trupe suficiente” (Ib.). De asemenea, generalul Moșteoru a acordat o atenție deosebită pazei zonelor petrolifere, motiv pentru care ordonat tuturor unităților din paza zonei petrolifere „să ridice parte din gărzi și să constituie în unități de luptă”, să fie dezarmate elemente germane răzlețe și să se execute atacuri asupra unităților germane „cu unitățile constituite române” (Ib.).

În dimineața zilei de 24 august 1944, Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă, la ordinul generalului Grigore Moșteoru, a executat o serie de misiuni care au avut rolul să anuleze forța combativă a trupelor germane, dar și să interzică accesul acestora în punctele sensibile ale zonei de responsabilitate. Astfel, încă de la primele ore ale dimineții, au fost dezarmate gărzile germane care executau serviciul de pază la rafinările din zona Ploiești întrucât acestea au provocat și au trecut cele dintâi la aceste operațiuni. Interesant este faptul că „dezarmarea s-a efectuat fără a constitui prizonieri, ci au fost lăsați liberi a pleca către Germania” (Ib.).

Pentru detensionarea situației, generalul de brigadă Moșteoru a luat legătura cu generalul-maior Julius Kuderna, comandantul Diviziei 5 Flak germane, informându-l „că este în interesul trupelor germane să profite de timpul liber ce-l mai aveau la dispoziție pentru a pleca în ordine cu arme și bagaje”. De asemenea, generalul român i-a solicitat omologului său german eliberarea colonelului Radu Grunau care „a fost făcut prizonier în dimineața zilei de 24 August a.c. orele 8 întrucât acesta a avut curajul să se ducă la Comandantul german să protesteze că trupele germane îl împiedicau a mărșălui către Blejoi” (Ib., f. 3).

În vâltoarea evenimentelor desfășurate în dimineața zilei de 24 august, trupele germane staționate în Ploiești au recurs la oprirea populației și a trecătorilor români cărora li s-au luat mașini, fapt semnalat comandantului Diviziei 5 Flak germane. Discuția dintre cei doi comandanți nu a fost lipsită de asperități, mai ales în momentul în care generalul german a reproșat că „trupele române presează trupele germane să plece imediat din țară sau să le dezarmeze și că în aceste condițiuni este sub demnitatea unui general german care a sângerat cu trupele sale pentru apărarea țării să se retragă și că așteaptă ordine” (Ib.).

Pentru detensionarea situației, generalul de brigadă Moșteoru a luat legătura cu generalul-maior Julius Kuderna, comandantul Diviziei 5 Flak germane, informându-l „că este în interesul trupelor germane să profite de timpul liber ce-l mai aveau la dispoziție pentru a pleca în ordine cu arme și bagaje”.

După-amiaza zilei de 24 august a adus cu sine a ușoară escaladare a relațiilor dintre trupele române și efectivele germane staționate în zona Ploiești, chiar dacă exista un puternic sentiment de camaraderie consolidat în urma respingerii atacurilor aeriene executate de aviația aliată în 1942 și 1943.

În acest context, generalul de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu, în calitatea sa de comandant al Corpului 5 Teritorial a emis, la ora 13.30 a zilei de 24 august, Ordinul nr. 23546, în fapt *Planul de acțiune* al tuturor Marilor Unități și unități aflate în subordinea sa, în care erau prevăzute următoarele aspecte:

„I. Unitățile germane din Jud. Prahova s-au grupat majoritatea în orașul Ploiești barând intrările, iar altă parte au rămas în Pădurea Păulești.

În concluzie:

Unitățile germane grupate la Ploiești probabil intenționează:

1. Să se regroupeze și organizeze în oraș punându-se astfel în siguranță față de agresiunile ce s-ar putea produce din partea unităților române.

2. Sau să se organizeze cu scopul de a ataca unitățile române pentru a le dezarma și a distruge instalațiunile telefonice, industriale și petrolifere din zonă.

II. Detașamentul 18 Pază Z.P. are misiunea:

a. A fi în măsură a face față unor atacuri inamice din direcția Est către Valea Prahovei în sectorul Aricești Rahtivani-Sud și Cocorăști Capri-Nord, ambele inclusiv.

b. De a ataca, cu toate forțele disponibile pe Valea Prahovei către șoseaua Ploiești-Băicoi-Câmpina trupele germane care au căutat ca în retragere să distrugă punctele sensibile de pe șoseaua sau calea ferată Ploiești-Câmpina.

c. A studia un plan de atac concentric cu toate forțele disponibile la sud de linia Câmpina-Văleni în scopul de a încercui orașul Ploiești pentru a distruge sau a dezarma forțele germane care apără orașul” (Ib.).

În acest scop, au fost stabilite sectoarele de responsabilitate ale tuturor unităților de puterea unui regiment sau batalion aflate în subordinea Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă, care aveau ordinul să evite contactul de luptă cu trupele germane.

În aceste condiții, în conformitate cu Ordinul Marelui Stat Major nr. 678563 din 24 august transmis cu Ordinul Corpului 5 Teritorial

nr. 23.540 din aceeași zi, Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă a emis Ordinul nr. 2 din 24 august 1944, care cuprindea:

„1. Toate forțele române terestre, aeriene și navale încetează în noaptea de 23/24 August a.c. operațiunile contra armatelor sovietice.

2. Subordonarea trupelor române față de trupele germane încetează imediat.

Se va evita orice conflict cu trupele germane, nefăcându-li-se nici o dificultate la plecarea din țară.

3. Toate unitățile însă se vor opune oricărei încercări de a fi dezarmate și vor împiedica ocuparea instituțiilor publice, civile și militare.

4. Toate firele telefonice și telegrafice germane vor fi scoase din centralele telefonice și telegrafice române, militare și civile.

5. Nu se va mai permite intrarea nici unui militar german sau grup de militari sau unități germane în rafinării sau întreprinderile petrolifere” (Ib., f. 5).

Interesant este faptul că, după ora 14.25, trupele germane s-au regrupat în zona București Nord, atacând capitala din direcția Pipera și Băneasa. Tocmai de aceea, generalul de divizie Gheorghe Mihail, recent numit în funcția de șef al Marelui Stat Major, a ordonat ca nicio trupă germană să nu pătrundă spre Ploiești și București. Urmare a acestui ordin, trupelor germane li se permitea să se deplaseze liber dinspre direcția București sau Mizil către direcția Ploiești-Sinaia-Brașov, fiind interzisă cu desăvârșire deplasarea dinspre direcția Sinaia spre direcția Ploiești-București (Ib., f. 6).

Seara zilei de 24 august s-a caracterizat prin încordarea relațiilor româno-germane în condițiile în care comandanții germani au refuzat să se retragă spre Transilvania și au creat puncte fixe de luptă în zona Ploiești.

Tocmai de aceea, a doua zi efective ale Regimentului 9 Călărași și ale Regimentului 10 Roșiori au dezarmat gărzile germane de la rafinăria Vega și rafinăria Astra Română, luând, în același timp, aproximativ 2.000 de prizonieri din rândul germanilor (Ib., f. 7).

În ziua de 25 august 1944, generalul de brigadă Grigore Moșteoru, comandant al Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă, a emis o serie de ordine prin care efectivele din subordinea sa primeau misiuni clare pentru anihilarea forțelor germane dislocate în zona Ploiești.

În ziua de 25 august 1944, generalul de brigadă Grigore Moșteoru, comandant al Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă, a emis o serie de ordine prin care efectivele din subordinea sa primeau misiuni clare pentru anihilarea forțelor germane dislocate în zona Ploiești.

După-amiaza zilei de 24 august 1944 a adus cu sine a ușoară escaladare a relațiilor dintre trupele române și efectivele germane staționate în zona Ploiești, chiar dacă exista un puternic sentiment de camaraderie consolidat în urma respingerii atacurilor aeriene executate de aviația aliată în 1942 și 1943.

Astfel, în dimineața acelei zile a fost emis Ordinul nr. 2, care prevedea următoarele:

„1. Începând dela primirea prezentului ordin, armata română este în război cu armata germană.

2. Veți ridica absolut toate gărzile dela schele, afară de Rafinării, se vor lăsa și întări numai gărzile dela depozitele armatei, telefoane și lucrări de artă.

3. Restul efectivelor se vor regrupa imediat cel mai târziu până la orele 3 astă noapte, în locul cel mai potrivit pentru acțiune contra trupelor germane.

4. Luați legătura cu toate trupele române din imediata Dvs. apropiere, cu care vă puteți ajuta la nevoie; adunați și înarmați la Dvs. pe toți ostașii româniizolați.

5. După ce veți regrupa întreaga unitate, imediat veți proceda la dezarmarea trupelor germane din regiunea Dvs. și cei în trecere.

Pentru grupele mici de germani și coloane mici, veți proceda la dezarmarea lor începând de acum.

Nu admit ca vreun om de sub comanda mea să se lase dezarmat.

Asupra grupurilor de forțe germane mai mari care s-au fixat la teren se va acționa cu forțe pe unități constante” (Ib., f. 8).

Însă, spre sfârșitul zilei, situația pe teren s-a deteriorat deosebit de mult, motiv pentru care comandantul Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă a emis, la ora 19.00, Ordinul Special nr. 7, care stabilea ca unitățile din organica acestei Mari Unități să acționeze pe direcțiile de atac Moreni-Sângeriș, Filipești Târg-Nedelea-Brătășanca, aeroportul Târgșor, gara Buda, Mislea-Băicoi-Bordeni, Băicoi-Liliești, Pădurea Păulești-Mizleanca. Un rol important a fost acordat Grupării Colonel Oprescu, dislocată în interiorul orașului Ploiești, compusă din batalionul de garnizoană și Batalionul 2 din Regimentul 7 Dorobanți, care trebuia să reziste în interiorul orașului „până la atacul concentric ce se va da asupra orașului Ploiești” (Ib., f. 9).

Un sector important din cadrul zonei defensive Ploiești era reprezentat de aeroportul Târgșor, capturat în totalitate de trupele germane, în seara zilei de 25 august, odată cu garda românească și comandantul acesteia, comandorul Tănăsescu.

În aceste condiții, colonelul Petre Hrisafi, șeful Statului Major al Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă, a întocmit un raport către Comandamentul Corpului 5 Teritorial, în care se specifica faptul

că maiorul Victor Popescu din Regimentul 2 Care de Luptă a primit misiunea să atace aeroportul Târgșor cu o subunitate constituită din 2 companii pe jos din Regimentul 2 Care Luptă, un pluton care luptă, patru piese, Batalionul 5 Pionieri, trupele Flotei 2-a Aviație scăpate din aeroport (Ib.). În continuarea raportului se arăta că, „din recunoașterea făcută de acesta în după amiaza zilei constatându-se că germanii sunt mult superiori trupelor române ce trebuie să atace, s-a raportat Corpului 5 Teritorial cerându-se a se aproba amânarea atacului asupra aeroportului Târgșor, până ce se va realiza un grup de forțe superior germanilor” (Ib.).

Tocmai de aceea, în seara zilei de 25 august, același colonelul Petre Hrisafi a emis Ordinul nr. 485 către maiorul Victor Popescu, care prevedea că „binevoii a cunoaște că sunteți numit Comandantul Detașamentului 10, compus din unitatea Dvs. și Batalionul 5 Pionieri. Misiunea: A pune stăpânire pe aeroportul Târgșorul Nou unde se pare că forțele germane depășesc pe cele române. În acest scop vă veți deplasa imediat pe itinerariul Filipești-Nedelea-Ariceștii Rahtivani-Târgșorul Nou, unde veți opri mașinile la o distanță convenabilă de unde nu vă poate descoperi intenția și veți lua contact cu Lt. Colonel Govella care vă va da toate lămuririle în vederea îndeplinirii misiunii. De executare veți raporta imediat ce s-a îndeplinit pentru a raporta la Corpul de Armată” (Ib., f. 11). Acest ordin era firesc în condițiile în care, în conformitate cu Raportul nr. 6 emis în seara zilei de 25 august, ora 22.00, de Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă către Corpul 5 Teritorial, reieșea că unitățile germane erau în curs de regrupare pe comunicațiile care conduceau spre Ploiești, acestea fiind dislocate în detașamente compacte, cu putere de foc importantă, în sectoarele Ploiești, aeroportul Târgșorul Nou, Pădurea Păulești-Misleanca, Băicoi și Moreni.

În ziua de 26 august au început, practic, cele mai importante confruntări dintre trupele române și efectivele germane dislocate în zona Ploiești. Astfel, în subsectorul Moreni acționa Gruparea Maior Prună, care avea în subordine Batalionul 2 Vânători Gardă, o companie din Regimentul 22 Infanterie, o companie din Batalionul 3 Vânători Moto, la care se adăuga o companie din Batalionul de pompieri.

În ziua de 26 august 1944 au început, practic, cele mai importante confruntări dintre trupele române și efectivele germane dislocate în zona Ploiești. Astfel, în subsectorul Moreni, acționa Gruparea Maior Prună care avea în subordine Batalionul 2 Vânători Gardă, o companie din Regimentul 22 Infanterie, o companie din Batalionul 3 Vânători Moto, la care se adăuga o companie din Batalionul de pompieri.

În subsectorul Mislea-Banlok și subsectorul Câmpina, unde acționau efectivele Regimentului 10 Roșiori, trupele române s-au opus unităților germane care voiau să treacă spre Nord. În subsectorul Tintea, Batalionul 9 Vânători Gardă a lichidat 5 secții germane A.A. de 20 mm, capturând 143 de prizonieri și material de război.

Maior Prună, transformată în Gruparea Căpitan Sirca, după rănirea și evacuarea primului comandant, a avut un ofițer mort, 4 ofițeri răniți, 4 soldați morți și 15 soldați răniți, luând, însă, aproximativ 300 de prizonieri germani (Ib. f. 12-13).

În subsectorul Dițești, ofensiva germană dată pe direcția Filipeștii de Pădure, unde se afla dislocat Punctul de Comandă al Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă, a fost oprită de plutonul contraparașutiștilor aflat în organica Regimentului 2 Vânători. Către ora 14.00, această subunitate a fost întărită cu două companii transportate auto, sprijinite de două tunuri A.A. grele tractate. Această formațiune de luptă a fost comandată direct de colonelul Petre Hrisafi, șeful de Stat Major al Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă care, până la miezul nopții, a cucerit întreg dealul Sângerîșului, făcând joncțiunea cu Gruparea Maior Prună (Gruparea Căpitan Sirca) și Gruparea Maior Andrei. În urma acestei misiuni, trupele române au făcut în jur de 200 de prizonieri germani, scoțând din luptă o baterie de artilerie de 88mm, o baterie de 20 mm, precum și 10 mașini de transport trupe (Ib., f. 13).

În subsectorul Mislea-Banlok și subsectorul Câmpina, unde acționau efectivele Regimentului 10 Roșiori, trupele române s-au opus unităților germane care voiau să treacă spre Nord. În subsectorul Tintea, Batalionul 9 Vânători Gardă a lichidat 5 secții germane A.A. de 20 mm, capturând 143 de prizonieri și material de război (Ib.).

În subsectorul Băicoi-Buda „și-a făcut apariția un tren blindat german, ce face naveta între gara Băicoi și Buda. S-au luat măsuri de deraerea lui prin scoaterea liniei din buloane în apropierea gării Băicoi. În gara Buda a fost adus un tren cu artilerie A.A. grea pe C.F.R.; deasemeni, numeroase guri de foc A.A. cu misiune de a trage asupra trupelor române din zonă” (Ib.). Și, nu în ultimul rând, în subsectorul Plopeni, Regimentul 3 Călărași purtat a capturat 250 de prizonieri (Ib., p. 31).

În ziua de 27 august, situația s-a tensionat, astfel încât s-au desfășurat ciocniri directe între cele două forțe combatante. Încă de la primele ore ale dimineții, inamicul a continuat gruparea în pădurea Păulești, pădurea Buda, Crângul lui Bot și la sud de Ploiești. De asemenea, formațiuni germane au executat acțiuni de atac izolate asupra trupelor române, mai ales asupra unităților A.A. Din cauza legăturilor telefonice întrerupte, în Ploiești situația era neclară, astfel încât la Comandamentul Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă

a ajuns informația potrivit căreia toate formațiunile române din Ploiești puse sub ordinele Comandantului Col. Oprescu Spiridon s-au retras în Blejoi spre a evita o luptă în oraș cu forțe superioare germane. De asemenea, în cursul nopții de 27 spre 18 august, o companie germană, profitând de întuneric, „s-a strecurat pe la vest de Filipeștii de Pădure și a căutat să atace în 3 rânduri localitatea, dar a fost respinsă” (Ib., f. 14).

În aceste condiții, la 27 august 1944, Corpul 5 Teritorial, sub semnătura generalului de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu, a emis Ordinul Special nr. 13 către Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă, în care se preciza faptul că germanii au ocupat zone din norul și estul orașului Ploiești. De asemenea, în pădurea Păulești, dar și în sectorul Valea Călugărească, germanii au organizat coloane moto care așteptau ordinul de deplasare pe direcția nord Ploiești. Prin acest document, Comandamentul Corpului 5 Teritorial informa Marea Unitate din subordine că acțiunile germane, desfășurate în perioada 24-27 august, au avut scopul de a asigura libertatea de acțiune a trupelor aflate pe front.

Ordinul Special nr. 13 stabilea că principala misiune a Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă era să se deplaseze cu toate unitățile „în măsură de a ocupa o poziție călare pe drumul restaurantului Dobrescu-Călinești, pentru a interzice șoseaua Ploiești-Câmpina” (Ib.).

Generalul de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu a ordonat generalului de brigadă Grigore Moșteoru ca Marea Unitate aflată sub comanda acestuia să ocupe o poziție de flanc între cantonul nr. 15-calea ferată Ploiești-Văleni-Km. 25-nord Cap Roșu. Pentru executarea acestui ordin era necesară atacarea și ocuparea gării Băicoi, punct strategic important situat între Ploiești și șoseaua de acces spre Valea Prahovei.

În continuare, ordinul prevedea că trebuia să se păstreze, în linia întâi, un minimum de forțe, urmând ca rezerva să fie puternică pentru a contraataca sau a manevra o eventuală învăluire. De asemenea, erau stabilite și principalele forțe care urmau să participe la această misiune, respectiv Regimentul 5 Pionieri, Regimentul 5 Artilerie Grea și Regimentul 1 Artilerie Moto, care urmau să fie retrase din zona Târgșor și dislocate pe noul aliniament, în timp ce Divizionul 28 A.A. și bateria de artilerie din organica Regimentului 5 Artilerie Grea, respectiv 3 piese de calibru 76,2 mm, urmau să sprijine cu foc acțiunea Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă (Ib., f. 15).

Ordinul Special nr. 13 stabilea că principala misiune a Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă era să se deplaseze cu toate unitățile „în măsură de a ocupa o poziție călare pe drumul restaurantului Dobrescu-Călinești, pentru a interzice șoseaua Ploiești-Câmpina”.

În conformitate cu ordinul primit de la eșalonul superior, generalul de brigadă Grigore Moșteoru, în calitate de comandant al Detașamentului 18 Pază Zonă Petroliferă, a emis un Ordin de Operații care prevedea, cu exactitate, misiunile de luptă care urmau să fie executate de unitățile și subunitățile din subordine, în condițiile în care se dorea neutralizarea tuturor forțelor germane grupate în orașul Ploiești și în pădurea Păulești.

În conformitate cu ordinul primit de la eșalonul superior, generalul de brigadă Grigore Moșteoru, în calitate de comandant al Detașamentului 18 Pază Zonă Petroliferă, a emis un Ordin de Operații care prevedea, cu exactitate, misiunile de luptă care urmau să fie executate de unitățile și subunitățile din subordine, în condițiile în care se dorea neutralizarea tuturor forțelor germane grupate în orașul Ploiești și în pădurea Păulești.

Principala misiune a Detașamentului 18 Pază Zonă Petroliferă era să intercepteze calea ferată și șoseaua asfaltată în regiunea gării Băicoi și să interzică circulația pe calea ferată și șosea.

În linia întâi a fost dispusă Gruparea Maior Negulescu era dislocată în dispozitiv în trei sectoare distincte. Astfel, în centru era dispusă Compania 3 din Batalionul 6 Dorobanți care avea misiunea de a ataca gara Băicoi călare pe șoseaua Florești-gara Băicoi. Flancul drept a fost ocupat de Batalionul 5 Vânători Moto care urma să atace „pe direcția cota 312 km. 20 pe C.F. asigurând dreapta întregului dispozitiv de atac” (Ib.). La flancul stâng au fost dispuse efectivele Batalionului 22 Infanterie care a primit misiunea să atace pe direcția Florești-Km. 20.

În spatele dispozitivului din linia întâi, mai exact pe aliniamentul Valea Prahovei-Călinești, se aflau rezerva Divizionului 10 Roșiori și Batalionul 2 Vânători care aveau misiunea de a interveni în contraatac de flanc în caz de reacțiune a inamicului (Ib.).

Acoperirea și sprijinul cu foc de artilerie erau asigurate de Bateria 75 mm din organica Regimentului 5 Artilerie Grea, precum și de Secția de captură de 88 mm. De asemenea, la această acțiune participau și subunități ale Divizionului 28 A.A. care aveau misiunea de a bate cu foc efectivele germane dislocate în sectorul Băicoi, precum și pe creasta Dealului Dorobanți.

Rezerva strategică, deosebit de puternică, era compusă din Gruparea Locotenent-colonel Pleșoianu (efective din Regimentul 3 Călărași, un batalion din Regimentul 6 Dorobanți și Compania 2 Care Luptă Renault), Regimentul 9 Călărași Batalionul 9 Vânători Gardă și Gruparea Colonel Spiridon Oprescu (2 batalioane din Regimentul 7 Dorobanți, un batalion din Regimentul 32 Dorobanți, Compania 3 Jandarmi comandată de căpitanul Pricop).

Luptele desfășurate pe tot parcursul zilei de 28 august 1944 au fost deosebit de puternice, așa cum reiese și din Raportul Informativ nr. 29 din 28 august semnat de generalul de brigadă Grigore Moșteoru,

comandantul Detașamentului 18 Pază Zonă Petroliferă, și contrasemnat de colonelul Petre Hrisafi, șeful de Stat Major al acestei Mari Unități: „După ce trupele noastre au interceptat C.F. și șoseaua asfaltată gara Băicoi, inamicul a căutat să contraatace la ora 18 în flanc Batalionul 22 Infanterie din stânga dispozitivului pe direcția Cap Roșu-Florești. Contraatacul inamic fiind susținut cu focurile mai multor baterii A.A. germane, a determinat replierea companiei din stânga dispozitivului. Situația a fost restabilită de Comandantul Grupărei, Maior Andrei, un ploton care luptă și un escadron cavalerie” (Ib.).

Interesant este faptul că generalul Moșteoru cunoștea starea de spirit a trupelor germane, demoralizate de situația în care se găseau: „Mulți Austrieci s-ar preda, însă nu sunt lăsați de național-socialiști și de ofițeri” (Ib.). De asemenea, aceștia se temeau să nu fie luați prizonieri de către sovietici, cunoscut fiind tratamentul dur pe care îl aplicau prizonierilor.

La sfârșitul zilei de 28 august, Detașamentul Maior Negulescu a reușit să pună stăpânire pe gara Băicoi și o bună parte din instalațiile petrolifere din zonă, însă contraatacurile repetate ale germanilor au obligat trupele noastre să se retragă și să abandoneze șoseaua asfaltată, precum și Dealul Dorobanțu (Ib., f. 19).

În aceste condiții, în dimineața zilei de 29 august, luptele au fost reluate cu și mai mare înverșunare. De aceea, comandantul Corpului 5 Armată a ordonat „intrarea în subordinea Detașamentului a tuturor unităților aflate pe Valea Teleajenului - totodată mai pune la dispoziție 7 care luptă model vechi pentru a fi întrebuințate în lungul comunicației Blejoi-Lipănești” (Ib.).

În același timp, efective din Regimentul 3 Călărași, Batalionul 6 Dorobanți și un pluton din Batalionul 9 Vânători Gardă au fost introduse în dispozitiv cu misiunea să intercepteze șoseaua asfaltată și să degajeze trupele germane din Pădurea Țigăneasca și satul Cotoiu.

La ora 13.00, în urma unor atacuri repetate, Subgruparea Locotenent-colonel Pleșoianu a reușit să degajeze șoseaua asfaltată și, astfel, să interzică o eventuală afluire a trupelor germane pe direcția de atac Ploiești (Ib., f. 23).

În condițiile în care trupele române nu au putut elibera aeroportul Târgșor și Pădurea Crângul lui Bot, din cauza focului puternic deschis de către artileria germană, Corpul 5 Teritorial a revenit cu Ordinul de Operații nr. 19, înregistrat cu nr. 1675 din 29 august 1944, în care se specifica, în mod clar, faptul că această Mare Unitate a primit misiunea

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În dimineața zilei de 29 august 1944 luptele au fost reluate cu și mai mare înverșunare. De aceea, comandantul Corpului 5 Armată a ordonat „intrarea în subordinea Detașamentului a tuturor unităților aflate pe Valea Teleajenului - totodată mai pune la dispoziție 7 care luptă model vechi pentru a fi întrebuințate în lungul comunicației Blejoi-Lipănești”.

„de a distruge forțele inamice inițial din zona Buda și ulterior din zona Păulești pentru a pune stăpânire cât mai repede pe nodul de comunicație Ploiești. Pentru îndeplinirea misiunii de mai sus Corpul 5 Teritorial va ataca în dimineața zilei de 30 august a.c. în direcția generală Gara Băicoi, Movila Mare, Gara Buda” (Ib.).

Baza de plecare a trupelor române era dispusă pe aliniamentul Liziera Est Nedelea-cota 270 Movila lui Dobre-Movila Mare 288 la km 75-Liziera Sud Băicoi-Liliești-Tintea-Găgeni-Liziera Sud Boldești. În acest sens, au fost constituite trei grupări de forțe, cu structură și misiuni bine stabilite. Astfel, Gruparea General Moșteoru, cu unitățile din subordine dispuse la sud-est de șoseaua Ploiești-Câmpina, între km. 83 și 75, urma să atace călare pe calea ferată în direcția generală Buda (Ib.).

Gruparea Colonel Turtureanu, formată din Batalionul 6 Dorobanți, Regimentul 3 Călărași, Batalionul 2 Vânători Gardă, Regimentul 9 Călărași și Regimentul 9 A.A., a primit ordin să atace pe direcția generală Băicoi-Tufanii lui Berca-Pădurea Mizileanca-Nord-Vest cota 215. Nu în ultimul rând, Gruparea Colonel Batcu, formată din unitățile Diviziei 5 Infanterie, avea misiunea să atace pe direcția Boldești-Blejoi-Ploiești (Ib., f. 23-25).

În aceste condiții, în seara zilei de 29 august, Gruparea General Moșteoru, în fapt Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă, a emis Ordinul de Operații nr. 39, în care se specifica faptul că această Mare Unitate avea misiunea de a ataca, în dimineața zilei de 30 august, pe direcția generală Filipeștii de Târg-Buda-Ploiești, pentru a captura și a distruge forțele germane dislocate în Pădurea Filipești și în sectorul Buda.

Pentru declanșarea acestei acțiuni de luptă, generalul Grigore Moșteoru a ordonat constituirea a trei subgrupări. Astfel, Subgruparea Maior Andrei, cu obiectiv principal eliminarea trupelor germane din Pădurea Buda, avea dispuse în linia întâi efective ale Divizionului 2 din organica Regimentului 10 Roșiori și Batalionului 2 Vânători Gardă, în timp ce în linia a doua se găseau Batalionul 22 Infanterie și Compania 3 din Batalionul 6 Dorobanți. Sprijinul de artilerie era asigurat de bateriile A.A. din zonă, precum și de o baterie din Divizionul comandat de locotenent-colonelul Teodorescu amplasat în regiunea Vest Nedelea.

Subgruparea Maior Victor Popescu, de asemenea cu obiectiv general curățarea Pădurii Buda, avea linia întâi formată din subunități ale Batalionului 2 Vânători Gardă dispuse în sectorul cota 279, Batalionului 5

Pionieri, care acopereau sectorul situat între Sud șoseaua asfaltată și Est Nedelea, precum și plutonul care de luptă.

Linia a doua era asigurată de două companii pe jos din organica Regimentului 2 Care Luptă, sprijinul de artilerie aparținând Divizionului comandat de locotenent-colonelul Teodorescu.

Subgruparea Locotenent-colonel Dorin era formată din Compania 22 Infanterie, Compania 3 Vânători Moto și câte o companie din Brigada 5 A.A. și Flotila de Aviație. Rezerva acestei subgrupări era formată din efective ale Companiei pe Jos din organica Regimentului Artilerie Grea dislocat în sectorul Filipeștii de Târg. Această subgrupare a primit ordin să atace pe direcția generală Zalhanaua-Târgșorul Nou-Crângul lui Bot pentru ocuparea aeroportului Târgșor (Ib., f. 25-26).

În cursul nopții de 29 spre 30 august 1944, a fost distrusă linia ferată Buda-Băicoi la Km. 15, pentru imobilizarea trenului blindat, de către Regimentul 5 Pionieri și o subunitate din organica Regimentului Pionieri Aero comandată de sublocotenentul Cosma.

În conformitate cu rapoartele emise de generalul Grigore Moșteoru, comandantul Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă, care avea în subordine toate unitățile române dislocate în această zonă, încă de la primele ore ale zilei de 30 august s-au dat lupte grele pentru alungarea trupelor germane: „Lupta este grea. Din pomi, din barăci și clădirile din pădure se revarsă un foc ucigător. În prima linie pe axul principal Nedelea-Gara Buda, Comandantul Detașamentului, G-ral Moșteoru, însoțit de Maior Brăileanu, conduce și îmborbătează ostașii care nu se opresc cu tot focul ucigător. Nemții sunt capturați rând pe rând, fiind scoși cu grenada și baioneta din șanțuri, clădiri etc.” (Ib.).

La ora 18.00, pădurea și gara Buda au fost cucerite de către români, ocazie cu care au fost făcuți 400 de prizonieri germani. Această victorie a fost scump plătită de către români care au avut 3 ofițeri morți și 4 răniți, 2 subofițeri morți și 3 răniți, precum și 35 de soldați morți și 105 răniți (Ib., f. 27-28).

Însă, în jurul orei 20.00, a avut loc un incident neașteptat, odată cu declanșarea unui bombardament de artilerie și branduri asupra Punctului de Comandă a Grupării Maior Popescu, precedat „de focuri vii de pușcă, pistol-mitralieră, care răspund la fel cu foc în sectorul Batalionului 4 Vânători Moto. Pocnitorile fiind diferite de ale nemților, bănuindu-se a fi românești sau probabil rusești se începe a se striga

Încă de la primele ore ale zilei de 30 august 1944 s-au dat lupte grele pentru alungarea trupelor germane: „Lupta este grea. Din pomi, din barăci și clădirile din pădure se revarsă un foc ucigător. În prima linie, pe axul principal Nedelea-Gara Buda, Comandantul Detașamentului, G-ral Moșteoru, însoțit de Maior Brăileanu, conduce și îmborbătează ostașii care nu se opresc cu tot focul ucigător. Nemții sunt capturați rând pe rând, fiind scoși cu grenada și baioneta din șanțuri, clădiri etc.”.

din liniile Batalionului că aci sunt români, atât în românește cât și în rusește. După circa 20 de minute, focul încetează. Din față apar ostași ruși” (Ib., f. 28).

Până în seara zilei de 31 august, în urma unor schimburi de focuri răzlețe, Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă a reușit să înfrângă rezistența germană și să fie stăpână pe zona petroliferă, capturând prizonieri și materiale (Ib.). Detașamentul 18 Pază Zona Petroliferă a reușit să îndeplinească ordinele Corpului 5 Teritorial, motiv pentru care, la 1 septembrie 1944, comandantul acestei Mari Unități, generalul de divizie Constantin Vasiliu-Rășcanu, a emis Ordinul de Zi nr. 480, care prevedea: „Operațiunile ce au avut loc între 23 August și 1 Septembrie 1944 pe teritoriul C.5 T. s-au terminat cu cel mai deplin succes, reușindu-se a se desarma totalitatea unităților germane aflate în zona petroliferă, capturându-se numeros material de artilerie, armament automat și cca. 9000 prizonieri. Mă înclin în fața mormintelor celor căzuți și care rămân pildă de eroism pentru noi și pentru generațiile viitoare. Celor răniți le doresc o cât mai grabnică însănătoșire. Ofițerilor, Sub. Of. și trupeii din unitățile ce au luptat sub ordinele mele, le adresez cele mai vii mulțumiri și pentru a răsplăti înaltele virtuți ostășești, dovedite în lupte:

ORDON

Citarea prin Ordin de Zi a Ofițerilor, Sub. Of. și trupeii din toate unitățile ce au luptat între 23 August și 1 Septembrie 1944, sub ordinele C 5. T., pentru modul strălucit cum au dus la îndeplinire misiunea încredințată”. (Ib., f. 30-31).

CONCLUZII

Actul de la 23 august 1944 a dus la apariția unei stări paradoxale, și anume aliații de până la ora 22.30 au devenit, brusc, inamici. În aceste condiții, în conformitate cu ordinele date de Marele Stat Major român, trupele române dislocate în sistemul defensiv din zona petroliferă Ploiești au fost puse în situația să întoarcă armele împotriva celor cu care, în 1942, 1943 și 1944, au respins, cu mari sacrificii umane, atacurile aeriene ale aliaților împotriva rafinăriilor și sondelor de petrol de pe Valea Prahovei.

Cele aproape 10 zile de încheștări dintre trupele române și forțele germane s-au soldat cu morți și răniți de ambele părți și datorită

refuzului comandanților germani, îndreptățit până la un anumit punct, de a se preda Armatei române.

Ziua de 1 septembrie a însemnat anihilarea tuturor punctelor de rezistență germană dispuse în zona petroliferă Ploiești și, implicit, recunoașterea meritelor tuturor unităților care se aflau în organica Detașamentului 18 Pază Zona Petroliferă, Mare Unitate comandată de generalul de brigadă Grigore Moșteoru, unul dintre cei mai pragmatici și eficienți comandanți români care au acționat în contact direct cu efectivele germane de pe teritoriul României.

RESURSE BIBLIOGRAFICE:

1. AMMN/Arhiva Muzeului Militar Național *Regele Ferdinand I*, colecția *Manuscrise*, Mss. 496, *Registrul Jurnalului de Operații al Detașamentului 18 Pază Z.P. de la 23-31 August 1944*, f. 1 și următoarele.
2. AMNR/Arhivele Militare Române, fond Corpul 10 Armată, dosar 124; fond Marele Stat Major-Direcția Operații (Secția Operații; Secția a III-a Operații), dosar 1877.
3. Gl.bg. (r.) prof.univ.dr. Ciobanu, N., mr. lect.univ. dr. Șerban, M. (2011). *Situația Armatei române la intrarea în vâltoare celui de-Al Doilea Război Mondial*, în coord. comandor conf. univ. dr. Olimpiu Manuel Glodarenco, *România în focul războiului (1941-1945). Volum de studii*. Constanța: Editura Muzeului Marinei Române.
4. *Istoria militară a poporului român*, vol. VI. (1989). București: Editura Militară.
5. *Monitorul Oficial*, nr. 14 din 20 ianuarie 192; nr. 125 din 2 iunie 1939.
6. Ștefănescu, Al.V. (2020). *În umbra Marelui Reich. Tehnica de luptă a armatei române pe Frontul de Est (1941-1944)*. Târgoviște: Editura Cetatea de Scaun.

**ÎNALTUL DECRET REGAL NR. 3663
PRIN CARE „ROMÂNIA MILITARĂ”
DEVINE REVISTA OFICIALĂ
A MARELUI STAT MAJOR**

„Art. I - Se înființează la Marele Stat Major, cu începere de la 1 Ianuarie 1898, revistă oficială sub denumirea de „România Militară”, în care toți ofițerii din armată vor găsi studii militare, care să intereseze instrucțiunea lor.

Prin organul acestei reviste toți ofițerii, de toate armele, aflați în activitate de serviciu, își vor putea publica lucrările lor personale și cari interesează armata”.

Carol - Regele României
Dat în Bucuresci la 8 decembre 1897

**Ordinul „Meritul Cultural”
în grad de „Cavaler”, categoria F
– „Promovarea culturii”
(Decretul Prezidențial nr. 646
din 24.08.2004)**

**Ordinul „Meritul Cultural”
în grad de „Comandor”, categoria F
– „Promovarea culturii”
(Decretul Prezidențial nr. 483
din 10.05.2023)**

**Ordinul „Meritul Cultural”
în grad de „Ofițer”, categoria F
– „Promovarea culturii”
(Decretul Prezidențial nr. 483
din 30.06.2014)**

gmr.mapn.ro
facebook.com/gmr.mapn.ro